Anicetas Tamošaitis SJ

SVEČIAS KRISTUS

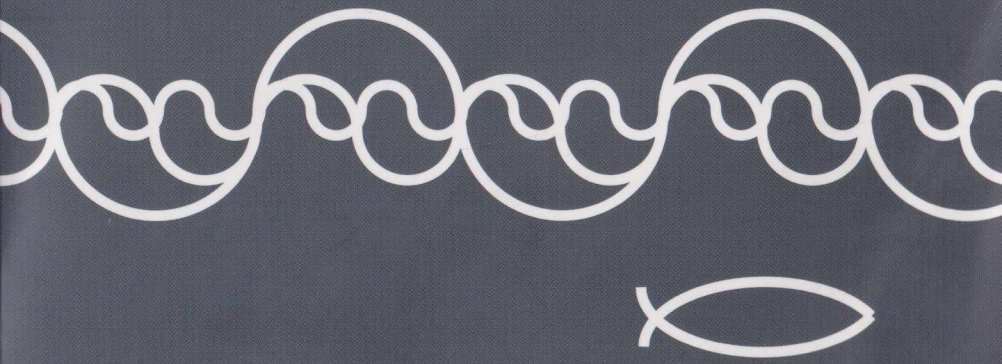

Anicetas Tamošaitis SJ

SVEČIAS KRISTUS

Anicetas Tamošaitis SJ

SVEČIAS KRISTUS

ŠIAURĖS LIETUVA
2016
Šiauliai

UDK 272(474.5)
Ta79

Printed in Lithuania
ISBN 978-9955-863-91-5

© Anicetas Tamošaitis SJ, 2016
© Ugnius Ratnikas (viršelis), 2016
© IĮ S. Tumėno leidykla „Šiaurės Lietuva“, 2016

APIE TĖVO ANICETO „SVEČIĄ KRISTŲ“

Jėzui buvo miela užeiti į Betanijos kaimą pas vieną šeimą: Mortą, Mariją ir jų brolį Lozorių. Buvo su jais artimai susidraugavęs (Anicetas Tamošaitis).

„Viešpatie, kas gali svečiuotis tavo Palapinėje?“ – klausia psalmininkas (Ps 15). Turbūt dažniau nei apie svečią Kristų skaitome ir girdime, kad laikini svečiai šioje žemėje esame mes. Kas yra svečias Kristus, galėtų priminti vestuvės Galilėjos Kanoje ar Jėzų paviešėti pakvietusi Morta... O gal verčiau prisiminti Jonui apreikštą balsą: „Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu <...>“ (Apr 3, 20).

Savo pamoksle apie šv. Mortą, kalbėdamas apie du jos susitikimus su Jėzumi, tėvas Anicetas rašo, kad *vaišingas patarnavimas svečiui kiekvienoje tautoje nuo pat žilos senovės buvo savaime suprantamas poelgis ir šventa pareiga*. Mortos, Marijos ir Lozoriaus namuose Jėzus lankėsi ir „Šešioms dienoms belikus iki Velykų <...>. Ten buvo jam iškeltos vaišės“ (Jn 12, 1–2). Atviras žmogaus kasdienybei, į šią *šventą pareigą* Jėzus atsiliepia per visą Naujojo Testamento istoriją nuo jos pradžios iki pabaigos, prie vaišių stalo sėsdamas ir su muitininkais bei nusidėjėliais, į vaišes ragindamas kviesti vargšus ir paliegėlius... Bet, kaip ne viename pamoksle sako tėvas Anicetas, nepaliaudamas gėrėtis tuo, kas nutinka žmogui ir ką jam dovanoja *dangaus svečias Kristus, – tai dar ne viskas... Šventoji istorija tęsiasi, vyksta ir šiandien*, – ir tai viena svarbiausių mūsų rankose laikomos knygos minčių. Patirti, kad esame šios istorijos dalis, to nepamiršti leidžia knygoje apmąstomas liturginis ir kitas šventas laikas, kviečiant dėkoti už *brangiavertę laiko dovaną. Į mūsų širdis kviečiamas svečias Kristus* knygoje priartina ir prie kitų didžiųjų tiesų, pavyzdžiui, vienos, išsakytos remiantis šv. Augustinu: „Sveikinkime vienas kitą ir dėkokime Dievui, kad esame ne tik krikščionys, bet Kristus.“

„Svečias Kristus“ – savotiškas tėvo Aniceto liturginis kalendorius. Šventąją istoriją, liturgines, tautos ir kitas šventes autorius *kviečia švęsti* individualiu, savitu būdu. Tiesa, jau iš knygos skyrių, pamokslų pavadinimų matomi laiko tarpsniai, įvykiai ar ženklai yra visuotini. Tačiau tėvo Aniceto klausytojas bei skaitytojas gerai žino ir tai, kuo ypatingas, kuo ypač patrauklus šio kunigo žodis. Pavyzdžiui, tikėjimo ir gyvenimo tiesų mokoma stipria *ignaciškos vaizduotės* kalba. Kitas išskirtinis dalykas knygoje yra *kasdienybė*. Jos kupini pamokančio žodžio pavyzdžiai, pasakojamos istorijos ar tėvui Anicetui svarbi literatūra (Homeras, Maironis...). Be kasdienybės nebūtų ir ypatingo laukimo patirties, konkrečiam laikui, šventei būdingo susitikimo su Dievu ir žmonėmis.

Dalia Jakaitė

PRATARMĖ

Šventojo Rašto knygose mums nupiešta Šventoji istorija yra padalyta į Senojo ir Naujojo Testamento laikus. Senasis Testamentas prasideda pasaulio sukūrimu ir tęsiasi iki Kristaus. O Naujasis Testamentas mus veda nuo Kristaus gimimo iki apaštalų mirties. Tačiau iš tiesų Naujasis Testamentas ir jo Šventoji istorija tebevyksta ir šiandien, kaip vyko prieš du tūkstančius metų, kai žemėje vaikščiojo Kristus su savo apaštalais. Su šių mirtimi baigėsi apreiškimas. O pati Šventoji istorija tebevyksta iki mūsų dienų... Paskutinis jos puslapis bus užverstas Paskutinio teismo dieną. Istorijos laukai, kai po juos vaikščiojame mintimis, šio lauko įvykiai, asmenys, didžiosios tiesos, gėrio ir blogio gigantų grumtynės prieš mūsų akis tiesiasi kaip didžiulis sodas, pilnas įvairiausių medžių, vaisių, gėlių, jų aromatų.

Šie pamokslai gali padėti, palikus kasdienius darbus, nueiti į tą sodą ir ten atsigaivinti, išplėsti akiratį, pasisemti jėgų tolimesnei gyvenimo kelionei, geriau įžvelgti gyvenimo prasmę.

Anicetas Tamošaitis SJ

ADVENTAS
Advento vainikas

Kai advento metu ateiname į bažnyčią, mus pasveikina kabantis arba padėtas vainikas su keturiomis žvakėmis, reiškiančiomis keturias šio švento laikotarpio savaites. Tas vainikas ruošia mūsų dvasią besiartinančioms Kalėdų šventėms. Tad apie jį gera pamąstyti – gal ko nors mus pamokys ar ką patars.

Kai žvelgiame į vainiką, matome, kad jis savaip vaizduoja ir Dievą, ir žmogų, ir daiktus. Dievą vaizduoja, nes apskritas vainikas neturi nei pradžios, nei galo. Taigi vainikas vaizduoja Dievo amžinumą, nes Visagalis yra be pradžios ir be pabaigos. Jis visada buvo, visada bus. Dieve nėra nei praeities, nei ateities, jis pats ir visa prieš jo akis yra niekas kitas kaip džiugi dabartis. Vainikas vaizduoja mus pačius. Būdamas apskritas, iš vienos vietos prasidėjęs, jis vėl grįžta į tą pačią vietą. Ar ne taip yra ir su mumis? Esame išėję iš Dievo rankų, o po šio gyvenimo mums vėl skirta pas jį sugrįžti. Dar sakėme, kad vainikas vaizduoja mus supančius gamtos bei pasaulio daiktus. Vainikas gražus. Bet tai, iš ko jis padarytas – šakelės, lapai, žiedai – nesušoko į jį patys, bet buvo nuskinti ir surišti vainiką pynusių rankų. Taip yra ir su daiktais, kurie mus supa. Jie neatsirado patys, kaip kvailai tvirtina Dievą neigiantys ateistai, bet buvo padaryti Kūrėjo rankų. Taigi vainikas drauge su mumis simboliškai taria šiuos „Tikėjimo išpažinimo" žodžius: „Tikiu <...> regimosios ir neregimosios visatos Kūrėją."

Gal todėl, kad vainikas toks iškalbingas tiek savo išore, tiek simboline prasme, žmonės jį renkasi išreikšti savo kilniausius jausmus ir kitais atvejais: siekdami papuošti, pagerbti ir užbaigti. Šios vainiko kaip tokio paskirtys mums gali leisti suprasti, ką turėtume daryti siekdami būti vainiku kitiems.

Pirma, *vainiku ką nors puošiame.* Žiūrėk, mergaitė nueis į pievą ar šilą, kur auga lauko gėlių, ir jos pirštai jau imasi pinti vainiką, kuriuo papuošia save ar draugę. „Vainikėlį pyniau, ant galvelės dėjau", – dainuojama vienoje liaudies dainoje. Sekminių išvakarėse mūsų krašte piemenėliai vainikais ir žalumynais papuošdavo namo iš ganyklų pargenamus gyvulius. Vainikais šventiškomis progomis žmonės puošia menes, sales, pastatus. Rūtų vaini-

kas mūsų šalyje jaunąją puošia jos jungtuvių dieną. Ką tai rodo, ką leidžia suprasti? Ogi kad turime būti puošmena savo gražiu elgesiu, gražiomis dorybėmis.

Antra, *vainikas išreiškia pagarbą*. Gegužės mėnesį su didele pagarba ir pamaldumu vainikas uždedamas Dievo Motinai Marijai, kuri vaizduojama jos statulomis. Įvairiomis progomis iš pagarbos padedamas vainikas prie nežinomo kareivio kapo. Laurų vainiku, kaip žinome, nuo senovės buvo pagerbiami rašytojai, ypač poetai, savo kūrinių žava ir gelme išsiskiriantys iš kitų. Nugalėtojui pagerbti skirtas pergalės vainikas yra įsiaudęs į pačius Šventojo Rašto vaizdus. Paklausus, ką šiuo požiūriu turėtume daryti siekdami būti vainiku kitiems, atsakymas būtų: į kiekvieną žmogų turėtume žvelgti su didele pagarba. Iš tikrųjų taip elgtis moko jau pirmieji Šventojo Rašto lapai, pranešantys, kad kiekvienas žmogus yra sukurtas kaip didelė kilnybė – pagal Dievo paveikslą ir panašumą (Pr 1, 26–27).

Trečia, *vainikas ženklina vieną ar kitą pabaigą*. Lietuvoje ir daugelyje kitų kraštų, baigiant statyti namą, kai viršuje jau būdavo gegnės ir grebėstai, darbininkai ant karties iškeldavo vainiką. Dažnokai ir dabar taip tebedaroma. Ankstesniais laikais, kai būdavo švenčiamos rugiapjūtės pabaigtuvės, darbininkai pareidavo namo su daina ir iš javų nupintu vainiku. Vainiko ryšys su pabaiga yra įaustas ir į žmonijos posakius, priežodžius. Romėnai sakydavo: „Finis coronat opus“ („Pabaiga vainikuoja darbą“). Siekis būti vainiku kitiems gali reikšti siekį mums tenkančią ar skiriamą užduotį (tai, ko iš mūsų laukiama) atlikti iki galo. Čia mums gražiausiu pavyzdžiu šviečia Viešpaties Kristaus tartas paskutinis žodis ant kryžiaus apie save: „Atlikta!“ (Jn 19, 30).

Keli žodeliai pabaigai. Ar mes norime, ar nenorime, visais savo veiksmais, žodžiais, mintimis planais piname savo gyvenimo vainiką. Advento metu nebloga pažvelgti: gal į jį įsipynę kokių negražių žabų, šiaudų, virvagalių, kitaip tariant, kokio nors laužo ir griozdo, kuriam vainike ne vieta, nes jį darko. Reikia žiūrėti, kad vainike nebūtų, kas jį bjauroja. Ir vis dėlto vainiko vertę lemia ne tiek tai, ko jame nėra, kiek jame esančios gėlės, žiedai, žalumynai. Kitais žodžiais, svarbu ne tik vengti to, kas bloga, bet ir daryti daug gerų darbų. Į savo gyvenimo vainiką šių gerų darbų turime įpinti kiek galima gausiau, kad taip būtų kuo labiau pagerbtas Dievas – pagal gražų mūsų Atpirkėjo raginantį linkėjimą Kalno pamoksle: „Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje“ (Mt 5, 16). Pirmąją sakinio dalį galėtume persakyti pasitelkdami vainiko vaizdinį. Mūsų gyvenimo vainikas savo gražiais žiedais, tai yra gerais darbais, taip težavi žmones, kad juos matydami jie *šlovintų jūsų Tėvą danguje*.

Dangaus žinia Zachariju

Iš kur mes semiamės svarbiausių žinių apie Kristų, jo gyvenimą ir veiklą žemėje? Tai žino kiekvienas istorikas, kiekvienas krikščionis: iš pranešimų, pasakojimų, kuriuos užrašė tuo metu gyvenę keturi rimti liudininkai. Tie pranešimai buvo pavadinti gražiu vardu – Evangelijomis (graikų kalba šis žodis reiškia gerąją žinią, gerąją naujieną). Kiekvienas evangelistas pradeda vis kitaip. Matas pradeda Kristaus genealogija, arba kilmės knyga, Morkus – Kristui kelią ruošiančiojo Jono Krikštytojo pasirodymu, Jonas – prologu apie Kristų kaip Tėvo tartą amžinąjį Žodį, o Lukas – vieno kunigo, vardu Zacharijas, šventykloje gauta nelaukta, netikėta žinia iš dangaus.

Evangelisto Luko užrašytas pranešimas apie šį kunigą ir išgirstą dangaus žinią skamba kaip kokia pasaka iš „Tūkstančio ir vienos nakties", bet yra vienas skirtumas: ano arabų rinkinio pasakojimai yra fantastika, o kiekvienas Luko pasakojimo sakinys – įvykusi tikrovė. Tos tikrovės vyksmą ir jo poveikį Zachariju mus traukia pagvildenti žingsnis po žingsnio. Pradėkime nuo vienos pradinės Mišių maldos: „Visagali amžinasis Dieve! Būdamas be galo geras, tu prašantiems duodi daugiau, negu jie nusipelno ar meldžia." Šią tiesą apie Dievą įspūdingai patvirtina tai, kas nutinka su Zachariju.

Tačiau pradžioje palyginimui prisiminkime Brolių Grimų pasaką apie Nykštuką, čia mums trumpai ją persakant.

Gyveno neturtingas sodietis. Vieną vakarą kalbasi su žmona:

– Kaip mums nyku, kad neturime vaikų!

– Teisybė, – atsiliepė žmona. – Kad nors vieną vaiką Dievas mums duotų, nors visai mažą, tegu ir kaip pirštą, kiek tada būtų džiaugsmo, kaip jį mylėtume!

Netrukus iš tikro jiems gimė sūnus. Vaikas buvo labai gražus, bet ne didesnis už nykštį. Todėl jį praminė Nykštuku.

Galbūt ne kartą panašiai kalbėjosi ir Zacharijas su savo žmona Elžbieta. Buvo bevaikiai. O žydams, kaip žinome, vedus neturėti šeimos, reiškė Dievo nemalonę. Žmonai nesusilaukti vaikų buvo gėda. Todėl tikrų tikriausiai ne kartą ir meldėsi, kad Dievas leistų sulaukti bet kokio, kad ir menkučio, vaiko. Ir už tokį būtų be galo dėkingi. Kunigui Zachariju buvo atėjusi eilė tar-

nauti šventykloje, kurios viduje aukojo smilkalus. Smilkalų aukuro dešinėje pamato stovintį angelą ir išsigąsta. Angelas nuramina Zachariją ir pasako, kad jo prašymas išklausytas – dargi su dideliu kaupu, visai pagal pradžioje cituotą Mišių maldą. Žūklautojų kalba galėtume pasakyti: „Užmetė meškerę pasigauti grūžliuką, o į krantą išvilko pusės centnerio šamą!“ Dar kitaip pasakius, būtų karštai dėkojęs ir už nykštuką, o gavo milžiną! Vis platėjančiu srautu, vis garsėjančiu *crescendo* vienas po kito tariami angelo žodžiai Zacharijui atskleidžia Dievo jam suteiktos dovanos didybę.

Tėvo Zacharijo džiaugsmui būtų užtekę jau pirmojo teiginio: „Nebijok, Zacharijau, tavo prašymas išklausytas. Žmona Elžbieta pagimdys tau sūnų.“ Bet angelas čia nesustoja. Nurodo, kokiu vardu turės jį pavadinti: „Tu jį praminsi Jonu“ (Lk 1, 13). Aha! Vadinasi, tas vaikas nebus paprastas, jei jau dangui ne vis tiek, kaip vadinsis. Tolesnis angelo sakinys atskleidžia dar daugiau: gimdamas atneš džiaugsmo ne vien jam, bet ir daugeliui kitų. „Tau bus džiaugsmas ir paguoda, ir daugelis džiaugsis jo gimimu“ (Lk 1, 14). Žiūrėk tu man! Praskleidžiama net uždanga į gimsiančio sūnaus būdą: „Jis bus didis Viešpaties akyse. Jis negers vyno ir jokių svaigalų“ (Lk 1, 15). Toliau Zacharijas girdi dar daugiau: tam jo sūnui pagal Dievo planą paskirta ypatinga misija. Kaipgi kitaip gali būti? Juk angelas sako: „Iš pat motinos įsčių jis bus kupinas Šventosios Dvasios“ (Lk 1, 15). Du paskutiniai sakiniai visu ryškumu atskleidžia, kokia ypatinga bus ta misija, įausta į kiekvieno žydo ilgesingai laukiamą įvykį. Šis įvykis – tai dangaus siųsto, nuo amžių Dievo žadėto ir visų pranašų skelbto tautos vaduotojo Mesijo atėjimas. Paskutinis pranašas Malachijas nurodo, kad Dievas atsiųs tą, kuris ruošia jam, Viešpačiui, kelią, ir kuris ateis visa savo dvasia ir galybe (Mal 3, 1–23). Zacharijas girdi, kad tas įvykis, šimtmečiais ilgėtasis, yra jau čia pat, ant slenksčio, nes jo sūnui Dievo skirta ruošti pranašautą kelią Mesijui. Kad neliktų jokios abejonės, žinią apie jo būsimąjį sūnų angelas baigia pranašo Malachijo žodžiais: „Su Elijo dvasia ir galybe jis žengs pirma Viešpaties <...>, kad prirengtų Viešpačiui tobulą tautą“ (Lk 1, 17).

Lengva įsivaizduoti, kaip Zacharijas, grįžęs namo, *turėjo daug ką papasakoti* savo žmonai Elžbietai. Bet negalėjo prabilti, nes buvo padarytas nebyliu už tai, kad nepatikėjo angelo žodžiais; nepatikėjo ne dėl savo širdies kietumo, o iš staiga prieš jo akis atsivėrusios per didelės laimės ir garbės. Todėl gavo pasakoti gremėzdišku būdu – rašomąja lentele. *Viešpats žmonėms daro staigmenas* tam, kad jie išvystų, patirtų tai, ko visai nelaukė, nesitikėjo. Ar ne staigmena buvo tai, ką Zacharijas išgirdo iš angelo apie gimsiantį sūnų? Ar ne staigmena buvo tai, ką kukli mergaitė, vardu Marija, viename miesteliūkštyje, Nazarete, apie save išgirdo iš jos trobelėn įžengusio angelo

lūpų? Ar ne staigmena buvo tai, ką Juozapas sužinojo per sapną? Mergina, su kuria buvo susižiedavęs, yra didžioji pasaulio moteris, Dievo išsirinkta pagimdyti žmonijai Dievo Sūnų! Ar ne staigmena Betliejaus piemenims buvo juos nutvieskusi šviesa ir išgirstas angelų pranešimas, kad gimė pasaulio Išganytojas, ir ne kur kitur, o čia pat? Ar ne staigmena prie Jėzaus kapo einančioms moterims buvo išvysti jį Velykų rytą gyvą, kalbantį joms? Pagaliau, ar palyginimo sūnui palaidūnui nebuvo staigmena tai, kaip grįžęs namo jis buvo priimtas tėvo? Nebuvo tikras, ar tėvas jį besutiks priimti kaip samdinį, o išvydo tėvą, su ašaromis puolantį jam ant kaklo ir bučiuojantį, liepiantį tarnams užmauti ant piršto žiedą, aprengti geriausiais drabužiais ir surengti džiaugsmo puotą.

Džiugių staigmenų iš Dievo ir mūsų ne vienas esame patyrę. Viešpats jas tebedaro. Tik kad tai pamatytume, reikia turėti atviras akis.

Kelių lyginimas

Advento metu Bažnyčia mums pasakoja apie Joną Krikštytoją. Kelią ateisiančiam Atpirkėjui jis ruošė pranašo Izaijo žodžiais: „Per dykumą tieskite Viešpačiui kelią! <...> Kiekvienas slėnis tegu būna užpiltas, kiekvienas kalnas bei kalva tebūna nukasta“ (Iz 40, 3–4).

Kai mąstome apie tuos žodžius, ateina mintis, kad lyginti kelius esame linkę ir be raginimo. Bet ne tokiu būdu, kurį skelbė Jonas, o taip, kaip lyginti neturėtume. Esame linkę nukasti kalnus ir užpilti slėnius. Tai darydami dažnai sudarkome gražią gamtos tvarką. Jei taip elgtumėmės vien su mus supančia gamta, nebūtų taip jau blogai. Bet tas polinkis apima plačiau. Esame linkę nukasti kalnus ir užpilti slėnius ne vien gamtoje, bet ir žmonėse. Tegul kas nors pralenkia mus savo gabumais ar kitkuo. Ką gi dažnai išgirstame? Ir ne vien išgirstame, bet mus pačius apima panašios piktos mintys: „A, ką jis ten! Baisus čia daiktas! Ir aš tą pat galiu!“ Esame linkę daryti vieną iš dviejų dalykų: arba nukasti kalną, arba užpilti slėnį, t. y. arba pažeminti mus kuo nors lenkiantį asmenį, arba užkelti save aukštyn. Mus erzina, kad dalykai nėra lygūs, skiriasi. Taip dažnai sudarkome gražią Kūrėjo tvarką – duoti tam ir tiek, kam ir kiek jis nori.

Tačiau ir tai nebūtų taip blogai, jei tas polinkis ribotųsi žmonėmis. Bet jis siekia dar plačiau. Esame linkę nukasti kalnus ir užpilti slėnius ne vien tarp savęs ir kitų žmonių, bet taip pat tarp savęs ir Dievo. Mažam žmogui prieš didį Dievą nejauku. Todėl ir šioje srityje žmogus yra linkęs daryti tą patį – dalykus sulyginti: arba sumažinti Dievą, arba padidinti save. Tuo ir čia sudarkome gražią Kūrėjo tvarką, ir sudarkome ypač pragaištingai. Dievą mažinant, jis sumenkinamas, o pernelyg žmogų aukštinant, jis sužvėrėja. Ir viena, ir antra neša blogų vaisių. Kaip parodė istorija, Dievo sumenkinimas veda į religinį ir dorinį ištižimą, o žmogaus sužvėrėjimas – į vienas kito skerdimą. Geras istorinis pavyzdys, kaip Dievas mažinamas, yra kai kurie senovės pagonys su savo veneromis, bachais, afroditėmis ir kitais dievais, kurie geria, pavydi, mušasi, ištvirkauja, kaip ir jų garbintojai. Geras istorinis pavyzdys, kaip žmogus yra aukštinamas ir dėl to sužvėrėja, yra XVIII ir XIX šimtmečiai. Prieš porą šimtų metų tokie garsūs filosofai kaip prancū-

zas Žanas Žakas Ruso (Jean Jacques Rousseau), vokietis Imanuelis Kantas (Immanuel Kant) ir kiti sukūrė didingą žmogaus asmenybės paveikslą: jis nepriklausomas, išdidus savo teisėmis, pripažįstantis tik vieną įstatymą – patį save. Bet nepraėjo nė šimto metų, ir tas jų sukurtas žmogaus paveikslas subliuško. Ratas ėmė suktis priešinga kryptimi. Kitų filosofų „atrandama", kad žmogus yra vien iš gyvulio išsivystęs gyvulys, nieko daugiau: be pomirtinio gyvenimo, be jame esančios dvasios, be sąžinės, be dorinės atsakomybės. Iškilęs į padanges sakalu, žmogus nutūpė vabalu. Išsipildė teisingi Blezo Paskalio (Blaise Pascal) žodžiai: „Taip jau nelaimingai lemta, kad kas nori tapti angelu, pasidaro gyvuliu" („Mintys").

Toks yra mūsų polinkis: nukasti kalnus ir užpilti slėnius. Jis turi blogų pasekmių. Todėl gera savęs paklausti, ką su šiuo polinkiu, ypač Dievo atžvilgiu, daryti. Galime stengtis jį iš savęs rauti. Tik kažin ar tai labai pasiseks, nes jo šaknys giliai ir stipriai suleistos į mūsų prigimtį. Todėl geriau daryti kitą dalyką – tą polinkį krikščioninti. O čia mums į pagalbą yra atėjęs pats Visagalis. Įsikūnijimu jis nusileido prie žmogaus, priimdamas mūsų prigimtį, tapdamas vienu iš mūsų, tokiu pat kaip mes viskuo, išskyrus nuodėmę. Įsūnytais Dievo vaikais, savo dievystės dalininkais jis mus padarė didžiai kilniam tikslui – kad mus pakeltų aukštyn, virš mūsų pačių prigimties.

Dievas nusileidžia žemyn, žmogus pakyla aukštyn. Toks yra dieviškas ir krikščioniškas kelias nukasti kalnus, užkasti slėnius. Savaime aišku, turime saugotis, kad tas krikščioniškas kalno nukasimas ir slėnio užpylimas mumyse neišsigimtų į pagonišką Dievo sumenkinimą arba išdidaus žmogaus sužvėrėjimą. Kad to išvengtume, yra vienas veiksmingas vaistas: prisiminti, kas iš tikrųjų yra Dievas, ir kas – žmogus, prisiminti, kad prie mūsų nusileidžiantis Dievas yra pati būties pilnatvė, pasaulį suplanavusi ir nešanti galia, o tas jo pakeliamas žmogus iš savęs yra niekas, dulkė ir pelenai.

Tikras ir krikščioniškas žvilgsnis į dalykus yra štai koks: Dievas yra didybė, kuri mus myli ir todėl ji tokia artima, žmogus yra menkybė, bet Dievo mylima menkybė, todėl vertinga ir didinga.

Švenčiausios Mergelės Marijos Nekaltasis prasidėjimas

Kai dvasininkas, mokytojas ar paskaitininkas prabyla, jis dažniausiai dalykus aiškina. Marijos kilnybė, kurią minime gruodžio 8-ąją, ragina padaryti kitaip: ne kišti savo aiškinimą, o drauge su susirinkusiais pasiklausyti šlovinimo, kuriuo Bažnyčia sveikina Mariją; gal tik pabaigoje, jei dar iš viso reikia, pridėjus aiškinimo žodelį. Antai pluoštas sveikinimų iš trijų šaltinių: Senojo Testamento knygų, Naujojo Testamento maldyno ir Naujojo Testamento pamokslų. Tą Mergelę ir Motiną, kuri vieną dieną ateis į pasaulį, jau Senajame Testamente šlovino pranašai ir Išminties knyga. Kokius gražius džiaugsmo žodžius pranašas Izaijas sudėjo į tos būsimosios rinktinės mergaitės lūpas: „Iš visos širdies džiaugsiuosi Viešpačiu, džiūgausiu Dievu savuoju, nes jis mane aprengė išganymo drabužiais ir apsupo teisumo skraiste kaip jaunikį, besipuošiantį vainiku, lyg nuotaką, besidabinančią vėriniais“ (Iz 61, 10). O štai kaip iškilmingai ją apibūdina Išminties knyga: „Niekas, kas sutepta, į ją neįeina. Juk ji yra amžinosios šviesos atspindys, kuriamosios Dievo galybės veidrodis be dėmės ir jo gerumo paveikslas. <...> Ji yra puikesnė už saulę ir nustelbia visus žvaigždynus“ (Išm 7, 25–29). Minint Marijos Nekaltojo prasidėjimo dieną, Valandų liturgijos Rytmetinė šią Mergelę sveikina tokiu himnu.

Garbė pasaulio, Marija,
šviesos negęstančios dukra,
Sūnaus apsaugota, tyra,
jokios dėmės nepaliesta.
Gimtoji nuodėmė visas
žmonijos suteršė kartas;
tu po Sūnaus vienų viena
likai visai nepaliesta.

Tu balandėlė nuolanki,
kaltės nepažeista, švelni,
Dievo meilumo apraiška,
malonės žydinčios šaka.
Garbė tebūna Viešpačiui
ir tavo Sūnui su Dvasia,
apdovanojusiems tave
šventumo tokio dovana.

Pagaliau, štai pasigėrėti verti žodžiai, tarti vieno žymaus vyskupo, šventojo Anzelmo, bene garsiausio viduramžių teologo (1033–1109):

O moterie, malonės pilnoji, pertekusi malonės, kurios neapsakoma apsty-bė atgaivina kiekvieną kūrinį! O palaimintoji, labiausiai iš visų palaimintoji Mergele, kurios palaiminimu laiminama visa, kas esti, nes laimina ne tik Kūrėjas kūrinį, bet ir kūrinys – Kūrėją!

Dievas – savo Sūnų, kurį mylėjo kaip save patį, nes buvo iš savo širdies pagimdęs vienintelį sau lygų, atidavė Marijai ir leido gimti iš Marijos ne kokiam nors kitam, o tam pačiam Sūnui, kad savo prigimtimi Dievo ir Marijos Sūnus būtų vienatinis, tas pats ir bendras. Visa kūrinija yra sukurta Dievo, ir Dievas gimė iš Marijos. Dievas visa sukūrė, o Marija pagimdė Dievą. Dievas, kuris visa sukūrė, pats gimė iš Marijos ir taip iš naujo sukūrė tai, ką jau buvo sukūręs. Tas, kuris gebėjo visa sukurti iš nebūties, panoro pasitelkti Mariją ir atkurti tai, kas buvo pažeista.

Todėl Dievas yra sukurtosios visatos tėvas, o Marija – iš naujo sukurtosios visatos motina. Dievas yra visų dalykų sandaros tėvas, o Marija – jų visų atnaujinimo motina. Dievas pagimdė tą, per kurį visa atsirado, o Marija pagimdė tą, per kurį visa buvo išgelbėta. Dievas pagimdė tą, be kurio jokia būtis neįmanoma, o Marija pagimdė žmogų, be kurio jokia būtis nėra gera (52-asis pamokslas).

Iš šventojo Anzelmo žodžių matome, kokiu tiesiog svaiginančiai glaudžiu ryšiu Marija susijusi su Švenčiausiąja Dievo Trejybe, skleidžiančia iš savęs grynų gryniausią gėrį, kurio versmė yra ji pati. Tad ir Marijos siela turėjo būti *baltesnė už sniegą*, kuris spindulingu baltumu puošia kalnų viršūnes, dar niekada žmogaus kojos nemindžiotas; laisva nuo bet kokios sutepties labiau nei lelijos vainiklapis, pirmąkart išsiskleidžiantis ankstyvo vasaros ryto saulei. Juk kitaip blogybės užkratas būtų persidavęs į pačią Švenčiausiąją Trejybę. Kas būtų, jei šis užkratas būtų įsimetęs į Mariją, galima tik įsivaizduoti. Amžinosios garbės soste danguje Marijai skamba angelų ir šventųjų chorai. Staiga įsimaišo iš pragaro gelmių kylantis užkimęs, bjaurus, bet stiprus Liuciferio balsas: „Liaukis didžiavusi! Atsimink savo kilmę! Ar tau ne gėda, kad kitados buvai mano valdžioje, po mano kojomis, pažymėta vergystės ženklu?!“ Jis net būtų išdrįsęs drėbti pačiam Kristui: „Atsimink, iš kieno kūno ir kraujo esi gimęs, – iš mano buvusios vergės!“ Tačiau toks scenarijus negalimas, nes palaimintoji Mergelė Marija nuo pat savo prasidėjimo akimirksnio turėjo būti laisva nuo bet kokios kaltės.

Tad popiežius Pijus IX, atsiklausęs viso pasaulio vyskupų nuomonės, 1854-ųjų bule „Ineffabilis Deus“ („Neišsakomasis Dievas“) iškilmingai paskelbė: „Palaimintoji Mergelė Marija nuo pat pirmosios savo prasidėjimo akimirkos ypatinga ir išskirtine visagalio Dievo malone ir dėl žmonijos Atpirkėjo Kristaus Jėzaus nuopelnų liko apsaugota nuo bet kokios pirmapradžio kaltumo sutepties, ir tai yra Dievo apreikšta tiesa, todėl ja visi turi tikėti tvirtai ir visam laikui.“ Netrukus pati Marija tartum uždėjo antspaudą šiai tiesai, Lurde pasirodydama Bernadetai. Didžio grožio moteris, kurią matė mergaitė, paklausta, kas esanti, atsakė: „Aš esu Nekaltasis Prasidėjimas.“

Gimtoji nuodėmė (I)

Tikėjimo tiesa, kad kiekvienas iš motinos į šį pasaulį ateiname su gimtąja nuodėme, susilaukia nemažai priekaištų. Tai rodo, kad daugelis žmonių menkai tesupranta, kas ji iš tikrųjų yra.

Kad geriau suprastume, kas yra gimtoji nuodėmė, mintimis verta nueiti į tolimus laikus, kai dar nieko nebuvo, tik vienas triasmenis Dievas. Kalbant žmogiškos vaizduotės kalba, kaip tik tada amžinasis Žodis palinko į Tėvą su klausimu ir prašymu akyse. Tai matydamas, Tėvas paklausė: „Ką, brangusis Sūnau, nori pasakyti?" Sūnus tarė: „Tėve, tu žinai ir aš žinau, kaip neapsakomai esu laimingas prie tavo širdies, regėdamas tave ir patirdamas tavo meilę. Bet, Tėve, aš taip norėčiau, kad ir kiti galėtų dalytis su manimi ta laime. Prašau tave, padovanok man brolių ir seserų, į mane panašių, kiek tai įmanoma, kurie irgi tave regėtų ir jaustų begalinę laimę patirdami tavo meilę!" Tėvas žvelgė į Sūnų, ir jo mintyse audėsi didingas malonės planas. Sūnus iš mylinčio Tėvo išgirdo lemiamą pritarimo žodį: „Taip – tebūnie!" Dievas stojo kurti. *Visagaliui laikas negalioja, jam viskas yra dabartis.* Bet jo kūrinijoje turėjo praeiti milijonai metų, kol Aukščiausiojo valia atsirado pasaulis, Saulės sistema su viskuo aprūpinta Žemės planeta, kol buvo tarti pasaulio istorijai lemtingi žodžiai: „Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą!" (Pr 1, 26).

Koks nuostabus *pagal Viešpaties planą* išėjo tas *Dievo paveikslas – žmogus*, pirmoji žmonių pora! Jau pačia savo sandara iš medžiagos ir dvasios jie buvo tikras gamtos šedevras. Bet dar didesnis tai buvo Dievo malonės šedevras: sukurti kaip amžinojo Žodžio išsiilgtieji brolis ir sesuo, jie buvo į jį panašūs savo dieviška prigimtimi ir gyvastimi, begalinės laimės dvelksmu. Dievo malonės jėga persidavė ir jų kūnui. Kylantys geismai buvo visiškai pavaldūs proto balsui, svetimi jiems buvo skausmas, liga, kančia. Net pati mirtis jiems buvo nepažįstama, nes pas Tėvą turėjo gyventi ir spindėti savo didžia gyvybe ir kilnybe. Nuostabiausia tai, kad ši malonė su visomis savo dovanomis mūsų pirmiesiems tėvams buvo duota kaip brangus paveldas, kuris turės būti perduodamas ir visiems jų palikuonims žemėje. Kalbant teologiškai, Dievo tikslas buvo, kad žemėje rastųsi dieviškos prigimties jo vai-

kų, į jo Sūnų panašių brolių bei seserų šeima, kurie visi anapus vėl susitiktų amžinai laimei, regėdami savo Kūrėją ir džiugiai supami jo meilės. Dar kartą verta nustebus sušukti: „Koks šaunus Dievo planas!“

Koks jo likimas? Kad tas malonės planas liktų veikti, Dievas pirmiesiems tėvams iškėlė vieną sąlygą. Apgyvendinęs Edeno sode, leido valgyti nuo visų ten augančių medžių, išskyrus vieną, pavadintą gėrio ir blogio pažinimo medžiu (Pr 2, 17). Palyginti su gautų dovanų didybe ir gausa, sąlyga buvo lengvutė. Bet buvo be galo rimta: už jos nesilaikymą Dievas įspėdamas pagrasino mirtimi (Pr 2, 17; Pr 3, 3). Ir pagrįstai. Žmogus turėjo parodyti savo vertumą, ir Dievas nurodė, kaip tai įmanoma, – laikytis to, kas liepiama, nedaryti to, kas uždrausta. Paklauskime dabar savęs, kaip mūsų pirmieji protėviai šį šaunųjį Dievo planą priėmė, kaip į jį atsiliepė? Turėsime atsakyti, kad keleriopai netikusiu būdu.

Pirma, su *šiurpiu nedėkingumu*. Koks pasipūtimas: negana jiems didžių dovanų, užsigeidžia būti kaip pats Viešpats! „Kai tik jo [užginto vaisiaus] užvalgysite, ir jūs būsite kaip Dievas“, – sužavi juos masinantys gundytojo žodžiai (Pr 3, 5). Koks neklusnumas: Dievas griežtai uždraudžia, bet jiems nė motais to laikytis! Koks nedraugiškumas: atsuka Viešpačiui nugarą ir klausosi to, kuris siekia jų pražūties.

Antra, su *beribiu lengvapėdiškumu*. Pamirštas pavojus prarasti didžiulį turtą, skirtą ne tik jiems, bet ir visiems jų palikuonims, ant visos žmonijos užtraukiant Dievo nurodytas bausmes!

Trečia, su *katastrofiškomis likimo pasekmėmis*. Dėl Dievo neklausymo žemę suteršia pirmoji nuodėmė, ir taip sunaikinamas visas didingasis Dievo malonės planas. Sudie viskam! Užgęsta žmoguje dieviškasis gyvenimas. Dingusios visos antgamtinės dovanos: nemirtingumas, geismų pavaldumas protui, laisvė nuo bet kokio skausmo, ligų, kentėjimo. Prasideda bausmė: žemosios prigimties maištavimas prieš dvasią, sumaištis širdyje, sąžinės priekaištai, baimingas slapstymasis nuo Viešpaties veido (Pr 3, 8); galiausiai, įsakmus dieviškojo teismo nuosprendis (Pr 3, 16–19). Tačiau tai dar ne viskas. Gimtoji nuodėmė įsiveržia į pačią taip didingai sukurtą žmogaus prigimtį, skirtą tokioms aukštybėms. Įsiveržia su visais savo padariniais, kurie tartum kokie vaiduokliai dabar žmogų lydės jam keliaujant per gyvenimą: vargai ant vargų, nuodėmės po nuodėmių ir kiekvienam – mirtis, kurios Visagalis nenorėjo. Juk Dievas sukūrė žmogų, kad būtų nemarus, padarė jį savo amžinybės paveikslu (Išm 2, 23).

Štai kokį radikalų posūkį žmonijos istorijoje aprašo trys pirmieji Pradžios knygos skyriai: pirmasis pilnas didybės, antrasis kupinas žavesio ir džiugesio, o trečiasis persmelktas verksmo ir sielvarto.

Gimtoji nuodėmė (II)

Daugelis menkai tesupranta, kas gimtoji nuodėmė iš tikrųjų yra, ką ji reiškia. Kai kam atrodo, kad ji kertasi ir su Dievo teisingumu, ir su jo išmintimi. Tai verčia šiuos žmones abejoti pačiu gimtosios nuodėmės buvimu arba tiesiog ją neigti.

Teigiant, kad kertasi su Dievo teisingumu, priekaištaujama, kad juk nusidėjo mūsų pirmieji tėvai, o dabar ta nuodėmė perkeliama mums; tad argi teisinga, kad net nieko pikta nepadaręs kūdikis baudžiamas už kitų nusikaltimus ir net pats laikomas nusidėjėliu, taigi nusikaltėliu?

Tačiau tokie priekaištai *gimtąją nuodėmę suplaka į viena su asmenine*, nors viena nuo kitos radikaliai skiriasi. Dar kitaip pasakius, apie gimtąją nuodėmę galvojama asmeninės nuodėmės sąvokomis, o tai suvis klaidinga. Asmeninė nuodėmė yra veiksmas, o gimtoji – iš jo kilusi būklė. Dalyką paaiškins tai, kas įvyko su mūsų pirmaisiais tėvais. Jie gautus dieviškojo gyvenimo turtus, skirtus ir mums paveldėti, nuodėmingu veiksmu prarado, vaizdžiau pasakius, iš turtuolių tapo skurdžiais. Kaip tik iš to kilo mūsų skurdeiviška būklė, nes pirmieji protėviai nebeturėjo kaip paveldo perduoti mums anų didžiųjų gėrybių. Todėl neteisingai sakoma, kad ta būklė yra mūsų baudimas už svetimas kaltes, kad dėl jos net nieko pikta nepadarę kūdikiai yra laikomi nusikaltėliais. Visa kaltė iš tiesų lieka tik ant pirmųjų tėvų pečių.

Nepamirštinas vienas dalykas. Dievas minėtus turtus suteikė ne paskiriems asmenims, o visai žmonijos šeimai, žmogui kaip tokiam, pačiai žmogaus prigimčiai. Tad visada norėjo ir tebenori matyti žmogų tokį, kokį sukūrė: kupiną gaivaus dieviško gyvenimo dvelksmo. Bet dabar, po pirmųjų tėvų nupuolimo su visomis jo pasekmėmis, mato tokį, kokio nesukūrė: be to malonės dvelksmo savyje, mylintį tamsą labiau nei šviesą ir linkusį į piktus darbus (Jn 3, 19). Mato žmogų – savo kūrybos šedevrą – begėdiškai išniekintą, iškraipius ir puikųjį žmogaus planą. Veltui Viešpaties akis ieško žmoguje jam suteikto įstabaus panašumo į dieviškąją esybę. Tai kelia Dievo rūstį. „Mes visi, – sako Paulius, – <...> iš prigimties buvome rūstybės vaikai kaip ir kiti“ (žr. Ef 2, 3).

Teigiant, kad gimtoji nuodėmė kertasi su Dievo išmintimi, priekaištaujama, kad jei jis pilnas išminties ir galios, tai kodėl nepajėgė rasti būdų apsaugoti žmonijos nuo to nuopuolio, neprileisti šėtono su savo kišamomis pagundomis? Anglų priežodis sako, kad uncija apsaugojimo vertesnė už svarą gydymo. Tad ar ne geriau būtų buvę nuo nuopuolio apsaugoti, negu vėliau iš to kilusias ligas vargingai gydyti?

Bet šiuo atveju verta nepamiršti, *kokia aibė didžių, tiesiog neįkainojamų gėrybių žmonijai buvo skirta kaip tik dėl pirmųjų tėvų nupuolimo.* Argi ne garbė žmonijai, kad viena žemės dukterų, Marija, pradeda ir pagimdo patį Dievą, tapdama jo motina? Ar būtų buvusi Bažnyčia, kurioje su Kristumi audžiamės į vieną glaudų vienetą, tokį glaudų, kad jis yra galva, o mes – jo nariai? Ar faktas, kad Dievo Sūnus priėmė žmogaus prigimtį ir toks liks per amžius, nedaro mums didžiulės garbės prieš angelus ir visą dangaus dvarą? Ar be šio fakto prieš mūsų ir angelų akis būtų atsiskleidusios Dievo meilės gelmės, matomos iš to, kad atidavė už mus mirti savo vienturtį Sūnų?

Dar galima paklausti, kodėl pati ši mūsų būklė (net niekuo nenusidėjusio kūdikio) pavadinta nuodėme („gimtoji nuodėmė"). Šiam reiškiniui reikėjo kokio nors trumpo pavadinimo, ir greičiausiai žodis „nuodėmė" buvo parinktas todėl, kad ją galima apibrėžti kaip Dievo nustatytos tvarkos, arba jo valios, nesilaikymą. O po nupuolimo žmogaus būklė buvo ne tokia, kokią Dievas suplanavo ir sukūrė, bet suvis kitokia.

Baigti pritiks vienu pasakojimu apie Sacharos dykumą, kuris gražiai vaizduoja žmonijos gimtąją nuodėmę, jos pasekmes. Tik prieš tai būtina įžangėlė. Geologai iš Žemės klodų nustatė, kad paleozojaus eroje (prieš 540–250 milijonų metų), kai Europą buvo nukloję ledynai, Afrikoje, kur dabar Sachara, buvo daug drėgnesnis klimatas, tekėjo upės, stiepėsi medžiai, tarpo vaiskrūmiai, augo žolė, visa atrodė kaip kokia oazė... Eikime prie pasakojimo. Kai tylią žvaigždėtą naktį per tą dykumą padvelkia vėjelis, milijardai smėlio grūdelių liečiasi vienas į kitą, ir girdėti tartum mirtinai sužeisto milžiniško gyvio aimanavimas. „Girdite, – sako karavanui vadovaujantis arabas, – kaip dykuma verkia. Skundžiasi, kad tapo bergždžia stepe. Aprauda žydinčius sodus, banguojančius javų laukus, džiugius vaisius, kuriuos kitados nešė prieš tapdama išdegusiais, išdžiūvusiais tyrais".

Tačiau taip baigti būtų netikslu – neprimenant apie džiugesį, kuris prasiveržia pro tą verksmą dėl gimtosios nuodėmės, džiugesį, kuris bene gražiausiai nuskamba Velyknakčio šlovinimo himne, įnešant žvakę: „Tikrai laiminga ta kaltė, kuri susilaukė tokio didžio Atpirkėjo!"

KALĖDOS
Antrasis Kristaus ir mūsų gimimas

Ką švenčiame Kalėdomis, žino visi. Tai – Kristaus gimtadienis, taigi diena, kada pasaulio šviesą išvydo amžinojo Tėvo Sūnus. Bet Kalėdų šventė minime ir jo gimimą mumyse. Juk Kristus tam ir atėjo į žemę, kad galėtų užgimti kiekvieno mūsų širdyje. Todėl apie Kalėdas, Kristaus gimtadienį, galime pasakyti, kad ši šventė tik tada yra visiškai prasminga, jei drauge prisimename ir Kristaus gimimą mumyse pačiuose. Nušvieskime sau šiuos abu gimimus trimis žingsniais.

Visų pirma sakytina, kad Kristaus gimimas Betliejuje buvo *antrasis jo gimimas* – gimimas kūnu. Koks tad buvo jo *pirmasis gimimas*? Tai amžinasis gimimas iš Tėvo prieš visus amžius, kaip sakome ilgajame „Tikėjimo išpažinime“: „Tikiu <...> Jėzų Kristų, vienatinį Dievo Sūnų, prieš visus amžius gimusį iš Tėvo, Dievą iš Dievo, šviesą iš šviesos.“ Ten Kristus gimė iš amžinojo Tėvo, čia – iš žemiškos motinos. Ten – amžinybėje, čia – laike. Ten – kaip Dievas, čia – kaip žmogus. O mūsų gimimas – argi ir jis ne dvigubas? Iš tikrųjų – taip, tiesa, gimimas tų, kurie esame krikščionys. Vienas gimimas yra kūnu: juo gimstame iš motinos, gimstame žemei. Antrasis yra *gimimas iš Dvasios*: juo gimstame dangui. Apie tą antrąjį žmogaus gimimą girdime Kristų kalbant su Nikodemu, atėjusiu pas jį nakčia. „Jėzus atsakė: „Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: kas negims iš vandens ir Dvasios, neįeis į Dievo karalystę. Kas gimė iš kūno, yra kūnas, o kas gimė iš Dvasios, yra dvasia. Nesistebėk, jog pasakiau: jums reikia atgimti iš aukštybės“ (Jn 3, 5–7). Kada mes tą antrą kartą gimėme? Krikšto dieną, kai mus nuplovė jo vanduo ir iš aukštybių atgimdė Dievo Dvasia.

Eikime prie kito palyginimo žingsnio. Kristaus gimimas žemėje jam buvo *naujo gyvenimo pradžia* – kaip žemės vaiko. Iš tikrųjų šiuo gimimu Kristus pradėjo naują, kitokį gyvenimą. Žiūrėk, koks buvo anksčiau ir koks – dabar. Garbe lygus Tėvui danguje, žemėje Kristus yra nublokštas gimti skurdžiame tvarte, o ir užaugęs – nublokštas neturėti nieko sava. Juk mename jo žodžius Evangelijoje: „Lapės turi urvus, dangaus sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti“ (Mt 8, 20; Lk 9, 58). Bet kūdikis Kristus šį pokytį (jei taip galima sakyti) priėmė su džiaugsmu; o todėl su džiaugsmu,

kad šis pokytis buvo skirtas perkeisti mus, tik tarsi atvirkščia linkme negu Kristaus atveju: kad iš skurdžių pasidarytume turčiais, iš menkumo pakiltume į kilnybę. Mūsų krikštas buvo naujo gyvenimo, tiksliau, mūsų kaip Dievo vaikų, pradžia. Tą pasakymą „Dievo vaikų" turime suprasti ne kaip gražų apibūdinimą, bet kaip tikrą tapimą tokiais. Šalia žmogiško gyvenimo mumyse ėmė pulsuoti ir dieviškasis, susiejantis mus su pačia Švenčiausiąja Trejybe.

Tai gražiai iliustruoja šveicarų rašytojo Gotfrydo Kelerio (Gottfried Keller) apysaka apie vieno miestelio mokytoją. Išėjęs po pamokų pasivaikščioti, mokytojas pamiškėje rado ten stovyklavusių čigonų paliktą kūdikį, kokių pusantrų metų mergytę. Paėmęs skubiai parsinešė namo. Kadangi atrodė leisgyvė, tuojau įvykdė kiekvieno krikščionio pareigą – ją pakrikštijo. Autorius rašo, koks buvo to mokytojo pirmas žingsnis pakrikštijus. Su pagarba atsiklaupęs pabučiavo ant lovos paguldytos mergytės krūtinę, nes jos širdyje dabar buvo apsigyvenusi pati Šventoji Dvasia.

Mums pažįstami Pauliaus žodžiai iš Laiško korintiečiams: „Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia?" (1 Kor 3, 16). Kokia džiugi tiesa, kad antruoju, krikšto, gimimu mūsų kaip Dievo vaikų esmė darosi dieviška. Šia tiesa prasideda ketvirtoji Evangelija, vadinamasis Jono prologas: „Tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų. <...> Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais <...>, kurie ne iš kraujo ir ne iš kūno norų ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo yra užgimę" (Jn 1, 12–14).

Ženkime trečią mąstymo žingsnį. Kristaus gimimas žemėje iškėlė jam naują tikslą – augti, tapti brandžiu žmogumi, tokiu, koks žmogus Kūrėjui buvo planuojant visą pasaulį. Gimęs Kristus iš tikrųjų augo, brendo. Tai liudija evangelisto Luko žodžiai apie jį, kai šis buvo dvylikos metų: „Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse" (Lk 2, 51). Evangelijos lapai rodo, į kokį žmogų, kokį vyrą buvo subrendęs Kristus, kai išėjo vykdyti Tėvo skirto uždavinio. Kokia plieninė jo valia! Kokia ištikimybė! Kokia baimės nepažįstanti drąsa! Kokia sielos ramybė, net šėlstant aplinkui vėtroms! Kokia žvilgsnio platybė! Kokia tariamo žodžio trauka! Koks ilgėjimasis bičiuliautis ir tarnauti! Kokia ryžtinga pasiaukojimo dvasia! Kókios tikrõs, tauriõs meilės gelmės!

Ir mumyse krikštu prasidėjęs dieviškasis gyvenimas yra skirtas *augti, bręsti ir žaviai plėtotis*. To jau beveik nebereikia nė aiškinti. Girdėjome Paulių sakant, kaip glaudžiai krikštas žmogų susieja su Šventąja Dvasia. O atsivertę toliau ketvirtąją Evangeliją, girdime patį Kristų sakant, koks artumas per krikštą sieja mus ir jį. „Aš esu vynmedis, – sako mokiniams, – o jūs – šakelės" (žr. Jn 15, 5). Šakelėje pulsuoja tie patys gyvybės syvai kaip

medyje, nes šakelė yra paties medžio dalis. Kalbant šiuo gamtos vaizdu, per krikštą paslaptingai daromės Kristaus, dieviškojo vynmedžio, dalimi, užsimezgame jame tartum pumpuras. O kiekvieno pumpuro paskirtis juk yra, šildant saulei, didėti, išsiskleisti į žiedą, iš kurio paskui auga gražūs, gyvastingi ir džiuginantys vaisiai. Be saulės pumpuras nuskursta, nuvysta, nudžiūsta...

Keletas žodelių pabaigai. Kalėdos neša džiaugsmo. To džiaugsmo šaknys yra patys Kristaus gimimo įvykiai, apie kuriuos gieda kalėdinės giesmės, kuriuos vaizduoja prakartėlė. Mūsų džiaugsmas dar padidėja, jei tuos įvykius susiejame su savimi, jei tame, kas vyko su gimusiu Dieviškuoju kūdikiu, matome tartum atvaizdą to, kas yra įvykę ir tebevyksta mūsų gyvenime. Jei iki šiol per Kalėdas apie tai nepagalvojome, nieko tokio. Turime gražaus laiko ateityje (arba jau ir šiais metais) Kristaus gimimą švęsti žvelgdami į savyje pulsuojantį dievišką gyvenimą. Taip Kalėdos bus džiugesnės ir prasmingesnės.

Kristaus dovanos minčiai

Į svečius dažnai vykstame su dovanomis, juo labiau ypatingomis progomis. Nešamės dovanų jaunavedžiams jų vestuvių proga, įsidedame dovanų savo giminėms, vykdami jų aplankyti. Taip yra padaręs ir Dievo Sūnus, kurio kaip brangaus svečio apsilankymą pas mus žemėje kaip tik minime Kalėdomis.

Svečiai mums yra brangūs. Bet brangios ir jų dovanos. Viešpats Kristus atėjo į žemę nešinas įvairiomis dovanomis. Pamąstykime apie vieną didžiai brangią ir vertingą dovaną, į kurią pažvelgti Kalėdų metas kvieste kviečia.

Prieš tai verta prisiminti šaunųjį prancūzų mąstytoją Blezą Paskalį (Blaise Pascal), kuris yra taikliai pasakęs, kad mąstymas – tai esmingiausias žmogaus bruožas, atskleidžiantis jo didybę. Daug kuo žmogus, palyginus su kitais kūriniais, tėra tartum trapi nendrė, silpniausia gamtoje. Palyginus su tūkstančius metų liekančiais kalnynais, trumpas tėra jo gyvenimas žemėje. Kas yra žmogus prieš tolimus žvaigždynus, vandenynų gelmes ir milijonus metų trunkančius periodus?! Bet savo mąstymu, mintimis ši trapi nendrė apima ir žvaigždynų tolius, ir vandenynų gilumas, ir milijonus metų trunkantį laiką. Mintimis žmogus atskleidžia tiesą, iš minčių gimsta jo kūryba, mintys nustato visą jo gyvenimo kelią. Trumpai tariant, *mintys rodo žmogaus didybę*, yra jo gyvenimo variklis.

Buvo laukiama, kad Viešpats Kristus, savo šventuoju Įsikūnijimu ateidamas pas žmones iš dangaus į žemę, neateis be dovanų. Tad kokia yra ta dovana žmogaus minties pasauliui ir visai jo būčiai? Ogi tokia, kad tai, kas atrodo paprasta ir kasdieniška, per Kristaus Įsikūnijimą tampa kilnybe. Kas čia pasakyta, leis suprasti žvilgsnis į prakartėlę. Pažiūrėkime į tuos, kurie ateina aplankyti Kristaus: Betliejaus piemenys ir Rytų šalies išminčiai. Tai, ką jie atėję matė, galėjo atrodyti paprasta ir kasdieniška: neturtingų žmonių pora skurdžiame tvarte susilaukė kūdikio. Bet Dievo apreiškimas jiems atskleidė, kas iš tiesų yra tas iš pažiūros paprastas kūdikis. Tai – nepaprasta kilnybė, Aukščiausiojo Sūnus, amžiais pranašų skelbtasis Karalius. Mes taip pat žinome, kad to kūdikio motina, iš pažiūros daug nesiskirianti nuo panašių motinų, iš tikrųjų buvo didžiausia ir kilniausia iš visų žemės moterų, esanti aukščiau net už angelus kaip jų karalienė.

Tas Dievo apreiškimas piemenims (angelų žodžiais) ir išminčiams (pasirodžiusia žvaigžde) buvo didelė *Dievo dovana jų dvasiai*. O kad ji iš minties liejosi į visą jų gyvenimą, liudija juos apėmęs džiaugsmas. „Piemenys grįžo atgal, garbindami ir šlovindami Dievą už visa, ką buvo girdėję ir matę", – sako evangelistas Lukas (Lk 2, 20). O apie Rytų šalies išminčius evangelistas Matas praneša, kad jie be galo džiaugėsi (Mt 2, 10). Tokia tad buvo didžiulė Dievo dovana, su kuria atėjo žemėje gimęs Kristus: kas atrodo paprasta ir kasdieniška, per jo Įsikūnijimą tampa, mūsų minties akims atsiveria kaip kilnybė. Ši dovana yra ne vienkartinė, o tęstinė. Jos davimas tęsiasi iki pat mūsų dienų. Sakytum, reikia tik ištiesti ranką ir tą dovaną dėkingai, džiugiai pasiimti.

Žvelgdami į prakartėlę, pagalvokime apie save. Ar mūsų situacija nėra panaši į tų, kurie aplankė Kristų, į Betliejaus piemenis ir Rytų šalies išminčius? Vieniems – angelų žodžiais, kitiems – pasirodžiusia žvaigžde Dievas atskleidė, kad tai, kas iš pažiūros paprasta ir kasdieniška, yra didelė kilnybė. Ar to paties Dievas nedaro su mūsų žvilgsniu į save ir į kitus žmones? Argi jis savo žodžiais, užrašytais Šventojoje knygoje, vedant tikėjimo žvaigždei, mums neatskleidžia, koks didelis yra iš pažiūros paprastas, kasdieniškas žmogus, net mažas vaikas? Jau patys pirmieji tos knygos lapai byloja: „Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą" (Pr 1, 26). O kas yra krikščionis, žmogus, kurį palyti šventieji sakramentai, pradedant krikštu? Kokį žmogaus kilnumą parodo Kristaus ir jo apaštalų žodžiai? Tie žodžiai mums atskleidžia, kokiose Dievo aukštumose yra žmogus, kaip arti jis yra Kristaus, kuriame pulsuoja paties Dievo gyvenimas. Savo garsiuosius žodžius kaip amžiams skambantį raginimą popiežius Leonas Didysis ištarė būtent Kalėdų dieną: „Pažink, krikščioni, savo kilnybę!" (21-asis pamokslas). Argi ne didžios vertės dovaną mūsų minties pasauliui atnešė pas žmoniją atėjęs dangaus svečias Kristus?

Ne pro šalį savęs paklausti: „Ar ne kvaila būtų tą minties pasaulį šerti visokia šlamštiška dvėseliena, užuot maitinus tuo, kas jį tikrai turtina, taurina ir kelia į aukštumas?"

Svečias Kristus

Kai mums valgant nukrinta žemėn šaukštas, peilis ar šakutė, sakome, kad reikia laukti svečių. Brangaus svečio laukiame ypatingai. Svečio vaizdinys neblogai tinka ir Viešpačiui Kristui. Juk žemė, galima sakyti, yra mūsų namai. O jis ateina iš dangaus. Adventas yra bažnytinis laikotarpis, kurio vardas reiškia atėjimą, o tiksliau, to svečio atėjimą ir mūsų laukimą. Iš tikrųjų Kristui ateiti į mūsų žemės namus skirta tris kartus. Vienu būdu jis žemėje jau apsilankė praeityje. Antru būdu lankosi dabar. Trečiu būdu dar kartą apsilankys ateityje. Kristus į žemę jau atėjo prieš du tūkstančius metų – kaip Atpirkėjas. Į žemę ateina ir dabar – kaip išganymo nešėjas. Pagaliau, dar kartą ateis pasaulio istorijos pabaigoje – kaip pasaulio teisėjas. Šį trejopą Kristaus apsilankymą apmąstykim alegoriškai pritaikydami minėtą priežodį.

Iš Kūrėjo rankų išėję pirmieji žmonės jo buvo tartum pasodinti už garbingo ir laimingo vaišių stalo rojuje. Tačiau ten, neatsargiai klausantis, ką čiauška prišliaužęs gundytojas žaltys, iškrito jiems iš rankų šaukštas, o su juo iš rojaus sodo nupuolė ir jie patys. Iš garbingų žemės valdovų jie pasidarė šios žemės vergai. Bet tas nelaimingai iš jų rankos iškritęs šaukštas buvo ženklas, kad ateis svečių. Mūsų pirmieji protėviai ištaškė gautąjį malonės turtą. Dievas galėjo juos palikti pačių užsitrauktame skurde. Bet jis puolusiai žmonijai pažadėjo svečią – Gelbėtoją iš dangaus. Viešpaties siųstieji pranašai atskleidė, koks tas svečias Gelbėtojas bus – paties Aukščiausiojo Sūnus, *nuostabiu būdu gimsiąs iš skaisčios mergaitės kaip kūdikis*, mokysiantis žmones dieviškos išminties kelio.

Nuo pirmojo Kristaus atėjimo ženkime prie antrojo. Kalvarijos kalne jis sumokėjo savo Tėvui už visus ir pažėrė jiems aruodus gailestingojo Dievo turtų. Bet tą *jo atneštą išganymą* kiekvienas turi pasiimti pats, tiksliau pasakius, leisti Kristui jį atnešti į savo gyvenimą. Bene gražiausiu būdu Kristus į žmogaus gyvenimą ateina, kai dėl nuodėmės jam tartum iškrinta iš rankos Dievo vaiko šaukštas, o širdyje pasidaro graudu dėl savo nedoro elgesio. Tai sakau remdamasis paties Dievo žodžiais: „Kas iš jūsų, turėdamas šimtą avių ir vienai nuklydus, nepalieka dykumoje devyniasdešimt devynių ir neieš-

ko pražuvusios, kolei suranda?! Radęs su džiaugsmu dedasi ją ant pečių ir, sugrįžęs namo, susikviečia draugus bei kaimynus sakydamas: „Radau savo pražuvėlę avį!“ Sakau jums, taip ir danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio negu dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti“ (Lk 15, 4–7). Iš Jėzaus sakytų palyginimų patys gražieji juk yra apie grįžtantį sūnų palaidūną, randamą paklydusią avį, jos ieškantį ganytoją.

Keliamės mintimis prie trečiojo, *paskutinio, Kristaus atėjimo*. „Tikėjimo išpažinime“ sakome: „Jis vėl garbingai ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti.“ Vieną dieną žmonijai tartum iškris iš rankų žemės gyvenimo šaukštas. Bus užverstas paskutinis pasaulio istorijos lapas ir įvyks tai, ką Kristus nurodė savo mokiniams: „Tada žmonės pamatys Žmogaus Sūnų, ateinantį debesyse su didžia galia ir šlove. Jis pasiųs angelus, ir tie surinks jo išrinktuosius iš visų keturių šalių, nuo žemės pakraščių iki dangaus tolybių“ (Mk 13, 26–27; Mt 24, 30–31; Lk 21, 27).

Pabaigoje galime paklausti, koks turėtų būti mūsų atsakymas į šį trejopą svečio Kristaus atėjimą. Pirmuoju turime džiaugtis, antruoju – naudotis, trečiajam – ruoštis. Pirmąjį Kristaus atėjimą – jo gimimą Betliejuje – minime per Kalėdas. O Kalėdos iš tikrųjų yra džiaugsmo šventė. Argi ne kviesdamas džiaugtis dangaus angelas pranešė apie jį Betliejaus piemenims? „Štai aš skelbiu jums didį džiaugsmą, kuris bus visai tautai“ (Lk 2, 10). Naudotis turime antruoju Kristaus atėjimu – jo svečiavimusi mūsų sieloje ir mūsų gyvenime, kuris vyksta paslaptinga jo malonės galia, per šauniuosius sakramentus. Išganytojas pranašavo liūdnų dalykų tarnui, kuris valdovo duotus turtus užkasė ir jais nesinaudojo (Mt 25, 14–30). Pagaliau, trečiajam Kristaus atėjimui turime ruoštis. Nebūtinai, kad jis ateitų mums begyvenant. Į Paskutinį teismą būsime pašaukti ir iš kapų, sugaudus skardiems angelų trimitams (Mt 24, 35). Geriausias ruošimasis yra tyras, doras gyvenimas. Tai gerai moko Kūčių dienos Mišių pradinė malda, prašanti dangaus Tėvą malonės taip gyventi, kad atėjus Dievui Teisėjui, į jo vienatinį Sūnų, mūsų Atpirkėją, galėtume žvelgti be baimės.

Kalėdų veidrodis

Kai norime žinoti, kaip atrodome, atsistojame prieš veidrodį. Tačiau jei veidrodis yra senas, subraižytas, įskilęs ar apskretęs, mūsų atvaizdas nebus tikslus. Prieš naują ir gerą veidrodį atsistojame Kalėdų švenčių metu. (Tolesnė kalba bus ne apie mūsų išorę rodantį medžiaginį, bet apie dvasinį veidrodį, t. y. žvilgsnį mintimis į save, kokie esame ne vien išore, bet visu gyvenimu.) Per metus daugiausia žvilgčiojome į nelabai gerus veidrodžius: savo senų bėdų, sudužusių ir subyrėjusių planų arba tuos veidrodžius, kurie yra apsinešę kasdienybės, apsiblausimo, susmulkėjimo ir kitokių dulkių sluoksniu. Todėl mūsų atvaizdas būdavo neaiškus, netikslus. Kalėdos mums atneša tokį veidrodį, per kurį galime pažvelgti į save naujai ir matyti save tokius, kokie iš tikrųjų esame.

Savotiškas veidrodis yra ir prakartėlė. Žvelgdami į joje vaizduojamus asmenis, matome save. Šie asmenys yra, sakytum, pirmykštis Kristaus statysimos Bažnyčios, kurios nariai esame, vaizdas. Kaip Dievas elgiasi su jais, taip jis elgiasi ir su mumis. Kokius tad šis veidrodis parodo mus, kai į jį pažvelgiame? Ogi pamatome save – didžiai Dievo mylimus. Kad meilę suprastume geriau, pažiūrėkime, kaip ji skleidžiasi, sakysime, tarp dviejų žmonių. Juo glaudesnė meilė, juo didesnis pasitikėjimas vienas kitu. Kitą mylintis asmuo jį gerbia ir nori, kad būtų gerbiamas kitų. Pabandyk, pavyzdžiui, pasakyti ką nors žeminančio apie merginą, girdint vyrui, kuris ją kilniai ir karštai myli. Mažų mažiausia jo akyse prarasi savo gerą vardą. Ankstesniais laikais, kol dar buvo rengiamos dvikovos, už tai būtų tekę kautis, sumokėti savo gyvybe arba visam amžiui likti su gautų žaizdų randais. Meilė turtina: vienas kitą mylintys asmenys dalijasi tuo, ką turi geriausio ir brangiausio.

Taigi iš *meilės kyla pasitikėjimas bei pagarba, meilė turtina.* O tuos tris dalykus kaip tik ir matome žvelgdami į asmenis, vaizduojamus prakartėlėje ir prie jos. Matome, kad Dievas mumis pasitiki. Dievo Sūnus tampa gležnu kūdikiu ir patiki save Marijos bei Juozapo rankoms, be kurių globos ir rūpesčio būtų pražuvęs. Juk dabartinis Kristaus veikimas žemėje, jo Bažnyčios sėkmė, teikiamas išganymas yra patikėti mūsų, trapių žmonių, pastangoms, sudėti į mūsų rankas.

Toliau žvelgdami į prakartėlės veidrodį, matome, kad Dievas mus labai gerbia. Iliustracijai toks pavyzdys. Štai kokios nors šalies karalius ar prezidentas vieną dieną pasibeldžia į vieno kampininko duris sakydamas, kad norėtų ten pasisvečiuoti. Žmogus jaustųsi didžiai pagerbtas. Paeikime vieną žingsnį toliau. Sakykime, kad tas karalius ar prezidentas, dar nevedęs, jaunas ir gana gražus, ne tik apsilanko pas tą kampininką, bet dar paprašo, kad leistų už jo tekėti kampininko dukteriai. Tam žmogui būtų nepaprasta garbė prieš savo kaimynus, prieš visus krašto gyventojus. Šis pavyzdys neblogai atspindi Dievo Sūnaus Įsikūnijimą jam tampant žmogumi. Matome Kristaus dievystę, kuri Įsikūnijimu tartum kokiomis vedybomis save sujungia su mūsų žmogiškąja prigimtimi. Todėl mums, žmonijai, tai reiškia didžiulę garbę prieš visą dangaus dvarą, prieš visas protingas būtybes, kokių tik visatoje esama. Juk antrasis Švenčiausiosios Trejybės asmuo amžiams bus ir žmogus, mūsų bendras, turintis žmogaus širdį, sielą ir kūną. Mes tikrai turime didžiuotis savo žmogiškąja prigimtimi, kurią taip pagerbė Dievas.

Pažvelkime į prakartėlės asmenis ir trečiuoju požiūriu. Ar nesijautė praturtėjusi Marija, kai angelas Gabrielius atėjo ir pranešė, kad Mesijas ateis į pasaulį jos pagimdytas? Tą pojūtį girdime iš jos lūpų liejantis „Magnificat" giesme, kuri iki pat mūsų dienų tebeskamba kaip vienas gražiausių Bažnyčios himnų. Argi nesijautė praturtėjęs Juozapas, kai angelas sapne apreiškė, kad jo sužadėtinė išrinkta būti Mesijo motina, o ir jam pačiam teks vaidmuo išganymo plane? Argi nesijautė praturtėję piemenys, kai angelas apreiškė, kad jų miestelyje, Betliejuje, gimė žadėtasis žmonijos Gelbėtojas? Argi nesijautė praturtėję Rytų šalies išminčiai, kai žvaigždė juos atvedė į vietą gimusio Karaliaus, kuriam pagarbinti atnešė sveikinimo dovanų? Argi nepraturtėjo žilagalvis Simeonas su pranaše Ona, kai šventykloje savo akimis išvydo kaip kūdikį gimusį pasaulio Išganytoją ir galėjo paimti jį į savo rankas? O jei prisiminsime nebe prakartėlės asmenis, o anglų rašytojo Čarlzo Dikenso (Charles Dickens) Šykštuolį Skrudžą: argi nepasijuto jis praturtėjęs tikruoju džiaugsmu, kai atvėrė savo širdį Kalėdų dvasiai? Visur matome laimėtus turtus: pažinimą, supratimą, viziją, nuostabą, ramybę, džiaugsmą. Palyginti su šiais tikraisiais ir nedingstančiais žmogaus turtais, anie kiti, kurių dabar daugelis taip vaikomės, yra tuščiaviduriai, trumpalaikiai, mūsų širdžiai melagingai žadantys laimės.

Būtų gerai, kad tai, kokius save pamatėme Kalėdų veidrodyje – kad esame didžiai Dievo mylimi, – nepasimirštų per visus metus.

Užuot rūmų – lūšnos

Tikriausiai visi prisimename Kristaus žodžius, kokiam tikslui jis atėjo į žemę: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimo, – kad apsčiai jo turėtų" (Jn 10, 10). Ką toks apstus gyvenimas reiškia žmogui, rodo vienas vaizdas Senajame Testamente – Gerojo ganytojo psalmėje. Joje žmogus sako esąs didžiai laimingas, nes patiria, kaip Viešpats jį gano, guldo žaliose pievose, veda teisumo takais, gina nuo pavojų, lydi per visas dienas ir dosniai vaišina... (Ps 23, 1–6). Kristaus atneštos gyvenimo gėrybės yra nepalyginamai didesnės ir džiugesnės: atpirkimas, sakramentai, žmogaus įtraukimas į Kristų tarsi šakelės į vynmedį...

Grįžkime prie anų Kristaus žodžių. Jų klausydamas ir apie juos mąstydamas, ne vienas žmogus gal numos ranka: „Anas Kristaus teikiamas gyvenimas yra dvasinis, taigi gražus ir dangiškas. Bet kas iš to, jei mūsų buitinio gyvenimo sąlygos yra šuniškos, kaip dabar Lietuvoje?" Į šį priekaištą kai kas atsako, kad dvasiniai dalykai yra svarbesni už medžiaginius, kad neregimieji reikalai yra amžini, o regimieji – laikini ir panašiai. Toks atsakymas neblogas. Bet pagalvojus jis pasirodo spragotas ir siaurokas. Iš dalies yra teisinga, kad dvasiniai dalykai svarbesni už medžiaginius. Bet dažnai jie yra be galo glaudžiai ir iš esmės su medžiaginiais susiję, sudaro vienumą. Pavyzdys – žmogus. Kas jis yra, jei ne dvasia ir medžiaga, dvi skirtingos dalys, darniai suaugusios ir sudarančios gražų vienetą – asmenį. Ir kitu atveju medžiaginiai dalykai lieka stipriai susiję su dvasiniais, nuo jų priklauso. Dar vienas pavyzdys – karas. Lėktuvai, patrankos, raketos, tankai, amunicija yra medžiaginiai daiktai, bet jų naudojimas ar nenaudojimas priklauso nuo tautos valios ir ryžto gintis, tarptautinių susitarimų, noro spręsti ginčus taikiu būdu, taikos konferencijų... Visi šie dalykai yra ne medžiaginiai, bet dvasiniai. Dėl šio sąryšio negalima manyti, kad gražus ir dangiškas dvasinis žmonių gyvenimas galėtų eiti savo keliu, o jų buities sąlygos – savo. Tad ir apie Kristų turime sakyti, kad jis atėjo ne vien atnešti apsčiai dvasinio gyvenimo, bet drauge keisti ir buitinių sąlygų – iš šuniškų daryti dangiškas arba bent žmoniškas. Tik bėda, kad daugelis šių pokyčių nenori.

Dar vienas pavyzdys. Kokia nors įmonė atgabena daug puikių statybinių medžiagų: tašytų akmenų, plytų, medienos, čerpių, net spalvoto stiklo vitra-

žams. Iš jų galima pasistatyti tiesiog pilies rūmus. Atveža visą tą medžiagą nemokamai ir atiduoda – statykitės! Dar daugiau: pateikia ir šaunų savo architekto sukurtą planą, netgi pažada įgudusių darbininkų pagalbą nemokamai, jeigu tik kas nors imsis statyti. Kaip mes pavadintume žmones, kurie, užuot statęsi iš anos medžiagos šaunius rūmus, išsitrauktų vien keletą lentų ir susikaltų lūšną? Argi nesakytume, kad tai paskutiniai liurbiai? Bet ar ne taip elgiasi žmonės su medžiaga, kurios į žemę yra atgabenęs Kristus, kuri skirta ir mūsų buities sąlygoms? Juk iš tos apsčios medžiagos galima pasistatyti tiesiog puikius visuomenės rūmus. Argi jo skelbiami dėsniai, tiesos nėra, sakytum, tašyti akmenys, plytos, mediena, čerpės, netgi spalvoto stiklo vitražai? Tik mestelkime akį į vieną kitą iš jų, tai yra į Kristaus skelbiamas tiesas.

Žmogaus vertė, laisvė, lygybė, brolybė, santuokos ir šeimos židinio šventumas, gyvybės saugojimas ir gynimas, pagarba vaikui, moters kilnumas ir išsivadavimas... Kokie kilnūs motyvai daryti gera kitam žmogui! Aiškėja, kad valdantys privalo tarnauti žmonėms, kad reikia atleisti skriaudas, vienas kitą mylėti, būti vienos minties ir vienos širdies! Galėtume išvardyti dar daug kitų Kristaus mums paliktų tiesų bei dėsnių, bet ir iš minėtųjų matyti, kokius puikius visuomenės, o kartu ir buities sąlygų, rūmus galima pasistatyti iš šios medžiagos. Dar daugiau: mums yra pažadama paties dangaus pagalba. Tačiau ar iš šių dėsnių žmonija šiandien stato savo visuomenę, kuria savo buities sąlygas? Anaiptol! Todėl ir skundžiasi, kad tos sąlygos yra ne dangiškos, ne žmoniškos, o šuniškos. Mūsų visuomenės pastatas dažnai panašėja ne į pilį, o į lūšną.

Galbūt norėtume, kad Viešpats Kristus verstų žmones ta jo puikia medžiaga naudotis? Bet tada jis turėtų sugriauti žmogaus laisvę, kurią be galo gerbia, net ir laisvę elgtis žioplai, jei taip elgtis žmonės renkasi. Norėtume, kad Viešpats būtų davęs žmogui daugiau proto? Didelis protas neapsaugo nuo kvailysčių. Prisiminkime Saliamoną. Buvo išmintingiausias žmogus pasaulyje, o į senatvę vis tiek sukvailiojo. O gal norėtume, kad pats Viešpats daugiau prie statybos dėtųsi ir mums mažiau tereikėtų dirbti? To betrūko! Belaukdami, kad be mūsų vargo karveliai patys skristų į burną, ištvirksime ir suglebsime.

ŠVENTOJI ŠEIMA
Krikščioniškoji santuoka – puota

Mes dažnai pažvelgiame į veidrodį. Mat jis parodo, kokie esame. Veidrodžiui būdinga dar kita savybė: jame atsimuša saulės šviesa, jeigu tik atsukame geru kampu. Gal ne vienas, kai buvome vaikai, išdykaudami saulėtą dieną, tyčia pašviesdavome veidrodėliu kitiems į veidą. Iš jo taip plieksdavo atsispindinti saulė, kad žmogus turėdavo prisidengti akis ranka. Veidrodis saulės šviesą atspindi netgi iš toli, todėl jis naudojamas signalizuoti, kaip gerai žino skautai, kariai ir apdairūs iškylautojai. Pasiklydus negyvenamoje vietoje ar plūduriuojant mažame laivelyje jūros platybėse, veidrodėliu galima apie save pranešti praskrendančiam lėktuvui arba toli plaukiančiam laivui. Taip su veidrodėlio pagalba jau ne vienas žmogus yra išgelbėjęs savo gyvastį.

Šis pavyzdys iš gyvenimo gali išryškinti ir padėti suprasti Dievo veikimą. Saulė galėtų būti neblogas vaizdas Dievo, o veidrodis – kūrinių, kuriuose atsispindi jo bruožai. Vienokiu ar kitokiu laipsniu ir būdu Dievas atsispindi kiekviename kūrinyje, kuris yra išėjęs iš jo rankų. Todėl Viešpats Kristus, kalbėdamas žmonėms apie Visagalį ir jo karalystę, dažnai kreipė jų žvilgsnį į čia pat esančius gamtos daiktus: būtų tai ganomos avys, žydinčios gėlės, skraidantys paukščiai ar net garstyčios grūdas.

Bet iš visų Dievo suplanuotų kūrinių turbūt niekur kitur taip neatsispindi Dievo esmė kaip šeimoje, kuri, kaip teologai nurodo, yra pačios Švenčiausiosios Trejybės paveikslas – to meilės ryšio ir bendravimo, kuris dieviškuosius asmenis sieja vieną su kitu. Kaip arti Dievo savo esme yra šeima, rodo tai, kad pats Aukščiausiojo Sūnus įsitraukė į vienų žmonių šeimą, joje gimė, augo ir taip atėjo žemėn. Šią Nazareto šeimą – Juozapą, Mariją ir vaiką Jėzų – iš pagarbos vadinamą šventąja ir rodomą pavyzdžiu kiekvienai šeimai – kaip tik ir minime pirmąjį sekmadienį po Kalėdų.

O iš Evangelijų žinome, kad Viešpats Kristus, kalbėdamas apie santuoką ir iš jos kylančią šeimą, neretai ėmėsi puotos vaizdo. Pavyzdžiui, taria, kad su dangaus karalyste yra panašiai kaip su karaliumi, kuris iškėlė savo sūnui vestuvių pokylį (Mt 22, 2). Tuo nusakė pačią Įsikūnijimo paslaptį. Karalius

yra dangaus Tėvas, sūnus – į žemę jo siųstas amžinasis Žodis, skirtas santuokai su žmonija – šio įsikūnijusio Kristaus nuotaka. Klausiant, kodėl Kristaus mokiniai nepasninkauja, jis vėlgi atsako vestuvių palyginimu: mokiniai vadinami svečiais, kurie dalyvauja per jo Įsikūnijimą dabar vykstančiose jungtuvėse su atpirksimąja žmonija; tad argi tokiu džiugiu metu pasninkaujama? (Mt 9, 14–15; Mk 2, 18–19; Lk 5, 33–35). Žinome ir Jono Krikštytojo žodžius: savo mokiniams apie Kristų jis kalba kaip apie sužadėtinį, o apie save – kaip apie to jaunikio bičiulį, besidžiaugiantį, kad girdi jo, Kristaus, balsą (Jn 3, 29).

Apie šeimą yra prabilęs ne vienas popiežius savo enciklika. Bene žinomiausios yra dvi: Leono XIII – „Arcanum" ir Pijaus XI – „Casti connubii". Pagal Leono enciklką, žmonijai nupuolus, Dievas atėmė iš mūsų rojų. Bet vieną rojaus kampelį mums paliko. Tas rojaus kampelis, arba krikščioniška pastogė, yra gera krikščioniškoji šeima. Joje nemaža jaukumo, šilumos, džiugesio, meilės. Pasitelkiant Kristaus vartojamus žodžius, krikščioniškosios šeimos nariai yra žmonės, džiugiai susėdę prie puotos stalo.

Deja, kai pažvelgiame į šiuolaikines krikščionių šeimas, ano *jaukumo, šilumos, džiugesio, meilės jose matome nedaug.* Vietoj džiugios nuotaikos į akis krinta keistas prie „puotos" stalo sėdinčiųjų elgesys. Regime šalin sukamas nosis, surauktus veidus, daugelio šalin dedamus šaukštus, šakutes, peilius ir stumiamas nuo savęs lėkštes su valgyti nebaigtais patiekalais. Nustebę norime sužinoti tokio elgesio priežastį. Kai svečiai išsiskirsto, apžiūrime virtuvę. Kalbant alegoriškai, paaiškėja ir priežastis: maistas buvo paruoštas iš blogų produktų. Kamaroje ir šaldytuve randame supuvusių kiaušinių, pakartusio sviesto, šalčio sugadintų bulvių, pašvinkusios mėsos su knibždančiais kirminais, ant lentynų dar matome visokios rūšies menkaverčio maisto. Kaip galima tikėtis, kad iš tokių atstumiančių produktų būtų paruoštos geros vaišės? Vietoj sveikų ir solidžių dorybių šeimoje įsitvirtina bjaurios ydos: pasaulio madų vaikymasis, savanaudiškumas, lyties dievinimas, patogumų ieškojimas, tingėjimas, godumas, sumaterialėjimas, komforto kaip aukščiausio gyvenimo tikslo iškėlimas. Kaip galime laukti gerų vaišių, jei jos gaminamos iš tokių „produktų"?

Vis dėlto akivaizdu ir kitkas. Ne vienam iš mūsų prieš akis išnyra ir šeimos, kurios siekia eiti Šventosios šeimos keliu. Jos yra tikras rojaus kampelis.

Krikščioniškoji šeima – perlas

Jūra lietuviui dovanoja vieną gražų ir brangų daiktą – gintarą. Bet tai nėra vienintelis papuošalas, kurį žmonės iš jos gauna. Marių vandenyse susidaro ir kita brangenybė – jūros perlai. Sakoma (tik nežinia, ar tai tiesa), kad yra perlų, kurie, ilgesnį laiką padėvėti, praranda savo pirmykštį spindesį. Kad ir kaip bandytum juos valyti, to spindesio nebeatgauna, išskyrus vieną būdą: šiuos perlus reikia vėl panardinti į marių vandenį.

Į brangų perlą panaši krikščioniškoji šeima. Ji – didelė Dievo duota brangenybė. Bet ir ji apsinešioja, nebešviečia savo pirminiu spindesiu. Todėl kalėdiniu metu Bažnyčia mums rodo Šventąją Nazareto šeimą, pagal kurią kiekviena mūsų šeima bus teisiama anapus. Rodo tam, kad į šios šeimos vandenis galėtume panardinti savo šeimą ir nuskaistinti tai, kas joje apsitraukę, sukasdienėję... Prisiminkime kiekvienam šventosios Nazareto šeimos nariui (Juozapui, Marijai ir vaikui Jėzui) būdingus dalykus, pačius pirmuosius, kuriuos randame Evangelijose.

Juozapo atveju tai yra jo ypatingas *poelgis* ir jo *sapnas*. Evangelija pasakoja, kad Juozapas buvo susižiedavęs su viena mergina, vardu Marija. Sužadėtuvės žydų tautoje reiškė daugiau negu dabar mūsų kraštuose. Įstatymas sužadėtinę traktavo kaip teisėtą vyro žmoną. Evangelija pasakoja, kad nors Juozapas su ja dar nebuvo gyvenęs, pastebėjo, kad ji laukiasi kūdikio. Juozapui buvo aišku: nors susižiedavusi su juo, flirtavo ir trankėsi su kitu. Bet jis nenori tos neištikimybės kelti viešai, nutaria atleisti slapčia, saugo jos garbę, nors ją Juozapo akyse Marija buvo praradusi ir tuo jį skaudžiai užgavo. Štai mums pamoka. Tikras krikščionis vyras saugo savo žmonos garbę netgi tuomet, kai atrodo, kad ji tos garbės neverta. Toks buvo Juozapo poelgis.

Antra, tai sapnas. Evangelija sako, kad sapne Juozapui pasirodė angelas ir pranešė apie Marijos laukiamo kūdikio tikrąją kilmę. Galima sakyti, kad sapnai yra mūsų minčių veidrodis. Kai mintys dieną sukasi apie tai, kas dora, nekalta, tauru, į tuos dalykus naktį skrieja ir sapnai. Atvirkščiai, kai dieną po galvą siaučia visokios šunybės, tai ir per sapną slogina visokie maišydamiesi šunys. Matome, kad Juozapo mintys sapnuose – su angelais. Ir

tai ne vienintelis kartas. Evangelijoje skaitome dar apie du kitus atvejus, kai Juozapas per sapną bendrauja su angelais: angelas liepia skubiai pasitraukti su motina ir kūdikiu į Egiptą nuo Erodo kėslų ir vėliau praneša, kad jau saugu grįžti į tėviškę, nes tas kraugerys valdovas mirė. Tikras krikščionis vyras kreipia savo mintis į tai, kas aukšta, tyra ir dora, o ne į tai, kas žema, tamsu, gėdinga. Tai pamoka mums.

Nuo Juozapo eikime prie Marijos. Čia irgi pažvelgsime į du pirmuosius dalykus, kuriuos apie ją praneša Evangelija. Tai – ypatingas *jausmas* ir tam tikras jos atskleistas *dėsnis* (taisyklė). Pirmas dalykas, kurį Naujasis Testamentas praneša apie Mariją, yra tai, kad pas ją atėjo arkangelas Gabrielius ir pagarbiai pasveikino. Evangelistas sako, kad Marija buvo apimta baimės jausmo – baimės prieš apsireiškusį Dievo pasiuntinį. Tai rodo tolesni angelo žodžiai: „Nebijok, Marija!“ Štai pamoka mums. Pirmas tikros krikščionės žmonos jausmas yra šventa Dievo baimė, apie kurią Raštas sako, kad tai išminties pradžia. Mes, lietuviai, turime būdvardį „dievobaimingas“. Kur dievobaimingumas, ten šeimos, visuomenės, doros tvirtumas. Kur jis pašlijęs, ten išklibusi, svyrinėja lyg girta ir šeima, ir ją supanti aplinka, tiesiog viskas, iš ko visuomenė nuausta. Toks buvo Marijos jausmas.

Užsiminėme apie ypatingą dėsnį. Angelas Marijai atskleidžia Dievo valią, kad ji išrinkta būti Mesijo motina, ir kaip tai įvyks. Koks jos atsakymas? Sutikimas: „Tebūnie man, kaip tu pasakei.“ Ir čia mums pamoka. Pagrindinis tikros krikščionės žmonos dėsnis yra pritarimas Dievo valiai, jai nuolat sakant – „Taip!“ Toji Dievo valia nėra kaip nors atsajai pakabinta ore, bet įkūnyta per vyrą, vaikus ir kitus asmenis, su kuriais žmoną sieja giminystės, draugystės ar veiklos ryšiai. O dangaus valią širdyje ir sąžinėje atskleidžia angelo balsas.

Eikime prie trečiojo asmens – vaiko Jėzaus. Kai Šventoji šeima grįžo iš Egipto, jis jau buvo paaugęs. Evangelistas Lukas apie jį prabyla kaip apie dvylikos metų jaunuolį: praneša, kad tėvų nepastebėtas liko Jeruzalės šventykloje. Čia prieš mus išnyra du dalykai: jo *dėmesys* ir jo *elgesys*. Kai tėvai, ilgai ieškoję ir radę šventykloje, klausė, kodėl taip padaręs, vaikas Jėzus atsakė: „Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“ (Lk 2, 49). Štai pamoka brėstantiems šeimos nariams, sūnui ir dukteriai. Tikras krikščionis jaunuolis daug dėmesio skiria Dievui ir jo karalystės reikalams. Džiaugdamiesi turime sakyti, kad su daugeliu dabartinių jaunuolių, ačiū Dievui, taip ir yra. Materializmo blizgučių viliojami, blogos aplinkos supami, kai kada vyresniųjų menkai tepadedami, jie vis dėlto ieško Dievo (nors dažnai savais būdais). Toks buvo jaunuolio Jėzaus dėmesys.

Antra, Kristaus elgesys. Evangelistas sako, kad Jėzus grįžo su savo gimdytojais į Nazaretą ir buvo jiems klusnus. Štai pamoka. Tikras krikščionis jaunuolis (tas pat galioja jaunuolei) klauso savo tėvų. Tiesa, gali būti ir kitaip, jei yra šaukiami aukotis Dievui ir jo karalystei, o gimdytojai bando nuo to atkalbėti... „Gerbk savo tėvą ir motiną!" – tokia yra ant Sinajaus kalno jaunuoliui nubrėžta Dievo valia. Tiems, kas taip ir elgiasi, galima skirti žodžius, kuriais evangelistas baigia pasakoti apie jaunuolį Jėzų: jie auga „išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse" (Lk 2, 52).

Dangaus ir žemės atspindys

Kai tuokiasi krikščionys, klausosi kokio nors skaitinio iš Šventojo Rašto. Daugelis krikščionių jaunavedžių pageidauja labai gražios ištraukos iš Pauliaus Laiško efeziečiams, kur apaštalas, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią, sako, kad juos atspindi vyras ir žmona (Ef 5, 22–23). Tai ne vienintelė vieta Šventajame Rašte, kur santuokos vaizdu piešiamas Dievo ryšys su savo išsirinktąja tauta, Kristaus – su atpirktąja žmonija, taigi dangaus – su žeme. Šiuo palyginimu baigiama ir paskutinė to Rašto knyga – Apreiškimas: atpirktoji žmonija, išsipuošusi kaip nuotaka, žengia į amžinųjų jungtuvių su Kristumi džiaugsmą (Apr 19, 7–9; Apr 21, 2).

Tad vyras ir žmona vaizduoja dangų ir žemę. Ne viena žmona turbūt šoks priekaištauti, kad jos vyras lyginamas su dangumi. Juk jis daug panašesnis ne į Kristų, o į kipšą. Dangus iš tikrųjų yra davęs ir Kristų, ir velnią. Liuciferis taip pat atėjo iš dangaus, kur prieš nupuldamas buvo angelas. Tad lygindami vyrą su dangumi, nesakome, kad jis šventas. Atvirkščiai, tuo kaip tik atskleidžiame visą tiesą, kad jame esama ir Kristaus, ir velnio bruožų. Panašiai galima atsakyti vyrams, kurie prikiš, kad jų žmoną lyginame su Atpirkėjo šventai laukusia žeme. Kam nors gali pasirodyti, kad žmona daugiau panaši ne į šventąją, o į raganą. Ir žmonoje atsispindi dvejopas žemės veidas, dvi žemės dukterys – Ieva ir Marija. Tiesa, pats Ievos vardas yra garbingas: ir Dievo Motina Marija vadinama antrąja Ieva, atitaisiusia pirmosios nuopuolį.

Taigi dangus yra geras pavyzdys, koks vyras turi būti. Turi ugdyti savyje bruožus, kuriais šviečia iš dangaus nužengęs Kristus, ir šalinti tai, ką turi bendro su iš dangaus nupuolusiu šėtonu. Šventasis Raštas sako, kad velnias yra melagis. Atpirkėjas jį dar vadina tamsybių pasaulio kunigaikščiu (Jn 12, 31; Jn 14, 30; Jn 16, 11). Velnias pasižymi tamsa ir melagyste: jis siekia nuslėpti tiesą, apgaudinėti, dumti į akis miglą. Kristus pasižymi šviesa ir tiesa. Jis tiesiakalbis ir nieko neslepia (tai pripažįsta net jo priešai). Pamoka vyrui: *jis skirtas jungtis su žmona ne vien kūnu, bet ir dvasia, būti jai atviras, tiesus.* Kaip skaitome Evangelijoje, Atpirkėjas varė lauk iš žmonių velnius. Tad vyras turi stengtis vis apimliau atkurti savo gyvenime Kristų, kad vis labiau būtų išguitas velnias.

Žemė – geras pavyzdys žmonai, kokia ji turėtų būti, ir kokia – ne. Žmonos pareiga – šalinti bruožus, būdingus rojaus Ievai ir atkurti savyje tai, kuo pasižymi Marija. Apie šių dviejų moterų skirtumus galima pasakyti daug. Bet čia pažvelkime tik į *Marijos klusnumą*. Savo nemirštamais žodžiais ji pareiškė: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei" (Lk 1, 38). Ieva, deja, nebuvo klusni ir iš šio neklusnumo atėjusia nelaime sunarpliojo visą žmoniją.

Kai kas gal prikiš, kad tai gražu, bet gyvenime vykdyti nelengva. Į tai tiek galima atsakyti, kad ir Kristui mylėti Bažnyčią nebuvo lengva. Gerai žinome, kad jo kelias buvo nuklotas ne rožių žiedais, o erškėčių dygliais. Mariją klusnumas taip pat vedė akmenuotu keliu. Tai nelengva, bet tokia vyro ir žmonos meilė skleidžia palaimą kitiems ir neša sielos bei širdies džiaugsmą jiems patiems.

Pašaukimas kurti šeimą

Pašaukimą įprasta sieti su kunigo arba vienuolio luomu. Kalbame apie asmens pašaukimą kunigystei arba vienuoliniam gyvenimui. Ačiū Dievui, Bažnyčia vis labiau mato, kad santuoka taip pat yra Dievo žmogui teikiamas pašaukimas.

Apie tai kalba bažnytiniai dokumentai. Antai popiežius Pijus XII savo enciklikoje „Sedes sapientiae" rašo: „Iš Dievo kyla kiekvienas gyvenimo luomas, kiekvienas prigimtinis ar antgamtinis dovis ir polinkis. Į bet kurį luomą žmogus pašaukiamas dieviškai. Vadinasi, ir kurti šeimą yra dieviškas pašaukimas." Popiežių dokumentai taip pat rodo stiprėjantį Bažnyčios supratimą, kad santuokinis gyvenimas yra šventas jau pačia savo esme ir simbolika. Antai popiežius Leonas XIII savo enciklikoje „Arcanum divinae sapientiae" rašo: „Kadangi santuoka yra kilusi iš Dievo ir jau nuo pradžios buvo prasmingas Kristaus Įsikūnijimo simbolis, ji yra šventa ir religinė." Tas supratimas gražiai išsikristalizavo Vatikano II Susirinkime. Jo konstitucija apie Bažnyčią sako:

Galiausiai susituokusieji krikščionys Santuokos sakramentu ženklina vienybės bei vaisingos meilės tarp Kristaus ir Bažnyčios slėpinį ir patys yra to slėpinio dalininkai (plg. Ef 5, 32), santuokiniame gyvenime padėdami vienas kitam siekti šventumo, susilaukdami vaikų bei juos auklėdami; todėl jų būsena ir luomas Dievo tautoje yra jiems suteikta dovana. Iš santuokos kyla šeima, kurioje gimsta nauji žmonių bendruomenės nariai; juos Šventosios Dvasios malonė krikštu padaro Dievo vaikais, kad jo tauta nesibaigtų per amžius („Lumen gentium").

Susirinkimas apie santuoką šauniai kalba ir kitame konstitucijos skyriuje:

Susituokusieji krikščionys ir tėvai, eidami savuoju keliu, turi ištikima meile visą gyvenimą palaikyti vienas kitą malonėje ir mylinčia širdimi priimtus iš Dievo savo vaikus išmokyti krikščionių tikėjimo ir evangelinių dorybių. Tai darydami, jie visiems šviečia nenuilstamos ir dosnios meilės pavyzdžiu, padeda kurti meilės brolybę ir tampa Motinos Bažnyčios vaisingumo liudytojais bei padėjėjais, idant juose pasirodytų ir jiems būtų suteikta dalis tos meilės, kuria Kristus pamilo savo Sužadėtinę ir už ją atidavė pats save.

Šie keli tekstai rodo, koks kilnus ir svarbus yra krikščioniškosios šeimos kūrimas, koks tai didis Dievo pašaukimas. Vokiečių poetas Frydrichas Šileris (Friedrich Schiller) poemoje „Varpo giesmė" („Das Lied von der Glocke") liejamą varpą lygina su šeimos kūrimu. Vienoje dalyje poetas aprašo, kaip tikrinamas liejamo metalo grynumas, kaip žiūrima, kad būtų tinkama proporcija, nes nuo to priklauso nulieto varpo skambesys. Taip, – sako Šileris, – ir du besituokiantys turi tirti save, ar tinka, nes, to nedarant, gali atsitikti, kad trumpas tebus džiaugsmas, bet ilgai truks gailestis. Prieš tuokdamasis žmogus privalo save tirti, ar turi pašaukimą kurti šeimą, ar Dievas jį šaukia šiai kilnybei. Tai, kad du asmenys patinka vienas kitam, toli gražu dar nereiškia, kad jie tinka kurti šeimą. Kaip pavyzdį prisiminkime ir kitus du luomus: kunigystės ir vienuolinio gyvenimo. Sakysime, jei kuris nors vyras turi gražų balsą ir galvoja, kad puikiai galėtų giedoti švęsdamas Mišias ar atlikdamas kitokias pamaldas, tai dar nereiškia, kad jį Dievas šaukia kunigauti; galbūt jis neturi noro ir pasišventimo sekti Kristumi kaip Geruoju ganytoju, tarnauti žmonėms teikdamas jiems sakramentus bei skelbdamas Dievo žodį... Panašus pavyzdys, kad jei kuri mergaitė ar moteris dailiai atrodo prieš veidrodį, apsirengusi vienuolės drabužiais, tai dar toli gražu nereiškia, kad ji tinka vienuoliniam gyvenimui; galbūt stinga kitų savybių: noro dalytis neturtu su Kristumi, gebėjimo klausyti, dovanoti save tik Dievui...

Prisiminus, kas pasakyta apie vedybinį luomą, turėtų būti aišku, *kokių žmogaus savybių reikia norint kurti šeimą*. Jas galima išsakyti klausimais: „Ar man rūpi būsimojo santuokos partnerio sielos išganymas ir amžinasis likimas (kuris didele dalimi priklausys ir nuo manęs)? Ar man svarbu gyventi Dievo malonėje ir joje palaikyti asmenį, su kuriuo noriu sujungti savo gyvenimą? Ar trokštu siekti šventumo ir kiek galėdamas padėti tam asmeniui eiti šventumo keliu? Ar įsisąmoninau, kad kaip sutuoktiniai vaizduosime kilnų ryšį tarp Kristaus ir Bažnyčios ir liudysime jį pasauliui? Ar suprantu, kad mudviejų pareiga savo pačių gyvenimu ir vaikų auklėjimu bus garsiai skelbti tiek dabartinės Dievo karalystės dorybes, tiek ir būsimojo gyvenimo viltį? Ar esu pasiruošęs kryžiui ir kančiai, tulžiai ir actui, kurių tikriausiai Dievas man išlies, kaip jų išliejo savo paties Sūnui, kad būčiau sudedamąja jo gyvenimo dalimi?"

Visi šie klausimai buvo pateikti pagal cituotus Bažnyčios dokumentus, kalbančius apie krikščioniškąją šeimą ir jos svarbią, kilnią vietą Dievo tautoje. Bus sakančių, kad jiems visa tai per aukšta, kad jei tokia vyro ir žmonos dalia, geriau nesituokti. Prisiminkime, kad šiais žodžiais Kristaus mokiniai palydėjo jo kalbą apie santuoką: „Jei tokie vyro ir žmonos reikalai, tai never-

ta vesti“ (Mt 19, 10). Viešpats paaiškino: „Ne visi išmano tuos žodžius, o tik tie, kuriems duota išmanyti“ (Mt 19, 11).

Kam neduota išmanyti, kas yra krikščioniškoji šeima, tiems tikrai neverta vesti. Vedus įvyksta tai, ką įspėdamas pasakė Šileris savo „Varpo giesmėje“: sukurtame šeimos židinyje esti tik trumpas džiaugsmas, bet ilgas gailestis.

NAUJIEJI METAI
Kas su mumis atsitiks?

Pirmoji Naujųjų metų diena. Pasveikinome vieni kitus, kad Viešpats leido laimingai jų sulaukti. (Kai kurie Naujuosius sutiko tuojau po vidurnakčio su taure šampano rankoje, dundant fejerverkams ir padangėje skleidžiantis žvaigždėtoms ugnims.) Naujiesiems metams prasidėjus, sveika pagalvoti, kas, jiems slenkant (ne vienas sako – šuoliais lekiant), su mumis atsitiks. Paimkime tik du dalykus, kurių Naujųjų metų pradžioje paprastai nežinome, ir du – žinomus.

Ko apie save nežinome? Pirma, *nežinau, man bus skirta gyventi ar mirti.* Mirtis paprastai atslenka kaip vagis, kada žmogus mažiausiai jos laukia. Antai Kristus mus lygina su tarnais, pasirengusiais pasitikti savo šeimininką, kada tik jis pasirodys. Tokiems tarnams šeimininkas gausiai atlygina. Bet jei kuris nors tarnas nesitiki šeimininko greitai sulaukti ir apsileidžia, tai šeimininkas sugrįš vieną gražią dieną, kai jis nelaukia, ir tokią valandą, kai jis nė manyte nemano. Tokio tarno laukia verksmas ir dantų griežimas (Mt 24, 44–51; Lk 12, 36–46). Iš to verta padaryti naudingą išvadą: būtina laikyti sutvarkytas savo sielos knygas, kad nereikėtų graužtis pirštų, jei Dievas mirtimi panorėtų jas staiga patikrinti.

Antra, *nežinau, ar šiais metais, jei liksiu gyventi, būsiu sveikas.* Nežinau, ar liga šiais metais negailestingai pasibels į mano duris. Iš to irgi gera padaryti naudingą išvadą: reikia stropiai naudoti geram savo jėgas, kol dar jų yra. Apie sveikatą tinka pasakyti tai, ką Kristus pasakė apie šviesą: reikia veikti, kol ji dar tebėra mums duota (Jn 12, 35). Žmogui duotos dvi brangenybės, kurių nesutiks keisti į nieką kita: gyvybė ir sveikata. Apie abi jas nežinau, ar šiais metais nebus iš mano rankų ištrenktos.

Paimkime ir du dalykus, kuriuos apie save žinome, turime žinoti. Pirma, žinau, kad *tai, kas lemta, įvyks todėl, kad man taip geriausia.* Metų pradžioje kai kas gal jau paėmė naują kalendorių ir jame pasižymėjo, ką kada planuoja daryti. Dievas irgi turi savo planus, dargi parašytus iš anksto. Jau yra suplanavęs visą mano šių metų kalendorių: kas kada mano gyvenime bus ir atsitiks lygiai taip, kaip jo kalendoriuje pažymėta. Bet žinau, kad jis yra mane

mylintis Tėvas. Todėl suplanavo vien tai, kas man geriausia. Tai niekas kitas, kaip tikėjimo tiesa apie Dievo apvaizdą.

Antra, apie šiuos metus žinau štai ką: ar norėsiu, ar ne, jų pabaigoje stovėsiu *vienu žingsniu arčiau Dievo*. Yra net gražus himnas „Dieve, arčiau tavęs". Jis susijęs su vienu per pasaulį nuaidėjusiu įvykiu. Dveji metai prieš Pirmąjį pasaulinį karą, 1912-aisiais, keletą minučių prieš vidurnaktį, Šiaurės Atlanto vandenyne ant ledkalnio užplaukė britų laivas „Titanikas". Po trijų valandų jis nugrimzdo į gelmes, nusinešęs per pusantro tūkstančio gyvybių. Moderniai suplanuotas kaip inžinerijos triumfas, šis laivas buvo laikomas nepaskandinamu, todėl gelbėjimosi valčių neturėjo net pusei žmonių. Kas tikėjosi, kad tokį titaną ištiks nelaimė, dargi pirmosios jo kelionės metu? Kai nelaimė vis dėlto smogė, valtyse užteko vietos beveik tik vaikams ir moterims. Valtis nuleidus, didžiulė keleivių dalis liko laive, pro kurio šoną, prarėžtą mirtinos žaizdos, tvino vidun vanduo. Žmonės raminosi, kad netrukus atskubės į pagalbą kaimynystėje esantys laivai, išgirdę bevieliu telegrafu siunčiamus nelaimės signalus. Bet laivo priekis vis didesniu kampu sparčiai grimzdo į vandenį. Netrukus kiekvienam buvo aišku, kad gelbėtojų nebesulauks. Orkestras užgrojo himną „Dieve, arčiau tavęs". Vienas laivo pareigūnų, šokęs nuo laivo į vandenį ir paimtas į valtį, vėliau papasakojo: „Žmonės laive stovėjo nurimę, tartum bažnyčioje. Žinojo, kad buvo Dievo akivaizdoje, kad už valandėlės bus jo teisiami." *Dieve, arčiau tavęs...* Šiems metams pasibaigus, kurie gyvensime, būsime vienu žingsniu arčiau Dievo, pas kurį ateina kiekvienas mirtingasis, kaip sako gedulingųjų Mišių pradžia. Kaip gražų įkvepiantį pavyzdį verta prisiminti jauną, tik 28 metų amžiaus, lietuvį kunigą Juozą Montvilą. „Titaniku" jis plaukė darbuotis Jungtinėse Amerikos Valstijose. Atsisakęs pasinaudoti gelbėjimosi valtimi, kur jam siūlė vietą, parodė nepaprasto heroizmo. Iki paskutinės minutės guodė ir ramino laive likusius žmones, ruošdamas juos stoti prieš Dievą. Jo drąsą ir pasišventimą aprašė to meto spauda, pabrėždama, kad „jaunas lietuvis kunigas Juozas Montvila šauniai atliko savo pareigą iki galo". Šie žodžiai kai kam turbūt primins evangelisto Jono žodžius jam aprašant Paskutinę vakarienę: „Jėzus, žinodamas, jog atėjo valanda jam iš šio pasaulio keliauti pas Tėvą, ir mylėdamas savuosius pasaulyje, parodė jiems savo meilę iki galo" (Jn 13, 1).

Daugelis Naujųjų metų proga pasiryžta ateityje daryti tai ir tai. Ar ne šaunu būtų ryžtis kiekvieną savo pareigą, kiekvieną pradėtą darbą ištvermingai ir džiugiai atlikti iki galo?

Mūsų išrinkimo deimantas

Ne vienas žmogus yra patyręs tokį dalyką. Antai jį kas nors slėgė, ar nežinojo, ką daryti. Atsivertė Šventąjį Raštą (dažnai nežiūrėdamas, kokią vietą), ir paukšt – randa stebėtinai gerą nuorodą, ką daryti.

Geras pavyzdys yra iš Prancūzijos, Lisieux miesto, kilusi šventoji Teresė, vadinama mažąja arba Kūdikėlio Jėzaus. Turbūt yra skaičiusių jos autobiografiją „Vienos sielos istorija". Įstojus į karmeličių vienuolyną, jai kildavo daug slegiančio nerimo. Mat troško siekti šventumo. Bet vis labiau matė, koks sudėtingas yra šventumo kelias, o ji jautėsi tokia mažytė ir silpna. Ieškodama suraminimo ir šviesos, atsiversdavo Šventąjį Raštą. Vieną dieną jai į akį krito Patarlių knygos eilutė: „Kas yra mažas, teateina pas mane" (Pat 9, 4). „Tai juk Saliamono lūpomis tarti Dievo žodžiai", – pagalvojo. Ir adresuoti jie buvo Teresei, nes ji jaučia *savo mažumą*! Labai susidomėjo, kas gi nutinka su mažuoju. Paskutiniame pranašo Izaijo knygos skyriuje perskaitė tokius žodžius: „Kaip mažyliai būsite nešiojami ant rankų, sūpuojami ant kelių. Kaip motina guodžia savo sūnų, taip aš jus paguosiu" (Iz 66, 12–13). Vadinasi, Viešpats Jėzus nereikalauja didžių, daug jėgų atsieinančių veiksmų; reikalauja jį mylėti, jam save patikėti ir dėkoti. Taip gimė Bažnyčioje plačiai paplitęs, Kūdikėlio Jėzaus Teresės pramintas *mažasis tobulybės kelias*.

Su Šventuoju Raštu atsitinka ir kitas panašus dalykas. Yra nemažai vietų, kurios taip gerai pažįstamos, kad nebesako nieko naujo, bet staiga mūsų mintims atsiskleidžia nauja šios vietos prasmė, džiugiai nušviečianti arba supurtanti net pačią mūsų esmę. Viena tokių vietų yra Pauliaus Laiško efeziečiams įžanga. Ji mums atsiskleidžia tartum koks juvelyro salonas su jame išdėliotais perlais bei deimantais, ir ne bet kokiais, o stambiais. Kadangi toje įžangoje brangiaverčių tiesų nemāža, reikės daryti atranką. Apsistokime ties mūsų išrinkimu. Jis tame salone žėri tartum koks masyvus deimantas. Štai Pauliaus žodžiai:

Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, kuris palaimino mus Kristuje visokeriopa dvasine palaima danguje, mus išsirinkdamas jame prieš pasaulio sukūrimą <...>. Iš grynos meilės, laisvu savo valios nutarimu, jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų tapti jam įsūniais savo malonės kilnumo šlovei. Ja jis apipylė mus dėl Mylimojo <...> malonės gausa (Ef 1, 3–7).

Kad mus dar labiau griebtų už širdies, iš daugiskaitos padarykime vienaskaitą, taigi užuot sakę: „Dievas, mus išsirinkdamas...“, sakykime: „Dievas, mane išsirinkdamas...“. Mat skaičiai Dievo dėmesiui neturi jokios reikšmės. Būdamas be dalių, jis negali pasidalyti, skirti kam nors tik dalį savo dėmesio ar savo meilės. Jei jis ką nors veikia, tai veikia visas. Kaip ir saulė. Kiekvienas vienodai gauna jos spindulių, visą iš jos ateinančią šviesą ir šilumą. Taip ir su Dievu. Jei jis į mane žvelgia, apie mane galvoja, nors pasaulyje būtų daugybė žmonių, į mane sklinda visas jo žvilgsnis, visa jo mintis. Laikydami tai omenyje, grįžkime prie svarstomo deimanto Pauliaus laiške. Dangaus Tėvas apie mane mąstė ir mane išsirinko, kad ateičiau iš nebūties, gimčiau, gyvenčiau, tapčiau jo vaiku... Tikriausiai žinome, kad deimantas žėri įvairiomis savo pusėmis; tam jis specialiai ir šlifuojamas. Taip yra ir su Dievo išrinkimo deimantu. O tų pusių, tų požiūrio kampų Paulius mums nepašykštėjo. Antai *laikas*. Kada Dievas pažvelgė į mane, apie mane pagalvojo? „Prieš pasaulio sukūrimą“, – sako Paulius. Vadinasi, kai dar nebuvo sukurtas pasaulis, dangaus Tėvo mintys jau skleidėsi į mane, kad būčiau išrinktas. Antai *motyvas*. Kodėl Viešpats į mane žvelgė, apie mane galvojo? „Iš grynos meilės, – sako Paulius, – laisvu savo valios nutarimu.“ Vadinasi, aš jau tada buvau ypatingos Dievo meilės objektas. Dar yra palydėjimas: Dievo planas buvo ne mane, pašauktą iš nebūties, palikti sau žinotis, o lydėti savo palaima. Paulius sako, kad Tėvas palaimino mane visokeriopa palaima danguje. Vadinasi, kiekvieną gerą mano gyvenimo žingsnį lydėjo Viešpaties laiminimas, iš kurio plaukė palaima kitiems (nors dėl mūsų siauražiūriškumo gal atrodo kitaip). O kaip, kokiu būdu išrinko mane? Prisiminkime Pauliaus žodžius apie tai, kad Dievas dosniai apipylė mane *malonės gausa*. Kuriam tikslui? Jo paties *kilnumo šlovei*.

Ką deimantai daro, ypač gerai žino mūsų dailioji lytis. Jais pasipuošusi moteris stovi prieš veidrodį ir gėrisi savimi. Ar neturėtume panašiai gėrėtis, Pauliaus laiško įžangoje save matydami tartum veidrodyje: kokie mes šaunūs, kilnūs, rinktiniai, Aukščiausiojo numylėti!

KRISTAUS APSIREIŠKIMAS, ARBA TRYS KARALIAI
Šventės papročiai ir simbolika

Kristaus apsireiškimo, arba Trijų karalių, šventė yra stipriai įsiaudusi į tikinčiųjų sąmonę ir tradiciją. Ant durų pašventinta kreida užrašomos trys pirmosios Trijų karalių vardų – Kasparo, Merkelio ir Baltazaro – raidės su kryžiukais tarp arba viršum jų (+K+M+B), kad negeros dvasios ir vaiduliai negalėtų lankytis namuose ar ūkio trobesiuose. Kai kuriose Vokietijos dalyse religinių bendruomenių ir kitų žymesnių pastatų durys kreida žymimos iškilmingu būdu: duris pasmilko kunigas, sukalbėdamas atitinkamą maldą. Gal tai daroma todėl, kad Vokietijoje, Kiolno mieste, saugomos Trijų karalių relikvijos. (Senovėje jos buvo gerbiamos Persijoje, iš kur greičiausiai tie karaliai yra kilę, iš ten buvo atgabentos į Konstantinopolį, paskui pateko į Milaną, o iš ten Kryžiaus karų laikais, 1161 m., imperatorius Frydrichas Barbarosa perkėlė į Kiolną.) Ne viename krašte žmonės vaikšto apsirengę Trimis karaliais, vaizduodami išminčių lankymąsi Betliejuje pas gimusį kūdikį Kristų. Kai kuriuose Italijos regionuose vaikai ir kiti šeimos nariai dovanas gauna ne per Kalėdas, o Trijų karalių dieną, nes jie juk su dovanomis atvyko pasveikinti gimusio Valdovo. Taip pat žinome, kad mūsų broliai ir seserys pravoslavai savo Kalėdas švenčia ne gruodžio 25-ąją, bet per Tris karalius.

Toje šventėje esama labai gražios simbolikos. Vienas simbolių – tai gimusiam Karaliui išminčių neštos dovanos: auksas, smilkalai ir mira. Kai kurie Bažnyčios Tėvai nurodo, kad trys dovanos vaizduoja tris Kristaus galias arba Tėvo jam skirtas pareigas. Viena Valandų liturgijos malda byloja: aukso išminčiai paaukojo, kad parodytų Kristaus karališką galią, smilkalų – kad apreikštų jį kaip vyriausiąjį kunigą, miros – kad paženklintų, jog jis priėmė mirtingą žmogaus prigimtį. Auksas yra tauriausias iš metalų, todėl ir dovanojamas Kristui kaip karaliui. Smilkalai net mūsų laikais tebevartojami iškilmingoms religinėms apeigoms, todėl ir dovanojami Kristui kaip vyriausiajam kunigui. Pagaliau, mira su aliejais buvo naudojama balzamuojant mirusiųjų kūną, todėl jos dovanojimas reiškė Kristaus pasirinktą mirtingą žmogaus prigimtį. Kiti dvasinio gyvenimo mokytojai išminčių įteiktų trijų

dovanų simboliką aiškina ir kitaip – jos vaizduoja tris vienuolio įžadus. Tai yra neturtas, skaistybė ir klusnumas. Šiais trimis įžadais asmenys išsako savąjį pašvęstojo gyvenimo būdo pasirinkimą ir Kristui dovanoja save.

Pažvelkime į šias tris dovanas dar kitu žvilgsniu. Jos gali simbolizuoti kiekvieno mūsų santykį su Dievu. Pirma, *auksas*. Jis *reiškia tai, kas brangu, kuo esame turtingi*. Argi tai, ką Dievui skiriame ar duodame, neturėtų būti geriausia, vertingiausia? Bet ar iš tikrųjų taip yra? Dovanojame save daug kam. O kažin kiek savęs dovanojame Dievui? Antra, *smilkalai*. Jie yra gražus maldos simbolis. „Viešpatie, priimk mano maldą kaip smilkalų atnašos dūmus", – prašo psalmininkas (Ps 141, 2). Evangelistas Jonas savo apreiškime sako regėjęs angelą su aukso smilkytuvu. Jam buvo duota daug smilkalų, kad aukotų juos „su visų šventųjų maldomis" (Apr 8, 3). Ar saugomės, kad į mūsų *maldos smilkalus* nebūtų prisimaišę negrynos intencijos, nepagarbos ir kitokių šiukšlių? Trečia, *mira*. Dabar ji vartojama profilaktikai, kosmetikai, gydymui. Kaip yra su manim? *Skleidžiu daugiau sveikatos ar ligos?* Kitus daugiau palaikau ar gniuždau? Daugiau gražinu ar darkau?

Nemažai gražaus simbolizmo šviečia ir iš žvaigždės. Pagalvokime apie tris dalykus, kuriuos ji išminčiams reiškė, ir parodykime trejetą dėsnių apie Dievą bei jo kelius. Žvaigždė šiems vyrams buvo ženklas, vadovas ir džiugesys.

Pirma, *ženklas*. Išminčiai nebuvo vieninteliai žmonės, kurie matė šią žvaigždę užtekant. Daug kitų jų tautiečių ją irgi regėjo. Bet šiems tai buvo vien žvaigždė. O išminčiams ji buvo ženklas, kad gimė ilgai lauktasis žydų Karalius. Kodėl? Bene geriausiai atsako šis Kristaus dėsnis: „Ieškokite ir rasite." Išminčiai šio Karaliaus gimimo ženklo ilgėjosi, laukė ir ieškojo. O kitiems žmonėms rūpėjo visai kitokie dalykai. Todėl šio ženklo ir nematė. Galime pateikti gyvenimišką pavyzdį. Štai vakare raudoname danguje leidžiasi saulė. Žmonėms, kurie bando atspėti orą, tai nuoroda, kad bus giedra; apie Dievą nė mintelės. O žmonėms, kurie ieško Dievo, tai yra jo mums tariamas „labanakt", purpuru ir auksu išrašytas per visą vakarinį dangų.

Antra, žvaigždė buvo *vadovas*. Ji išminčius vedė ir tai darė tikrai dievišku būdu. Davė jiems ženklą, rodė kryptį ir skatino keliauti. Paskui dingo palikdama vadovautis pačių sprendimu. Tai mums gali reikšti kitą dėsnį apie Dievą ir jo kelius. Dievas mus patraukia savo gerumo, grožio, meilės, artumo ženklais, parodo kryptį ir paskatina žengti pirmyn. Tada jis, sakytum, pasitraukia norėdamas išbandyti, palikdamas mus, kad veiktume patys.

Trečia, žvaigždė buvo *džiugesys*. Evangelistas Matas sako, kad po audiencijos pas Erodą žvaigždė, kurį laiką dingusi, jiems vėl pasirodė, ir tai

jiems suteikė didelio džiaugsmo: „Išvydę žvaigždę, jie be galo džiaugėsi“ (Mt 2, 10). Tai dar vienas dėsnis apie Dievą ir jo kelius. Kadangi Dievas yra amžinasis džiaugsmas, po kiekvieno sąlyčio su juo, nors tai būtų trikdoma ir išbandymų, anksčiau ar vėliau mus apima Dievo džiaugsmas. Ugnis yra šilumos versmė. Todėl negalime būti arti liepsnojančio židinio, nepajusdami šilumos.

Trejopas Kristaus apsireiškimas

Mums turbūt nesvetima tokia patirtis. Buvo rytas. Išėję apsidairyti, kokia bus diena, neapsidžiaugėme. Dangų laikė aptraukę tamsoki debesys. O lietaus tuo metu netrūko, ir taip jau vargino potvyniai. Surūgusia nuotaika buvome begrįžtą vidun. Tik staiga mūsų akims pasirodė, kad nelauktai šviesėja. Iš tikrųjų pro atsiradusią debesų properšą blykstelėjo saulės spindulys. Netrukus dingo. Bet veikiai sušvito dar gražesnis ir arčiau. O trečią kartą pasirodžiusi saulė jau greitai švietė visa savo šaunybe.

Šis vaizdas padės mums geriau susipažinti su šia Kristaus apsireiškimo švente. Mat anksčiau Bažnyčioje tądien buvo minimas ne vienas Viešpaties apsireiškimas: ne tik Rytų šalies išminčiams, bet ir vėliau vykę kiti du (nežinantiems tuojau bus paaiškinta). Tad dėjosi kaip tą rytą gamtoje. Žemės pasaulį gaubė pagonybei būdingos tamsumos. Bet į Betliejų atvykusiems išminčiams, pagonių pasaulio atstovams, iš dangaus blykstelėjo šviesa. Šviesa vėl kuriam laikui dingo: prisiminkime Šventosios šeimos bėgimą į Egiptą, vėliau, Jėzui paaugus, jo paslėptąjį dailidės gyvenimą Nazarete. Jam pradėjus viešąjį gyvenimą, blykstelėjo kitas šviesos spindulys, dabar skirtas rinktinei Izraelio tautai. Per krikštą Jordano upėje, iš dangaus skambant Dievo balsui ir balandžio pavidalu ant Kristaus nusileidžiant Šventajai Dvasiai, buvo iškilmingai ir įspūdingai apreikšta, kas jis toks yra: Tėvo mylimasis Sūnus, kuriuo Tėvas gėrisi. Dabar jau nebetruko sušvisti trečias spindulys, Galilėjos Kanoje liudijantis dievišką Kristaus galią ir skirtas jo apaštalams bei kitiems mokiniams. Vien panorėjęs, šešis didelius indus gryno vandens ten jis pavertė geriausios rūšies vynu. Evangelistas Jonas praneša: „Tokią stebuklų pradžią Jėzus padarė Galilėjos Kanoje. Taip jis parodė savo šlovę, ir mokiniai įtikėjo jį“ (Jn 2, 11).

Kaip sakyta, ankstyvaisiais amžiais šie *trys Kristaus apsireiškimai – pasaulio tautoms, Izraeliui ir mokiniams* – buvo minimi vieną ir tą pačią dieną. Tai gražiai liudija į Valandų liturgijos knygą (iš kurios meldžiasi kunigai, vienuoliai ir nemažai pasauliečių) įdėtas šventojo Petro Auksažodžio (380–450) pamokslas:

Šiandien išminčiai lopšyje randa verkiantį Tą, kurio ieškojo spindinčio tarp žvaigždžių. Šiandien išminčiai stebėdamiesi aiškiai regi vystykluose Tą, kuris

ilgai buvo neregimas danguje. <...> Šiandien Kristus, kuris nuplaus pasaulio nuodėmę, įžengė į Jordano upę. Pats Jonas paliudija, kad tam jis yra atėjęs žemėn. <...> Šiandien Kristus, paversdamas vandenį vynu, pradeda vykdyti dangiškuosius stebuklus.

Vėliau šis trejopas Kristaus apsireiškimas buvo išdalytas po atskiras šventes, nes kiekvienas tų trijų įvykių buvo toks turtingas pamokų, idėjų, minčių, paskatų, o sutraukus visus tris į vieną dieną, iš kiekvieno būtų pasisemta žymiai mažiau.

Kiek dar liko vietos, prisiminkime trečiąjį apsireiškimą: kai Jėzus parodė savo dieviškąją galią, vandenį paversdamas vynu. Jame nemaža grožio. Ar neatrodo, jog Evangeliją, pranešančią apie Kanos vestuves, mes kurte atkuriame savo gyvenimu? Argi vestuvės nėra krikščioniškojo gyvenimo vaizdas? Aišku, čia nekalbame apie vestuves tik kokio nors vieno vyro ir moters, bet apie daug toliau siekiančias ir džiugesnes jungtuves tarp dangaus ir žemės, tarp Kristaus ir Bažnyčios, jo sužieduotinės. Mes, krikščionys, esame tų vestuvių svečiai. Toliau Evangelija kalba apie vyną. Vynas visose šalyse, kur tik jo geriama, yra džiaugsmo simbolis. Net viena psalmė sako, kad vynas linksmina žmogaus širdį (Ps 104, 15). Evangelija sako, kad vyno buvo, bet jo ėmė trūkti. Ar ne taip yra žmonių gyvenime su džiaugsmu? Štai jaunas seminarijos auklėtinis. Su kokiu džiaugsmu jis gauna kunigystės šventimus ir švenčia primicijas! Su kokiu entuziazmu galvoja apie ateitį! Štai mergaitė pilna džiaugsmo stoja į vienuolyną ir įžadais vienijasi su Viešpačiu Kristumi. Štai jaunavedžių pora: su kokiu džiaugsmu jie tuokiasi ir žvelgia vienas į kitą! Bet vėliau ir to kunigo, ir tos vienuolės, ir tos sutuoktinių poros džiaugsmas ima dingti. Evangelija praneša, kad toje vietoje buvo šeši akmeniniai indai. Kaip taikliai mūsų gyvenimas tai atkuria! Indai iš akmens, jie tušti, jų buvo šeši! Sakytum, džiaugsmui išblėsus, iš kiekvienos savaitės lieka tik šeši pilkos monotonijos šiokiadieniai, kurių kiekvienas sunkus tartum akmeninis ir tuščias kaip anie Kanos indai. Tarnai pripylė indus vandens, o Kristaus galia iš jo radosi geriausios rūšies vyno. Vanduo yra paprastas, kasdienis daiktas. Bet, Viešpačiui panorėjus, jis pavirsta aukštos kokybės ir geriausio skonio vynu. Tai geras mūsų pastangų vaizdas.

Tiek daug žmonių sako: „Mano pastangos vis tiek liks bergždžias dalykas, nieko nepakeis, nieko nepadės..." *O iš kur tu žinai, kad Viešpats nepanorės veikti kartu ir iš tavo pastangų nesubrandins labai gražaus derliaus?*

Brangiaverčių vaismedžių pririšimas

Kristus lygino žmogaus širdį su dirva, kurioje iš Dievo bertos sėklos auga derlius. Remdamiesi šiuo palyginimu, galime sakyti, kad krikščionio širdis yra sodas, kuriame šalia kitų auga trys brangūs vaismedžiai: tikėjimas, viltis ir meilė. Išganytojas pakartotinai pabrėžė labai didelę šių trijų medžių vertę.

Štai *tikėjimas*. Kristus vadina palaimintais tuos, kurie tiki nematę (Jn 20, 29). Atėjusius ar atneštus ligonius kone visada klausia: „Ar tikite, kad aš galiu jus pagydyti?" (Mt 9, 28). O su pagydytuoju atsisveikina pareikšdamas: „Tavo tikėjimas išgelbėjo tave" (Mk 10, 52). Pamatęs vienos pas jį atėjusios pagonės gyvą, tvirtą tikėjimą, susižavėjęs sušunka: „O moterie, didis tavo tikėjimas!" (Mt 15, 28). Panašiai, matydamas pagonio šimtininko žavų tikėjimą, gėrėdamasis pareiškia minioms: „Niekur Izraelyje neradau tokio tikėjimo!" (Mt 8, 10). Žinome ir jo žodžius apie tikėjimo galybę: „Iš tiesų sakau jums, jei turėtumėte tikėjimą kaip garstyčios grūdelį, jūs tartumėte šitam kalnui: „Persikelk iš čia į tenai", ir jis persikeltų" (Mt 17, 20).

Štai *viltis*. Kokia didelė jos vertė, liudija ir Kristaus apaštalai, ir jo sužieduotinė Bažnyčia, ir net patys pragaro vartai. Apaštalai laiškus dažnai pradeda ir baigia linkėdami vilties. Pavyzdžiui, Pauliaus Laiškas romiečiams: „Taigi vilties Dievas jus, gyvenančius tikėjimu, tepripildo visokių džiaugsmų ir ramybės, kad Šventosios Dvasios galybe būtumėte pertekę vilties" (Rom 15, 13). Kitas apaštalas, Jonas, vienoje bene gražiausioje savo laiškų vietoje prabyla apie vilties svarbą skaistinant žmogų: „Mes dabar esame Dievo vaikai, bet dar nepasirodė, kas būsime. Mes žinome, kad kai pasirodys, būsime į jį panašūs. <...> Kiekvienas, kas turi jame tokią viltį, skaistina pats save, nes ir jis [Dievas] yra skaistus" (1 Jn 3, 2–3). Kristaus Bažnyčia savo iškilmingą padėkos himną „Tave, Dieve, garbinam" baigia dviem sakiniais apie viltį: „Tu vienas esi mūsų viltis. Tavim mes pasitikim, Viešpatie, nenusivilsim per amžius." Pagaliau, net pragaras didelį vilties gerumą liudija šiurpą keliančiu užrašu ant savo vartų, kurį regėjo italų poetas Dantė: „Palikite bet kokią viltį išeiti, kurie čia patenkate."

Štai *meilė*. Jos svarbą ir taurumą bene geriausiai liudija Kristaus žodžiai per Atsisveikinimo vakarienę savo kančios išvakarėse. „Aš jums duodu nau-

ją įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (Jn 13, 34). „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. Pasilikite mano meilėje! <...> Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (Jn 15, 9–13).

Šie trys brangūs vaismedžiai yra skirti mumyse augti ir plėtotis. O pasodinti jauni, augantys vaismedžiai reikalingi atramos, paprastai – į žemę įkaltų kuolų, prie kurių pririšami. Tokie kuolai padeda vaismedžiams augti tiesiai ir gina nuo juos lankstančių vėjų ar besitrinančių gyvulių. Tas pat sakytina apie mūsų vidinį sodą. Tikėjimo, vilties ir meilės vaismedžiai taip pat reikalingi atramos, nes pasaulyje, kuriame gyvename, nestinga visokios rūšies siaučiančių vėtrų ir slankiojančių žvėrių. Be to, pati žmogaus širdis, kurioje šie brangūs vaismedžiai pasodinti, yra gal trapiausia ir nepastoviausia iš visų dirvų. Šia švente ir jos Evangelija Viešpats Dievas parūpino puikią atramą aniems trims vaismedžiams mūsų širdies sode. Iš pamatytos žvaigždės, išminčių kelionės ir jų įteiktų dovanų atpažįstame tikėjimą, viltį ir meilę.

Žvaigždė, jos šviesa yra tikėjimo simbolis. Juk kaip tamsoje šviesa atskleidžia aplinkui esančius daiktus ir rodo kelią, taip daro ir tikėjimas. Kelionė yra vilties simbolis. Juk keliaujame todėl, kad mus veda viltis pasiekti tikslą, į kurį vykstame. Kas kita vedė Kristupą Kolumbą ir jo vyrus per marias, jei ne viltis pasiekti anapus esančius kraštus? Kas kita skatina daugelį imigrantų leistis į kitas šalis, jei ne viltis susikurti geresnį gyvenimą? Pagaliau, dovana yra meilės simbolis. Meilės kalba yra dovanų kalba, įskaitant ir savęs dovanojimą mylimam asmeniui.

Kai mąstome apie Rytų šalies išminčių nuotykius, aprašytus Evangelijoje, matome, kad ne visa klojosi sklandžiai. Tikslo siekiantiems išminčiams atsirado ir didelių kliūčių. Juos vedusi žvaigždė dingdavo iš akių. Atvykę į žydų valstybės sostinę, buvo tikri, kad kiekvienas sutiktas žmogus pasakys, kur yra gimęs amžiais žadėtasis Karalius. Jų nuostabai ir nusivylimui, apie jo gimimą niekas net nebuvo girdėjęs; dar blogiau, išminčių noras sužinoti tapo aplinkui įvykusių nekaltų kūdikių iššudymo priežastimi. Pagaliau, kai pasiekė gimusio Valdovo būstinę atiduoti jam pagarbos ir įteikti dovanų, rado jo karališką didybę pasislėpusią po žmogišku paprastumu. Galime būti tikri, kad ir gimtojoje išminčių žemėje, iš kurios atkeliavo, dėl užsimotos kelionės daugelis į juos žvelgė kaip į kvaištelėjusius. Tačiau šių vyrų tikėjimas, viltis ir meilė, kuriems iškilo dideli išbandymai, ne tik nesužlugo ir nesubliuško, o tapo įkvepiančia atrama, kitaip tariant, gerais kuolais aniems trims Dievo pasodintiems vaismedžiams pririšti krikščionio širdyje.

Tie vyrai ir jų pavyzdys ypač aktualūs mūsų laikais, kurie daug kuo panašūs į anuos praėjusius. Ne taip seniai tikėjimas buvo tiesiog raunamas iš širdies ateistinės propagandos, pajuokos, persekiojimo. Ir dabar tikėjimo žvaigždę neretai slepia materializmo migla. Mūsų metu irgi vyksta baisios nekaltų kūdikių žudynės, nestinga klastingų ir kraugeriškų erodų. O ir pačiame Bažnyčios gyvenime dieviškasis elementas dažnai lieka pasislėpęs už žmogiškojo paprastumo...

Mums nutinka kaip išminčiams

Šiandien Bažnyčia mini vieną reikšmingą įvykį, Kristui kaip kūdikiui atėjus į pasaulį. Keli Rytų šalies išminčiai, supratę iš žvaigždžių, kad Izraelio žemėje gimė Dievo pažadėtas ir žmoniją vaduosiantis Karalius, pasiėmę dovanų, atkeliavo į Jeruzalę jo pagarbinti.

Kai į mūsų ausis bažnyčioje plaukė apie tai pasakojantys Evangelijos žodžiai, arba tą Evangeliją asmeniškai skaitėme, anuose įvykiuose tartum kokiame veidrodyje ne vienas matėme save ir mūsų laikus. Kas vyko su išminčiais, daugeliu požiūriu vyksta ir su mumis.

Antai jie, vedami pasirodžiusios žvaigždės, keliavo *pagarbinti gimusio Karaliaus*. Evangelijos žodžiais, atvykę klausinėjo: „Kur yra gimusis Žydų karalius? Mes matėme užtekant jo žvaigždę ir atvykome jo pagarbinti" (Mt 2, 2). Mes juk irgi keliaujame per gyvenimą į Dievą, kurio Sūnus, prieš visus amžius gimęs iš Tėvo, yra visatos Karalius. O kelią ir mums rodo žvaigždė – tikėjimo žvaigždė. Užtekėjo ji daugumai mūsų gyvenimo rytą, kai būdami vaikai iš savo motinos ir tėvo lūpų, vėliau – iš savo auklėtojų, mokytojų ir kitų gerų žmonių sužinojome apie Visagalį Dievą, pasaulio sukūrimą, žmonijos nupuolimą, mums atsiųstą Išganytoją – galutinį mūsų tikslą. Ši tikėjimo žvaigždė švytėdama mums rodo, kuriam tikslui ir kuria kryptimi per gyvenimą keliauti.

Toliau Evangelija pranešė, kas atsitiko, kai išminčiai atvyko į Jeruzalę. Valdovas Erodas, išgirdęs jų žodžius, sunerimo, o su juo – ir visa sostinė. Taip dažnai atsitinka ir dabar, *tikinčiam žmogui susidūrus su Dievo nepažįstančiu pasauliu*. To pasaulio žmonės pripažįsta tik medžiagos gėrybes ir vadovaujasi vien juslėmis. Todėl išverčia akis, kai prieš juos išnyra žmogus, visai rimtai viską matuojantis tikėjimo ir sąžinės mastu. O ypač sunerimsta visokie erodiški vadovai, vadeivos ir despotai. Tikėjimu gyvenantys ir sąžinės paisantys žmonės jiems yra tiesiog nepakeliami, nes savo įsitikinimais tikintieji sukrečia pačius jų sukurtosios sistemos pamatus. O tai sistemai griuvus, griūva iš sosto ir jų vadai, virsdami nieku. (Taip nacių vadams atsitiko po Niurnbergo tarptautinio teismo.)

Eikime prie kito mūsų panašumo su išminčiais. Evangelija sako, kad palikę Jeruzalę jie vėl išvydo žvaigždę ir labai pradžiugo. Su tikėjimo žvaigžde

taip dažnai atsitinka ir mums keliaujant per gyvenimą. Kartais net ilgam laikui ją uždengia *bandymų ar pagundų debesys*, patiriamos neteisybės, abejonių miglos arba bedžiaugsmis rūkas, pakeitęs anksčiau širdyje jaustą skaidrią ir džiugią šilumą. O abejonių išminčiams buvo užslinkę nemažai, ir tai jų galvoje iškėlė ne vieną klausimą, pavyzdžiui: „Ar pamatytoji žvaigždė tikrai reiškė Karaliaus gimimą ir nebuvo apgaulė?“ Juk išminčiai buvo tikri, kad jiems atvykus į žydų krašto sostinę, kiekvienas sutiktas ir paklaustas žmogus pasakys, kur iš tiesų yra gimęs jų Karalius. Bet išminčiai nustebę pamatė, kad niekas net negirdėjo, jog toks Karalius būtų gimęs ar turėjęs tuo metu gimti. Tokių ir panašių abejojimo miglų, nuviliančių rūkų Dievas sukuria norėdamas ištirti, išbandyti mūsų tikėjimo tvirtumą ir ištikimybę. Po išbandymų žmogui vėl sušvinta tikėjimo žvaigždė dar šviesiau negu prieš tai ir atneša jam daug džiaugsmo, kaip ir išminčiams.

Eikime prie paskutinio dalyko, kuriuo esame panašūs į išminčius. Evangelija praneša, kad Erodas juos pasiuntė į Betliejų to gimusio Karaliaus pagarbinti (iš susikviestų tautos aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų sužinojęs, kad ten Karalius turėjęs gimti). Vėlgi džiugiai pasirodžiusi, pirma traukianti žvaigždė sustojo ties ta vieta, kur buvo Karališkasis kūdikis. Įžengę į namus, pamatė jį su motina Marija ir parpuolę ant žemės jį pagarbino. Paskui atidengė savo brangenybių dėžutes ir davė jam dovanų: aukso, smilkalų ir miros. Koks ir čia tinkamas paveikslas mums save atpažinti! Juk tai skirta ir mums. Vieną dieną, tikėjimo žvaigždės vedami, savo žemiškosios kelionės pabaigoje įžengsime į amžinuosius namus, esančius anapus šio gyvenimo. Ten pamatysime visatos ir savo Karalių drauge su Motina Marija, kuri meldėsi už mus mirties valandą, kaip vis prašėme ją daryti. Parpuolę jį pagarbinsime. Paskui mums reikės atlikti dar vieną dalyką, tą patį kaip išminčiams: atidengti savo brangenybių dėžutes ir parodyti, kokių atnešėme dovanų, tai yra žemėje nuveiktų kilnių darbų. Žiūrėkime, kad nenukeliautume su apytuštėmis ar pigių žaisliukų pridėtomis pintinėmis. Tačiau ši paskutinė tiesa apie savo darbus ne vienam yra teikusi drąsos ir ištvermės, kai gyvenime buvo sunku: juk savo *amžinajam Karaliui verta nunešti tai, kas brangiausia*.

Evangelijoje aprašyti vyrai pavadinti išminčiais. Kadangi daugeliu bruožų esame į juos panašūs, mums būtų gėda darytis kvailiais ir nesekti jų pavyzdžiu.

KRISTAUS KRIKŠTAS
Misija vykdyti Tėvo valią

Sausio pradžioje, Trijų karalių sekmadienį, Bažnyčia mini Kristaus apsireiškimą pasaulio tautoms, kurias vaizduoja į Betliejų iš tolimų šalių su dovanomis atkeliavę išminčiai, pagal žvaigždes supratę, kad jau gimė per amžius Dievo žadėtasis Mesijas. Kitas sekmadienis po Trijų karalių šventės yra Kristaus krikšto. Šia diena minimas jo apsireiškimas Izraeliui – Dievo rinktinei tautai, kuri patiria atėjus naują kilnų tarpininką tarp dangaus ir žemės. Tai gražiai paaiškina Laiško žydams pradinis sakinys: „Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs per pranašus, o dabar dienų pabaigoje jis prabilo į mus per Sūnų“ (Žyd 1, 1–2). Matome, kaip dangaus Tėvo Sūnus, dabar jau subrendęs vyras, ateina prie izraeliečiams tradiciškai svarbios Jordano upės ir jos vandenyse yra Jono pakrikštijamas; tikriausiai tam, kad parodytų savo solidarumą su mumis. Ant jo balandžio pavidalu nusileidžia Šventoji Dvasia, o iš dangaus prabyla amžinojo Tėvo balsas, kad tai jo mylimasis Sūnus, kuriuo jis gėrisi (Mt 3, 13–17; Mk 1, 9–11; Lk 3, 21–22). Su krikštu Kristaus gyvenimas pasuka radikaliai nauja kryptimi. Baigiasi privataus, paslėptojo gyvenimo tarpsnis nežymiame Nazareto miesteliūkštyje ir prasideda viešasis, nuskambėjęs per visą kraštą ir sutraukęs tūkstantines žmonių minias. Baigiasi pasiruošimo savo misijai tarpsnis, prasideda misijos vykdymas.

Kokią misiją jam skyrė Tėvas, žinome iš keturių evangelistų. Vienas ypač imponuojantis ir platus tos misijos aspektas buvo *žmonių mokymas*. Jį gražiai nurodo evangelisto Morkaus tarti žodžiai, aprašantys, kas kartą įvyko: „Išlipęs į krantą, Jėzus pamatė didžiulę minią, ir jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsi avys be piemens. Ir jis pradėjo juos mokyti daugelio dalykų“ (Mk 6, 34). Čia kaip tik gera proga apie tą Viešpaties mokymą pakalbėti, atkreipti dėmesį į vieną sunkiai suprantamą, tiesiog gluminantį dalyką. Skirtingai nuo psalmių ir mūsų pačių širdies raginimo skelbti, Kristus liepia savo mokymą griežtai nutylėti. Antai 9-oji psalmė ragina: „Giedokite šlovės giesmę Viešpačiui <...>. Skelbkite tautoms jo darbus!“ (Ps 9, 12). Panašiai kalba 89-oji psalmė: „Giedosiu, Viešpatie, apie tavo gerumo darbus amžinai, savo burna apsakysiu visoms kartoms tavo ištikimybę“ (Ps 89, 2). Štai dar 96-oji psalmė: „Apsakykite tautoms jo garbę, visoms tautoms jo nuostabius

darbus“ (Ps 96, 3). O Kristus griežtai reikalauja jo šlovingus darbus nutylėti. Antai ateina pas Jėzų raupsuotas vyras ir atsiklaupęs maldauja pagydyti. Viešpats, ištiesęs ranką, jį paliečia, ir raupsai tuojau pat dingsta. Evangelisto pranešimas baigiasi tokiu sakiniu: „Jėzus liepė jam tuojau pasišalinti ir smarkiai prigrasino: „Žiūrėk, niekam nieko nepasakok!“ (Mk 1, 44). O štai ateina pas Jėzų du neregiai ir maldauja pagydyti. Viešpats paliečia jų akis, ir abiejų atsiveria. Čia irgi evangelisto pranešimas baigiasi tokiais žodžiais: „Jėzus prigrasė: „Žiūrėkite, kad niekas nesužinotų!“ (Mt 9, 30). Tad štai ir psalmės ragina, ir žmogaus širdis liepia apsakyti Viešpaties gerumo darbus, o Jėzus liepia užsičiaupti ir tylėti. Būtina pridėti, kad Jėzaus draudimas skelbti toli gražu nesiribojo pagydymais, buvo skirtas ir pačiai Bažnyčios misijai. Antai Pilypo Cezarėjos apylinkėse, Jėzui paklausus mokinių, kuo jį laiko, Petras išpažįsta: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus!“ Žinome, kokiais žodžiais evangelistas šį pasakojimą baigia: „Tuomet jis [Jėzus] griežtai įsakė savo mokiniams niekam neskelbti, kad jis yra Mesijas“ (Mt 16, 20). Arba antai Jėzus užsiveda Petrą, Joną ir Jokūbą nuošaliai ant kalno ir jų akivaizdoje atsimaino, praskleidžia savo dievystės kraštelį: veidas sužiba kaip saulė, drabužiai darosi kaip šviesa, o iš užėjusio debesies suskamba Tėvo balsas, kad tai jo mylimasis Sūnus. Čia irgi evangelistų pranešimas baigiasi tokiais žodžiais: „Besileidžiant nuo kalno, Jėzus liepė niekam nepasakoti, ką buvo matę, kol Žmogaus Sūnus prisikels iš numirusių“ (Mt 17, 9; Mk 9, 9).

Kodėl Viešpats Kristus taip darė? To jis mums tiesiogiai nepasakė. Bet pagalvojus priežastį rasti ne taip jau sunku. Jei Dievas nenori, kad darytume ką nors gera, tai tikriausiai todėl, kad tai kliudytų atlikti kokį nors didesnį gėrį. Šiuo atveju tas didesnis gėris buvo pasaulio atpirkimas. Pats Jėzus Evangelijos lapuose nurodo, kad jam, Žmogaus Sūnui, kaip save vadino, Tėvas skyrė daug kentėti, būti seniūnų, aukštųjų kunigų ir Rašto aiškintojų atmestam ir nužudytam (Mk 8, 31; Lk 9, 22). O kaip būtų tai įvykę, jei Jėzus iš karto būtų pripažintas kaip Mesijas, Dievo siųstasis Gelbėtojas? Sūnus alsuote alsavo Tėvo valios vykdymu. Todėl stūmė šalin viską, kas galėjo sukliudyti ją įvykdyti. Tokį pavojų kaip tik kėlė jo nuostabių darbų skelbimas, nes šie vertė pripažinti, kad yra Mesijas, Dievo siųstas Gelbėtojas. O visiems jį tokiu pripažinus, niekas nė iš tolo nebūtų drįsęs apšaukti piktadariu ir nubausti kryžiaus mirtimi. Todėl ir nebūtų galėjęs įvykdyti Tėvo valios – jo skirtojo pagrindinio uždavinio žemėje. Tad anas minėtas draudimas su psalmėmis nesikerta, nes *raginimo skelbti nepanaikina, tik nukelia jį vėlesniam metui, kai nebekels pavojaus vykdyti Tėvo valią* – skausmingai ant kryžiaus mirti ir garbingai iš kapo prisikelti.

Toks buvo vienas kertinių Kristaus būdo bruožų – žūtbūt įvykdyti Tėvo valią. Kiek tame vyriškumo, ištikimybės, tvirtumo, pasišventimo, kiek žavesio!

MALDŲ UŽ VIENYBĘ AŠTUONDIENIS
Krikščionių vienybė

Mums pažįstama Apaštalų darbų knyga, į Naująjį Testamentą įdėta tuojau po keturių Evangelijų, kurios baigiasi Kristaus žengimu į dangų. O ši Luko plunksnos parašytoji knyga prasideda Kristaus dangun žengimu ir aprašo, kas toliau vyko su jo įsteigtąja Bažnyčia, su pirmine krikščionių bendruomene. Tos knygos ištraukos neretai imamos Mišių skaitiniui prieš Evangeliją. Viena ištrauka prasideda sakiniu, kuris vertas įrašyti aukso raidėmis. Kodėl? Priežastis ta, kad šešiais trumpais žodžiais taikliai pasakoma, kokia šauni buvo ta pirminių krikščionių bendruomenė. Ji džiugino patį Viešpatį Kristų, žavėjo į šią bendruomenę žvelgiančius pagonis. Ir po dviejų tūkstančių metų tebevirpindama mūsų dvasios stygas, ši bendruomenė, kita vertus, kaitina mūsų veidą gėda, kad to Bažnyčios idealo mumyse belikę tik skutai.

Štai tie šeši žodžiai, apibūdinantys pirminių krikščionių bendruomenę: „Buvo vienos širdies ir vienos sielos“ (Apd 4, 32). Su mumis dabar yra priešingai. *Skaldymasis ir nesutarimas* tvyro visur: Seime, šeimoje, mūsų mąstyme, planuose ar veikloje. Jei atvirai ir blaiviai pažvelgsime, pamatysime, kad skaldymasis ir nesutarimas yra šlykštus dalykas, karščiausių Kristaus širdies troškimų išdavystė, krikščionybės skelbiamos tiesos murzinimas. Jei atrodys, kad pasakyta per stipriai, nusikelkime į paskutinį Kristaus vakarą žemėje prieš jo mirtį. Vienas bene iškilmingiausių Atsisveikinimo vakarienės momentų yra tas, kai Kristus pakelia akis į dangų ir kreipiasi į Tėvą gražiąja vyriausiojo kunigo malda, kuri prasideda žodžiais: „Tėve, atėjo valanda!“ (Jn 17, 1). Į pabaigą jis karštai maldauja: „Ne tik už juos [čia sėdinčius prie stalo] aš meldžiuos, bet ir už tuos, kurie per jų žodį mane įtikės: tegul jie bus viena! Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavyje, tegul ir jie bus viena mumyse, kad pasaulis įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs“ (Jn 17, 20–21). Jis kartote kartoja, melste meldžia: „Kad jie būtų viena, kaip mes esame viena: aš juose ir tu manyje, kad jie pasiektų tobulą vienybę ir pasaulis pažintų, jog tu esi mane siuntęs ir juos myli taip, kaip mane mylėjai“ (Jn 17, 22–23). Argi iš šių maldaujančių žodžių nematome, kad savųjų vienybė yra karščiausias Kristaus

širdies troškimas ir drauge ženklas, rodantis krikščionybės skelbiamų tiesų tikrumą? Tegul tai mus paskatina tokius dalykus kaip pavyduliavimas, nosies raitymas prieš kitą, kojų kaišiojimas, rietenos ir panašūs mesti iš savo gyvenimo tiesiai į atmatų dėžę, nes tai tinkamiausia vieta toms, sakytum, dvokiančioms šiukšlėms.

Kaip svarbu būti vienos minties ir vienos širdies, pabrėžia ir didysis krikščionybės šauklys apaštalas Paulius. Antai tik dvi vietos iš jo laiškų: „Broliai, Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu maldauju jus, kad visi vienaip sutartumėte ir kad pas jus nebūtų susiskaldymų, kad būtumėte vienos dvasios ir vienos minties“ (1 Kor 1, 10); „Taigi, jeigu esama Kristuje paskatinimo, meilės paguodos, jei esama bendrystės Dvasioje, nuoširdumo ir užuojautos, tai padarysite mano džiaugsmą tobulą tuo, kad laikysitės vienos minties, turėsite vienokią meilę, santaiką ir sutarimą“ (Fil 2, 1–2).

Kad siekdami vienybės nenukryptume į šunkelius, dera prisiminti, *kas yra vienybė* ir kas ji nėra. Tikroji vienybė nėra vienodumas. Atvirkščiai, tai yra skirtingumas, bet suaustas į gražią harmoniją. Pažvelkime į gamtą, kuri yra tikrosios vienybės veidrodis. Ar ten viskas vienoda? Koks gėlių, kitų augalų ir gyvulių paukščių įvairumas! Bet kaip viskas suausta į vieną puikią darną! Labai ryškus ir gyvenimiškas darnaus priešingybių jungimosi pavyzdys gamtoje yra gėlės ir... mėšlas. Vienos kvepia, kitas dvokia; vienos džiugina akį, kitą šaliname, kad žvilgsnio nežeistų. Bet kaip gėlės mėgsta būti mėšlu patręštos, kaip atsidėkoja už jį žiedų gražybe ir kvepėjimu! Tas, kas nori, kad visi šoktų pagal jo smuiką, kas siekia visus tempti ant savo kurpalio, tas labai siaurai supranta vienybę.

Kokia apskritai yra vienybės nauda, įrašyta ir mūsų priežodžiuose, posakiuose, pavyzdžiui: „Vienybė – galybė.“ Vienas pavyzdys iš kariuomenės gyvenimo. Jį yra pateikęs italų jėzuitas Rikardas Lombardis (Ricardo Lombardi). Žinome, kaip gretose eina kareiviai: koja į koją – trak trak trak. Bet kai reikia pereiti kokį nors tiltą, duodama komanda žingsnius sumaišyti. Kodėl? Kadangi kitaip tiltas ima siūbuoti ir griūti. Nuostabus dalykas. Kai tie patys kareiviai eina kaip kas nori – nieko. Bet jei visi sutartinai žengia kaip vienas, tų pačių žingsnių nebeatlaiko nei mūras, nei plienas – ima drebėti ir virsta!

Vienybė – galybė. Tad nesilpninkime tos galybės savo susiskaldymu. Dar svarbiau, gėdykimės būti Kristaus karščiausių širdies troškimų išdavikais, krikščionybės skleidžiamos tiesos murzintojais.

Mes – pasaulio šviesa (I)

Jėzus Kristus, amžinojo Tėvo Sūnus, dėl mūsų tapo žmogumi. Todėl ir elgėsi žmogišku būdu. Tai patraukliai aptaria Vatikano II Susirinkimas: „Žmogaus rankomis jis darbavosi, žmogaus protu galvojo, žmogaus valia veikė, žmogaus širdimi mylėjo“ (pastoracinė konstitucija „Gaudium et spes“). Tad nėra ko stebėtis, jei kur pritiko, vadovavosi ir politinio gyvenimo principais. Ką, sakysime, daro asmuo, išrinktas arba pakviestas vadovauti valstybei, pavyzdžiui, JAV arba Lietuvos prezidentas, Vokietijos kancleris, Jungtinės Karalystės ministras pirmininkas? Pirmiausia turbūt daro tris dalykus: gerai apsvarsto veikimo planą; paskiria sau padėsiantį ministrų kabinetą; kreipiasi į tautą inauguracine kalba, kuria nušviečia savo vadovavimo programą.

Ar ne tais pačiais trimis žingsniais vadovauti žmonijai pradėjo Dievo paskirtasis Jėzus iš Nazareto? Matome, kaip jis, iškilmingai Tėvo paliudytas prie Jordano, pirmiausia šešioms savaitėms pasitraukia į dykumą, kad su Tėvu aptartų veikimo planą, jį permąstytų ir matytų prieš savo akis (Mk 1, 12–13). Jėzui grįžus iš ten į Galilėją, pas jį susispiečia būrelis mokinių. Vieną naktį ant kalno praleidęs maldoje, rytą iš mokinių išsirenka dvylika vyrų, praminęs juos apaštalais, taigi tarsi sudarydamas savo ministrų kabinetą (Lk 6, 12–16). Tada, susirinkus gausiai miniai žmonių iš visos Judėjos ir Jeruzalės, Tyro ir Sidono pajūrio, pasako jiems savo inauguracinę kalbą, vadinamąjį Kalno pamokslą, kuriuo nušviečia savo vadovavimo, arba karalystės, programą. Glaustai atpasakota Mato, ši kalba sudaro ištisus tris skyrius (Mt 5–7).

Jėzus tą kalbą pradėjo gražiu iškilmingu įvadu – aštuoniais palaiminimais. Jie buvo tartum kokie pamatiniai akmenys, kuriais grindžiama Dievo karalystė: „Palaiminti romieji: jie paveldės žemę. Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą. Palaiminti taikdariai: jie bus vadinami Dievo vaikais“ (Mt 5, 3–11). Toliau surašyti ir kiti palaiminimai. Galime įsivaizduoti, kaip susirinkę pulkai žmonių tiesiog kvapą užėmę klausėsi Kristaus žodžių, nes jis kalbėjo visai kitaip negu savo kazuistika įgrisę Rašto aiškintojai. Klausėsi, žavėjosi ir dėjosi į širdį.

Evangelija praneša ir tai, apie ką Viešpats pirmiausia prabilo po šio palaiminimų įvado. Kristus leido suprasti, kuo ypatingi yra šioje karalystėje (ir ant kalno) susirinkę jo klausytojai, kaip į juos žiūri, kuo juos laiko. Visa tai išsakė tik trijų žodžių sakiniu, kuris yra labai vaizdingas, reikšmingas ir iškelia mums tikslą: „Jūs – pasaulio šviesa" (Mt 5, 14). Žmonės tikriausiai ne tik sukluso, juos apėmė nuostaba. „Žiūrėk, – galbūt sakė sau, – su kokia pagarba apie mus kalba!" Tą stebėjimąsi lengva suprasti. Kalbėjo juk ne kokiam būreliui rinktinių, išskirtinių asmenų, o būriams paprastų bemokslių žvejų, gyvenančių aplinkui Genezareto ežerą, pulkams eilinių kaimiečių iš Galilėjos krašto, visiems, kurie ten buvo susirinkę. Šitokie žmonės gerai žinojo, kuo buvo laikomi Rašto aiškintojų ir fariziejų: jie buvo stačiai niekinami. Evangelistas Jonas vienoje vietoje cituoja tautos vadovų žodžius apie liaudies žmones: „Tos prakeiktos padugnės, neišmanančios Įstatymo" (Jn 7, 49). O čia dabar girdi, kokią kilnybę juose mato šis pranašas iš Nazareto: jie yra pasaulio šviesa, kitaip pasakius, yra skirti būti šviesos nešėjais pasauliui!

Tie svarieji Viešpaties žodžiai („Jūs – pasaulio šviesa") buvo tarti ne tik anai žmonių miniai, bet ir kiekvieno amžiaus, kiekvieno šimtmečio jo mokiniams. Taigi ir *kiekvieno mūsų paskirtis – nešti pasauliui šviesą*. Tad pravartu trumpai pažvelgti, ką šviesa daro. Šviesa gena šalin tamsą. Pažvelkime į pirmųjų šimtmečių krikščionis. Argi ne dėl to, kad jie, supami pagonybės tamsumų, savo gyvenimu atspindėjo Kristaus mokslą ir pavyzdį, tos tamsybės buvo išblaškytos, turėjo užleisti vietą Evangelijos tiesai ir šviesai? Šviesa kone visada skleidžia šilumą. Pažvelkime į saulę. Ką reiškia jos skleidžiama šiluma žemei, žino kiekvienas. Užtenka Žemės rutuliui pakrypti kitokiu kampu ir gauti mažiau saulės šilumos, kaip tuojau visa gamta sužiemėja, sustingsta, apmiršta. Kas saulė yra žemei, tas Kristus yra mūsų pasauliui. Jis ne tik atnešė iš dangaus tiesos šviesą, bet įžiebė ir meilės kaitrą. Todėl ir krikščionio uždavinys yra meile tirpdyti, šalinti žmonėse neapykantos, skaldymosi, niekinimo, išnaudojimo, pavergimo, žiaurumo ir kitokį ledą. Šviesa žadina gyvybę. Pažvelkime į pavasarį. Saulei labiau sušvitus, visa gamta pabunda, suskamba, subanguoja gyvastingumu – nuo didžiausio iki mažiausio paukštelio, smulkiausio vabalėlio! Tai vėlgi šaunus Kristaus veikimo vaizdas. Ne veltui sakė: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, – kad apsčiai jo turėtų" (Jn 10, 10). Todėl nori, kad ir čia *būtume jo bendradarbiai*.

Pabaigoje lieka atsakyti į dažną priekaištą: „Ką aš, mažas menkas žmogelis, galiu padaryti?! Ar kas pasikeis, nors ir kaip stengsiuos?" Turbūt geriausiai į šį priekaištą atsako mūsų patarlė: „Mažas kelmas didelį vežimą verčia." Pasiaiškinkime dalyką tokiais klausimais: „Iš kur žinai, kad tavo gyvenimo pavyzdys nepaveikia kitų, kurie į jį žvelgia ir, Dievui veikiant, sužavėti užsi-

nori gyventi panašiai? Štai ir sugriūva velnio vežimas, kuriuo jis žmonėms gabeno savo pragaištingas paskatas. O pasikeisdami į gera, žmonės savo pavyzdžiu toliau skleis gėrį ir paspartins velnio vežimų griūtį. Iš kur žinai, kad taip Dievo karalystėje nevyksta?“ O jei nežinai, tai ir liaukis sau ir kitiems kartojęs, kad esi mažas ir menkas žmogelis, liaukis abejojęs, ką tu gali padaryti. Kristus žino geriau. Kitaip nebūtų į tave žvelgęs kaip į tą, kuris pasauliui neša šviesą.

Mes – pasaulio šviesa (II)

Turbūt visiems aišku, kaip svarbu gerai išmanyti savo profesiją, verslą ar amatą. Kitaip nebūsi autoritetas kitiems, savo sprendimais prašausi pro šalį, tave lengvai vedžios už nosies, į akis liaupsins, o už akių pasišaipys, pigiai apgaudinės ir išnaudos.

Galima kalbėti ir apie krikščionių profesiją – kiekvienu atveju kitokią, individualią ir kartu visiems bendrą. Kiekviena profesija (advokato, gydytojo, mokytojo, šaltkalvio ar kita) skiriasi viena nuo kitos. O kokia yra ta bendroji visų krikščionių profesija? Viešpats Kristus apie ją byloja savo garsiajame Kalno pamoksle, plačiai nušviesdamas jo skelbiamos karalystės tiesas: „Jūs – pasaulio šviesa“ (Mt 5, 14). Argi šie trys didžiareikšmiai žodžiai nenurodo visiems bendros profesijos – būti šviesos nešėjais pasauliui? Juk jie buvo tarti visiems bendrai ir kiekvienam klausytojui: žvejui, artojui, kepėjui, kalviui, siuvėjui, raštininkui ir visiems, kurie ten buvo susirinkę. (Nėra reikalo pridėti, kad šie Kristaus tarti žodžiai tebėra adresuojami kiekvienos kartos krikščioniui.)

Apie šią visiems krikščionims bendrą profesiją – nešti pasauliui šviesą – galioja ta pati pradžioje minėta taisyklė: savo profesiją reikia gerai išmanyti. Kadangi ši profesija iš esmės susijusi su šviesa, pravartu dar kartą pamąstyti apie jos didelę kilnybę, kas ji iš tikrųjų yra.

Šviesa yra pirmasis dalykas, kurį Viešpats Dievas sukūrė regimajame pasaulyje. Taip mums praneša pradiniai Šventojo Rašto lapai: „Tuomet Dievas tarė: „Tebūnie šviesa!“ Ir šviesa pasirodė. Dievas matė, kad šviesa buvo gera“ (Pr 1, 3–4). Bene todėl šviesa žmonijai ir liko gėrio ženklu. Tai aišku iš kasdieninės kalbos vartosenos. Pavyzdžiui, kalbėdami apie kokio nors žmogaus kilnumą, sakome: „Tai šviesi asmenybė.“ Kokiais žodžiais būdavo kreipiamasi į valdovą, karalių? – „Šviesiausiasis mano valdove!“ Galime prisiminti ir savo tautos himną. Ko jame pirmiausia sau linkime? Kad *mūsų žingsnius lydėtų šviesa.* Šviesa yra tai, ką geriausio linkime brangiems, artimiems asmenims: „Amžinąjį atilsį duok mirusiems, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jiems tešviečia.“

Šviesa yra paties Dievo paveikslas. Savo pirmajame laiške apaštalas Jonas sako: „Dievas yra šviesa ir jame nėra jokios tamsybės“ (1 Jn 1, 5). Tai patvir-

tina ir jo Sūnus. Kadangi yra vienos prigimties su Tėvu, vadina save šviesa: „Aš – pasaulio šviesa“ (Jn 8, 12). Ilgesniajame Mišių „Tikėjimo išpažinime“ apie Kristų irgi sakome, kad jį tikime esant „Dievą iš Dievo, šviesą iš šviesos“. Šviesos supamas yra pats Dievo Sūnaus atėjimas į pasaulį. Kai gimė, Betliejaus piemenis nutvieskė Viešpaties šlovės šviesa (Lk 2, 9). Kai pradėjo viešąjį gyvenimą skelbdamas Dievo karalystę Kafarnaume ir apylinkėse, išsipildė Izaijo pranašingi žodžiai: „Tamsybėje tūnanti tauta išvydo skaisčią šviesą, gyvenantiems ūksmingoje mirties šalyje užtekėjo šviesybė“ (Iz 9, 1; Mt 4, 16). Dėl glaudumo su Kristumi mes patys jo esame vadinami šviesa. Ar ne taip jis, kaip matėme, sako: „Jūs – pasaulio šviesa. <...> Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje“ (Mt 5, 14–16). Savo laiškuose Paulius pakartotinai vadina mus šviesa, šviesos vaikais: „Juk kadaise jūs buvote tamsa, o dabar esate šviesa Viešpatyje. Tad elkitės kaip šviesos vaikai“ (Ef 5, 8). „Juk jūs visi esate šviesos vaikai, dienos vaikai“ (1 Tes 5, 5). Šviesos simbolis pasitelkiamas vaizduojant Dievo teismą. Prisimename Kristaus žodžius Nikodemui: „Teismo nuosprendis yra toksai: atėjo šviesa į pasaulį, bet žmonės labiau mylėjo tamsą nei šviesą, nes jų darbai buvo pikti. Kiekvienas nedorėlis neapkenčia šviesos“ (Jn 3, 19–20). Šviesos mes ilgimės. Juk apie tai byloja 43-ioji psalmė, kur į Dievą kreipiamasi taip: „Siųsk savo šviesą ir savo tiesą, teveda jos mane, – teparveda mane prie tavo šventojo kalno – į tavo buveinę“ (Ps 43, 4; ant Siono kalno Jeruzalėje stovėjo šventykla, Dievo buveinė).

Štai ir žvilgterėjome į šviesą, kas ji tokia yra. Kiek daug ji turi reikšmių, apie kokią daugybę dalykų ji mums kalba! Bene labiausiai jaudina, kad ir iš Kristaus, ir jo apaštalo Pauliaus lūpų girdime, kad ji vaizduoja mus pačius. Todėl gera bus baigti vienu Pauliaus sakiniu iš jo Laiško filipiečiams: „Sugedusioje ir iškrypusioje kartoje <...> jūs spindite tarsi žiburiai dangaus skliaute sutemus“ (Fil 2, 15). Šis sakinys kviečia nueiti giedrą naktį prie lango arba į gryną orą, pažvelgti į žvaigždėtą dangų ir tarti: „Tai mano vaizdas!“

Mes – žemės druska

Kai ateina pavasaris, gamta sulapoja, sužydi visa savo gausa. Ji įspūdingai atspindi vieną Dievo savybę: kai jis ką nors daro, pažeria ne šykščiai, o gausiai. Taip buvo ir su Kristaus mokymu. Kai jis atverdavo burną, iš jos liedavosi ne tik gausybė įvairiõs tiesõs, bet ir įvaizdžių jai paaiškinti. Mes tiesiog negalime atsistebėti jo gebėjimu net aukščiausio lygio tiesas šauniai iliustruoti kasdieniškiausiais gyvenimo vaizdais, kurių Evangelijoje pilna. Antai kas yra paprastesnio už druską? Jos rasime net elgetos lūšnelėje. O Kristus ima druską iliustruoti tokį svarbų ir kilnų dalyką – mūsų, ypač krikščionių, esmę ir paskirtį. Garsųjį Kalno pamokslą po palaiminimų jis pradeda kaip tik nuo druskos: „Jūs – žemės druska“ (Mt 5, 13). Kadangi tai yra mūsų vaizdas, gera apie ją pakalbėti.

Druskai būdingas vienas dėsnis. Ji yra geras daiktas, nes sūdydama saugo ir skanina maistą. Tai žino kiekviena šeimininkė, kiekvienas maisto pramonės specialistas. Bet jei druska sūdymui nebetinka, ji išberiama arba išmetama lauk, taigi tampa nebe geru daiktu, o atmata. Kodėl druska gali nebetikti maistui sūdyti? Ne todėl, kad ji praranda sūrumą. Tai būtų neįmanoma, kaip gerai žino chemikai ir žinojo žydų rabinai. Druska lieka druska, natrio chloridas (NaCl), kuris visada sūdo. Nebetinka, jei yra ar pasidaro su priemaišomis, kurios gadina maisto skonį arba sveikumą, daro jį nebevalgomą. Žydams, valgomąją druską gaunantiems iš Mirties jūros, kur ji susimaišiusi su kitais cheminiais junginiais, šis reiškinys buvo labai gyvenimiškas.

Eikime dabar prie savęs kaip žemės druskos. Kaip sakyta, šiuo įvaizdžiu Viešpats nusakė mūsų, krikščionių, esmę ir paskirtį. Tame vaizdinyje druska yra krikščionybė – Kristaus mokslas, nušviestas Evangelijoje. Bet druska vaizduoja ir mus pačius – krikščionybės išpažinėjus ir jos žemėje skleidėjus. Šią pareigą skleisti Atpirkėjas mums nurodė žengdamas į dangų: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai kūrinijai“ (Mk 16, 15). Šiai druskai irgi galioja anas kertinis dėsnis: jei nebetinka sūdymui, ją reikia išmesti lauk kaip atmatą. O nebetinka ji irgi dėl priemaišų, darančių krikščionybę nebetrauklią ir nebegardžią, kartais netgi atgrasią. Istorijoje yra nemažai pavyzdžių. Vienas lietuviams ypač gerai pažįstamas atvejis yra krikščionybė, nešta

Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordinų. Prie krikščionybės buvo prisimaišęs grobuoniškas žemių troškimas, noras prisiplėšti. Ne kitaip buvo su krikščionybe, kurią XVI amžiuje ispanai kardu nešė užkariaujamiems ir apiplėšiamiems Meksikos ir Peru čiabuviams. Tam tikru būdu tai tebevyksta ir dabar.

Atsigręžkime į kelias šiandienes priemaišas, kurios kenkia krikščionybės sklaidai, trukdo džiugiai ją priimti ir jai palaimingai veikti. Kenksminga priemaiša yra *krikščionių susiskaldymas*. Misijų kraštuose, kur vykstame krikščionybės skelbti, girdime, kiek susiskaldymas daro žalos ir patiems skelbėjams, ir jų skelbiamam mokslui. Vietiniai žmonės tikrai turi pagrindo mums prikišti, kad esame veidmainiai, nes žodžiais skelbiame krikščionybės mokslą, liepiantį būti vieningiems, broliškai sutarti, o gyvenimu patys to nedarome, esame susiskaldę, iškrikę kaip žydo bitės (pagal posakį). Kai kas gali pagrįstai sakyti: „Toks ten ir jūsų skelbiamas mokslas, jei patys jo nesilaikote, tuo nuvildami net krikščionybės kūrėją Jėzų iš Nazareto, apie kurį jūsų Evangelija rašo, kad eidamas mirti nieko taip karštai netroško ir savo dangiškojo Tėvo neprašė, kaip to, kad *visi būtų viena*." (Žr. Jn 17, 21–23.)

Kenksminga priemaiša yra *vien savo naudos vaikymasis*. Jis griežtai kertasi su tarnavimu kitiems, kurį Kristus pabrėžė ir žodžiu, ir savo paties, ir savo Motinos pavyzdžiu. Verta prisiminti dar ir tai, kad patį mūsų amžinąjį likimą Paskutiniame teisme nulems kaip tik tarnavimas kitiems: pavalgydinant išalkusį, pagirdant ištroškusį (Mt 25, 34–45). Daug aiškinti nereikia, kad asmuo, kuris skelbia Kristaus (pabrėžiančio tarnavimą kitiems) mokslą, bet jo nesilaiko (nes vaikosi savo naudos), griauna savo autoritetą ir savo žodį daro neveiksmingą.

Kenksminga priemaiša yra *daugelį krikščionių šiandien apsėdęs menkavertiškumo kompleksas*, žvilgsnis į save kaip kokius nevykėlius. Daugeliui iš mūsų dabar yra saviau ne gėrėtis ir stebėtis savo kilnybe, Viešpaties išrinkimu, o išpažinti savo nevertybę ir skųstis savo ydingumu. Ankstyviesiems krikščionims tai buvo svetima. Aišku, kad tą kompleksą atnešė piktoji dvasia, pritaikiusi savo seniai išbandytą metodą: kai negali žmonėms tiesiogiai įsiūlyti blogio, kiša menkesnį gėrį, pavyzdžiui, beda akis į žmonių nevertybę, kad jie nebematytų didesnio gėrio – kilnybės, ja nesidžiaugtų ir už ją Viešpaties nešlovintų. Nereikia daug aiškinti, kaip sumenksta krikščionybės žava ir trauka, kai vietoj krikščionio džiaugsmo savo kilnybe įsitvirtina ydingas nevertumo jausmas.

Kenksminga priemaiša yra net tarp krikščionių šiandien išplitęs *netikėjimas, kad esama velnių kaip gyvų būtybių*. Ši priemaiša kenkia šiurpiai, nes sukrečia pačius religijos ir tikėjimo pamatus. Juk jei velnių kaip gyvų būtybių nėra, tai negalėjo būti ir Šventajame Rašte nurodomų įvykių, susi-

jusių su velniu: kaip pirmieji žmonės, apgyvendinti rojuje, buvo jo gundyti ir nupuolė (Pr 3, 1–19); kaip danguje užvirė kova tarp Mykolo bei jo angelų ir slibino, vadinamo velniu ir šėtonu (Apr 12, 7–9); kaip Kristus dykumoje buvo velnio gundomas (Mt 4, 1; Mk 1, 13; Lk 4, 2); kaip jis sakė matęs šėtoną, tarsi žaibą krintantį iš dangaus (Lk 10, 18); kaip jis tam ir pasirodė, kad velnio darbus sugriautų (1 Jn 3, 8). O jeigu tų įvykių nebuvo, tai apie juos pasakojantis Šventasis Raštas yra ne patikimiausias tiesos šaltinis, Dievo tarti žodžiai, o žmonių prasimanyti tauškalai.

Visos šios priemaišos turi būti kuo uoliausiai ir kuo greičiausiai šalinamos, kad negadintų mūsų, žemės druskos, sūdymo.

KRISTAUS PAAUKOJIMAS. PAŠVĘSTOJO GYVENIMO DIENA

Nedaugel mūsų

Mūsų dvasią galima palyginti su muzikos instrumentu, nes ir viena, ir kita turi stygas. Argi tos stygos nesuskamba pajutus meilę, patyrus laimę, išvydus grožį, sutikus asmenį, kuris mums gali būti žavus pavyzdys? Sulaukus tos ar kitos šventės, suskamba atitinkama dvasios styga.

Vasario 2-oji yra Kristaus paaukojimo šventė, liaudiškai dar vadinama Grabnyčiomis (dėl tądien bažnyčiose šventinamų žvakių, paprastai uždegamų prie mirštančiojo; lenkiškai – „gromnica"). Pagal Senojo Testamento įstatymą kiekvienas pirmgimis berniukas turėjo būti paaukotas Viešpačiui. Todėl Juozapas su Marija ir nunešė kūdikį Jėzų į šventyklą paaukoti Visagaliam Dievui.

Kristaus paaukojimas mūsų dvasios stygas gali paveikti įvairiai. Viena styga, kuri ima ypač skambėti, yra *drąsa*. Kodėl? Ta švente minimas įvykis rodo įstabią krikščionijos jėgą klestėti, siaučiant ir pačioms nepalankiausioms gąsdinančioms aplinkybėms. O kaip tik tokios dabar mus ir gniuždo. Štai daugeliui pažįstamas vienas ankstyvųjų Maironio eilėraščių „Nedaugel mūsų". Kiek jame pasakyta tiesos! Pažvelkime į save, krikščionis, apskritai dorus žmones. Kokios palyginti negausios mūsų gretos, o kokį didžiulį pasaulį su jame veikiančiomis blogio armijomis turime įveikti ir atversti! Jaučiamės tarsi nykštukai prieš milžiną Galijotą. Mums skirtas uždavinys užima kvapą. O šiais laikais tos negausios gretos dar daužomos ir užliejamos vis plačiau siautėjančių tamsos, palaidumo, sumaterialėjimo, konsumerizmo bangų. Todėl glemba mums kėliai, svyra rankos, lenda į galvą mintys: „Kokia prasmė tuščiai stengtis, jei vis tiek nieko iš to neišeis?"

Apie šios šventės įvykį Evangelija prabyla drąsindama (Lk 2, 22–40). Matyti kaip ant delno, kad apie gėrį visada būrėsi nedaug žmonių, bet iš to nedaugelio ir palyginti silpnų žmonių radosi didingi darbai, pakeitę pasaulio veidą. Kad tai geriau suprastume, turime pamatyti plačią istorinę minėto įvykio perspektyvą. Antai šventės skaitinyje girdime Malachijo pranašystę apie žadėtojo Valdovo, ilgesingai laukiamo Vaduotojo, atėjimą į savo šven-

tovę (Mal 3, 1–4). Anoji pranašystė lydinčioje Mišių psalmėje dar papildoma vaizdais: kad įžengtų galingasis Viešpats, psalmininkas liepia atsikelti platiesiems vartams, atsiverti garbingosioms durims (Ps 24, 7–10). Bet reikėjo ilgai laukti, kad tokia pranašystė taptų tikrove, kad tikėjimo vadovai ir krašto vyriausybės nariai susirinktų sutikti dangaus Pasiuntinį ir iškilmingai jį įlydėtų į sostinės šventovę. Pranašystė įvyksta: Viešpats į savo šventovę ateina kaip Dieviškas kūdikis ant jį žmonijai dovanojusios Motinos rankų. Tačiau ar daug matome susirinkusių žmonių, daug religinių ir pilietinių autoritetų? Religiniai autoritetai kartais net nežino, kad jų šventovėje šiandien įvyksta ana didingoji pranašystė. Krašto vyriausybės vadas Erodas sėdi savo rūmuose, taip įsitraukęs į savųjų interesų kiautą, kad netrukus pasiųs kareivius Vaikelio pražudyti. O gal matome jaunimą? Jaunųjų taip pat nėra. Matome tik keturis žmones, kurie žino, kas dedasi: Mariją, Juozapą, senelį Simeoną ir dievobaimingą žilagalvę pranašę Oną. Tad suskaičiuoti užtenka vienos rankos pirštų. Bet štai tame negausiame būrelyje Dievo įdiegta sėkla ima skleistis ir augti.

Tik užmeskime akį į mūsų religijos pradžią. Kur krikščionybė atsiranda? Mažoje, svetimųjų okupuotoje tautelėje Romos imperijos pakraštyje. Kas ją platina? Saujelė paprastų, niekuo nepasižyminčių žmonių, vedamų tokio pat bemokslio žvejo Petro. Vienoje senoje giesmėje yra tokie žodžiai apie Kristaus priesaką eiti ir mokyti visas tautas: „Petreli, žvejy, ką tu padarysi, tūkstančių žmonių viens neišmokysi!“ Bet va, praeina vos keliolika dešimtmečių, ir to Petrelio vadovaujamas tikėjimas jau gaivalingai užliejęs visą Vidužemio jūros baseiną. Užsispyrusių pagonių reakcija buvo kruvina. Tačiau kad ir kaip bando krikščionių tikėjimą užgniaužti, Tertulijonas jau 197-aisiais metais gali jiems rašyti: „Mes tik vakar atsiradome ir jau pripildėme pasaulį. Mus rasite visur: miestuose, salose, tvirtovėse, kaimuose, netgi kariuomenės stovyklose, rūmuose, senate, Romos miesto forume. Jums liko tik viena vieta, kur mūsų nerasite, – jūsų šventyklos“ („Apologeticus“). Netrukus ateina metas, kai visa romėniškoji Europa pažįsta tik vieną tikėjimą – krikščionybę. O šis *įkvepia visą kultūros gyvenimą ir vadovauja jam.* Iš kur tapytojai ir skulptoriai semiasi temų savo kūriniams? Iš krikščionių tikėjimo tiesų. Kuo ypatinga architektūra? Bažnyčių pastatais.

Krikščionybėje ir šiandien glūdi įstabi jėga atnaujinti pasaulį. Jokia kita religija taip neatitinka giluminių žmogaus širdies troškimų. Nepraraskime vilties, jei mūsų gretos negausios. Mums į galvą kala pats Kristus: „Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums karalystę!“ (Lk 12, 32). Tik žiūrėkime, kad būtume tuo, kuo jis liepė: *ne išsidvokusia, o žemę sūdančia druska* (Mt 5, 13; Lk 14, 34–35); ne indu užvožta, o spindinčia šviesa (Mt 5, 15). Nekeikdami tamsos, vis uždekime joje po žvakę.

Vienuolinių įžadų šaunybė

Nuo pat ankstyvųjų krikščionybės dienų žmonėms imponavo įsikūnijusio Dievo Sūnaus gyvenimo būdas: jis neturėjo kur galvos priglausti (Mt 8, 20; Lk 9, 58), buvo skaistus ir pagrindiniu savo maistu laikė Tėvo valios vykdymą (Jn 4, 34). Tokį gyvenimo stilių jis siūlė ir kitiems. Pavyzdžiui, pas jį atėjusiam turtingam jaunuoliui pataria: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane" (Mt 19, 11; Mk 10, 21; Lk 18, 22). Taip pat žinome jo žodžius: „Nėra nė vieno, dėl Dievo karalystės palikusio namus ar žmoną, ar brolius, ar gimdytojus, ar vaikus, kuris jau šiuo metu negautų nepalyginamai daugiau, o būsimajame pasaulyje – amžinojo gyvenimo" (Lk 18, 29–30; Mt 19, 29–30; Mk 10, 29–30).

Todėl netruko susidaryti ištisos vyrų ir moterų bendruomenės, kurių nariai, pajutę tokio gyvenimo stiliaus pašaukimą, sekti Kristumi įsipareigodavo trimis įžadais: *neturto, skaistybės ir klusnumo*. Paprastai juos vadindavo vienuoliais, vienuolėmis. Dabar tokius sambūrius imta vadinti pašvęstojo gyvenimo bendruomenėmis.

Pažiūrėkime, kaip tokie įžadai padeda žmogui vykdyti *svarbųjį uždavinį žemėje – kovoti*. O kad kovoti mums žemėje skirta, daug aiškinti ar įrodinėti nereikia. Žemėje esančią Bažnyčios dalį juk vadiname kovojančia (danguje – triumfuojančia, skaistykloje – kenčiančia). Arba, pavartę Pauliaus laiškus, matome, kad jie net mirga žodžiais, skirtais nusakyti kovą, pergalę, ginklus... „Kovok šauniąją tikėjimo kovą", – rašo Timotiejui (1 Tim, 6, 12). „Apsiginkluokite visais Dievo ginklais", – rašo efeziečiams (Ef 6, 11). Savo paties gyvenimo peržvalgą Paulius pradeda tokiu sakiniu: „Iškovojau gerą kovą" (2 Tim 4, 7).

Atsidėkime dabar pamąstyti, kodėl minėti trys įžadai, daromi pašvęstojo gyvenimo bendruomenėse, padeda žmogui kovoti.

Kaip geru kovotoju žmogų daro *neturtas*? Kareivis juo geresnis, juo laisvesnis judėti. Romėnai kariuomenių gurguoles, kuriomis buvo gabenami įvairūs daiktai, vadino iškalbingu žodžiu „impedimenta", kuris reiškia kliūtį. Turbūt niekas taip neapraizgo žmogaus širdies, niekas taip nekliudo žygiuoti į Dievo karalystę, taigi ir kovoti už šią karalystę, kaip įsigyjamos žemės

gėrybės. Paties Kristaus lūpos tai liudija daugelyje vietų. Štai keletas: kupranugario ir adatos ausies palyginimas; neįmanomas tarnavimas Dievui ir Mamonai; kertinis dėsnis – kur tavo turtas, ten ir širdis; priesakas nekrauti sau žemėje praeinamų turtų; Kalno pamokslo palaiminimas beturčiams, o turtuoliams, atvirkščiai, grasinant – vargas! Žmogaus vežamos žemės gėrybių gurguolės yra didelė kliūtis jam būti Dievo karalystės kariu. Atvirkščiai: radikaliai nusikračius tų gurguolių ir pasirinkus neturtą, įstabiai išlaisvėja rankos, atsipalaiduoja širdis, ir atsiranda daugiau galimybių atsiduoti Dievo karalystei žemėje, už tą karalystę kovoti.

Kaip geru kovotoju žmogų daro *klusnumas*? Kareivis yra tuo geresnis, kuo labiau pasiruošęs vykdyti gaunamus įsakymus. Bet kokio įgalioto asmens neklausymas skaudžiai atsiliepia pačiam žmogui ir visuomenei. Žmonijos vargai prasidėjo kaip tik nuo to, kad rojuje ji neklausė, kas buvo įsakyta. O kareiviui klusnumas yra jo esminė savybė. Kariuomenė, galima sakyti, rieda dviem ratais: paklusdama komandoms ir vykdydama įsakymus. Kur to nėra, ten žmonių telkinys, nors ir uniformuotas, yra ne kariuomenė, o pakrikusi masė. Tik tas kareivis geras, kuris pasiruošęs vykdyti, kas jam įsakoma, o puikus tas, kuris tiesiog laukia įsakymų. Štai tokia klusnumo įžado vertė gerai kovai.

Kaip geru kovotoju žmogų daro *skaistybė*? Turbūt svarbiausia priežastis, kodėl pasirenkamas jos kelias, yra jausmas, kad mylėti Dievą nepadalyta širdimi yra ypatinga meilė. Tad meilės didybę ir gelmę liudijanti ši dorybė, šis įžadas žmogų įrikiuoja į tobulų kovotojų už Dievo karalystę eiles. Sakėme, kad kareivis, pasiruošęs vykdyti, ką jam vadas įsako, yra geras. O kai vado ne tik klausome, bet ir mylime jį, užkopiame ant dar aukštesnės pakopos. Toks ryšys tarp komanduojančiojo vado ir to, kuris vykdo jo įsakymus, atspindi dangaus Tėvo santykį su jo valią iš meilės vykdančiu Dievo Sūnumi. Kaip rodo ne vienas istorijos pavyzdys, vadas daugiausia nuveikia su tokiais kareiviais, kurie iš meilės jam yra pasiruošę eiti per ugnį ir vandenį.

Mūsų mąstymas apie vienuolio įžadus nuošaly palieka daug kitų dalykų, sakysime, tai, kad vienuolis savo klusnumu panašėja į Viešpatį Kristų ir jo švenčiausiąją Motiną, kad savo tikėjimą jis ugdo ir grūdina vyresniojo asmenyje įžvelgdamas Dievą, kad savo kilniausias valios ir proto galias kaip auką atiduoda Viešpačiui po kojų, kad liudija pasauliui apie Dievo karalystės reikalų pranašumą.

Apie pašaukimą pašvęstajam gyvenimui byloja žymaus prancūzų veikėjo Šarlio Montalembero (Charles de Montalembert) mintys tą dieną, kai jo dvidešimtmetė duktė atėjo paprašyti leidimo stoti į Švenčiausiosios Jėzaus Širdies tarnaičių vienuoliją:

Jėzus, atėjęs į mano namus pareikalauti dukters, iš tikrųjų yra sielų užkariautojas. Kas tas neregėtas pamiltasis, prieš 1800 metų miręs kryžiaus kartuvėse ir šiandien vis taip pat galingai traukiantis jaunimą, jo grožį ir meilę? Kas yra tas, kuris širdims pasirodo, į jas įsiveržia ir jas užima taip spindėdamas ir užburdamas, kad žmogus nebegali jam atsispirti? Vien žmogus? Ne, tai Dievas. Tik Dievas gali pasiekti tokių pergalių.

Sesuo vienuolė ir evangelistai

Mums žinomas vienas pranašo Ezekielio regėjimas prie Kebaro upės Babilonijos tremtyje. Jam pasirodė keturi sparnuoti gyvūnai, supantys Aukščiausiojo sostą su jame sėdinčiuoju. Šių keturių gyvių išvaizda buvo: vieno – kaip liūto, antro – kaip jaučio, trečio – kaip erelio, o ketvirto – kaip žmogaus (Ez 1, 5–10). Tą pat Apreiškimo knygoje aprašo regėjęs ir apaštalas Jonas (Apr 4, 6–8).

Kažin kuriam iš ankstyvųjų krikščionių atėjo į galvą mintis, kad tų pranašo Ezekielio regėtų gyvių figūros neblogai tinka keturiems evangelistams? Mintis buvo tokia graži, kad jau nuo II šimtmečio ją randame pasklidusią visoje krikščionijoje. Iš pradžių dar buvo svyruojama, kurį evangelistą kuris gyvis vaizduoja. Bet IV šimtmetyje buvo galutinai nustatytas simbolinis giminystės ryšys, pagrįstas kiekvienos Evangelijos įvadu. Liūtas vaizduoja Morkų, nes šis Evangeliją pradeda tyruose šaukiančio Jono Krikštytojo balsu, kuris it liūto riaumojimas galingai skelbė žmonėms jau beateinantį Mesiją. Jautis vaizduoja Luką, nes šis Evangeliją pradeda nuo žydų kunigo Zacharijo, tarnaujančio šventykloje; aukos buvo gyvuliai, o iš jų garbingiausi – jaučiai. Erelis yra Jono simbolis – dėl lakios evangelisto minties apie amžinąjį Žodį, kuriuo Jonas pradeda Evangeliją. O žmogus yra Mato figūra, nes jo Evangelija prasideda Kristaus žmogiškosios kilmės istorija nuo patriarcho Abraomo, gavusio Dievo pažadus, iki Mergelės Marijos, per kurią tie pažadai įvyko.

Galima sakyti, kad vienuolės sesers asmenyje ir jos gyvenime šių keturių evangelistų simboliai yra kaip potencialas, kaip paskirtis ir kaip idealas. Kokiu laipsniu potencialas jau virto tikrove, ar paskirtis pasiekta, ar idealas realizuotas, – parodo jos pačios ir kitų žmonių kruopščiai stebintis žvilgsnis į save.

Mato simbolis – žmogaus figūra. Pažiūrėkime į seseryje vienuolėje esantį žmogų. Vieną dieną Atėnų miesto gyventojai pamatė filosofą Diogeną, vidudienį einantį per turgavietę su degančiu žiburiu rankoje ir besidairantį lyg ko ieškotų. Paklaustas, ko ieško, atsakė: „Ieškau žmogaus.“ Nors prekyvietėje buvo daugybė žmonių, tikro žmogaus jam reikėjo ieškoti. Tai jis ir norėjo pasakyti. Toks *tikras žmogus* ir yra vienuolė, savo gyvenimu atspindinti

Dievo bruožus. Juk Šventoji knyga sako, kad Visagalis žmogų sukūrė pagal savo paveikslą ir panašumą (Pr 1, 26). Pats luomas, kurį pasirenka vienuoliai, anksčiau buvo vadintas tobulybės luomu. Mat Kristus buvo pasakęs: „Jei nori būti tobulas, <...> sek paskui mane" (Mt 19, 21). Tobulas – vadinasi, visais požiūriais išbaigtas, taigi toks žmogus, su kuriuo miela būti kartu, su kuriuo pabuvęs pats pasijunti tauresnis, kuris skatina kaip įkvėpimas, kurio prisiminimas nešiojamas širdyje kaip šviesi žvaigždė...

Eikime prie kito evangelisto – Morkaus, kurį vaizduoja liūtas. Morkus Evangeliją pradeda nuo Jono Krikštytojo, kuris taip skardžiai tarsi liūto balsu prabilo apie jau pasirodžiusį Žadėtąjį, kad žmonės miniomis ėmė plaukti jo klausytis. Sesuo vienuolė yra *tartum galingai riaumojanti liūtė*. Tokia ji yra savo tikėjimu, kuris tartum prisega jos veiklai sparnus. Tokia ji yra savo malda, kuria geba rungtis su pačiu Viešpačiu: pastveria jį už širdies ir nesitraukia. Kaip liūtės yra jos gyvenimo liudijimas, išsakantis Dievo karalystės reikalus ir jų svarbą.

Ženkime prie trečiojo evangelisto – Luko, kurį vaizduoja jautis, prabylantis į mūsų dvasią aukos kalba. Auka suprantama dvejopai. Ji reiškia atsisakymą to, ką galėčiau turėti. Šia prasme sakoma: „Gyvenimas pareikalaus iš tavęs ne vienos aukos." Auka reiškia ir pašventimą. Antai mūsų duonos ir vyno atnašos, arba aukos, Mišiose pašvenčiamos Dievui. Sesuo vienuolė sieja abu šiuos aukos aspektus. Savo įžadais ji daug ko atsisako: turto, vedybinės meilės ir iš jos kylančios šeimos, savos vykdymo valios. Bet taip *pašvenčia save Dievui*, dargi ypač žaviu būdu (mums, vyrams, neprieinamu), – tapdama Kristaus sužadėtine.

Laiške romiečiams Paulius kalba, kad su žmogaus nuopuoliu visa kūrinija buvo pavergta tarnauti pragaiščiai ir laukia savo išvadavimo (Rom 8, 21–22). Matome, kad net kilniausi kūriniai, tokie kaip menas, išradimai, proto galia, jausmo pasaulis, yra nukreipti tarnauti blogiui, tamsai, aistrai... Sesuo vienuolė, juos naudojanti Dievo garbei, darosi tartum oazė dykumoje, kur šie kūriniai gali laisvai ir gaiviai atsikvėpti.

Ketvirtojo evangelisto Jono simbolis – erelis. Šis paukštis pasakoja mums apie skraidymą padangėmis. Daugelis žmonių savo žvilgsniu prilygsta varlėms, kurios temato savo gyvenamosios balos ar kūdros krantus. O sesuo vienuolė savo dvasia ir mintimi *lakioja kaip erelis*, aprėpiantis savo akimis kelius, upes, ežerus, girias. Į žmogų ir pasaulį, jo istoriją sesuo žvelgia iš viršaus, iš aukšto, matydama, kaip visa darniai susiaudę į Dievo planą. Tai didelė Dievo dovana.

Pridėkime, kad Jonui buvo leista, palenkus galvą prie Viešpaties krūtinės, tiesiogiai jausti jo širdį. Dažna sesuo vis daugiau pajunta gebanti liestis maldoje su Dievu be žodžių, – jausmu ir širdimi, džiugia savo būsena.

GAVĖNIA

Gavėnios slenkstis

Visi žino, kad Užgavėnės yra paskutinė diena prieš gavėnią. Tai tartum koks slenkstis, per kurį žmogus žengia į gavėnios laikotarpį. Jei tad gavėniai būtinas net slenkstis, reiškia, kad ji yra ne koks paviršutinis, o labai rimtas ir svarbus reikalas, ne tik kviečiantis, bet tiesiog verčiantis žmogų susimąstyti.

Per Užgavėnes paprastai gerai privalgoma, o per gavėnią pasninkaujama. Dabar, kai ankstesnio griežto susilaikymo nuo mėsiškų ir pieniškų valgių nebėra, iš to gero privalgymo patiekalų liko tik Užgavėnių blynai. O seniau tą dieną būdavo valgoma keliskart ir daugiausia ko nors mėsiško. Gaminančios šeimininkės turėdavo gerai apskaičiuoti, kad maisto ir užtektų, ir neliktų, nes nuo Užgavėnių likusi mėsa suges, per Velykas niekas jos nevalgys. Užgavėnės yra garsios ir savo linksmais pokštais, kaukėtomis vaikštynėmis, juokingais vaidinimais. Anksčiau Lietuvos kaime (panašiai kaip ir šiandien) vežiodavo Morę – rogėse įsodintą pamėklę, besisukiojančią ant rato su spragilu rankoje, kuriuo pavaišindavo kiekvieną per arti priėjusį smalsuolį. Arba miklus vaikinas, atsistojęs rogėse, lekia kaimo gatve, kiek tik arklys gali. Rogėse pastatytas kubilas vandens, o šalia jo susėdusios važiuoja kelios mergaitės – bitės. Sodiečiai taikosi šias bites aplieti, bet vežėjas nė iš tolo neprileidžia, šventindamas ilgu botagu ir snieguotu vandeniu iš savo kubilo. Žmonės eidavo per kiemus apsirengę žydais, čigonais, elgetomis arba įvairiais gyvuliais. Štai kaip vyskupas Motiejus Valančius Užgavėnes aprašo „Palangos Juzėje“: „Atvyko ožys su dideliais ragais. Drauge su juo buvo giltinė, apsivilkusi išverstais marškiniais. Jos plaukai buvo iš linų padirbti, burna uždengta kučkailiu, akims paliktos skylės, barzda baisi iš arklio uodegos, ūsai iš paršo šerių ir ilga uodega iš virvės. Tiems pirkioje besisukant, kyšt įkišo ilgą savo snapą gervė ir kivykšt pradėjo cypti.“ Lietuvoje buvo populiarios Lašininio ir Kanapinio (kitur sakoma – Lašinskio ir Kanapinskio, Mėsino ir Gavėno) kovos, imtynės.

Kai kam gali kilti klausimas dėl pačių Užgavėnių: „Juk jei gavėnia, kaip sakyta, yra rimtas ir svarbus reikalas, tad ar ne kvaila, kad per Užgavėnių slenkstį žengiame pokštaudami, keldami juoką, persirenginėdami, linksmindamiesi?“ Atsakymas trumpas: „Tai ir išmintinga, ir sveika, ir bibliška, todėl tikrai tinka.“ Argi nežinome, kad Šventasis Raštas sako, kad *Dievas*

myli linksmą davėją (2 Kor 9, 7)? Dievui aukojamas pasninkas ir ypač anas griežtasis, kurio seniau laikytasi, nebuvo lengvas (nors gan sveikas) dalykas. Į jo pabaigą net pablykšdavę ir ištįsdavę veidai. Tad juoką keliantys Užgavėnių pokštai jau iš anksto labai padėdavo, kad Viešpačiui auką teiksiantys žmonės būtų linksmi. Be to, Užgavėnių pokštai yra gražus, kūrybingas, džiaugsmo ir juoko teikiantis žaidimas. O kad *žaidimas, Kūrėjo įmūrytas į mūsų prigimtį, yra geras dalykas*, leidžia suprasti jau vaikas – Kristaus rodomas kaip kelrodis į Dievo karalystę: „Jei neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę" (Mt 18, 3). Kaip sako Šventasis Raštas, Dievui kuriant pasaulį, žaidė pati išmintis – ta į padanges keliama dorybė. Štai jos žodžiai apie save Patarlių knygoje:

Viešpats sukūrė mane savo kelių pradžioje <...>. Prieš amžius buvau sukurta, pačioje pradžioje, prieš žemės pradžią. Kai dar nebuvo gelmių, buvau pagimdyta, kai dar nebuvo tekančių šaltinių. <...> Aš gimiau, prieš padedant kalnų pamatus ir kalvas. Žemės ir laukų jis dar nebuvo padaręs, nei pirmųjų molio grumstų. Aš ten buvau, kada jis dėjo dangaus skliautą į vietą, kai jis nubrėžė ratą ant bedugnės paviršiaus; kada jis tvirtino aukštai dangaus skliautą, kai jis įrengė bedugnės šaltinius; kada paskyrė jūrai ribas, kad jos vandenys niekad neperžengtų jo įsakymo, kada jis nutiesė žemės pamatus. Tuomet aš buvau su juo kaip jo Patikėtinė. Kasdien buvau prie jo kaip džiaugsmas ir žavesys, nelioviau žaidusi jo prieglobstyje; žaidžiau ant žemės, kai ją baigė, pamėgusi žmoniją. (Plg. Pat 8, 22–31; pateiktoje citatoje buvo pasinaudota arkivyskupo Juozapo Skvirecko vertimu, be to, žodį „žaidė" išsaugo daugelis vertimų į kitas kalbas.)

Jei tad žaidžia pati išmintis, tai Užgavėnių žaidimams negalima primesti nė mažiausio priekaišto. Pagaliau, kiekvienas žino, kada daugiau nuveikiame ir našiau dirbame: ar kai stojame prie darbo linksmi, ar kai stenėdami ir susiraukę...

Būtina pridėti dar vieną dalyką. Tie Užgavėnių pokštai, kaukėtos eitynės, juokingi vaidinimai yra gražus tautos kultūrinis paveldas. O šį paveldą Vatikano II Susirinkimas yra aukštai įvertinęs. Štai jo žodžiai:

Bažnyčia, arba Dievo tauta, <...> puoselėja jį ir priima visa, kas gera tautų gebėjimuose, pasiekimuose ir papročiuose <...>. Ji atmena turinti rinkti derlių drauge su tuo Karaliumi, kuriam tautos duotos kaip paveldas (plg. Ps 2, 8) ir į kurio miestą jos neša savo dovanas bei turtus (plg. Ps 72, 10; Iz 60, 4–7; Apr 21, 24) („Lumen gentium").

Baikime tokiu žodeliu. Visi anie pokštai Užgavėnėms tinka su viena sąlyga: jei po jų ir ypač po rimto pamąstymo iš peties imamės gavėnios užduodamo darbo. Kitaip Užgavėnės nepasiekė savo tikslo, liko bergždžios antgamtiniu požiūriu.

Gavėnios savityra

Evangelistai aprašo, kaip mūsų Atpirkėjas pradėjo savo viešąją veiklą. Jono pakrikštytas Jordano upėje, kelioms savaitėms jis pasitraukė į dykumą, kad apmąstytų su Tėvu, kaip vykdys didžiąją misiją žemėje. Gavėnia ir yra skirta paminėti šį Kristaus gyvenimo žingsnį. Šis laikas skirtas ir ypatingu būdu sekti Kristumi. Gavėnios metu dera ir mums peržiūrėti, kaip vykdome tai, kas Dievo mums skirta. Tokia peržiūra padeda geriau save pažinti. O tai – svarbus dalykas. Ne be reikalo senovės graikų šventovės frontoną garsiajame Delfų mieste puošė užrašas „Pažink save!"

Kai kurie žmonės, kad save ištirtų, surašo savo poelgius ar veiksmus ir įvertina juos pažymiais. Jų suvestinė neblogai parodo, kokie iš tikrųjų esame. (Tikriausiai visiems aišku, kad taip daryti gera, bet nebūtina.) Gera ir peržiūrėti iš Dievo gautas dovanas: naudojau jas tinkamai ar tik eikvojau, o gal net jomis piktnaudžiavau?

Štai didelė *kalbos, arba žodžio, dovana* mano lūpoms. Ja esu atšvaitas dangaus Tėvo, iš kurio išeina amžinasis Žodis – jo Sūnus. Todėl Naujajame Testamente ypač pabrėžiama tariamo žodžio svarba. Teismo dieną, – girdime kalbantį Kristų, – žmonės turės duoti apyskaitą už kiekvieną pasakytą tuščią žodį. „Pagal savo žodžius būsi išteisintas ir pagal savo žodžius būsi pasmerktas" (Mt 12, 36–37). Paklauskime savęs: „Kiek pasakiau tuščių, šiurkščių, neapgalvotų, piktai atsikertančių, vienašališkai kritikuojančių, apdrebiančių, artimo gerą vardą kitų akyse griaunančių arba sumalančių žodžių, tokių, kurių vėliau nesinori nė prisiminti? Kiek netariau žodžių, kai jų reikėjo: kai kitas žmogus liūdėjo ar ko nors ilgėjosi, buvo pavojuje ar įžeistas, nuskriaustas ar reikalingas padrąsinimo? Kiek daug pasakiau, ko nebūtų kalbėjęs žemėje vaikščiojęs Viešpats Kristus? Vienas jo būdo bruožas mums ypač krinta į akis: Jėzus visada ir visur dėkojo savo dangiškajam Tėvui. Kaip, palyginus su šiuo bruožu, atrodo mūsų tušti, apkartę, pilni apmaudo, atsikertantys ar apkalbantys žodžiai? Kokį pažymį rašyčiau sau už tai, kaip naudojausi kalbėjimo dovana?"

Štai *regos dovana* mūsų akims. Akys vadinamos sielos langu. Pro šiuos langus patenka daug žinių apie anapus mūsų esantį pasaulį. Pavyzdžiui, ką

būčiau žinojęs apie įvairius daiktus, žmones, gamtovaizdžius, jei būčiau neregys? Kokie mano sieloje būtų įsispaudę garsiųjų menininkų paveikslai, vaizduojantys Kristų, Mariją, šventuosius? Kokią pažinčiau gamtą: žvaigždes, debesis, jūrą, girias, daugiaspalves gėles? Tai turtina mūsų sielą. Dabar paklauskime savęs: „Ar dažnai už tą brangią regos dovaną nuoširdžiai padėkojau Dievui? Kiek kartų mano akys buvo subestos, kartais labai smalsiai, į tai, kas sielos neturtina arba jai net kenkia? Ar daug stebėjau tuštybės, apgaulės, asiliškumo, to, kaip apverčiamos esminės vertybės? Gal pro akių langus į mane įsiskverbė toks gyvenimo būdas, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodė visai normalus, o iš tiesų buvo tik pasipuošęs idealo plunksnomis? O gal žvelgiau ir nemačiau, ką būčiau turėjęs regėti? Kokį pažymį rašyčiau už tai, kaip branginau regėjimo dovaną?“

Panašiai verta peržiūrėti kitas *iš Dievo gautas dovanas: klausos, valios ryžto, pažinimo protu, vaizduotės sparnų, meilės, ilgesio, žavėjimosi, užuojautos...* Šios dovanos yra mūsų pačių viduje. O kiek dovanų mums dar duota iš šalies: brangiavertė laiko dovana, progų dovana, paskatų ir pavyzdžių dovana, įvairiarūšė mus supanti gamtos dovana...

Tokią savęs peržiūrą gera atlikti kartu su vienu pratimu, kuris buvo mėgstamas šventosios Teresės Avilietės: įsivaizduoti Jėzų, stovintį priešais; jis į mane žvelgia... Tai ir viskas. Teresė pratimą nusako labai trumpa forma: „Mira que te mira“ („Žvelk taip, kaip jis į tave žvelgia“). Gal savyje aptikus daug trūkumų ir bjaurasties, prieš Kristaus žvilgsnį ims noras raitytis kėdėje (jei mąstėme sėdėdami), o žvelgti jam į akis dėl gėdos atrodys ir išvis neįmanoma. Bet tai stiprina meilės ryšį su Kristumi, šį santykį daro glaudesnį ir intymesnį. Teresė primena dvi svarbias Kristaus žvilgsnio ypatybes: jis žvelgia su meile ir nuolankumu. Daugeliui sunku įsivaizduoti, kad Jėzus žvelgtų į juos su meile. Manoma: jei Jėzus reikalauja, tai jis myli tik tada, kai esame geri. Antrąją ypatybę dar sunkiau priimti. Atrodo neįmanoma, kad Jėzus į žmones galėtų žvelgti su nuolankumu. Čia išeina aikštėn, kad šie žmonės dar nėra supratę Naujojo Testamento Jėzaus – to, kuris pasidarė savo mokinių tarnu (Mt 20, 28), plaunančiu jų kojas (Jn 13, 5), kuris iš meilės savo noru pasirinko vergo mirtį.

Tad net ir atskleidę sau ne vieną trūkumą bei negražybę, didžiosios mistikės Teresės Avilietės padrąsinti, įsivaizduokime prieš save stovintį Kristų. Žiūriu jam į akis ir matau, kad į mane jis žvelgia su jaudinančia meile. Matau, kaip nuolankiai atsiklaupęs nuplauna mano kojas – lygiai taip, kaip darė Paskutinės vakarienės menėje.

Velnias – ar bloga juo gąsdinti?

Pirmąjį gavėnios sekmadienį bažnyčioje visada skaitoma Evangelija, kalbanti apie velnią: kaip jis gudriai bandė nuvesti į šunkelius net patį Dievo Sūnų, Jėzų iš Nazareto, ir sujaukti jo misiją žemėje.

Tačiau dalis žmonių, netgi krikščionių, apie velnią klausytis nenori ir kunigą bara, jei apie jį prabyla. Kai vienoje religinėje radijo valandėlėje vienas Čikagos lietuvis kunigas savo tautiečiams pakalbėjo apie velnią, tuojau susilaukė priekaištų. „Kunigo uždavinys, – rašė vienas, – yra ne gąsdinti, o guosti. Šiandien jau ir taip daug kas psichiškai kenčia nuo kaltės ir baimės kompleksų. Todėl juo svarbiau žmones raminti, o ne bauginti. O kunigas, baugindamas velniu, tuos kompleksus dar paaštrina, dar giliau suvaro į pasąmonę." Panašius argumentus kartojo ir kiti. Ar tikrai tokie priekaištai teisingi? Bauginti ne visada bloga, kai kada gera, net reikalinga, kad žmogus, žinodamas pavojų, būtų atsargus. Pavyzdžiui, išgirstame pranešant per radiją, kad pabėgo iš kalėjimo nusikaltėlis. Įtariama, kad pasislėpė tokioje ir tokioje apylinkėje, yra ginkluotas ir pavojingas. Vadinkime tą radijo pranešimą bauginimu ar kaip kitaip, tačiau niekas nesakys, kad jis blogas. Atvirkščiai, būtų blogai, jei gyventojai liktų neįspėti. Panašiai niekas nesakys, kad blogai yra žmones bauginti nestovėti plyname lauke, kai užeina perkūnija, arba perspėti nelenkti automobilio prieš kalną, kai nematyti, ar kas neatvažiuoja priešais. Privalu skirti. Bauginti prasimanytu baubu gali būti peiktina ir žalinga. Bet bauginti nurodant rimtą pavojų yra girtina ir naudinga.

Tad štai Dievo apreiškimas sako, kad *esama neregimų protingų būtybių, kurios siekia blogio ir stengiasi kenkti žmonėms.* Būtų neišmintinga nepaisyti priešo jėgų ir tiesiog kvailybė būtų stengtis tyčia jo nematyti, įsikalbėti, kad priešo nėra. Juk tuomet neįmanoma jam pastoti kelio, nebekalbant apie tai, kaip sunku būtų priešą nugalėti. Kas nemato priešo, nemato reikalo su juo kovoti, plačiai atkėlęs jam vartus, leidžia save pavergti. Vergavimas bet kokiam priešui daug garbės nedaro. O pakliūti į nagus tam, apie kurį kalbame, yra pragaištinga.

Kunigo idealas buvo ir liks gerasis ganytojas, kaip save piešė Mokytojas Kristus. To iš kunigo tikriausiai laukia ir tikintieji. O vienas pagrindinių

gerojo ganytojo uždavinių, nurodytų pačioje Evangelijoje, yra saugoti kaimenę nuo vilkų. Todėl dvasininkas, nutylėdamas apie mūsų pražūties siekiančias būtybes, kunigo pareigą ir pašaukimą gėdingai sukompromituotų. Kalbėdamas apie velnią, kunigas teikia žmonėms dar kitą geradarybę: plečia jų žvilgsnį į pasaulio istoriją ir jos eigą. Dar kitaip pasakius, gydo jų gėdingą ir kenksmingą siauražiūriškumą.

Pirmajame apaštalo Jono laiške skaitome: „Todėl ir pasirodė Dievo Sūnus, kad velnio darbus sugriautų" (1 Jn 3, 8). Taigi Kristus atėjo žemėn griauti velnio karalystės, kaip pats skelbė žodžiu ir rodė veiksmu. Pasaulio istorija yra tamsos ir šviesos kova. Tos kovos frontas skrodžia kiekvieną gyvenimo sritį, nes šėtono tikslas – griauti Kūrėjo planą ir žmoguje, ir šeimoje, ir žmogų supančioje aplinkoje. Jis siekia taip susukti kultūrą, kad iš jos sklistų ne palaima, o prakeikimas; taip kreipti mokslą ir meną, kad žmoguje ne brandintų dorą, o atpalaiduotų tai, kas žema; taip organizuoti gamybą, kad ji tarnautų ne asmens gėriui, o Mamonos arba kolektyvo stabui. Jam rūpi ne kelios žmonijos gijos, o visas audinys. Kaip savo mąstymu apie dvi vėliavas vaizdingai nušvietė šventasis Ignacas Lojola, Dievo planas yra toks, kad žmonės taptų darnia brolių bendruomene, šėtono – kad būtų vieni kitus draskančių žvėrių gauja; Dievo planas – visą žemę padaryti dangaus atspindžiu, šėtono – pragaro veidrodžiu.

Tačiau šiandien daugelio tikinčiųjų žvilgsnis nukrypęs ne į šias didžiąsias grumtynes, kurios vyksta čia pat prieš jų akis, kuriose (šiose grumtynėse) jie patys neišvengiamai dalyvauja. Jos dažnai netgi pamirštos. Akys subestos visai kitur – į siaurą asmeninio gyvenimo ratelį, nereikšmingus mažmožius. Todėl, visai to nepastebėdami, žmonės leidžia anam suktam priešui klusniai vedžioti save už nosies, kur jam patinka. Dargi nemažas skaičius padeda jam šeimininkauti, kaldamas sau į galvą, kad velnio nėra.

Galima pridėti žodelį apie žmones apėmusį kaltės ir baimės kompleksą, kurį, baugindamas velniu, kunigas (pagal minėtą priekaištą) vien paaštrina ir suvaro į pasąmonę. Iš tikrųjų tinkamas piktųjų dvasių nušvietimas – tai parodant visoje pasaulio istorijoje, nuolatinėse grumtynėse tarp gėrio ir blogio – ne sargdina, o gydo: kaltės ir baimės kompleksai ne įvaromi giliau, o padedama jais nusikratyti, talkinant žmogui geriau pažinti save, savo vietą ir svarbą. Antai jau minėtas šventojo Ignaco Lojolos mąstymas apie dvi vėliavas (kurių viena – Kristaus, kita – Liuciferio) dar jokiam rekolekcijų dalyviui dvasiškai nepakenkė ir jo nesusargdino, bet, atvirkščiai, daugeliui padėjo iš savęs išginti neigiamus kompleksus ir sveikti.

Dvejopa pasaulėžiūra, arba ką reiškia netikėti velniu?

Nuo pat Kristaus laikų, remdamiesi Šventuoju Raštu, krikščionys sutartinai tikėjo, kad esama neregimų protingų būtybių, kurios siekia blogio ir stengiasi kenkti žmonėms. Vadino jas piktosiomis dvasiomis arba liaudiškai – velniais. Vietoj velnio kartais dar sakoma „šėtonas".

Ne taip seniai dalis krikščionių ėmė tokių būtybių buvimu, realia jų egzistencija nebetikėti, imdami iš tikinčių šaipytis ir teigdami, kad velnias yra tik kalbos priemonė, siekiant vaizdingai išreikšti pasaulyje esantį blogį, bėdas ir vargus. Gali atrodyti, kad skirtumas tarp tikinčių ir netikinčių velnio buvimu yra menkas: didelio čia daikto, kad vieni piktąsias dvasias supranta kaip tikras, gyvas būtybes, o kiti jas supranta alegoriškai; svarbu, kad sutaria dėl kitų, pagrindinių, tikėjimo tiesų. Bet iš tikrųjų šis skirtumas tarp tikinčių ir netikinčių piktųjų dvasių buvimu yra ne menkas, o didžiulis dalykas, siekiantis pačius religijos ir tikėjimo pamatus.

Šis konkretus *tikėjimas ir netikėjimas* lemia radikaliai skirtingą pasaulėžiūrą, visiškai skirtingą Šventojo Rašto, jo skelbiamų tiesų suvokimą. Prisiminkime mūsų protėvių nupuolimo istoriją. Žalčio pavidalą priėmusio velnio sugundyti, jie darė tai, ką Dievas buvo uždraudęs, ir taip prarado sau skirtą rojų. Iš kilnybe žėrinčių kūrinių patys pasidarė ir savo palikuonis padarė skurdeivomis (Pr 3, 1–19). Pagal tuos, kurie neigia velnius, šis pasakojimas apie žaltį, gundžiusį mūsų protėvius, yra grynas tauškalas, nes velnių juk iš viso nėra. Dėl tos pačios priežasties tauškalas yra ir Dievo ta proga žalčiui neva tarti žodžiai, kad sukels priešiškumą tarp jo ir moters (Pr 3, 15). Juk to žalčio, arba velnio, iš viso nebuvo.

Kita tiesa yra Apreiškimo knygoje aprašyta kova danguje: „Ir užvirė danguje kova. Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibinas ir jo angelai, bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems vietos danguje. Taip buvo išmestas didysis slibinas, senoji gyvatė, vadinamas Velniu ir Šėtonu, kuris suvedžiodavo visą pasaulį. Jis buvo išmestas žemėn ir kartu su juo buvo išmesti jo angelai" (Apr 12, 7–9). Tiems, kurie neigia velnius, tai irgi atrodo kaip tauškalas, nes tokio slibino, vadinamo velniu ir šėtonu, juk iš viso nėra ir nebuvo, todėl ir jokia kova nevyko ir negalėjo vykti. Taip teigiant, tik vienas žingsnis paneigti ir paties Mykolo bei jo gerųjų angelų egzistavimą.

Dar vieną tiesą praneša evangelistai: į dykumą pasitraukęs Jėzus buvo velnio gundomas. Velnius neigiantiems tai irgi ne tiesa, o tauškalas, nes pagal juos velnių juk nėra. Vadinasi, ir evangelistai, šį įvykį sugalvoję ir aprašę, skelbė ne tiesą, o mulkino žmones gražiomis pasakomis.

Tad galima daryti išvadą, kad velniais tikintys žmonės Šventąjį Raštą suvokia kaip Dievo įkvėptą žodį, kaip patikimiausią tiesos šaltinį, kuriame negali būti nė šešėlio netiesos – to, ko iš tikrųjų nebuvo (plg. 2 Tim 3, 16). O velnius neigiantys žmonės iš esmės teigia, kad Šventajame Rašte nemažai kalbama apie tai, ko iš tikrųjų nebuvo, taigi čia tartum esama gražių pasakų, prasimanymų, pasakius proziškiau, tauškalų, ir tai tarsi galima rasti net ten, kur kalbama apie svarbiąsias krikščionijos tiesas.

Aptartas tikėjimas ir netikėjimas (neigimas), taigi skirtingos pasaulėžiūros, parodo ir *skirtingą požiūrį į Švenčiausiosios Trejybės asmenis – Dievo Sūnų ir Šventąją Dvasią*. Tiems, kurie tiki velniais, kiekvienas Kristaus tartas žodis ir jis pats yra tiesa, nes taip pats apie save pasakė: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6). Jis ir jį teisiančiam Pilotui pareiškė: „Aš tam esu gimęs ir atėjęs pasaulį, kad liudyčiau tiesą“ (Jn 18, 37). O juk štai ką Kristus kartą pasakė savo mokiniams: „Mačiau šėtoną, kaip žaibą krintantį iš dangaus“ (Lk 10, 18). Taip pat per Paskutinę vakarienę jis įspėjo Petrą: „Simonai, Simonai! Štai šėtonas pareikalavo persijoti jus tarsi kviečius“ (Lk 22, 31). Vadinasi, ir tai yra tiesa. Tie, kurie neigia velnius, ir iš šių žodžių turėtų daryti išvadą, koks menkas tiesos skelbėjas ir liudytojas buvo Dievo Sūnus. Galbūt jis matė ką nors krintant iš dangaus, gal pašautą paukštį ar vanagą, ir jį palaikė šėtonu, bet tai nebuvo šėtonas, nes jo juk iš viso nėra. Galbūt jis išgirdo kieno nors įspėjantį žodį ir tai palaikė šėtono balsu, bet tai tikrai nebuvo šėtonas, kuris juk neegzistuoja. Taip galbūt svarsto velnio buvimo nepripažįstantieji, o toks svarstymas nesunkiai atves ir prie išvados, kad Mokytojas yra klydinėjantis, tad ir tiesos liudininkas jis yra visai prastas.

Evangelistas Jonas, Jėzaus numylėtasis mokinys, nurodo, kuriam tikslui Kristus atėjo į žemę: „Todėl ir pasirodė Dievo Sūnus, kad velnio darbus sugriautų“ (1 Jn 3, 8). Bet pagal tuos, kurie neigia velnius, išeitų, kad jam pačiam šis tikslas visai neaiškus: juk jis atėjo griauti, ko išvis nebuvo. Juk jei nėra velnio, tai ir jokių jo darbų negalėjo būti.

Pakalbėkime apie Šventąją Dvasią. Kristus mokiniams yra pažadėjęs gražų dalyką: „Kai ateis toji Tiesos Dvasia, jus ji ves į tiesos pilnatvę“ (Jn 16, 13). Ji yra pranašų, evangelistų ir viso Šventojo Rašto įkvėpėja. Velnius neigiantieji į Šventąjį Raštą, kaip sakėm, žiūri tarsi į paistalų rinkinį. Tokiu atveju kokia menka, kokia spragota, skylėta ir apgaulinga gali atrodyti šios Dvasios nešama tiesos pilnatvė!

Tad matome, kaip radikaliai pagal požiūrį į velnią skiriasi ir požiūris į Šventąjį Raštą. Vieniems tai yra neklystantis tiesos šaltinis, kitiems – paistalų rinkinys. Neigiantieji velnius tartum sėda į Markso, Engelso, Lenino ir Stalino vežimą, su jais pasisveikina kaip su bendraminčiais ir važiuoja kartu; juk anie lygiai taip pat žvelgė į Šventąjį Raštą. Matome, į kokį ateizmą įpainioja velnių kaip tikrų ir gyvų būtybių neigimas. Tik keista, kad neigiantieji velnių buvimą viso to beveik nemato. Tai, deja, tik patvirtina faktą, kad Šventajame Rašte aprašomas velnias savo leidžiamais dūmais yra tikras specialistas apžlibinti akis.

Velnias ir jo dūmų uždanga

Į gavėnios pabaigą bažnyčiose kryžiai pridengiami šydu, kad Didžiojo penktadienio apeigomis, tą šydą iškilmingai nudengus, juo ryškiau sušvistų tą dieną Kristaus atliktas didysis kruvinas žygdarbis – atpirkti pasaulį ir žmoniją. Žodis „žygdarbis" čia išties tinka. Žygdarbis atliekamas dalyvaujant vienoje ar kitoje kovoje. O kas kita vyko aną pirmąjį Didįjį penktadienį, jei ne kova? Ją gerai nurodo Velykų sekmadienį prieš Evangeliją giedama sekvencija. Trečiasis jos posmas nusako, kokios dvi galybės ten susikovė: „Mirtis ir gyvybė nuostabiai kovės, – mirtį nugalėjęs, viešpatauja gyvybės Valdovas."

Taigi, kovėsi *mirtis ir gyvastis*. Šias galybes galime pavadinti dar kitais dviem vardais – tamsa ir šviesa. Šioje kovoje sutinkame patį tamsos galybių vadą šėtoną, turintį blogesnes negu kiaulės akis, nedvejojantį kelti savo bjaurios kanopos į glaudžiausią Kristaus draugų būrį, vieną iš dvylikos Viešpaties apaštalų padariusį išdaviku. Evangelistas Jonas praneša, kaip už Paskutinės vakarienės stalo Jėzus labai susijaudinęs taria: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: vienas iš jūsų išduos mane!" (Jn 13, 21). Jono tyliai paklaustas, kas jis, padažęs dubenyje kąsnį, paduoda Judui Iskarijotui. „Kai jis nurijo kąsnį, – sako Jonas, – įėjo į jį šėtonas" (žr. Jn 13, 27). Štai turime ir priešų vadą, turime ir jo valdomą tamsą. Jėzus Judui liepia: „Ką darai, daryk greičiau!" (Jn 13, 27). Evangelistas prideda, kad buvo naktis. Tas tamsos kunigaikštis yra ir mūsų priešas. Ir į mūsų gyvenimą jis visaip stengiasi įkelti savo bjaurią darkančią kanopą. Judo pavyzdys nušviečia vieną šėtono būdo bruožą – vesti į klystkelius paleidžiant tarsi dūmų uždangą.

Karo fronte dūmai buvo naudojami paslėpti savo kariuomenės veiksmus nuo priešo akių: paleidžiami tokie tiršti cheminiai dūmai, kad pro juos nieko nebematyti, kas daroma kitoje pusėje. Mums turbūt yra tekę, dažniausiai rytais, ypač netoli vandens, eiti ar važiuoti per tokį tirštą rūką, kad nebegalėjome matyti, kas prieš mus už keliolikos žingsnių. Piktoji dvasia yra panašios dūmų uždangos specialistė, taip slėpdama savo veiksmus ir siekius. Ji leidžia pamatyti ko nors dalį, bet dengia nuo žvilgsnio visumą, kuriai ta dalis priklauso. Parodo kokį nors veiksmą, bet slepia jo pasekmes. Kiša prieš

akis trauklią pradžią, bet nuslepia, koks bus galas. Kitais žodžiais, paleidžia *dūmų uždangą tarp dalies ir visumos, veiksmo ir jo pasekmių, pradžios ir galo.*

Štai Judas Iskarijotas. Sumanymą išduoti savo Mokytoją Kristų, kaip nurodo evangelistas Jonas, jam buvo įkvėpęs širdin velnias. Komentatoriai yra pateikę įvairių aiškinimų, ko Judas išduodamas siekė. Apie tikruosius jo motyvus galima tik spėlioti. Bet vienas dalykas aiškus visiems: jis siekė išduoti, bet nematė, kokia bus šio veiksmo pasekmė, kuo tas veiksmas baigsis, kokia yra visuma. To veiksmo klaikybė atsiskleidė jo akims vėliau. Kai Judas pamatė, kad Jėzus pasmerktas, kaip rašo evangelistas Matas, gailesio pagautas, nunešė atgal aukštiesiems kunigams ir seniūnams trisdešimt sidabrinių ir tarė: „Nusidėjau, išduodamas nekaltą kraują" (Mt 17, 3–4). Velnias buvo apakinęs Judo akis savo dūmų uždanga.

Tą pačią velnio taktiką galime matyti jam gundant Kristų dykumoje, gal ryškiausiai, kai siūlo pasaulio karalystes. Tada velnias, kaip sako evangelistas Lukas, per vieną akimirką Kristui parodė visas pasaulio karalystes ir tarė: „Duosiu tau visą jų valdžią ir didybę; jos man atiduotos, ir kam noriu, tam jas dovanoju. Taigi, jei parpuolęs ant žemės pagarbinsi mane, visa bus tavo" (Lk 4, 5–7). Tad velnias rodo karalysčių valdžią, garbę, turtus, malonumus, bet slepia visa, ką tų karalysčių valdymas lemia – stresą, kritiką, vargus, rūpesčius, pavojus. Elgiasi kaip suktas pardavėjas, uoliai slepiantis savo prekių trūkumus, bet aukštinantis jų gerumą. Netrūksta valdovų, kurie paliudijo, kad būti karalium – ne pyragai. Vienas išmintingas senųjų laikų karalius savo sūnui sakydavo, kad karaliavimas yra spindintis vergavimas: savo dvaro ceremonialui, viešajai nuomonei, valdinių skoniui... Daugelis valdovų dėl juos supančių intrigų, kritikos, skundų, atsakomybės naštos ar privatumo trūkumo savo dėvimą aukso karūną lygino su erškėčių vainiku. Vienas jų pasakė dar stipriau: „Jeigu žmonės žinotų, kaip skausminga turėti karaliaus karūną ant galvos, jos neimtų net radę pamestą ant kelio." Prieš visa tai velnias laiko paleidęs dūmų uždangą. Evangelistas sako, kad tas karalystes Kristui parodė vieną akimirką – kad šalia rodomo spindesio nespėtų pamatyti ir ten glūdinčios skurdybės.

Pakalbėjus apie dūmų uždangą, verta prisiminti, kad modernioji technika yra išradusi tokių priemonių kaip radaras, kuris leidžia matyti ir per dūmus, miglas, net tamsią naktį. Dievas ir mus yra aprūpinęs specialiais šviestuvais, leidžiančiais matyti, kas yra gundančio piktojo slepiama. Tai – Šventraščio, proto, sąžinės, širdies, tikėjimo lempos. Tie šviestuvai skrodžia ir išsklaido piktojo užleidžiamą dūmų uždangą.

Kodėl žmonės netiki velnio buvimu?

Netgi tarp krikščionių daug žmonių netiki, kad esama velnių. Jie mėgsta dar ir pasišaipyti iš tų, kurie rimtai tuo tiki. Blaiviai ir bešališkai pažiūrėkime, ko verta jų motyvacija netikėti.

Viena jų nurodoma netikėjimo priežastis yra tokia: „*Kiti kalba, kad velniai neegzistuoja.*" Ar tvirtas šios priežasties pagrindas? Žmonių kalbos yra labai nepatikimas vadovas. Antai kitų klausydami, mūsų savanoriai 1918 metais nebūtų ėję atgauti Lietuvai nepriklausomybės. Ir teisme tiesai nustatyti svarbu ne tai, ką mala žmonių liežuviai, bet ką rodo faktai.

Antra netikėjimo priežastis kiek rimtesnė. Tai *paveikslai, kuriais velniai vaizduojami*: juodi, su ragais, su uodega, su šakėmis rankoje. „Argi tokių būtybių esama?" – klausia ne vienas. Čia turime įsidėmėti vieną dalyką. Velnias yra dvasia, neturi kūno, todėl neregima. Bet kas, vaizduodamas velnią ir suteikdamas jam kūną, vien tuo tikrovę iškreipia. Tiksliausias būdas jį pavaizduoti būtų palikti paveikslą tuščią, tik užrašius ant rėmų, kad čia nupiešta piktoji dvasia. Bet iš tokio paveikslo ir naudos jokios. Kadangi Dievas yra šviesa, velnias vaizduojamas juodas, tamsus. Kadangi gundo žmogų daryti tai, kas žema, gyvuliška, jam pačiam prisegami gyvulio ženklai: uodega, kanopos, ragai. Panašiu regimu būdu piešiame ir angelus, net patį Dievą. Dangaus Tėvą vaizduojame kaip žilagalvį žmogų su ilga balta barzda, laikantį rankoje Žemės rutulį; nors aiškiai žinome, kad toji begalinė dvasia neturi nei kūno, nei kaulo, nei barzdos. Kas neskiria dvasinės tikrovės nuo jos šlubuojančio vaizdo, tas parodo, kad savo vidumi, nors jau didelis, dar nėra išaugęs iš vaiko marškinėlių ir kelnyčių. Tad yra vaikiška vien dėl mūsų negalėjimo tinkamai pavaizduoti dvasias atmesti ir jų galimybę egzistuoti.

Trečia priežastis yra *degintos raganos*. „Ar ne tiesa?" – kai kas klausia, – kad ypač XVI šimtmetyje daug žmonių buvo neteisingai apkaltinti raganavimu, teigiant, kad jie sudarė sutartį su velniu, ir dėl to buvo sudeginti ant laužo?" Aišku, kad tiesa, nors tariamų raganų skaičiai ir stipriai perdėti. Neigti jų deginimą reikštų užmerkti akis prieš istorijos tiesą. Tačiau iš to daryti išvadą apie velnių nebuvimą, vadinasi, užmerkti akis prieš logiką. Kai panikos apimti žmonės už kiekvieno krūmo mato tupintį vilką, tai dar nereiškia, kad vilkų iš viso nėra. Masių isterija, išdidinanti vienus dalykus,

mums neduoda jokios teisės išdidinti kitų. Bet tie, kurie nurodo šią netikėjimo priežastį, taip elgiasi: dėl to, kad žmonės daug kur iškreiptai matė piktąją dvasią, daro išvadą, kad jos visai nėra.

Bene rimčiausia priežastis, kuria grindžiamas netikėjimas velnių buvimu, yra ketvirtoji. (Ji dažnai nurodoma gydytojų.) Primenama, kad Kristus velnius varė lauk iš ligonių, sakoma, kad visi simptomai rodo šiuos žmones buvus paprastus epileptikus, kurie sirgo nuomariu. Turbūt ryškiausias pavyzdys yra epileptiko berniuko išgydymas po Jėzus atsimainymo (Mt 17, 14–18; Mk 9, 14–27; Lk 9, 37–43). Štai ištraukėlė iš Evangelisto Morkaus pranešimo. Tėvas paaiškina Kristui: „Mokytojau, aš atvedžiau pas tave sūnų, kuris yra nebylės dvasios apsėstas. Kur tik sugriebusi, dvasia jį tąso, iš burnos jam eina putos, jis griežia dantimis ir pastyra“ (Mk 9, 17–18). Tai aiškūs epilepsijos simptomai. Patys šios vietos pavadinimai Evangelijų knygose tai patvirtina: „Jauno epileptiko išgydymas“, „Nuomariu sergančio berniuko pagydymas“. Kristus pagydo sergantįjį, įsakydamas iš jo išeiti nebylei dvasiai. Todėl šios ketvirtosios priežasties šalininkai ir *sako, kad Kristus prisitaikė prie ano meto žmonių mąstymo*: dėjosi varąs lauk velnią, o iš tikrųjų išgydė epilepsiją. Ko toks aiškinimas vertas? Geriausiai byloja evangelistų užrašyti įvykiai. Bent kiek atidesnis Evangelijų skaitymas rodo, kad Jėzus su sergančiais elgėsi dviem skirtingais būdais. Iš vienų varė lauk piktąsias dvasias, sudrausdamas, griežtai įsakydamas joms žmogų palikti, kartais net paklausdamas vardo (Mk 5, 9; Lk 8, 30). O tos išeidavo, dažnai prieš tai šaukdamos: „Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarėnai? Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!“ (Mk 1, 24; Lk 4, 34). Kitus sergančiuosius, turinčius panašių ligos simptomų, gydė be mažiausio žodelio apie piktąją dvasią. Jokio įsakymo išeiti, vien žodis pačiam ligoniui: „Kelkis, imk savo gultą ir eik!“ (Jn 5, 8). Tokį elgesio skirtumą nesunku suprasti. Velnio apsėdimas (suponuojant jo buvimą) kyla iš prievartos, trikdo normalų žmogaus kūno funkcionavimą, gali sukelti ligų, taigi ir epilepsiją. Tad kai Kristus žinojo (ir žinojo viską), kad kurios nors ligos priežastis buvo piktoji dvasia, gydė išvarydamas ją lauk, o kai priežastis buvo ne ta, piktojo nė žodeliu neminėjo, jo nevarė. Taip pat matome, kad Jėzus, siųsdamas apaštalus pas žmones skelbti Dievo karalystės, irgi griežtai skiria jiems suteikiamas dvi galias: išvarinėti piktąsias dvasias ir gydyti ligas (Mt 10, 1; Lk 9, 1). Kam skirti, jei pagal aną velnius neigiančiųjų manymą tai buvo vienas ir tas pats veiksmas? Čia dar svarbus ir kitas dalykas, į kurį įvelia tie, kurie netiki velniais. Jei velnias buvo ne kas kita kaip liga, kurią Kristus gydė, tai kieno buvo tie šaukiantys balsai: „ko tau iš mūsų reikia“, „gal atėjai mūsų pražudyti“ ir panašūs? Ligos juk nešaukia, neturi balso, kurį turi asmuo. Bet

tie asmenys negalėjo būti patys ligoniai. Jie norėjo tik pagyti ir džiaugėsi Kristaus atėjimu. O anie balsai pyko ir priekaištavo. Tačiau dažniausiai aiškintojai šauna pro šalį, kai tvirtina, kad Jėzus taikėsi prie žmonių mąstymo. Evangelijų lapai rodo tiesiog priešingą dalyką: jis ne tik prie jo nesitaikė, bet tada, kai buvo skelbiama klaidinga religijos tiesa, būtinai šią klaidą taisė. Kristus nepakentė jokio dviprasmiškumo, jokio veidmainiavimo, bet aiškiai ir drąsiai rėžė tiesą, nors dėl to įgijo daug priešų. Jis net savo galvą paguldė dėl to, kad nesitaikė su tuo metu susiformavusiu mąstymu bei galvojimu. Juo labiau tada, kai buvo kalbama apie tokius svarbius dalykus, jis negalėjo leisti žmonėms klaidingai galvoti, negalėjo savo žodžiais ir elgesiu tą klaidą žmonėse dar labiau diegti.

Taigi šios keturios priežastys, kodėl žmonės netiki piktųjų dvasių buvimu, stovi ant netvirtų svirduliuojančių kojų.

Gerasis žiūronų galas

Gavėnios metu susiklostė tradicija paminėti vieną Kristaus gyvenimo tarpsnį. Kelioms savaitėms į tyrus jis pasitraukė pasirengti didžiajai misijai, kurią Tėvas buvo skyręs atlikti žemėje. Čia, nuošaliuose tyruose, Kristus rūpestingai apsvarstė savo veiklos planą ir maldoje aptarė jį su savo Tėvu. Evangelistai užrašė, kad, grįžęs iš tyrų, šią veiklą Kristus pradėjo skelbdamas būtinybę atsiversti: „Dievo karalystė čia pat! Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!" (Mk 1, 15; Mt 4, 17).

Atsiverskite! Kristus tai pabrėžia, ir tai rodo atsivertimo svarbą. Atsivertimas tebėra aktualus ir mūsų laikais, gal dar aktualesnis negu bet kada anksčiau. Tik gaila, kad mes, dvasininkai, tą žodį dažnai kartodami, kaišiodami kur ir kada pakliuvo, menkai jį teaiškindami, gal ir patys daug nesuprasdami, ką jis reiškia, kaip žmoguje vyksta, prisidėjome, kad „atsivertimas" tapo nuvalkiotu, pigiu, netgi miglotu, tuščiaviduriu žodžiu. Tad sugrąžinkime atsivertimą į jam deramą išskirtinę vietą.

Tam gali padėti žvilgsnis į dabartinį žmogų ir astronomiją. Ilgus amžius žmonės galvojo, kad pasaulio centre stovi Žemė, o visa kita – Saulė, žvaigždės – sukasi aplink ją. Prieš penkis šimtus metų Mikalojus Kopernikas įrodė, kad tai neatitinka tikrovės: sistemos centre stovi Saulė, o Žemė – tai tik viena iš daugelio ir palyginti maža planeta, besisukanti aplink ją. Tai sudavė smūgį ne tik tuometiniam astronomijos mokslui, bet ir visam žmonijos mąstymui bei galvojimui apie save. Žmonija pamatė, kad nei jos gyvenamoji vieta, nei ji pati nėra pasaulio centras, bet vien maža dalelė, skriejanti per visatos erdves. Tokia buvo Koperniko parodyta tiesa. Tačiau tuomet, kai ji buvo atrasta, žmogus pasielgė kaip užsispyręs, kaprizingas vaikas. Pasakyk užgaidžiam vaikui, kad ko nors daryti negalima: nuėjęs į kampą pasmurksos ir tyčia tai padarys, kad būtų patenkintas. Taip pasielgė ir žmogus. Galvojo esąs visatos centras, Kopernikas tokį mąstymą sugriovė, o tada žmogus tokį centrą susikūrė savo dvasioje. Nuo amžių žmogaus dvasia sakė (ir sveikai sakė, nes tai tiesa), kad centre stovi Viešpats Dievas ir jo šventoji valia, o žmogus tėra mažas grūdelis, savo gyvenimą privalantis tvarkyti pagal amžinąsias, todėl nekintančias tiesas. Rodosi, kad anas Koperniko atradimas

turėjo kaip tik dar labiau šią tiesą įspausti į žmogaus dvasią. Įvyko atvirkščiai. Žmogus ėmė tvirtinti, kad centre stovi jis pats, o visa kita, net Visagalis Dievas su savo įsakymais, turi suktis aplink jį, taikytis prie žmogaus mąstymo ar patogumo. Daugeliui nepatiko tiesa, kad po mirties laukia bausmė už blogus darbus. Ir kas atsitiko? Ogi ėmė žmogus sau įkalbėti, kad tokios bausmės visai nėra, kad ją skelbiančius Viešpaties žodžius reikia suprasti visai kitaip. Daugeliui nepatiko kai kurios kitos Dievo apreikštos tiesos. Ėmė klausti: „Kam mums laikytis tokio tikėjimo? Susikurkime kitokį, patogesnį. Visa juk turi suktis apie žmogų ir jo patogumą, būti sukirpta pagal jo skonį, derintis prie jo mados kaprizų."

Kokie rezultatai? Pavyzdys galėtų būti žiūronai. Jei žvelgiame prisidėję prie akių gerąjį žiūronų galą, viskas priartėja, regime puikų vaizdą, spalvos tokios skaidrios, kad kiekviena smulkmena matyti kaip ant delno. Jei tyčia pažvelgiame pro atbulinį žiūronų galą, daiktai atrodo tolimi ir maži, vos galime skirti vieną nuo kito, matome klaidingą atstumą iki šių daiktų, reginys yra iškreiptas. Tas pat atsitinka, jei žvelgiame į gyvenimą pro atbulinį žiūronų galą, tai yra jei dalykus vertiname ne Dievo požiūriu, o savo, jei patys atsistojame centre ir norime, kad visa kita, net Visagalis Dievas, suktųsi aplink mus. Dievas tada yra toks tolimas, jo įsakymai atrodo išleisti vien tam, kad atimtų iš mūsų džiaugsmą ir varžytų laisvę, o juose taip mažai prasmės. *Kai centre yra ne Dievas*, bet žmogus, pastarasis ne tik neranda laimės ir džiaugsmo, bet atvirkščiai: save nuskurdina, apiplėšia ir užsikrauna virtinę dabar jam ant sprando lipančių bėdų. Bet jei į savo gyvenimą žvelgiame pro gerąjį žiūronų galą, jei dalykus vertiname Viešpaties Dievo požiūriu, jei centre yra jis, o į save žiūrime kaip į mažą dalelę, besisukančią aplink (kas mes, palyginti su Dievu, iš tikrųjų ir esame), tuokart viskas atrodo aišku, jo įsakymai kupini išminties, jaučiamės laimingi, mus lydi nedrumsčiama sielos ramybė ir džiaugsmas, o dažniausiai – ir gera kūno sveikata.

Žiūronų pavyzdys gerai paaiškina, ką reiškia žmogaus atsivertimas ir kur jis vyksta. Atsiversti, vadinasi, imti kitaip žiūrėti, kitaip mąstyti. Pirmiausia tai vyksta žmogaus minties pasaulyje. Trumpai drūtai, reikia pakeisti savo iškreiptą mąstymą apie tai, kas priklauso Dievui ir žmogui. Be tokio atsivertimo, be požiūrio pokyčių, iš savo bėdų neišbrisime, tik dar labiau į jas klimpsime. Tad koks aktualus dabartinei žmonijai tebėra pirminis ir kertinis Kristaus raginimas – „Atsiverskite!"

Pagundos

Kiekvieną iš mūsų gana dažnai aplanko neprašyta viešnia – pagunda. Pats Viešpats Kristus buvo gundomas, kaip praneša evangelistai (Mt 4, 1; Mk 1, 13; Lk 4, 2).

Paklauskime: „Kodėl Dievas leidžia mums būti gundomiems? Kodėl leidžia tokiam klastingam priešui statyti mums pragaištingas pinkles ir gudriai į jas vilioti? Kodėl to priešo nesudraudžia, nenuginkluoja, neatima iš jo galios mums kenkti? Juk tikėjimas moko, kad Apvaizda mumis rūpinasi taip, kaip geras tėvas rūpinasi savo vaikais; tai kodėl palieka tokiems pavojams?" Į šiuos svarius klausimus neblogai atsako vienas Bažnyčios Tėvų – šventasis Jonas Auksaburnis (Rom 8, 6 komentaras). Jei šėtonas, – sako jis, – stumtų mus į blogį prievarta, būtų kas kita. Bet jis tegali įkalbinėti, vilioti, o mes pajėgiame tuos viliojimus atmesti. Todėl Dievas, palikdamas šėtonui galią veikti, taip parodo savo rūpestį bei meilę mums, ir tai parodo trejopai.

Pirma, tokiu būdu *Dievas mus vienija su savimi ir skatina mūsų dorybes.* Kas mato gresiant priešo pavojų, glaudžiasi prie to, kas gali nuo šio priešo apginti. Tuomet, kai piktasis priešas mums įvaro baimės ir neduoda ramybės, imame geriau pažinti save ir uoliai ieškome Dievo. Tad Dievas leidžia mus gundyti, kad arčiau sujungtų su savimi.

Antra, Viešpats tokiu būdu *sugėdina velnią.* Anksčiau piktojo nugalėtas, žmogus ne tik iš jo išsivaduoja, bet kovoje jį nugali. Velniui tai didelis pažeminimas. Čia ypač gražiai sušvinta Dievo neišmatuojama išmintis ir nuostabi galia. Piktasis, gundydamas žmogų, prieš savo valią žmogui padeda laimėti ir pasiekti daugelį kitų gėrybių. Tai velniui tampa nepakeliamu prakeiksmu: prieš Dievą sukilęs ir visomis jėgomis jo planus griaudamas, tiems planams piktasis netgi pasitarnauja. Tad Dievas leidžia mus gundyti, kad labiau sugėdintų velnią.

Trečia, Dievas taip elgiasi, kad *suteiktų žmogui daugiau garbės ir parodytų jo nuopelnus.* Jonas Auksaburnis šią trečią priežastį iliustruoja pavyzdžiais. Ar ne tiesa, – sako jis, – kad iš kareivių tas labiausiai gerbiamas, kuris kaunasi su pajėgiausiu priešu? Panašiai medžioklėje: juo pavojingesni gaudomi žvėrys, juo labiau medžioklis nusipelno mūsų pagarbos savo drąsa ir

sumanumu. O velnias yra patyręs ir pajėgus priešas, baisus ir piktas žvėris. Šventajame Rašte tais dviem vardais jis dažnai ir vadinamas: priešas, žvėris. Apaštalas Petras sako, kad jis slankioja aplinkui it riaumojantis liūtas, tykodamas ką praryti (1 Pt 5, 8).

Iš tikrųjų mintis apie kovą, pergalę ir už ją laukiančią garbę užrašyta kone kiekvieno apaštalo plunksnos. Štai Jokūbas, į pagundas žvelgdamas kaip į išmėginimus, rašo: „Palaimintas žmogus, kuris ištveria išmėginimą, nes, kai bus ištirtas, gaus gyvenimo vainiką" (Jok 1, 12). Petras savo laiške sako, jog auksas ištiriamas ugnimi, o mūsų tikėjimas brangesnis už dingstantį auksą; pagundų išmėginimai tą tikėjimą nuskaidrina, kad didingai ir garbingai spindėtų, kai apsireikš Viešpats Kristus (1 Pt 1, 7–8). Apreiškimo knygos pradžioje Kristaus vardu Jonas rašo po laišką septynioms bažnyčioms. Kiekvienai skirti žodžiai baigiasi tuo, kokia garbė laukia ištikimai kovojusio laimėtojo (Apr 2, 3). Pauliaus laiškuose ypač gausu tokių vaizdų kaip kova su tamsos galybėmis, prieš jas naudotini ginklai, laimėtojo palmė ar garbės vainikas. Taigi tai, kas iš pirmo žvilgsnio atrodo esąs Dievo nerūpestingumas, kai jis leidžia mus gundyti, iš tikrųjų yra jo karštos meilės ir globos ženklas.

Svarbu pridėti žodelį apie gražiąją Kristaus išmokytą maldą „Tėve mūsų", nes pagundos ir ten figūruoja – paskutiniame prašyme. Anksčiau buvo sakoma: „Ir nevesk mūsų į pagundą." Kone visose svarbesnėse pasaulio kalbose taip liko. O Lietuvos liturginė komisija po Vatikano II Susirinkimo šį sakinį pateikė kitaip: „Ir neleisk mūsų gundyti." Reikia pripažinti, kad ta pataisa – grubi ir apmaudi klaida. Kodėl? Kaip matėme, Dievas šėtonui mus gundyti leidžia, tikriausiai leis ir toliau, nes toks yra jo planas, iš meilės vykdomas mūsų pačių gerovei. O mes dabar meldžiame, kad tą vykdymą nutrauktų: „Neleisk mūsų gundyti." Ar tai ne akiplėšiškas kišimasis į Visagalio planus, tarsi žinotume geriau už jį, kas mums naudinga? Prisideda dar kita negražybė: Dievo prašome to, ko aiškiai žinome negausią. Ar toks meldimas nėra grynas tuščiažodžiavimas? Todėl Lietuvos liturginei komisijai kartu su kitais tiksliau mąstančiais žmonėmis pipirų kaip reikiant duoda profesorius Antanas Maceina:

Niekur oficialiai ar bent viešai ši pakaita nebuvo paaiškinta ar pagrįsta. Tik privačiai kalbama, kad esą tai padaryta todėl, kadangi Dievas juk negalįs žmogaus vesti į pagundą arba gundyti į pikta. Be abejo, tai nepaneigiama tiesa. Dievas niekur ir niekad, ir niekam nėra ir negali būti blogio priežastis ar versmė. Tačiau ar šios tiesos Kristus nežinojo? O jei žinojo ir vis dėlto liepė mums melstis prašant Tėvą nevesti mūsų į pagundą (orig.: „eis peirasmón"; Mt 6, 13), tai, matyt, jis turėjo galvoje kitą šio prašymo prasmę negu jam

priskiria mūsų liturgistai. Ar to nežinojo abu evangelistai, kurie šį prašymą nusakė tais pačiais žodžiais (plg. Mt 6, 13; Lk 11, 4)? Ar to nežinojo ligšiolinė Bažnyčios tradicija, tūkstančių tūkstančiais kartų maldaudama Tėvą nevesti mūsų į pagundą? Galop ar to nežinojo kitų tautų Šventojo Rašto bei liturgijos vertėjai, palikę žodžius ir „vesti", ir „pagundą", pavyzdžiui, vokiečiai „und führe uns nicht in Versuchung"? Ar čia mes jau iš tikro atradome kitų nepastebėtą klaidą ir savo pakaita ją pataisėme? O gal, priešingai, patys suklydome, teikdami Kristaus prašymui visai kitą prasmę ir tuo pridengdami tikrąją jo mintį? („Gimtoji kalba liturgijoje").

Senajame Testamente žodis „pagunda" dažniausiai reiškė žmogaus bandymą, tyrimą. Abraomo tikėjimą bei ištikimybę Dievas bandė, kaip deginamąją atnašą liepdamas paaukoti savo vienturtį sūnų Izaoką (Pr 22, 1–12). Tik vėliau atsirado ir kita reikšmė: pagunda kaip Dievo priešo žmogui kišamas noras daryti bloga. Kalbiškai „gundyti" reiškia ir vilioti, masinti, siūlyti, prikalbinti. Taigi gundyti galima vedant tiek į blogį, tiek į gėrį. Turime pavydžių iš kasdienės lietuvių kalbos: „Visi eina į bažnyčią, pasigundžiau (arba – susigundžiau) ir aš"; „Draugai pagundė, ir išėjau į mokytojus." Tai vis gundymas gėriu. Sustokime prie baigiamųjų Antano Maceinos žodžių:

Jei tad lietuviškai prašome Tėvą nevesti mūsų į pagundą, tai tuo dar nė kiek neįtaigaujame, kad jis mus vestų į blogį. Jis gali vesti į pagundą, vadinasi, kelti mumyse karšto noro ar geismo ir geram dalykui. <...> „Ir nevesk mūsų į pagundą" reiškia iš tikro prašymą: „Viešpatie, nesiūlyk mums tokių gėrybių, kurioms nesame tinkami, kurios betgi savo šviesa bei kilnumu yra tokios patrauklios, jog mes tavam siūlymui negalėtume atsispirti ir todėl nevertai jas priimtume." <...> Pakaita, kurią mūsų liturgistai yra dabar įvedę į „Tėve mūsų", užtrina šią Kristaus prašymo giliausią prasmę, ją subanalindama, tuo pačiu banalindama ir tikinčiųjų sąmonę. Nereikia pamiršti, kad kiekvienas pakeitimas yra jau tam tikra religinės tiesos interpretacija. Todėl ir reikia saugotis, kad ši interpretacija religinės sąmonės nesiaurintų, nesusintų, nekraipytų, užuot ją ugdžiusi bei aštrinusi. Kaip tik tokio apdairumo bei atsargumo liturginių mūsų tekstų pakaitoms ir stinga („Gimtoji kalba liturgijoje").

Jėzus – galingas švyturys

Nuėję prie jūros, ypač kur uolėti krantai, galime pamatyti švyturį. Dieną jo vaizdas džiugina akį. Bet jis buvo pastatytas tam, kad per pavojingus vandenis naktį rodytų kelią laivams, siųsdamas pluoštus šviesos.

Pritaikykime tai Jėzui iš Nazareto, pasitraukusiam šešioms savaitėms į tyrus. Tą jo buvimą tyruose juk gavėnios metu ir minime. Mums prieš akis jis švyti kaip galingas švyturys, savo elgesiu rodantis kelią, kaip išplaukti mūsų moderniojo pasaulio laivui, kuris įstrigęs klampynėje, priverčiančioje mus dažnai vaitoti. Štai penki pluoštai šviesos, sklindantys iš šio švyturio.

Pirma, mūsų pasaulis į klampynę yra įplaukęs todėl, kad žmonės nėra įsisąmoninę savo misijos. Jiems, sakytum, visai iš galvos išgaravo faktas, kad *kiekvienam žmogui Dievas šioje žemėje yra skyręs atlikti ypatingą uždavinį*. Šventasis Raštas tai nurodo vaizdingais pavyzdžiais. Ar ne taip buvo su Jonu, Zacharijo ir Elžbietos sūnumi, apie kuriuos Lukas kalba pačiame pirmajame Evangelijos skyriuje (Lk 1, 5–17)? Motinai vaiko dar nepradėjus, apie gimsiantį sūnų angelas tėvui praneša pasakydamas, koks jis bus ir kam yra Dievo skiriamas. Ar ne taip buvo su Paulium, kurio ankstesnis vardas Saulius? Damaske esančiam Ananijui, pas kurį Saulius buvo nukreiptas, Viešpats iš anksto praneša, kam šį vyrą (Paulių) paskyrė: „Jis yra mano rinktinis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir Izraelio vaikams“ (Apd 9, 15). Taip yra ne tik su šiais, bet su kiekvienu žmogumi. Dievui atsitiktinumų nėra, viskas vyksta pagal jo planą. Jei jo galia gimsta žmogus, tai jam pagal Viešpaties planą žemėje numatyta ypatinga paskirtis. Šis faktas dabartiniams žmonėms visai išgaravęs iš galvos. O čia Kristus yra puikus švyturys. Savo viešąją veiklą jis pradeda, sakytum, keturiasdešimties dienų rekolekcijomis, kurios skirtos apmąstyti Tėvo jam skirtą misiją. Tai rodo, kad toji misija buvo Tėvo sąmonės centre.

Antra, mūsų pasaulis į klampynę yra įplaukęs todėl, kad žmonės nebeieško vienumos. Kaip tik vienumoje pasikrauna mūsų širdies ir sielos akumuliatoriai, mūsų dvasios akims atsiveria platesni horizontai. Kadangi daugelis dabartinių žmonių bėga nuo šios gaivinančios versmės šalin, savo vidumi, savo kūryba, savo politika, savo elgsena jie pasidarė paviršutiniški, apžlibę,

kvaili ir žiaurūs. *Didelę vienumos svarbą ir vertę* liudija Kristaus pasitraukimas šešioms savaitėms į nuošalius tyrus. Iš vienumos semiama jėga švyti ir kelią Kristui ruošęs Jonas Krikštytojas. Tėvas Zacharijas sūnui turbūt papasakojo, ką apie jį, dar negimusį, kalbėjo šventykloje pasirodęs angelas: „Jis bus didis Viešpaties akyse. <...> Iš pat motinos įsčių kupinas Šventosios Dvasios <...>. Su Elijo dvasia ir galybe žengs pirma Viešpaties <...>, kad prirengtų jam tobulą tautą“ (Lk 1, 15–17). Vaikui, o paskui jaunuoliui šie žodžiai darė nepaprastą įspūdį. Dėdamasis tuos žodžius į širdį ir apie juos mąstydamas, Krikštytojas ruošėsi savo didžiajai misijai. Evangelistas Lukas, aprašęs jo gimimą, vertai priduria: „Kūdikis augo ir jo dvasia tvirtėjo. Jis gyveno dykumoje iki pat savo viešo pasirodymo Izraeliui dienos“ (Lk 1, 80). O kai prabilo prie Jordano, žmonės net iš toli pulkų pulkais rinkosi klausytis viltingų Jono Krikštytojo žodžių, siekdami krikštu atgimti naujai.

Trečia, mūsų pasaulis į klampynę yra įplaukęs todėl, kad žmonės nebesiklauso tylos. Kurie bičiuliaujasi su ja, žino, kad *tyla niekada nėra tuščia ar nebylė*. Atvirkščiai, ji mums kalba traukliu ir dažnai jaudinančiu balsu. Tyloje išgirstame savo širdies balsą, savo prisiminimų balsą, didžiųjų savo principų balsą, kada nors girdėtų ar skaitytų minčių balsą, savo sąžinės balsą, mūsų vidui kalbančio Dievo balsą. „Tyla yra didžioji apreiškėja“, – mokė garsus kinų filosofas Laodzi, gyvenęs III šimtmetį prieš Kristų. Moderniajam žmogui tyla pasidarė svetima. Jis menkai tepajėgia nurimti, nurimus mąstyti, persikelti į savo vidaus šventovę ir ten klausytis tos didžiosios apreiškėjos. Jam pasidarė sāva nerimti, kur nors lėkti, skubėti. Dabartinis triukšmo ir trankymosi kultas daro savo – žmogų kreipia tolyn nuo anų vertingųjų tylos vaisių. O juk didžiulę jos reikšmę gražiai liudija Kristaus sukurtoji kelių savaičių tylos terpė dykumoje.

Ketvirta, mūsų pasaulis į klampynę yra įplaukęs todėl, kad žmonės nesipriešina pagundai. Dargi blogiau: daugelis tvirtina, kad blogi gyvenimo keliai yra priimtina alternatyva. O Kristus tyruose parodė, kaip radikaliai ir nedelsiant *būtina atmesti pagundą*.

Penkta, mūsų pasaulis į klampynę yra įplaukęs todėl, kad daugelis žmonių netvardo savo kūno, o tai trukdo gaivinti dvasią. *Pasninkas yra geras dalykas gavėnios metu*. Anksčiau per gavėnią jis buvo gan griežtas. Vėliau, jei taip galima sakyti, pradėjo išeiti iš apyvartos tiek, kad galų gale jo beliko vien žiupsnelis. Dėdamiesi daugiau išmaną už praėjusias kartas ir šimtmečiais išbandytą Bažnyčios praktiką, ėmėme sakyti, kad susilaikymas nuo valgio silpnina jėgas, kad tai iš viso nereikšmingas išorinis dalykas ir t. t. Tačiau šiuo atveju įdomu tai, kad pasninką, ir griežtą, pataria ir gydytojai, atradę, kokių didelių gėrybių jis neša sveikatai. Pataria ne kokie paprasti daktarai,

o pasauliniai mitybos žinovai, garsių sveikatos klinikų vadovai. Du garsūs švedų gydytojai rašė: „Įvairūs bandymai parodė pasninkavimo reikšmę stiprinant sveikatą ir gydant ligą. Pasninkas vis labiau įtraukiamas į medicinos praktiką, siekiant padėti visokių negalių kamuojamai žmonijai.“ Matome, kad ir šiuo paskutiniu požiūriu tyruose pasninkavęs Kristus yra galingas švyturys, rodantis aiškų kelią išplaukti.

Šluota ir šveitiklis

Vienas Kristaus kaip Mokytojo bruožų buvo tas, kad, aiškindamas tikėjimo reikalus, palyginimams imdavo paprasčiausius kasdienio gyvenimo dalykus, pavyzdžiui, avį, piemenį, grūdą, lauką, gėlę, žiburį, lopomą drabužį, ant stogo tupintį žvirblį ir panašiai.

Jei kas paklaustų, koks konkretus kasdienės vartosenos dalykas kaip simbolis geriausiai tiktų gavėnios laikotarpiui, ką atsakytume? Pasirinkime šluotą. Juk ir liturgija mus šiuo metu ragina iššluoti iš savo gyvenimo tai, kas jame nedera: nuodėmę, nuodėmingus arba ydingus papročius bei polinkius. Tai daryti ir atnaujinti savo širdį bei dvasią skatina gavėnios Mišių posmeliai prieš Evangeliją: „Grįžkite ir gręžkitės nuo savo nusikaltimų, <...> kurkite sau naują širdį ir naują dvasią" (Ez 18, 31). Arba štai: „Sukurk man tyrą širdį, Dieve, ir atnaujink manyje ištikimą dvasią" (Ps 51, 12). Lauk genama baimė sugrįžti pas Viešpatį: „Grįžkite pas mane visa savo širdimi, – tai Viešpaties žodis. <...> Grįžkite pas Viešpatį, savo Dievą, nes jis maloningas ir gailestingas, kantrus ir pilnas gerumo" (Jl 2, 12–13). Cituojami pranašai nurodo, kad atleidžiantis Dievas su mūsų nuodėmėmis daro džiuginantį dalyką – nuodėmių nebelieka. „Kojomis sutryps mūsų kaltes, įmes į gelmes" (Mch 7, 19). „Tu apsaugojai mane nuo mirties bedugnės, nes visoms mano nuodėmėms atsukai nugarą" (Iz 38, 17). „Išsklaidysiu tavuosius nusižengimus kaip debesį, tavąsias nuodėmes kaip miglą" (Iz 44, 22). Per gavėnią dažnai parenkama ta atliepiamoji psalmė, kuri rodo nuostabų Dievo gerumą nusidedančiam, bet savo kaltes prisipažįstančiam žmogui: „Jis man visas kaltes dovanoja, gydo visas mano silpnybes. Nuo pražūties gelbi mano gyvybę, gaili manęs ir puošia mane savo malone" (plg. Ps 103, 3–4); „Viešpats – švelnus, maloningas, neskuba rūstaut, yra pilnas gerumo. <...> Kaip nepasiekiamai aukštas dangus viršum žemės, taip yra didis jo gailestingumas" (plg. Ps 102, 1–12).

Bažnyčios per gavėnią paprastai nėra labai išpuoštos. Taip elgiamės tam, kad akys kryptų į vidų, į sielos rūmus. To paties siekia ir anksčiau praktikuotas, daugelio ir dabar tęsiamas paprotys gavėnios metu susilaikyti nuo blaškančių džiaugsmų ir malonumų: pokylių, šokių, pasauliškų dainų. Esame skatinami susikaupus pamąstyti apie save, padaryti savo sielos rūmų patikrą ir pašalinti bet kokį šlamštą, kurio ten galėjo, laikui bėgant, prisirinkti. Kai kuriems mistikams buvo duota pamatyti nežemišką tų žmogaus sielos rūmų

grožį – tartum kokią puošnią pilį, su kuria nesiderina bet kokia tarša. Tad šluota yra geras gavėnios simbolis. Verta prisiminti, kad Žemės šiauriniame pusrutulyje gavėnia sutampa su pavasariu. O atėjus pavasariui, daugelis žmonių linkę apsivalyti, iš kambarių, garažo, lentynų, kiemo išneša arba net išveža visokį prisirinkusį griozdą. Tai primena, kad atėjo metas paimti šluotą ir savo vidui.

Bet ką turime sakyti apie žmones, tokius kaip daugelis šios knygos skaitytojų, kurių sielos ir širdies rūmams nereikia šluotos, nes Dievo ir mūsų Atpirkėjo meilė, jaučiama toje sieloje ir širdyje, jau yra iššlavusi visokį šlamštą, griozdą ir išpuošusi tuos rūmus dorybių grožiu? Tokiems asmenims gavėnios simboliu galėtų būti šveitiklis. *Dievo ir Kristaus meilė žmoguje yra tartum koks brangiavertis indas.* Bet žinome, kad ir brangieji metalai nuo naudojimo arba nuo jungimosi su oru apsineša, ant jų lieka pirštų žymės, todėl kartkarčiais turi būti nušveisti, kad atgautų savo pirmykštį spindesį. Taip yra ir su brangiaverčiu meilės indu mumyse. Kasdien naudojamas jis apsineša, todėl mūsų akys nebemato mylimame asmenyje esančios didybės, gelmės, grožio ir įstabumo, o pati meilė sulėkštėja, nebeužlieja mūsų būties džiaugsmu ir laime. *Taigi, jei mūsų gyvenime nėra ko šluoti, dažnai esti ką šveisti.*

Vienam gavėnios sekmadieniui skirta Evangelija aprašo, kaip Viešpats Kristus sugrąžina trijų savo rinktinių mokinių meilės indo spindesį. Nėra abejonės, kad Petras, Jonas ir Jokūbas mylėjo savo Mokytoją ir Viešpatį. Bet kasdienis sąlytis ir artumas su juo kaip žmogumi buvo pritemdęs jų akims tai, kas Kristuje dieviška. Tad Viešpats paima juos nuošaliai į kalną ir, sakytum, atidengia kraštelį užuolaidos, kuri slepia jo dievystę: veidas pasikeičia ir suspindi kaip saulė, drabužiai pasidaro skaisčiai balti; pasirodo dvi didžiosios Senojo Testamento figūros, Mozė ir Elijas, besikalbantys su juo apie tai, kas veikiai turi įvykti Jeruzalėje; paskui visa uždengia šviesus debesis, iš kurio aidi dangaus Tėvo balsas, liudijantis, kad tai jo mylimasis Sūnus, kurio turi būti klausoma.

Gavėnios metas yra geras ir mums susikaupus geriau pamatyti, kas esame patys, ir kas yra Viešpats Kristus, Dievo Sūnus, kuris mus myli ir yra mus įsirašęs į savo širdį. Šį tikslą galima nusakyti dar kitaip. Tikriausiai mename, ko prisikėlęs Kristus paklausė Petrą: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane?“ (Jn 21, 15–17). Gavėnios tikslas yra taip nušveisti tos tauriosios dorybės indą, taip pasiruošti prisikėlimo šventei, kad, Kristaus užklausti to paties dalyko, iš visos širdies galėtume atsakyti Petro žodžiais: „Viešpatie, tu viską žinai. Tu žinai, kad tave myliu“ (Jn 21, 17).

Gavėnia taip pat yra geras metas nušveisti savo meilę asmenims, su kuriais mus sieja ypač artimi, glaudūs ryšiai.

Esame brangiai nupirkti

Dievo sukurtoji gamta yra stebėtinai turtinga gražių dalykų. Evangelijos lapai rodo, kad pats Viešpats Kristus, kad paaiškintų, kas yra Dievo karalystė, pavyzdžių semdavosi iš gamtos. Antai kaip sumaniai jis atsigręžia į gyvūnų pasaulį. Kreipdamasis į savo mokinius, sako siunčiąs juos kaip avis tarp vilkų; liepia būti gudriems kaip žalčiai ir neklastingiems kaip balandžiai (Mt 10, 16). Norinčiam paskui jį sekti jaunuoliui savo griežtą neturtą Kristus nurodo tokiu palyginimu: „Lapės turi urvus, dangaus sparnuočiai – lizdus, o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti“ (Mt 8, 20; Lk 9, 58).

Pagal Viešpaties Kristaus pavyzdį atsigręžkime į gyvūnų pasaulį, kad pamatytume, koks skirtingas gali būti žmogaus žvilgsnis. Palyginimui pažiūrėkime į varlę ir į erelį. Koks skirtingas jų matymo laukas! Ką mato varlė? Kūdrą ar balą, kurioje tupi, viršuje – dangaus mėlynę, daugiau nieko. O prieš padangėse skriejančio erelio akis tiesiasi kalnai ir kloniai, upės ir ežerai, miškai ir keliai, miestai ir sodybos. Gamta mums teikia gražią pamoką: į pasaulį ir save žmogus gali žvelgti dvejopai – varliškai arba ereliškai.

Šis dvejopas žvilgsnis mums padės vienu svarbiu klausimu, kurį verta pasvarstyti. Kaip į save žiūri dauguma krikščionių? Dar konkrečiau paklausus, ar jie mato savo didžiulę kilnybę ir ja džiaugiasi? Tą kilnybę aiškiai nurodo popiežius Leonas Didysis (tas pats, kuris sustabdė Atilą, vedusį hunų gaujas apiplėšti Romos): „Agnosce, o christiane, dignitatem tuam!“ („Pripažink, krikščioni, savo kilnybę!“). Bet savo kilnybės dauguma krikščionių nepripažįsta. Juk jei ją pripažintų, tokio raginimo nereikėtų. Kad šios kilnybės nemato, dar geriau parodo tai, į ką pirmiausia nukreiptas daugelio krikščionių dėmesys bendraujant su Dievu: į savo kaltybes, netobulumus, įžeidimus, prašymus atleisti. Akys subestos vien į šią pusę, o kitai, dargi svarbesnei, žvilgsnio nė už centą. Taigi mato save kaip kažkokius atsiprašinėjančius nevykėlius, o ne didžiai kilnius asmenis.

O *krikščionio kilnybę* primena ir dvi kertinės tiesos, išsakomos apaštalo Pauliaus. Viena tiesa yra, kad mes esame Dievo Dvasios šventovė. „Argi nežinote, – klausia jis korintiečių, – kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia? Ir toji šventovė – tai jūs!“ (žr. 1 Kor 3, 16–17). Štai kas

yra krikščionis – Šventosios Dvasios buveinė. Kokia kilnybė! Kita Pauliaus nurodoma tiesa yra tokia mūsų glaudybė su Kristumi, kaip galva susijusi su kitais mūsų kūno nariais, arba, paties Jėzaus duotu pavyzdžiu, koks ryšys sieja vynmedžio kamieną ir jo šakeles (Jn 15, 5). Todėl Paulius drąsiai sako: „Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai" (1 Kor 12, 27). Kokia kilnybė!

Tad skirkime jai deramą vietą mūsų pasaulyje. Tam padės kiekvienam gerai pažįstamo veiksmo pavyzdys. Kas iš mūsų neina į turgų ar prekyvietę ko nors nusipirkti? Kai kas gal pagalvos, kad pirkimas ir pardavimas yra per daug profanus dalykas kalbant apie aukštas, kilnias tiesas, derančias šventam gavėnios metui. Iš tikrųjų yra atvirkščiai. Žodžiu „pirkti" juk išsakomas pats didysis Kristaus žygdarbis – atpirkimas. Ir jį vadiname Atpirkėju. Tad šis žodis nusako patį Kristų ir jo žemėje atliktą didįjį darbą. Paulius, žvelgdamas į Kristaus už mus išlietą kraują, sako: „Iš tiesų esate brangiai nupirkti" (1 Kor 6, 20); „Jūs, brangiai nupirkti, nepasidarykite žmonių vergais" (1 Kor 7, 23). Petras, pirmasis popiežius, kalbėdamas apie Kristaus nuveiktą darbą, vartoja ne kokį kitą, o žodį „pirkti", netgi prideda, kiek buvo sumokėta: „Juk jūs žinote, kad esate atpirkti <...> ne nykstančiais turtais, sidabru ar auksu, bet brangiausiu krauju Kristaus, to avinėlio be kliaudos ir dėmės" (1 Pt 1, 18–19).

Taigi joks protingas žmogus nemoka didelės kainos už menkavertę prekę. Mes, nuėję į turgų, nemokame 500 eurų už nudėvėtų batų porą, nebent norėtume būti apšaukti kvailiais arba pajuokti, kad mus apmovė. Tai galioja žmogui, o juo labiau Dievui, kuris niekada nesielgia neprotingai, kuriam apdumti akių nepajėgs net gudriausias sukčius. Galime tą dėsnį apsukti ir iš kito galo: jeigu matome, kad protingas žmogus už kokią nors prekę moka didelius pinigus, ji turi būti geriausios vertės daiktas.

Kokia išvada? Jeigu Dievas moka tokią brangią kainą mums pirkti (arba atpirkti), mes turime būti didelė vertybė, didelė kilnybė. Dievas negali taškyti savo vienturčio Sūnaus kraujo už menką daiktą. O tokią išvadą Bažnyčia kaip tik ir daro. Paimkime, pavyzdžiui, pirmąją eilinių sekmadienių Mišių dėkojimo giesmę Bažnyčios liturgijoje. „Kančia ir prisikėlimu jis [Kristus] atliko nuostabų darbą. <...> Dabar mes esame išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, įsigytoji liaudis. Mes garbiname, Viešpatie, šlovingus tavo darbus, pašaukti iš tamsybių į tavo nuostabią šviesą." Štai kas mes esame – didelė kilnybė, didelė vertybė.

O kur dabartinių krikščionių sąmonėje yra ta didybė? Kodėl jos reikia ieškoti su žiburiu? Verta paieškoti šio reiškinio priežasčių ir pagalvoti, kaip daug kas pasikeistų mūsų gyvenime ir pačioje visuomenėje, jei atpažintume ir pripažintume savo didžiulę kilnybę.

Verbų sekmadienis (I)

Verbų sekmadienį minime iškilmingą Jėzaus iš Nazareto kaip Mesijo įžengimą į Jeruzalę, Dievo išsirinktosios tautos šventąją sostinę. Tai vienas kertinių įvykių Kristaus gyvenime, vykdant Tėvo jam patikėtą misiją žemėje.

Evangelija mums pasakoja, kad Kristus ilgą laiką, nuo pat savo krikšto Jordane, kuriuo žengė į viešumą, slėpė nuo žmonių savo dieviškumą. Stebuklingai pagydytiems ligoniams griežtai uždrausdavo apie tai pasakoti (Mt 9, 30; Mk 1, 44). Savo mokiniams liepė šiukštu niekam tuo metu neprasitarti apie jo dieviškos didybės nušvitimą, įvykusį ant kalno (Mt 17, 9; Mk 9, 9). Taip elgėsi todėl, *kad nebūtų sutrukdyta Tėvo jam skirta misija – atpirkti žmoniją savo kančia ir krauju.* Visuotinai jį pripažinus Mesiju, Dievo siųstuoju Gelbėtoju, niekas nė iš tolo nebūtų drįsęs apšaukti piktadariu ir nubausti kryžiaus mirtimi.

Jėzaus priešams – aukštiesiems kunigams, Rašto aiškintojams, fariziejams – buvo aišku, kad jo įsitvirtinimas reikštų jų galios žūtį. Kad išgelbėtų savo kailį, jie ėmėsi žingsnių ilgiau nebedelsti ir dar prieš Velykų šventes su juo susidoroti bet kokia kaina, drauge nužudyti ir iš numirusiųjų prikeltą Lozorių, Jėzaus dieviškumo liudininką (Jn 12, 10). Kai jau niekas nebetrukdė Jėzaus misijai, liko įvykdyti pranašo Zacharijo Mesijui ištartą pranašystę: „Didžiai džiūgauk, Ziono dukra, garsiai krykštauk, dukra Jeruzale! Štai tavo karalius pas tave ateina, – jis išaukštintas ir pergalingas, nuolankus ir joja ant asilo – ant asiliuko, asilės jauniklio“ (Zch 9, 9). Tam kaip tik buvo puiki proga. Artinantis Velykoms, į Jeruzalę iš viso krašto buvo suplaukę daugybė žmonių. Juos žaibu buvo apskriejęs neseniai Jėzaus įvykdytas stebuklas – gyvenimui prikeltas Lozorius, jau keturias dienas palaidotas ir jau pradėjęs dvokti. Todėl nemaži būriai lankėsi Betanijoje, kur Jėzus buvo apsistojęs, norėdami pamatyti ir jį, ir patį Lozorių. O išgirdus, kad rytojaus dieną jis ketina vykti į Jeruzalę, nebuvo galo džiugesiui. Minia ruošėsi Jėzų sutikti ir palydėti su triumfu. Taip ir įvyko. Mokinių ir būrio žmonių lydimas, iš Betanijos į Jeruzalę Jėzus išėjo pėsčias, kaip buvo pratęs. Bet pakeliui, prie Alyvų kalno, į netolimą kaimą pasiuntė du mokinius, kad šie atvestų ten

rasimą priristą asilaitį. Jį mokiniai apdengė savo apsiaustais, ir Jėzus ant jo užsėdo. Daugybė žmonių tiesė ant kelio savo drabužius, kiti kirto ir klojo ant kelio medžių šakas. Iš priekio ir iš paskos einanti minia šaukė: „Osana! Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu! Osana aukštybėse!" (Mt 21, 7–9; Mk 11, 7–10).

Mums, vakariečiams, šį triumfą kiek drumsčia tai, kad Jėzus įžengė jodamas ant asilo. Kad pašalintume tas trikdančias drumzles, apie asilą verta pridėti keletą žodžių. Asilas Rytuose nė iš tolo taip neniekinamas, kaip pas mus, Vakaruose. Pas mus sakoma: „Kvailas kaip asilas." O asilas toli gražu yra ne kvailas, jis gudrus, apdairus, išmintingas ir praktiškas. Rytiečių mąstymu, jis prilygsta žirgui, kai kuriomis savybėmis jį net pranoksta. Kalnuotose vietose daugeliui žmonių jis yra nepamainoma transporto priemonė. Asilo kanopos palyginti plačios, apačioje su įduba ir aštriais kraštais, todėl, kur savo koją pastato, ten tvirtai ir stovi. Istorija rodo, kad Rytuose nuo pat Abraomo iki mūsų Viešpaties laikų net aukščiausio rango asmenys visai nesidrovėjo keliauti asilais, tik, aišku, juos puošniai pabalnoję. Rytiečiams asilas reiškė kilnų gyvulį. Su juo net lyginti asmenys, kuriais buvo žavimasi. Geras Šventojo Rašto pavyzdys yra istorija, kaip patriarchas Jokūbas prieš mirtį pasišaukia savo dvylika sūnų ir vaizdingai nupiešia jų ateitį (Pr 49, 1–27). Antai apie Judą sako, kad jis yra jaunas liūtas, iš kurio giminės ateis žadėtasis Gelbėtojas, Naftalis – į laukus paleista stirna, vedanti puikius stirniukus. O štai apie Issacharą irgi žavėdamasis pasako, kad yra stiprus asilas (Pr 49, 14). Todėl visai netinka vakarietiški aiškinimai, jog Kristus iškilmėse jojo asilu, o ne žirgu, norėdamas mums duoti nusižeminimo pavyzdį. Rytiečiams, kaip matėme, joti ant asilo, į kurį žvelgė kaip į kilnų gyvulį, nereiškė jokio žeminimosi. Kristus rinkosi asilą todėl, kad parodytų, jog ateina kaip taikos kunigaikštis, nes asilas yra ramybės emblema, kaip žirgas – karo. Izaijas Mesiją tokiu vardu ir pranašavo ateisiantį – kaip „Ramybės Kunigaikštį" (Iz 9, 5), kuriam viešpataujant viena tauta nebekels kalavijo prieš kitą ir nebebus mokomasi kariauti (Iz 2, 4).

Jėzus, minios džiugiai sveikinamas, nuo Alyvų kalno žvelgia į Jeruzalės miestą ir pravirksta. Savo dvasia jis mato, kas ten netrukus įvyks ir tartum girdi, kaip greitai (penktadienį) dabar sveikinantys minios šauksmai „Osana!" pasikeis į atmetančius riksmus „Ant kryžiaus jį!" Verkė, nes žinojo, kaip, neilgai trukus, dangus nubaus už tai, kaip su juo pasielgė, tiksliai nurodydamas, ką padarys Tito vadovaujami romėnų legionai: „Tu sulauksi dienų, kai tavo priešai apjuos tave pylimu, apguls iš visų pusių ir suspaus tave; jie parblokš ant žemės tave ir tavo vaikus su tavim ir nepaliks tavyje akmens ant akmens, nes tu nepažinai savo aplankymo meto" (Lk 19, 42–44).

Kristaus ašaros dėl Jeruzalės likimo rodo jį kaip istoriją valdantį Viešpatį, teikiantį žmonėms malonės, bet niekada neatimantį laisvės šią malonę atmesti. Neklausydami jo valios, žmonės kenkia patys sau; kreipdami į jį dūrius, žeidžia savo pačių širdį; jį paneigdami, neša griūtį ir savo tautai, ir savo būčiai. Istorija tai patvirtino daugybę kartų.

Verbų sekmadienis (II)

Šio sekmadienio bažnytinėse apeigose mums į akis krinta du dalykai, abu susiję su Kristaus gyvenimu.

Pirma, šventinamos ir dalijamos verbos. Jos primena iškilmingą Jėzaus įžengimą į Jeruzalę, šalies sostinę, kur jį džiugiai pasitiko minios žmonių. Šaukė – „Osana! Tegyvuoja!" Kirto palmių šakas ir klojo jam po kojų, kiti tiesė ant kelio savo drabužius. Kaip anų palmių šakos, mūsų verbos ir nurodo į tas džiaugsmingas sutiktuves, primena jas.

Antra, Verbų sekmadienį Evangelijoje skaitoma Kristaus kančia. Judo pabučiavimu jis išduodamas, suimamas, tardomas, išjuokiamas, daužomas kumščiais, spjaudomas į veidą, pririštas prie stulpo, kapojamas botagais, daužomas lazda per erškėčių prismigusią galvą, vadinamas suvedžiotoju ir piktadariu. Ta pati džiugiai šaukusi minia reikalauja kryžiaus bausmės. Paskui su tuo kančios įrankiu ant savo pečių Kristus tempiamas į egzekucijos vietą prikalti jį prie kryžiaus.

Tad Verbų sekmadienis mums tartum sako: „Štai kaip turėjo būti, o kaip iš tikrųjų išėjo." Džiugus įžengimas į Jeruzalę rodo, *kaip turėjo būti*: išrinktoji tauta turėjo jį džiugiai ir dėkingai priimti kaip ilgesingai lauktą ir Dievo žadėtą Vadą. O iš tiesų jis buvo atmestas, kankintas, išjuoktas, nužudytas. Pagalvoję ir prisiminę matome, kad panašiai atsitiko su žmonija. Dievo apreiškimas skelbia, kad ji turėjo laimingai gyventi žemėje kaip kokiame džiugiame sode: laisva nuo vargo, bėdos, kančios, ligos ir mirties. Juk taip ir tiko būtybėms, sukurtoms atspindėti Dievą, kuris yra pati laimės versmė. Bet ir Šventojo Rašto lapai, ir pačių žmonių tragiška kasdienė patirtis rodo, kad išėjo kitaip. Žemė nebėra džiaugsmų sodas, o ašarų klonis, kur žmonijos dalia yra vargai, bėdos, kančios, ligos ir mirtis.

Tokie yra *Kristaus gyvenimo, visos žmonijos istorijos faktai.* Su jais sutinka visi: kurie tiki ir kurie netiki. Bet tų faktų aiškinimas radikaliai skiriasi. Tiems, kurių širdis atsiribojusi nuo tikėjimo, tai, kas išeina kitaip, negu „turėtų" būti, atrodo kaip piktas likimo žaismas. O tiems, kuriems šviečia tikėjimo žibintas, bet kuris vyksmas reiškia planingą Dievo veikimą; tai, kas atrodo kaip netvarka, audžiasi į darnią harmoniją, rodančią didelę Visagalio

išmintį. Žvelgiant tikėjimo akimis, mums atsiskleidžia glaudus ryšys tarp to, kas dėjosi Kristaus žemiškojo gyvenimo pabaigoje, kurią matome Verbų sekmadienį, ir to, kas įvyko žmonijos gyvenimo pradžioje. Žmonijos Atpirkėjas buvo tautos atmestas, išjuoktas ir pasmerktas mirčiai, kad atitaisytų tai, kas liko atmetus Viešpaties valią ir pasijuokus iš jo potvarkių, kai iš Dievo rankų išėjusį žmogų suvedžiojo piktasis. Žioplai sutraukęs draugystės ryšius su Dievu, žmogus save pasmerkė žūčiai ir mirčiai. Juk tik Visagalis yra amžinosios gyvasties šaltinis, į kurį žmogus užtrenkė sau vartus. Verbų sekmadienį prasidedanti Didžioji savaitė kaip tik ir skirta ypatingu būdu minėti Kristaus kančios kelią, kuriuo jis ėjo mums tų vartų atkelti. Jį turėtume prisiminti su dėkinga ir jausminga širdimi.

Prisiminkime du gražius papročius, kuriais šį sekmadienį bažnyčioje šventinamas verbas yra apipynę lietuviai. Tie papročiai gerai vaizduoja Dievo nubrėžtą kelią kiekvienam žmogui, bet ypač krikščioniui, dargi pačiam Viešpačiui Kristui, jo Sūnui. Kokie tie du papročiai? (Verbos čia turimos galvoje ne puošnios, dekoratyvinės, o paprastos, tradicinės, iš kadagio arba ėglio šakų.) Vienas paprotys toks, kad rytą, prieš eidami į bažnyčią, anksčiau atsikėlusieji verba plakdavo kitus sakydami: „Ne aš plaku, verba plaka." Daugelyje šeimų paprastai motina pažadindavo vieną iš vaikų, kad eitų ir plaktų dar tebegulinčius kitus šeimos narius. Pagal kitą paprotį, grįžus iš bažnyčios, namai būdavo smilkomi gardžiai kvepiančiais pašventintų ėglių dūmais. Paprastai su lopetike būdavo paimama iš krosnies žarijų, ant jų padedama pašventintų verbų šakučių ir einama per visus namus juos smilkant. Ar tai ne gražiai vaizduoja žmogui, ypač krikščioniui, Dievo nubrėžtą kelią? Tuo keliu eiti nelengva: jo erškėčiai mus ne kartą plaka. Bet kas juo sąžiningai eina, tas dangaus palaimą (kaip tuos gardžiakvapius ėglių smilkalus) skleidžia ir šeimai, ir tautai, ir visai Dievo karalystei.

Ar ne taip buvo ir pačiam Jėzui iš Nazareto? Jo erškėčiuotą kelią kaip tik ir prisimename gavėnios pabaigoje, Didžiąją savaitę: erškėčiuotą kelią, vedantį į Velykomis minimą pergalę ir džiugesį.

VELYKOS
Velykų vaivorykštė

Kai liaujasi lietus, kartais matome vaivorykštę, išsitiesusią per visą dangų. Mokslas paaiškina, kaip ji atsiranda: panašiai kaip pro prizmę, lietaus lašai saulės šviesą išskleidžia į skirtingas spalvas – raudoną, oranžinę, geltoną, žalią, žydrą, mėlyną ir violetinę – iš jų vaivorykštė ir susideda.

Gavėnios metu, ypač paskutinėmis jos dienomis, mūsų dėmesys buvo nukreiptas į tamsius audringus debesis, kurie ant Viešpaties Kristaus prapliupo kančios lietumi. Šiandien, Velykų rytą, mus pasveikina prisikėlimo saulė. Pažvelkime, kaip anų debesų fone tos saulės spinduliai išsiskleidžia į spalvų vaivorykštę. Spalvomis čia vadiname Velykų prasmes, kitaip tariant, tai, apie ką mums kalba Kristaus prisikėlimas.

Viena iš Velykų vaivorykštės spalvų – *patvirtinimas*. Kristus savo prisikėlimu tartum kokiu antspaudu patvirtina tai, ką apie jį skelbė pranašai, psalmės, Dievo įkvėpti žyniai ir ką apie save iš anksto sakė jis pats. Tikriausiai prisimename iš Evangelijų, kaip prieš savo mirtį jis pakartotinai mokiniams sakė, kad Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems kunigams bei Rašto aiškintojams, kad šie pasmerks jį mirti, atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti (Mt 20, 18–19). Tačiau kiekvieną kartą pridėjo – trečią dieną prisikels. Taigi prisikėlimas iškilmingai patvirtina, ką apie Kristų skelbė Raštai ir jo paties lūpos. Prisikėlimas taip pat patvirtina dar kitą dalyką – giliausią žmogaus širdies ilgesį, kad mūsų būtis tęsis ir anapus mirties. Tai jis juk garantavo tardamas: „Mano Siuntėjo valia reikalauja, kad nepražudyčiau nė vieno, kuriuos jis man pavedė, bet kad prikelčiau juos paskutinę dieną“ (Jn 6, 39).

Velykų vaivorykštėje matome *gyvastį*. Gyvastis yra didžiausia kiekvieno kūrinio brangenybė. Todėl žmogus jos taip įsitvėręs laikosi ir taip iš paskutiniųjų ją gina. Mirtis ateina mums tos brangenybės išplėšti, negailestingai suleisdama savo iltis į pačią mūsų būties širdį. Kristaus prisikėlimas mirtį įveikė ir išrovė jos geluonį. Dabar jau mirtis ne siunčia į nebūtį, bet perkelia į visavertį gyvenimą.

Vaivorykštėje nėra aiškiai dalijančių linijų tarp paskirų jos spalvų. Tą patį matome vykstant ir su Velykų prasmių vaivorykšte: viena prasmė įsi-

lieja į kitą. Pavyzdžiui, mūsų širdies ilgesys, kad būtis tęstųsi anapus karsto, gimininga susijęs su gyvastimi. Tęskime savo mąstymą toliau.

Velykų vaivorykštėje matome *išsivadavimą*. Kūniškai mes visi priklausome nuo skausmo, nesėkmių, ligos, esame riboti. Matome, kad prisikėlęs Kristaus kūnas nuo viso to yra laisvas. Jo nebesulaiko jokios užrakintos durys. Lankydamasis pas apaštalus, pereina per jas, lyg šių durų visai nebūtų (Jn 20, 19–26). Kristus žingsniuoja su dviem mokiniais į Emauso miestelį, bet jam nereikia persikelti iš vienos vietos į kitą, nes ir be to atsiranda kur panori (Lk 24, 16). Jis valgo, bet valgis jam nėra reikalingas palaikyti gyvybę ir jėgas (Lk 24, 42–43). Prisikėlęs kūnas ir jo siela yra amžinai laisvi nuo bet kokių varžtų, apribojimų, kentėjimo, stokos.

Velykų vaivorykštėje matome *pergalę*. Nors ir atrodytų, kad priešai triumfuoja, jie yra sugėdinti ir parblokšti. Triumfuoja jų aukos. Velykos ypač vaizdžiai patvirtina dėsnį, kurį kartą nurodė Napoleonas: „Pasaulyje rungiasi dvi galios – durklas ir dvasia. Ilgainiui dvasia visada nugali durklą." Praėjusio šimtmečio pabaigoje subyrėjusi sovietinio durklo sistema konkrečiai parodė, kokie teisingi anie Napoleono pasakyti žodžiai. Gera juos prisiminti ateičiai.

Velykų vaivorykštėje matome *tikrumą bei tvirtumą*. Tas tikrumas aidi iš visų mokinių lūpų, net iš užsispyrusio netikėti Tomo. Tikėjimo ir jį išsakančių žodžių tikrumas paremtas ne svaičiojančia vaizduote, bet apčiuopiama tikrove. Pirmojo laiško įvade apaštalas Jonas rašo: „Ką <...> savo akimis regėjome, ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, – tai skelbiame apie gyvenimo Žodį" (1 Jn 1, 1). Tikėjimo Kristaus prisikėlimu tvirtumą ir tikrumą šauniai paliudijo trijų pirmųjų šimtmečių išpažinėjai bei kankiniai: vyrai, moterys, mergaitės ir net vaikai, dėl tikėjimo numesti žvėrims arenose, rišti prie stulpų ir uždegti iliuminacijai Nerono soduose, rakinti grandinėmis prie galerų irklų...

Velykų vaivorykštėje matome *meilę*. Tikroje meilėje, kaip žinome, esti išbandymo ir atpildo. Velykų paslaptis atskleidžia dangaus Tėvo meilę savo Sūnui ir Sūnaus meilę savo Tėvui ir mums. Didįjį penktadienį matome tos meilės išbandymą, Velykų rytą – jos atlygį. Didelis buvo bandymas, toks gąsdinantis, kad spaudė kraujo prakaitą iš mūsų Atpirkėjo kaktos, vertė maldauti Tėvą, kad, jei galima, kartybių taurė praeitų jo negerta (Lk 22, 42–44). Bet didelis buvo ir atlygis, toks išaukštinantis, kad dabar, Pauliaus žodžiais, Kristaus vardui priklaupia „kiekvienas kelis danguje, žemėje ir po žeme" (Fil 2, 10).

Velykų vaivorykštėje matome *džiaugsmą*. Kokį džiaugsmą Kristaus prisikėlimas lieja į mokinių širdis, kurias pribloškė, nuvylė, sutrikdė jų Mokytoją

ištikę klaikūs įvykiai! Argi ne didis džiaugsmas aidi iš visų mūsų velykinių himnų ir giesmių?

Baikime tokia mintimi. Sakėme, kad vaivorykštė kyla, saulės šviesai išsiskleidžiant į spalvų spektrą, kai jos spinduliai eina per lietaus lašus. Kiekvieną mūsų galima palyginti su lašu Kūrėjo visatoje, brangiaverčiu lašu. Malonės spinduliai, šviečiantys į tą lašą, kiekviename iš mūsų jau čia, žemėje, turėtų skleistis ta pačia vaivorykšte, kurią matome švęsdami Kristaus prisikėlimą. O tai yra patvirtinimo, gyvasties, išsivadavimo, pergalės, tikrumo bei tvirtumo, meilės ir džiaugsmo vaivorykštė.

Emauso mokiniai

Velykų savaitės trečiadienį šventųjų Mišių dalyviai klauso Evangelijos, kurioje Lukas pasakoja apie vieną įdomų įvykį, Kristui prisikėlus iš numirusių. Du jo mokiniai, skaudžiai ir tiesiog beviltiškai priblokšti to, kad prieš tris dienas Mesijas buvo suimtas, nuplaktas, išjuoktas ir pasmerktas mirti ant kryžiaus kaip nusikaltėlis, keliavo iš Jeruzalės namo į Emauso kaimą. Pakeliui prisijungė pats prisikėlęs Jėzus, tiesa, jų neatpažintas. Visi žinome, kas vyko toliau. O tai, kas vyko, gali būti geras mūsų veidrodis. Verta apie tai pamąstyti.

Jie buvo Kristaus mokiniai ir keliavo. Ar mes visi šiame gyvenime nesame keleiviai? Juk pačia savo esme *žmogus šioje žemėje yra piligrimas*, nestovintis vietoje, bet norom nenorom vykstantis į jam užbrėžtą tikslą – anapus esančią būtį. Mes keliaujame kaip anie Evangelijos vyrai ir esame Kristaus mokiniai, pavadinti net jo vardu – krikščionys. Jo mokslą, užrašytą Evangelijoje, imame kaip keliarodį savo gyvenimui arba bent jaučiamės traukiami jo nurodyto idealo.

Kelyje prie mokinių prisijungė ir kartu keliavo Viešpats Jėzus, bet jie jo nepažino, nes jų akys buvo lyg migla aptrauktos. Ar tai irgi nėra mūsų vaizdas? *Kartu su mumis, keleiviais, Kristus yra įvairiopu būdu.* Jis mumyse apsigyvena, kai stengiamės jį mylėti ir laikytis jo žodžių. „Jei kas mane myli, – sako jis per Paskutinę vakarienę, – laikysis mano žodžių, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime“ (žr. Jn 14, 23). Jis yra su mumis ir tuo būdu, kad mumyse pasilieka, o mes – jame, priimdami šventąją Eucharistiją. „Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, – sako jis, žadėdamas duoti tos dangaus duonos, – tas pasilieka manyje, ir aš jame“ (žr. Jn 6, 56). Kristus yra su mumis, kai jo vardu susirenkame maldai ar kitam šventam tikslui. „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir aš esu tarp jų“, – evangelisto Mato užrašyti jo žodžiai (Mt 18, 20). Kristus yra drauge su mumis artimo asmenyje. Juk Paskutinio teismo dieną girdėsime sakant, kad jį patį pridengėme nuogą, pavalgydinome alkaną, aplankėme kaip ligonį, kai tai darėme vienam iš mažiausių jo brolių ir seserų žemėje (Mt 25, 35–40). Pagaliau, žinome jo iškilmingą tvirtinimą žengiant į dangų, kad niekada neliekame žemėje be jo: „Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (Mt 28, 20).

Tad ar neteisinga sakyti, kad Kristus keliauja kartu su mumis daugiariopu būdu? Bet čia mums atsitinka kaip aniems Emauso mokiniams: *visa kita regime, bet kartu keliaujančio Kristaus – ne.* Mūsų akys yra aptrauktos lyg migla ir jo nepažįstame. Ta migla kyla iš daug ko: mūsų dėmesys skirtas tik žemės reikalams; nuovargis ir nepakankamas poilsis, būtinas dvasios žvalumui; mus apimantys geismai; tikrai meilei uždara širdis; nerangumas ar nenoras tikėti. Kristus yra su mumis, bet dėl tos miglos dažnai jo nematome.

Brėžkime panašumo liniją toliau. Matome tuodu mokinius visiškai priblokštus to, kas buvo įvykę Didįjį penktadienį, nors Jėzus jiems ir kitiems mokiniams buvo pabrėžtinai nurodęs savo būsimą kančią. Tie žodžiai jiems pro vieną ausį įėjo, pro kitą išėjo. Ar ne taip elgiamės ir mes – tik ne anuomet žemėje gyvenusio, bet dabar Bažnyčioje (kurią mes patys ir sudarome) veikiančio Kristaus atžvilgiu. Juk ir jis, ir apaštalai, ir popiežiaus enciklikos vis kartoja, kad krikščionį su Kristumi sieja gyvenimo ir likimo panašumas, kad tai, kas vyko su juo, yra skirta ir mums. Todėl kaip jam, nekalčiausiam Avinėliui, buvo lemta kentėti, *taip ir mums, nors ir būtume nekalti, gyvenime bus skirta daug (kryžiaus) kančios:* neteisingų kaltinimų, skriaudų, nelaimių, dūrių į kūną ir širdį. Bet kai tie dalykai gyvenime atsitinka, dažnas pametame galvą, mūsų širdys apkarsta, imame maištauti prieš patį Dievą, Bažnyčią, jos tarnus, Apvaizdą... Argi taip neparodome, kad mums anie žodžiai apie likimo bendrybę su Kristumi pro vieną ausį įeina, o pro kitą vėl išeina?

Evangelija dar pasakoja, kad kartu ėjęs *Kristus pažėrė į mokinių dvasią šviesos.* Jų viduje daug kas buvo surizgę ir aptemę, o nuo šios šviesos dabar viskas pasidarė ryšku ir prasminga, mokinių širdys pasijuto apimtos neišsakomo džiaugsmo. Nors tą dieną buvo jau daug pėsčiomis nužingsniavę, nebejausdami jokio nuovargio, jie tuojau pakilo nuo stalo, nuskubėjo atgal į Jeruzalę dalytis džiaugsmu su kitais. Tai irgi mūsų paveikslas. Bene kiekvienas esame išgyvenę valandų, kai Dievui veikiant, kad ir labai būtume prislėgti nusiminimo ir nevilties, mums staiga ar palaipsniui nušvinta akys, pamatome gyvenimo bei pasaulio santvarkos prasmę, o savo širdyje pajuntame tiek džiaugsmo, kad ne tik nebejaučiame nuovargio, bet ima noras šokinėti ir dalytis su kitais. Turbūt daugiausia tokios šviesos ir džiaugsmo teko pajusti, kai į mūsų gyvenimą vienokiu ar kitokiu būdu dvelktelėjo meilė. Tuo nereikėtų stebėtis, nes ji yra paties Dievo esmė.

Pridėkime magaryčioms dar vieną dalį panašumo mūsų nubrėžtoje lygiagretėje. Kristus prisijungė prie tų dviejų mokinių todėl, kad jie jam rūpėjo ir kad jis juos mylėjo. Tad norėjo juos apdovanoti stiprybe ir gaiva. *Mes irgi jam rūpime*, nes esame jo mylimi. Jau pats šis faktas krikščioniui yra jo stiprybės versmė.

ATVELYKIS
Kristaus žaizdos

Dalyvaudami Mišiose matome, kad jų pradžioje tarp skaitinio ir Evangelijos visada įdedama graži atliepiamoji psalmė, pritaikyta šventės ar bažnytinio laikotarpio dvasiai. O per Velykų šventes ji dar papildoma vadinamąja sekvencija – tartum eiliuotu pluoštu poezijos. (Lotynų kalbos žodis „sequentia" reiškia seką, tęsinį.) Toje Velykų sekvencijoje yra toks šaunus posmas: „Mirtis ir gyvybė nuostabiai kovės – mirtį nugalėjęs, viešpatauja gyvybės Valdovas." Didysis Kristaus atpirkimo žygdarbis savo kančia ir kryžiumi piešiamas kaip kova, iš kurios jis išeina nugalėtojas. Tas kovos vaizdas tinka ir Atvelykio sekmadieniui, kuris, sakytum, vainikuoja visą Velykų savaitę. Juk tądien Evangelija pasakoja apie tai, kaip prisikėlęs Viešpats kviečia užsispyrusį, tikėti nenorintį Tomą apžiūrėti jo iš mūšio parsineštų žaizdų randus.

Kovos įvaizdžiui suprasti tinka toks konkretus istorinis įvykis. Vienas iš garsių vadų Romos imperijoje Kristaus laikais buvo Julijus Cezaris. Iš jo kilo net pats titulas „caesar", lietuviškai – „ciesorius", rusiškai – „caras", vokiškai – „kaizeris". Kurie mokėmės lotynų kalbos, galėjome skaityti tekstą apie Cezario vadovautą ir aprašytą karą su dabartinėje Prancūzijoje gyvenusiais galais („De bello gallico"). Žinodamas savo gebėjimus, kurie, kaip jis tikėjo, buvo duoti dievų, Cezaris kartą pranešė vienu reikalu atvyksiąs į Romos senatą. Kai buvo pakviestas tarti žodį, užkopė į tribūną, praskleidė savo drabužius ir parodė savo žaizdų randus. Tos žaizdos buvo iš mūšių, kuriuos laimėjo ir atnešė imperijai taiką ir klestėjimą. Rodydamas savo žaizdų vietas, reikalavo sau daugiau galios tramdyti taikos ardytojus ir valstybės griovėjus.

Atvelykio Evangelija mums pranešė apie kitą didį vadą, tik jau nebe vien žmogiškos, bet ir dieviškos prigimties. Jėzus Kristus atvyko į savo mokinių būrį ir, panašiai kaip Cezaris, parodė jiems savo žaizdų randus. Tos žaizdos buvo iš jo mūšio, kuriame jis įveikė tamsos galybes. Tomis žaizdomis buvome išplėšti iš pasmerkimo nasrų ir padaryti didele kilnybe. Tik tuos savo žaizdų randus Kristus parodė kitokiu tikslu negu Cezaris: ne reikalaudamas sau daugiau galios, nes jam jau buvo duota visa valdžia danguje ir žemėje

(Mt 18, 18), bet mums primindamas ir parodydamas, kaip jo ir dangaus Tėvo esame mylimi bei gerbiami, kad už mus, kaip draugus, jis atidavė net savo paties gyvybę (Jn 15, 13). „Dievas taip pamilo pasaulį, – sako Jėzus Nikodemui, – jog atidavė savo viengimį Sūnų“ (žr. Jn 3, 16).

Tačiau šis tikslas vis tiek buvo esmingai panašus į tą, kurio siekė Cezaris, – *tramdyti taikos ardytojus ir valstybės griovėjus*; tik to siekiama kitoje, nebe valstybės, o Dievo karalystės, konkrečiau, Bažnyčios, plotmėje. Kas siekia ardyti ir griauti? Pragaro galybės. Tai nurodė pats Viešpats Kristus. Žinome, kaip, atėjęs į Pilypo Cezarėjos apylinkes ir pavadinęs Petrą Uola, sakė ant jo statysiąs savo Bažnyčią, kurią patys pragaro vartai sieks ardyti ir griauti, bet sunaikinti neįstengs (Mt 16, 18).

Kristus, grįždamas pas Tėvą, toli gražu Bažnyčios statyti nebaigė, tik pradėjo, aprūpinęs viskuo, kas reikalinga: džiugiuoju Evangelijos mokslu, struktūra, sakramentais, galiomis, savo paliktu pavyzdžiu, netrukus atsiųsimos Šventosios Dvasios veikimu. Statybą toliau tęsti paliko savo mokiniams, vadovaujamiems savo vietininko Petro ir jo įpėdinių. Savaime suprantama, kad pragaro galybės taip pat nebaigė savo ardančios, griaunančios veiklos. Tad ir grumtynės su jomis paliktos mums. Apaštalas Paulius ne be reikalo mums primena: „Mes grumiamės ne su kūnu ir krauju, bet su <...> šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose. Todėl imkitės visų Dievo ginklų“ (Ef 6, 12–13).

Reikia su liūdesiu konstatuoti, kad daugelis dabartinių žmonių, net krikščionių, *tas dvasines grumtynes vargiai suvokia*. Kaip suvoks, jeigu nebemato, kas iš tikrųjų Bažnyčia yra. Kaip nūdien Bažnyčią traktuoja kone visa žiniasklaida, kaip žmonės apie ją kalba? Visiškai iškreiptai. Bažnyčia suprantama kaip Vatikanas, kaip popiežius su vyskupais, kaip kunigai, kaip bažnytinės įstaigos... Tik jokiu būdu ne tai, kas Bažnyčia iš tikrųjų yra: mes patys, tie pulkai žmonių, einančių į Dievo namus melstis, klausytis jo žodžio ir gaivintis sakramentais, taigi Kristaus kaimenė, šventoji Dievo tauta. Anie paminėtieji yra tik paskirti Bažnyčios tarnautojai. Mes juk nesakome, kad Seimas, Lietuvos prezidentas ar premjeras su savo ministrais yra lietuvių tauta. Lietuvių tauta, jos bendruomenė yra visi pasaulio lietuviai drauge su šiais jiems tarnaujančiais tvarkytojais. Tad kodėl anuo iškreiptu būdu vadiname Bažnyčią, jos bendruomenę, kuri taip panaši į tautą, dar tiksliau pasakius, yra Dievo tauta?

Tad Atvelykio šventė kvieste kviečia įsisąmoninti, kas mes iš tikrųjų esame: ne vienoje giesmėje minimi gyvieji akmenys, iš kurių kaip puikūs rūmai auga, stiepiasi Kristaus statoma Bažnyčia. Laikų pabaigoje, kai bus pasiekusi savo pilnatvę, ji taps ištisu miestu, aprašomu Apreiškimo knygo-

je (Apr 21, 10–21). Lygiagrečiai Romos miestui, kuriame žodį tarė Julijus Cezaris, rodydamas savo žaizdų žymes, Jėzaus Kristaus žaizdomis krikščionys yra tapę šventu miestu, kuriame turėtų skleistis dieviška darna ir dangiškos gėrybės. Jei ne visiems, tai bent daugeliui aišku, kad kaip tas šventas miestas čia suprantama Bažnyčia, pagrįstai vadinama Kristaus sužadėtine. Taip ją, tą Kristaus sužadėtinę Bažnyčią, pasiekusią savo galutinę garbę, Apreiškimo knygoje sako regėjęs apaštalas Jonas. „Eikš, – tarė jam vienas iš angelų, – aš tau parodysiu jaunąją, Avinėlio sužadėtinę. Nunešė mane dvasios jėga ant didelio ir aukšto kalno, ir parodė man [ją kaip] šventąjį miestą“ (žr. Apr 21, 9–10). Šio miesto priešų kėslas yra tą darną ardyti ir tas gėrybes griauti. Dėl savo šventųjų žaizdų Viešpats Kristus turi teisę reikalauti, kad leistume jam mumyse tuos priešus tramdyti.

Atvelykio Evangelijoje yra gražūs apaštalo Tomo žodžiai, išvydus Kristaus žaizdas: „Mano Viešpats ir mano Dievas!“ (Jn 20, 28). Tebūna mums šie žodžiai savi, mūsų tariami prisikėlusiam Kristui, išreiškiant jam savo padėką ir pažadą: padėką už tai, kad savo žaizdomis mus padarė šventu miestu, pažadą, kad su juo visiškai bendradarbiausime, kai mumyse, savo teritorijoje, jis bus pasiruošęs tramdyti jam ir mums priešiškas jėgas.

Trys dalykai apie Kristų

Sekmadienis po Velykų vadinamas Atvelykiu. Kai kuriose Lietuvos vietose jį dar vadinta Velykėlėmis. Pamaldoms imamas Evangelijos pasakojimas, kas vyko praėjus aštuonioms dienoms po Kristaus prisikėlimo. Kai prisikėlimo dienos vakare Viešpats atėjo pas savo mokinius, vieno iš apaštalų, Tomo, nebuvo kartu su kitais. Kai šie nudžiugę papasakojo apie tai Tomui, tas spyrėsi ir nenorėjo tikėti. „Kad būčiau tikras, – aiškino kitiems, – turėčiau pačiupinėti jį rankomis, patikrinti pirštais jo vinių dūrių vietas ir ranka – jo pervertą šoną. Kitaip netikėsiu" (žr. Jn 20, 25). Po aštuonių dienų prisikėlęs Viešpats vėl atėjo pro užrakintas duris, pasveikino mokinius ir įsitikinti jo prisikėlimu Tomą pakvietė jo paties žodžiais.

Ši Evangelija gražiai apreiškia tris svarbius dalykus apie Viešpatį Kristų. Verta apie juos pamąstyti. Bene geriausia bus pradėti nuo „Tėve mūsų" maldos. Ten yra tokie žodžiai: „Kaip danguje, taip ir žemėje." Tuos žodžius trumpam pakeiskime vietomis: „Kaip žemėje, taip ir danguje." Anuos „Tėve mūsų" maldos žodžius siejame su Dievo valia. O šiuos perstatytus žodžius pritaikysime Kristui, kad geriau suprastume, koks jis yra. Galima teigti, kad koks jis buvo po prisikėlimo žemėje, toks dabar yra ir danguje. O koks prisikėlęs Atpirkėjas žemėje buvo, gerai matyti iš Atvelykio Evangelijos. Ji rodo tris dalykus: jokios durys nėra per daug užsklęstos Kristui įeiti; jokie veiksmai jam nėra per slapti žinoti; jokios kaltės jam nėra per didelės atleisti.

Pirma, *jokios durys nėra per daug užsklęstos jam įeiti.* Evangelija sako, kad mokiniai dėl žydų baimės buvo susirinkę už užrakintų durų (Jn 20, 19). Senovės užraktai, kaip žinome, buvo ne mažyčiai ir dailučiai kaip mūsų moderniaisiais laikais, bet masyvūs geležies ar kito metalo įtaisai. Galime būti tikri, kad mokiniai dėl atsargumo šalia tokių užraktų ant durų dar laikė uždėję ir gerą skersinį. Bet visi tie užraktai ir skersiniai nieko nereiškė. Durys liko užrakintos, skląsčiai nepaliesti, o Jėzus staiga atsirado pas mokinius – ne vien dvasia, bet ir visu fiziniu kūnu. Šis dėsnis apie Kristų galioja ir dabartinio žmogaus širdies durims.

Antra, *jokie veiksmai jam nėra per slapti žinoti.* Kai Kristus tokiu būdu atėjo pas savo mokinius, vieno iš apaštalų, Tomo, kaip sakyta, nebuvo tarp jų.

Kiti mokiniai jam kalbėjo: „Mes matėme Viešpatį!“ (Jn 20, 25). Bet Tomas atsisakė tikėti. Jis aiškino, kad netikėtų net savo paties akimis, jei pamatytų Mokytoją pasirodant. Kad būtų tikras, jog tai ne vaizduotės padaras ar šmėkla, turėtų pačiupinėti, patikrinti pirštais vinių dūrių vietas ir ranka – Jėzaus pervertą šoną. Ką matome, kai Kristus po savaitės vėl ateina pas mokinius? Pasveikinęs juos, kreipiasi į Tomą, žodis į žodį pakartodamas, ką šis buvo sakęs, liepia apžiūrėti jo rankas, įdėti savo pirštą į dūrių vietas ir ranką – į šoną, kuris buvo pervertas. Vadinasi, Jėzus, fiziškai ir regimai net nebūdamas pas mokinius, girdėjo, ką jie kalbėjosi už uždarų durų ir matė, ką jie darė. Ir šį dėsnį apie Kristų galime prisitaikyti sau. Jis žino kiekvieną mūsų mintį, girdi kiekvieną mūsų žodį, mato kiekvieną mūsų veiksmą.

Trečia, *jokios kaltės jam nėra per didelės atleisti*. Mokiniai turėjo gerą pagrindą gėdytis dėl to, kaip buvo pasielgę su savo Mokytoju. Per Paskutinę vakarienę jis pats žodžiu ir veiksmu paliudijo, kokia glaudi draugystė jį siejo su mokiniais. Yra lietuvių posakis: „Draugą bėdoje pažinsi.“ Kas yra tikras draugas, paaiškėja atėjus sunkiai valandai. Bet kaip elgėsi mokiniai jų geriausio draugo sunkią valandą, kai Getsemanės ūkyje buvo pastvertas ir surištas? „Visi mokiniai, palikę jį, pabėgo“, – sako Matas (Mt 26, 56). Ar ne puikus draugystės įrodymas? Tokio elgesio vargiai rasime net gyvūnų pasaulyje. Ar mums kada nors teko regėti šunį, kuris paliktų savo šeimininką, kai šis yra užpuolamas? Kur tau! Matome elgiantis atvirkščiai: net mažas šuo ištikimai gins jį, nepaisydamas pavojaus savo gyvybei. Tad galime sakyti, kad savo elgesiu mokiniai nuslydo žemiau šuns lygio. Petras pasielgė dar blogiau: viešai savo Mokytojo išsigynė, pasakęs visai to žmogaus nepažįstąs, ir tai įvyko tepraėjus porai valandų po karšto tvirtinimo, kad yra pasiruošęs, jei reikėtų, guldyti už jį savo galvą. Ar mums neatrodo, kad taip buvo pajuoktas jo vardas Uola, kuri juk yra tvirtumo ir pastovumo ženklas? Jau pats žodis, kuriuo jis į Kristų nurodo („to žmogaus“), mus nuteikia labai negardžiai, juo labiau, kad yra girdimas iš lūpų to, kuris palyginti neseniai visų kitų apaštalų vardu išpažino Kristų esant gyvojo Dievo Sūnų. Viešai išsiginti Kristaus yra blogiausias veiksmas, kurį jo vietininkas žemėje gali padaryti. Evangelijoje Jėzus yra pasakęs: „Kas išsigins manęs žmonių akivaizdoje, ir aš jo išsiginsiu savo dangiškojo Tėvo akivaizdoje“ (Mt 10, 33). Juo labiau Kristaus vietininkas yra vertas, kad jo būtų išsiginta, jei žmonių akivaizdoje išsigina paties Kristaus. Tačiau matome, kad Kristus Petro neišsigina, nepašalina jo iš pareigų, nors tikrai to nusipelnė, bet prispaudžia Petrą prie savo širdies, atleidžia jam. Dar daugiau: jį pagerbia pasirodydamas po prisikėlimo pirmam, anksčiau nei kitiems apaštalams (Lk 24, 34; 1 Kor 15, 5). Atleidimas yra jo velykinė dovana ir kitiems apaštalams. Dar daugiau: patį

prisikėlimo vakarą jis jiems patiems suteikia galią atleisti kitų žmonių negražius darbus (Jn 20, 23).

Tad matome, koks prisikėlęs Viešpats Kristus buvo žemėje. Toks jis dabar tebėra ir danguje. Jokios durys, net į pačią žmogaus širdį, nėra per daug užsklęstos jam įeiti. Jokie veiksmai jam nėra per slapti žinoti. Jokios kaltės jam nėra per didelės atleisti.

KRISTAUS ŽENGIMAS DANGUN
Kristaus sutiktuvės

Kristaus dangun žengimo šventė. Prisikėlęs Viešpats Jėzus ne tuojau žengė dangun, bet liko su mokiniais keturiasdešimt dienų (Apd 1, 3), taigi ištisas šešias savaites. Kadangi žengė į dangų šeštosios savaitės pabaigoje, šventė imta vadinti Šeštinėmis.

Į šią šventę galima žvelgti dvejopai. Jei žvelgiame siaurai, vien į tai, kas tądien vyko ant vadinamojo Alyvų kalno (kaip Jėzus atsisveikina su savo mokiniais ir nuo jų atsiskiria), ji niekuo nesiskirs nuo kitų Kristaus švenčių. Tačiau jei žvelgsime plačiau, ne vien į tai, kas tądien vyko ant ano kalno, bet ir į tai, kas vyko danguje ir vyksta žmonijos istorijoje, mūsų akims sušvis didžiulė šios šventės prasmė ir šaunybė. Tai liudija šiai šventei skirta atliepiamoji Mišių psalmė, skardžiai šaukianti pasauliui: „Plokite delnais, visos tautos, džiaugsmo šauksmais šlovinkit Dievą!" (Ps 47, 2). Kas, žvelgiant plačiau, tą dieną įvyko žemėje, danguje ir žmonijos istorijoje?

Žemėje tai buvo paskutinė Kristaus veiklos diena. O baigiamoji diena visada yra iškilmingiausia, nes tartum uždeda vainiką visam atliktam darbui ir dvasios žvilgsniu leidžia džiugiai peržvelgti, kaip viskas vyko. Kad baigiamoji diena taip veikia, patvirtina mūsų posakiai ir papročiai. Kaip sako senovės romėnai: „Pabaiga vainikuoja darbą" („Finis coronat opus"). Taip pat žinome gražų paprotį, užbaigus kokį nors pastatą, ant stogo šventiškai iškelti vainiką. Jeigu taip švenčiame kiekvieno darbo pabaigą, ką bekalbėti apie Kristaus atliktąjį darbą, kuris buvo milžiniškas! Jo didybę ir apimtį liudija mūsų giesmės ir himnai. „Jis viską atstatė, ką nuodėmė buvo sugriovusi, ir mums sugrąžino gyvenimo pilnatvę", – byloja viena Kalėdų šlovinimo giesmė. „Geluonį mirties išrovė, nuodėmes mūsų nuplovė, pragaro vartus išgriovė", – gieda Velykų himnas. „Šviesos vaikus jis pašventino amžinajam gyvenimui, tikintiesiems atkėlė vartus į dangaus karalystę", – primena viena Velykų šlovinimo giesmė. Tad aną dieną žemėje vyko *Kristaus milžiniško darbo pabaigtuvės ir jo paties išleistuvės*. Štai ką minime Šeštinėmis, žvelgdami į žemę.

Danguje aną dieną dėjosi dar iškilmingesni dalykai. Ten vyko *Kristaus sutiktuvės ir vainikavimas garbe*. Tai irgi minime Šeštinėmis. Su kokia pa-

garba ir kokiu džiaugsmu Kristus ten buvo sutiktas, bent trupinėlį nušviečia atliepiamosios psalmės posmas: „Kai žengė Dievas aukštyn – linksmybė aidėjo, gaudė trimitai.“ O kokia garbe buvo vainikuotas, įvairiose Apreiškimo knygos vietose aprašo apaštalas Jonas. Štai viena tokių 5-ajame skyriuje: „Aš regėjau ir girdėjau balsus daugybės angelų aplinkui sostą <...>. Jie skelbė skambiu balsu: „Vertas yra Avinėlis, kuris buvo užmuštas, imti valdžią ir turtus, ir išmintį, ir galybę, ir pagarbą, ir šlovę, ir gyrių!“ Ir girdėjau, kaip visi kūriniai, esantys danguje, žemėje, po žeme ir jūroje, ir visa, kas juose yra, skelbė: „Sėdinčiam soste ir Avinėliui tebūnie gyrius ir pagarba, ir šlovė, ir valdžia per amžių amžius!“ (Apr 5, 11–13).

Žmonijos istorijoje nuo tos dienos prasidėjo dideli ir šaunūs dalykai. Kai kurie iš jų nurodomi šios šventės Evangelijoje ir Pauliaus laiške. Jie irgi yra Šeštinių minėjimo dalis. *Žmonėms buvo suteiktos nuostabios galios*, jie buvo pakelti į kone svaiginančios kilnybės aukštumas. Štai tik keli pavyzdžiai. Nuo šios dienos žmogui buvo duota galia užgimti iš paties Dievo. Kristus žengė į dangų liepdamas eiti į visą pasaulį, skelbti gerąją žinią ir krikštyti visų tautų žmones vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios (Mt 28, 19–20; Mk 16, 15–16). O ką krikštas daro? Juo žmogus užgimsta iš Dievo. „Jis davė galią tapti Dievo vaikais, – sako Jono užrašytosios Evangelijos prologas, – kurie ne iš kraujo ir ne iš kūno norų ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo užgimę“ (žr. Jn 1, 12–13). Taigi žmonės įgijo dieviškos prigimties. Kita žmogui duota galia – garbe vainikuotą, angelų šlovinamą Kristų kaip svečią priimti į savo širdies namus. Ar ne tai vyksta priimant šventąją Eucharistiją? Dar kita žmogui duota galia – būti paties Kristaus dalimi. Krikštu mes ne tik iš Dievo užgimstame, bet ir esame įtraukiami į Bažnyčią. O Bažnyčia, kaip girdime Paulių sakantį, yra Kristaus mistinis kūnas, sudarantis jo pilnatvę (Ef 1, 22–23). Taigi mes, su tuo kūnu iš esmės susiję, esame gyvi Kristaus kūno nariai. Toliau – dar šauniau! Verta prisiminti dar vieną žmogui duotą galią, susijusią su Bažnyčia. Ji yra Kristaus sužadėtinė, jo nuotaka. Tokią ją matome parodytą apaštalui Jonui. „Ji buvo išsipuošusi kaip nuotaka savo sužadėtiniui“ (Apr 21, 2). Vienas angelų Jonui taria: „Eikš, aš tau parodysiu jaunąją, Avinėlio sužadėtinę“ (Apr 21, 9). Vadinasi, mes, krikščionys ir Bažnyčios nariai, esame tos Kristaus sužadėtinės ir nuotakos dalis.

Tai iš tiesų yra svaiginančios kilnybės aukštumos. Bet daug dabartinių krikščionių jų nebemato, netgi baiminasi šią kilnybę savyje atpažinti. Tai vyksta ir dėl demono gudriai įbruktų menkavertiškumo kompleksų, kurie, bendraujant su Dievu, verčia vis matyti savo nevertumą, ydingumą, nuodėmingumą ir, aišku, dėl to atsiprašinėti. Nebūdamos mūsų gyvensenos ir mąstysenos dalis, kilnybės aukštumos buvo nustumtos į periferijos užpečkį. Tai matydamas, Dievo priešas iš džiaugsmo trina rankas.

Kristaus atsisveikinimo žodžiai

Evangelistai mums yra užrašę Kristaus atsisveikinimo žodžius, tartus jo dangun žengimo dieną. Pamąstykime apie tris galios kupinus jo teiginius.

Pirmasis: „Man duota visa galia danguje ir žemėje" (Mt 28, 18). Šventosios Mišios dažnai pradedamos tradicine Antano Strazdelio giesme „Pulkim ant kelių". Joje į Kristų kreipiamės žodžiais „Jėzau saldžiausias" („Suklaupę meldžiam, Jėzau saldžiausias"). Šiuo žodžiu išreiškiame, ką pats Dievas apie save pasakė: jis yra romus ir nuolankios širdies (Mt 11, 29). Toks jis iš tikrųjų yra. Tačiau turime nepamiršti, kad tai tik viena jo pusė. Kita pusė ta, kad jis yra ir nuostabios galios kupinas *pasaulio ir visatos jėgų valdovas*. Kad tą galią turi, ne tik sakė, bet ir parodė. Jam užteko tarti tik vieną žodį, ir šėlstanti vėtra mariose, per kurias plaukė, bematant nurimo (Mt 8, 24–27; Mk 4, 37–41; Lk 8, 21–25). Evangelistas Lukas sako, kad visi išsigandę ir nustebę kalbėjo vienas kitam: „Kas jis toks, kad įsakinėja vėjams ir vandeniui, ir tie jo klauso?" Jam užteko vien panorėti, ir susirgęs karaliaus valdininko sūnus (už keliasdešimt kilometrų jau buvo marinamas) tuojau ėmė sveikti, – taip pranešė grįžęs namo pagalbos maldavęs tėvas (Jn 4, 46–53). Jam ištarus laiminimo žodžius, iš penkių kepalėlių duonos ir dviejų žuvų staiga atsirado tiek maisto, kad sočiai privalgė kokie penki tūkstančiai ten buvusių išalkusių vyrų, neskaičiuojant moterų bei vaikų, ir dar pririnko dvylika pintinių likučių (Mt 14, 17–20; Mk 6, 41–44; Jn 6, 9–13). Jis liepė: „Lozoriau, išeik!" – ir miręs Lozorius, kurio kūnas jau buvo net pradėjęs dvokti, tuojau pat atgijo ir išėjo iš kapo (Jn 11, 43).

Daugelis žmonių yra pamiršę šią antrąją Kristaus pusę. Mūsų Viešpats jiems tėra geras, saldus ganytojas, kurį tikėti ar atmesti, garbinti ar palikti yra skonio reikalas. Išvydę Kristaus veidą anapus karsto (o tai mūsų kiekvieno dalia), galime pamatyti labai klydę, bet bus per vėlu klaidą atitaisyti.

Antrasis teiginys: „Eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, <...> mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs" (Mt 28, 20). Šiandien tapo labai madinga laikytis vien to, kas malonu ir patinka, o prieš kitką šiaušti ir protestuoti. Tai ryšku pilietinių įstatymų srityje, bet dar ryškiau doros sferoje. Vis daugiau laikomasi tik tų dėsnių, kurie maloniai ku-

tena ausis, o į kitką bandome numoti ranka. Šis antrasis Kristaus teiginys smerkia tokią madą. Žengiančio į dangų Viešpaties valia moko *vykdyti ir laikytis ne dalies jo duotų įstatymų, o visumos.* To reikalauja ne todėl, kad būtų koks tironas, bet kad tai teikia gerovę ir žmogui, ir žemei, kurie jam tokie brangūs.

Neretai sakoma, kad doros įstatymai neleidžia vystytis žmogaus asmenybei, varžo jo laisvę ir laimę. Neblogai į tai atsako amerikiečių vyskupas Fultonas Šynas (Fulton Sheen). Viename savo veikalų, išverstų ir į lietuvių kalbą, savąjį laiką lygina su Evangelijos sūnumi palaidūnu (Lk 15, 11–32). Palikęs tėvo namus su jų dėsniais, manė būsiąs laimingas kaip princas už laisvės stalo. Pamatė atsidūręs kaip skarmalius prie kiaulių lovio. Kristaus dėsniai duoti ne žmogų varžyti, o jį laisvinti; ne pasaulį skurdinti, o jį turtinti.

Trečiasis Kristaus tartas sakinys: „Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos" (Mt 28, 20). Vienas lietuvis gydytojas Čikagoje, Zenonas Danilevičius, kartą pasakė, kad šiandieniam pasauliui reikia širdies persodinimo operacijos, nes senoji ligotai sutrikusi ir iš to kyla daug mūsų matomų ir patiriamų negerovių. Toji daktaro mintis vaizdžiai nurodo mūsų dabarties uždavinį – daryti pasauliui širdies persodinimo operaciją. Ligoninėje toji operacija žmogui daroma ekspertų. O pasauliui ją šaukiamas daryti kiekvienas krikščionis. Operacija sudėtinga, ilga ir delikati, bet turime nepamiršti, kad esame ne vieni. Su mumis drauge veikia vyriausiasis gydytojas – Kristus. Jis juk sako: „Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos" (Mt 18, 20). Tačiau jis yra su mumis ne tam, kad džiūgautume sudėję į sterblę rankas, o tam, kad atsiraitę rankoves ryžtingai veiktume. Jis, vyriausiasis gydytojas, minėtą operaciją atlieka mūsų rankomis. Beliko pridėti vieną dalyką. Žmogui širdis persodinama visa ir iškart, o pasauliui – dalimis ir palaipsniui. Prie tos operacijos galime ir turime prisidėti kiekvienas. Kiekvienas iš mūsų esame to pasaulio dalis. *Tad atnaujindami save, atnaujiname ir pasaulio širdies dalį* (nors ir nedidelę). Svarbi šio pasaulio dalis yra kiekvieno mūsų šeima. Laikydami ją doriškai sveiką ir tvirtą, įliejame sveikatos ir į pasaulio širdį. Panaši dalis, tik vis didėjanti ratu, yra ir gyvenamoji aplinka, mūsų tauta...

O pagrindinės gairės, siekiant atnaujinti ir pavienį žmogų, ir visas bendruomenes, visuomet liks anie visiems amžiams tarti teiginiai: „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Tad eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, <...> mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos" (Mt 28, 18–20).

Kristus liko žemėje

Šios šventės esmę pasako vienas Evangelijos sakinys: „Viešpats Jėzus buvo paimtas į dangų ir atsisėdo Dievo dešinėje“ (Mk 16, 19). Tačiau į šią tiesą žvelgtume gan siaurai, vienpusiškai, jei čia nepridėtume vieno svarbaus žodžio BET: bet ir toliau jis liko žemėje. Kad tai nepasirodytų tuščia gražbylystė ar iš piršto laužtas tvirtinimas, nueikime prie keleto Šventosios knygos vietų, kur aiškiai nurodoma, kad jis įvairiais būdais pasiliko žemėje (net ir įžengęs į dangų).

Viena vieta yra sakinys, palydintis cituotus Morkaus žodžius: „[Apaštalai] iškeliavę visur skelbė žodį, Viešpačiui drauge veikiant“ (Mk 16, 20). Kristus ir toliau liko žemėje veikti drauge su savo mokiniais, taigi liko savo veikimu. Kai kas turbūt sakys, kad jis galėjo drauge veikti iš tolo, iš dangaus, tarsi nuotoliniu valdymu (kaip mes „valdome“ televizorių). Kad buvo ne taip, parodys kitos vietos.

Šios dienos šventės Mišių šlovinimo giesmėje apie Kristų sakoma: „Jis – Tarpininkas tarp žmonių ir Dievo.“ Tarpininkauti – būti tarpine grandimi, jungiančia dvi puses, kai tarpininkas susikabina su abiem. Taigi Kristus, nors sėdėjo Tėvo dešinėje, ir toliau liko žemėje kaip tarpininkas.

Kita vieta – Apaštalų darbų knyga. 4-ajame jos skyriuje užrašyta pirmojo krikščionių būrio malda, kai aukščiausioji Izraelio taryba uždraudė apaštalams skelbti gerąją naujieną (po Kristaus dangun žengimo ir Šventosios Dvasios atėjimo). Toji malda į dangaus Tėvą Jėzų vadina tarnu: „Šitame mieste iš tiesų susibūrė Erodas, Poncijus Pilotas su pagonimis ir Izraelio gentimis prieš tavo šventąjį tarną Jėzų“ (Apd 4, 27). Taigi Kristus ir toliau liko žemėje kaip tarnas. Šis tarnavimas nėra koks mandagus Kristaus veikimo apibūdinimas, o reiškia tikrąją tarnystę iš visos širdies. Antai Kristaus žodžiai už Paskutinės vakarienės stalo: „Aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja“ (Lk 22, 27). Kai Mišiomis švenčiame Paskutinę vakarienę ir jungiamės su juo Komunijoje, ar galvojame, kad jis ateina pas mus kitoks negu mylintis ir tarnaujantis? Mums galbūt atrodo, kad Tėvo dešinėje garbingai sėdintis Kristus negali būti tarnas. Bet argi dangaus Tėvas netarnavo žmonėms, kai iš meilės siuntė į žemę savo vienturtį Sūnų?

Tad matėme, kad *Kristus ir toliau lieka žemėje savo veikimu, tarnyste ir tarpininkavimu*. Pridėkime dar kitus tris būdus, kuriais jis ir toliau lieka že-

mėje arba yra be galo glaudžiai su žeme susijęs.

Tai yra pats *Įsikūnijimas*: Kristus, atsisėdęs Tėvo dešinėje, yra ne tik Dievas, bet ir žmogus, žemės sūnus ir jos gyventojas, Bažnyčios Tėvų žodžiais, asmuo, *žmogaus protu galvojantis, žmogaus valia veikiantis, žmogaus širdimi mylintis, žmogaus vidumi jaučiantis, visa savo būtimi susijęs su žeme, kuri yra jo gimtinė.*

Dar vieną būdą galėtume pavadinti *trejybiniu*, turėdami omenyje, kad viename Dieve yra trys asmenys: Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia. O apie Šventąją Dvasią žinome, kad krikščionis yra šventovė, kurioje ji gyvena. „Argi nežinote, – klausia Paulius korintiečius, – kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia? <...> Dievo šventovė šventa, ir toji šventovė – tai jūs!" (žr. 1 Kor 3, 16–17). „Ar nežinote, kad jūsų kūnas yra šventovė jumyse gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo?" (1 Kor 6, 19). Kadangi trys dieviškieji asmenys yra vienas Dievas, jų negalime atplėšti vieno nuo kito, kad vienas būtų, kur kitų dviejų nėra. Jei tad Šventoji Dvasia krikščionyje yra, kaip galėtų ten nebūti Kristaus? Juk tie dieviškieji asmenys yra vienas kitame, kaip Jėzus aiškiai nurodė apaštalams per Paskutinę vakarienę. Jis ten taip šauniai kalbėjo apie dangiškąjį Tėvą, kad Pilypas sušuko: „Viešpatie, parodyk Tėvą, ir mums bus gana!" (Jn 14, 8). Jėzus atsakė: „Jau tiek laiko esu su jumis, ir tu, Pilypai, vis dar manęs nepažįsti! Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą! Tad kaip tu gali sakyti: „Parodyk mums Tėvą"? Nejau tu netiki, kad aš esu Tėve ir Tėvas yra manyje?!" (Jn 14, 9–10). Dar ir kitais žodžiais per Paskutinę vakarienę nurodė, kad dieviškieji asmenys neatsiejami: „Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime" (Jn 14, 23). Matome jį kalbant ne vienaskaita („aš" arba „jis"), o daugiskaita („mes").

Eikime prie paskutinio būdo, kuriuo Kristus ir toliau lieka žemėje. Mums, krikščionims, tas būdas esti ypač taurus bei asmeniškas. Jį irgi paimsime iš šios šventės Mišių šlovinimo giesmės. Joje apie Kristų sakoma: „Į dangų žengdamas, mūsų varganų neapleido, bet mums, savo mistinio kūno nariams, davė viltį irgi nueiti tenai, kur nuėjo Galva ir pirmasis iš mūsų." Kaip jo galėtų nelikti žemėje, jei mes, krikščionys, mistine (bet ne mažiau tikra) prasme *esame jo paties kūnas*? Antai Saulius persekiojo žemėje gyvenančius krikščionis. Bet jį nuo žirgo nutrenkęs Kristus klausė: „Kam persekioji mane?" (Apd 9, 4).

Tad kodėl taip sunku patikėti, kad Kristus tuo pačiu metu yra ir danguje, ir žemėje? Mes juk negalvojame, kad, kai jis gimė Betliejuje, jo nebeliko danguje pas Tėvą? Tai kodėl, įžengus į dangų pas Tėvą, jo turėjo nebelikti žemėje?

Motinos Bažnyčios pradžia

Žinome posakį: „Kokie tėvai, tokie ir vaikai." Jis galioja net antgamtiniam pasauliui. Ir čia vaikai (mes patys) privalo būti panašūs į tėvus. Argi Viešpats Kristus neragino mūsų būti panašiems į savo ir mūsų dangiškąjį Tėvą? Antai jo Kalno pamokslo žodžiai: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5, 48). Tą pat turime sakyti apie Bažnyčią, kuri yra mūsų motina: mumyse turi atsispindėti ir jos bruožai. Žvilgterėkime į šią mūsų motiną truputį plačiau.

Bažnyčia kaip gyvas organizmas savo istorijoje yra perėjusi įvairias pakopas (tarpsnius), ir kiekvienos iš jų atspindžių galime rasti mumyse. Kristaus žengimo dangum šventė nukelia mūsų mintis į tas Bažnyčios dienas, kai ji (tada tik būrys pirmųjų mokinių), grįžusi nuo Alyvų kalno, Kristui ten atsisveikinus ir įžengus į dangų, ėmė vykdyti jo patikėtąją misiją – skelbti gerąją naujieną visai kūrinijai. Tokie yra šios šventės Evangelijos baigiamieji žodžiai: „Viešpats Jėzus buvo paimtas į dangų ir atsisėdo Dievo dešinėje. O jie iškeliavę visur skelbė žodį, Viešpačiui drauge veikiant" (Mk 16, 19–20). Trys dalykai tuo metu buvo giliai įsispaudę į mokinių sąmonę. Būsime į Bažnyčią, savo motiną, panašūs, jei ir mums tie trys dalykai bus gyvybingi.

Pirma, *mokinių laukė kvapą gniaužiantis uždavinys.* Jų ausyse dar tebeskambėjo dangun žengiančio ir juos savo vietoje paliekančio Kristaus žodžiai: „Eikite į visą pasaulį ir jį atverskite!" (Mt 28, 19; Mk 16, 15). Mokiniams nebuvo paslaptis, koks tas jų laukiantis pasaulis buvo, kaip pasiruošęs jų skelbiamą išganymo žinią priimti ir kaip juos už tai pavaišinti. Pasaulį ir jo kunigaikštį velnią (Jn 14, 30) Mokytojas piešė kaip žvėrį, kuris lengvai neatiduoda to, ką jau laiko savo naguose. Apie tai byloja Kristaus žodžiai, mokinius išsiunčiant į žmones: „Štai aš siunčiu jus kaip avinėlius tarp vilkų" (Lk 10, 3; Mt 10, 16). Kita proga nupiešė, kaip jie bus tampomi pas teisėjus ir valdovus, bus persekiojami ir plakami, metami lauk iš sinagogų, nekenčiami dėl Kristaus vardo (Mt 10, 17–21; Mk 13, 9–13; Lk 21, 12–19). Iš tikrųjų mokiniai savo akimis matė, kaip į patį Mokytoją ir Viešpatį žiūrėjo pašauktosios tautos religiniai vadovai, vyriausieji kunigai, fariziejai ir Rašto aiškintojai: neapykantos ir šmeižto akimis, atmesdami ir pasmerkdami mir-

ti ant kryžiaus kaip piktžodžiautoją. Mokiniams buvo pažįstama ir jų šalį okupavusi Roma bei jos galia, traiškanti kiekvieną, kuris drįstų kištis į jos santvarką; puikiai žinojo, kokie pyragai turėjo laukti tų, kurie siekė tą santvarką pakeisti iš pagrindų, sugriauti paplitusią pagonybę.

Taigi mokinių laukė kvapą gniaužiantis uždavinys ir jie jautėsi panašiai kaip žmogus, sėdantis į luotelį leistis per šniokščiančią, bangų daužomą jūrą. Bet kai žvilgsnį nuo savęs kreipė į tą uždavinį skyrusį Mokytoją, jų sąmonėje įsišaknijo antras dalykas – koks nesugriaunamas yra Kristus ir jo planas! Po Didžiojo penktadienio įvykių jie galvojo, kad, nužudžius Kristų, subyrėjo ir visas jo darbas. Bet pasirodė, kad taip buvo įvykdytas Dievo nuo amžių sudarytas planas, o tam, kad jis būtų įvykdytas, nenoromis padėjo ir Kristaus žudytojai bei kankintojai. Mesijo priešai pasitarnavo, kad jis atpirktų pasaulį ir savo galią vainikuotų prisikėlimo garbe. Ypač vaizdžiai tai nupiešė evangelistas Lukas, papasakojęs apie du mokinius, ėjusius į Emausą. Jiems nušvito akys ir jie visai kitaip pamatė tai, kas įvyko su Kristumi (Lk 24, 25–32). Jie suprato, kad *tai buvo ne pralaimėjimas, o pergalė*, ne akla atsitiktinybė, o sąmoningai nuo amžių numatytas planas.

Eikime prie trečio dalyko, gyvai įsispaudusio į mokinių būrelio sąmonę, kai nuo Alyvų kalno jie grįžo namo ir žvelgė į save bei sau skirtąjį uždavinį, tikėdami, kad *juos ves ir stiprins Šventoji Dvasia*. Jie puikiai atsiminė, kaip prisikėlęs Mokytojas prieš atsisveikindamas sėdėjo su jais už vaišių stalo, liepė trumpam likti Jeruzalėje ir paaiškino, kodėl: „Jonas krikštijo vandeniu, o jūs po kelių dienų būsite pakrikštyti Šventąja Dvasia. <...> Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos galybės ir tapsite mano liudytojais Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščių“ (Apd 1, 4–8). Jie taip pat atsiminė, kiek daug Jėzus buvo anksčiau pasakęs apie Šventosios Dvasios veikimą, ypač tada, kai visi valgė Paskutinę vakarienę: kai jausis nusiminę, vieniši, Šventoji Dvasia veiks kaip ramintoja ir globėja, apsigyvenusi juose pačiuose (Jn 14, 16–17); kai protui bus miglotas kelias ar bus kas primiršta, Šventoji Dvasia visko išmokys ir viską primins (Jn 14, 26); ves į tiesos pilnatvę (Jn 16, 13); kai nežinos, ką sakyti valdovams ir teisėjams, Šventoji Dvasia duos jiems išminties ir drąsos taip prabilti, kad kaltinantys priešai nebeturės ką atsakyti (Mt 10, 19–20; Mk 13, 11).

Taigi Kristaus dangun žengimo šventė mūsų žvilgsnį nukelia į tą metą, kai Bažnyčia stojo vykdyti Mokytojo jai skirtą pasaulinį uždavinį. Į savo motiną Bažnyčią panašūs būsime tada, kai ir mums, kaip ano meto mokiniams, prieš akis gyvai stovės anie trys dalykai: būsime pasiuntiniai, nesugriaunamo Kristaus darbo dalyviai ir tikėsime mus vedančios Šventosios Dvasios galybe.

Netikslus Kristaus ilgesys

Ne vieno mūsų širdį kartais apima ilgesys: „O, kad taip būčiau gyvenęs anuo metu, kai žemėje vaikščiojo Viešpats Kristus! Kaip būčiau klausęsis jo gražiųjų pamokslo žodžių nuo kalno! Su kokiu dėmesiu būčiau žiūrėjęs, kaip jis darbuojasi dailidės dirbtuvėje Nazarete! Arba Velykų metu būčiau galėjęs kaip Tomas savo pirštais liesti jo šventąsias, mus atpirkusias žaizdas!" Ne viena mergaitė pamąsto: „Kaip būčiau sėdėjusi prie jo kojų it ta Betanijos Marija ir atvėrusi jam savo sielą papasakočiau, kas dedasi mano širdyje!" Ne vienam vyrui ateina galvon mintis: „Jei taip mane būtų pasirinkęs vienu iš dvylikos apaštalų arba bent vienu iš septyniasdešimt dviejų mokinių, būčiau jam pašventęs visas savo jėgas! Gal mano vardas, kaip Nikodemo, Zachiejaus, Juozapo iš Arimatėjos, būtų įrašytas į Šventosios Istorijos knygas..."

Kiti iš mūsų norėtume ne tik gyventi Kristaus metu Palestinoje, bet ir būti šalia jo kaip Fiodoro Dostojevskio romane „Broliai Karamazovai", kur Ivanas pasakoja legendą apie Didįjį Inkvizitorių. Joje vaizduojama, kaip pas žmones dar kartą ateina Viešpats Kristus – tas pats juos atjaučiantis Atpirkėjas, vaikščiojęs prieš du tūkstančius metų po Palestinos kaimus ir miestelius. Žmonės ima būriais plaukti pas jį, norėdami paliesti bent drabužių kraštelį. Jis pagydo ligonius, grąžina akių šviesą apakusiems, prikelia mirusią jauną mergaitę... Tad ne vienas galbūt taria sau: „Jei Kristus dabar gyventų žemėje ir aš jį susitikčiau, kaip tąsyk parodyčiau savo meilę ir pagarbą! Džiaugdamasis pasiūlyčiau savo namus apsistoti. Geriausias valgis būtų ant stalo, jo lova švarutėliai paklota..."

Toks ilgesys yra gražus. Tačiau jis drauge parodo, kaip mažai tesame supratę Kristų ir jo atliktą darbą. Kodėl? *Naujasis Testamentas ir jo Šventoji istorija šiandien tebevyksta, kaip vyko prieš du tūkstančius metų*, kai Viešpats Kristus vaikščiojo su apaštalais. Su šių mirtimi baigėsi vien apreiškimo laikas. Bet pati Šventoji istorija tebesitęsia iki mūsų dienų. Paskutinis Naujojo Testamento istorijos puslapis bus užverstas tik Paskutinio teismo dieną, kai Viešpats ateis teisti gyvųjų ir mirusių. Ir šiandien Dievas vienodai tebedaro stebuklus: tiek tokiame Lurde, tiek ir dar daugiau – žmonių sielose. Ir

šiandien ne vienas asmuo gali tarti su Marija: „Didžių dalykų padarė man Visagalis!“

Tai dar ne viskas. Ne vien Šventoji istorija tebesitęsia, bet *pats Kristus gyvena tarp mūsų*. Žengdamas į dangų, jis žemėje pasiliekantiems apaštalams taria: „Štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (Mt 28, 20). Dar yra pasakęs, kad ten, kur keletas žmonių susiburia jo vardu, ten jis pats yra tarp jų (Mt 18, 20). O Bažnyčioje šiandien Kristaus vardu yra susibūrę ne keletas paskirų asmenų, bet milijoniniai žmonių būriai.

Dar daugiau. Ne vien Šventoji istorija tebevyksta, ne vien Kristus gyvena tarp mūsų, bet (kaip keistai tai beskambėtų) *mes esame Kristus*. Jis atėjo visiems amžiams ir visoms tautoms. Visi žmonės esti gaivinami jo dieviška galia. Žinome, kad iš Marijos gautu kūnu jis vos trisdešimt su trupučiu metų gyveno mažame Žemės plotelyje – Palestinoje. Todėl jis priėmė kitą, iš žmonių nuaustą, kūną, kurį vadiname Bažnyčia. Tikrąja to žodžio prasme ji yra pratęstas Įsikūnijimas. Tad Bažnyčią ir vadiname mistiniu Kristaus kūnu, o mes joje esame įausti kaip to mistinio kūno gyvi nariai. Vienąme savo veikalų jau minėtas vyskupas Fultonas Šynas (Fulton Sheen) šią tiesą perteikia taip:

Kristaus amžinybės negali riboti laikas ir jo visur buvimo neriboja ežerai ar kalnai. Amerika, Azija, šaltoji Šiaurė ir audringi Pietūs, mąstantys Rytai ir veikiantys Vakarai – visos pasaulio šalys turi regėti jo būtį, jausti jo meilę, gerti jo gydančią gaivą. Bet kaip tai galėtų įvykti, jei Kristus nebūtų priėmęs naujo kūno? <...> Kur būtų jo lūpos, skelbiančios gyvybės žodį ir tariančios, jog atleidžia kitiems besigailintiems nusikaltėliams? Kur būtų rankos, ir šiandien laiminančios motinų pas jį atnešamus mažutėlius? Kur būtų kojos, kurias galėtų apkabinti naujosios magdalenos ir verkti dėl savo paklydimų? <...> Ar neturėdamas to kūno jis galėtų šiandien guosti raudančias našles motinas kaip tai darė Najino miestelyje, lankyti šeimas kaip tąsyk Betanijoje, dalyvauti vestuvėse kaip dalyvavo Kanoje, pašaukti naujus apaštalus kaip tai darė prie Genezareto ežero? <...> Paskutinės vakarienės menė yra mūsų miestuose, kur išganymo taurę savo Tėvui už mus jis aukoja mūsų pačių ir kitų rankomis. Kafarnaumas yra prie visų mūsų ežerų ir vandenų, kur jis pašaukia sau naujus žmones žvejus. <...> Kristus stovi prie mūsų durų. Jei mes jo nematome gyvenančio šiandien mistiniame kūne, nebūtume jo matę nė fiziniame kūne, nors būtume gyvenę prieš du tūkstančius metų. Jei netikime, kad mistinis kūnas, būdamas žmogiškas, kartu yra ir dieviškas, būtume nepatikėję, kad jo fizinis kūnas anuomet Palestinoje yra dieviškas, nes juk buvo nukryžiuotas. Mes ne dėl to neregime Kristaus, kad jis yra per toli, bet dėl to, kad jis yra per arti („Mistinis Kristaus kūnas“).

Tai yra ne tiek šiam vyskupui į galvą šovusi mintis, kiek sena krikščionybės tiesa. Paklausykime ir didžio vyskupo Augustino, gyvenusio prieš pusantro tūkstančio metų. Ši kilni tiesa taip suvirpina to didžio teologo širdį, kad viename pamoksle jis prabyla: „Sveikinkime vienas kitą ir dėkokime Dievui, kad esame ne tik krikščionys, bet Kristus. Stebėkimės ir džiaukimės, kad esame pasidarę su juo viena. Vientisą Kristų sudarome: jis – galva ir mes – nariai."

Tad asmuo, kuris šiandien trokšta gyventi Kristaus metu, arba kad Kristus dabar gyventų, yra panašus į žmogų, kuris veržiasi pro atviras duris, kuris ilgisi to, kas yra čia pat prieš jo akis, kuris žiūri ir nemato.

SEKMINĖS
Sekmininis kalbų stebuklas

Kam teko būti Prancūzijoje ir lankytis garsiajame Lurdo mieste, tas žino, kad ten galima išgirsti žmonių, kalbančių ne tik prancūziškai, bet ir angliškai, vokiškai, ispaniškai, portugališkai, lenkiškai, kartais net lietuviškai ir dar kitaip. Į garsias šventąsias vietas suplaukia žmonių iš įvairių šalių. Taip, tik dar didesniu mastu, ypač per didžiąsias šventes, būdavo ir senovės Jeruzalėje. Apaštalų darbų knygos 2-asis skyrius sumini virtinę ten suplaukusių žmonių tautybių. Subėgę pažiūrėti išgirsto stipraus ūžesio, jie matė, kaip į susirinkusią minią prabilo būrelis daugeliui pažįstamų Jėzaus mokinių galilėjiečių. Kiekvienas tuos prabilusius vyrus girdėjo savo gimtąja kalba: persai ir medai – persiškai, romėnai – lotyniškai, kretiečiai – graikiškai, dar kiti – arabiškai, be šių – dar kitomis kalbomis ir įvairiomis tarmėmis. Tiesiog nesavi ir nustėrę iš nuostabos, jie klausinėjo vienas kitą: „Kaip čia gali būti, kad štai tą patį žmogų, kalbantį galilėjietiškai, tu girdi sava, aš – sava, o jis – irgi sava gimtąja kalba?!“ (Apd 2, 5–12).

Toks Dievo veikimo būdas nebuvo pirmas ir nėra paskutinis. Tai, ką jis aną pirmųjų Sekminių rytą įvykdė religinėje plotmėje, nuo seno vyko jo sukurtoje gamtoje. Štai į visus augalus vienodai sklinda ta pati, galima sakyti, iš Viešpaties šaltinių ateinanti kalba: šildančios saulės, gaivinančio oro, drėkinančio lietaus, maitinančios žemės kalba. Bet kiekvienas ją girdi ir priima savaip, sau įgimtu būdu. Tai regime iš kraunamų žiedų ir nešamų vaisių. Viena ir ta pati šiluma, drėgmė, gaiva ir trąša, o skleidžiasi skirtingos gėlės: rožė, žibutė, rūta, bijūnas... Tas pat yra sode su vaismedžiais ir vaiskrūmiais: tą pačią gamtos veiksnių kalbą kiekvienas girdi ir priima savaip, pagal savo rūšį ir prigimtį. Iš vienos ir tos pačios sodo žemės obelis mezga obuolius, vyšnios medis – vyšnias, dar kiti nokina kriaušes arba slyvas, vaiskrūmiai – agrastus, serbentus...

Panašiai dedasi dar kitame sode – nebe augalų, bet tautų. Ką matome žvelgdami į tautų sodą? Per Sekmines, nužengusios Šventosios Dvasios vedama, Bažnyčia išėjo į pasaulį. Apaštalai ir jų įpėdiniai skelbti krikščionybės išsiskirstė po įvairias šalis, ir toliau tęsėsi anas pirmųjų Sekminių stebuklas:

tuos pačius skelbėjų žodžius kiekvienas girdėjo sava kalba. Matome, kad tas pačias krikščionybės tiesas kiekviena tauta girdi ir įkūnija savaip, pagal savo prigimtį, išreiškia jai būdingais bruožais.

Lietuvių tauta taip pat priėmė krikščionybę ir priėmė taip stipriai, kad ji tapo savà, suaugo su tautos gyvastimi, buvo įausta į pačią jos būtį. Atimk iš mūsų tautos Antano Strazdelio „Pulkim ant kelių", Maironio ir Česlovo Sasnausko „Marija, Marija", Aušros Vartus, pakelės laukuose rymantį Rūpintojėlį – ir kone išplėši dalį jos širdies. Tai liudija ir tokie įvykiai kaip Kražių skerdynės caro laikais, kai žmonės netgi tada, kai jų nugaras čaižė kazokų rimbai, puolė ginti bažnyčią; liudija ir tokie reiškiniai kaip sovietmečiu tikinčiųjų drąsiai vis atstatomas Kryžių kalnas. Krikščionybės skelbiamas tiesas lietuvių tauta išgirdo ir reiškia savaip, jai įgimtu būdu. Tai liudija ir gražūs bei įdomūs mūsų piršlybų, jungtuvių, laidotuvių, Kūčių vakaro ir nakties, gavėnios pradžios, Velykų dienos ir kiti papročiai, giesmės, kryžiai ir kiti mūsų tautai būdingi tikėjimo ženklai.

Grįžkime prie ano kalbų stebuklo Sekminių dieną Jeruzalėje, kai skirtingų tautybių žmonės Dievo pasiuntinius girdėjo savo gimtąja kalba. Tikriausiai taip bus ir su mumis, nuėjus anapus. Žinome, kad Kristus, atėjęs kaip teisėjas, tars stovintiems dešinėje: „Ateikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę!" (Mt 25, 34). O stovintiems kairėje bus tarta: „Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji" (Mt 25, 41). Mūsų kilmės žmonės tuos žodžius girdės Viešpatį tariant gražia, taisyklinga lietuvių kalba. Kuo toks mąstymas pagrįstas? Jį remia trys priežastys.

Pirma, *taip jau vyko ne tik tada Jeruzalėje.* Antai Šiluvoje pasirodžiusią Mariją žmonės girdėjo ne kitaip, o žemaitiškai; Bernadeta Mariją Lurde girdėjo prancūziškai, netgi Pirėnų tarme; vaikai Fatimoje – portugališkai, jaunuoliai Medjugorėje – kroatiškai; visi – be jokių vertėjų. Pati Marija Dievo pasiųsto arkangelo Gabrieliaus pranešimą Nazarete išgirdo ir su angelu kalbėjo tikrai ne kokia kita, o savo gimtąja kalba. Kodėl turėtų būti kitaip mums, kai klausysimės jos Sūnaus tariamų žodžių?

Antra, *tautiškumas danguje nebus išblėsęs, bet liks puošti dangaus dvarą.* Apreiškimo knygoje Jonas rašo nuo aukšto kalno regėjęs tą dvarą kaip šventąjį miestą, nužengiantį nuo Dievo. „Tautos vaikščios jo šviesoje, ir žemės karaliai atsineš į savo puošnumą" (Apr 21, 24). O juk sava kalba yra išskirtinis tautiškumo bruožas.

Trečia, *Kristus, Marijos pagimdytas kaip žmogus, toks lieka visiems amžiams, taigi ir sėdintis savo Tėvo dešinėje.* Todėl Bažnyčios Tėvai pabrėžė: „Žmogaus rankomis jis darbavosi, žmogaus protu galvojo, žmogaus va-

lia veikė, žmogaus širdimi mylėjo“ (Vatikano II Susirinkimo konstitucija „Gaudium et spes“). Tad jis ir žmogaus lūpomis tebekalba, žmogaus ausimis tebesiklauso. Kristaus dabartiniame ir mūsų prisikelsiančiame kūne balso stygos, lūpos ir ausys bus ne kokios nors nebereikalingos atliekos, bet ir toliau liks kalbos bei klausos padargai.

Tai rimtos priežastys mąstyti, kad mūsų bendravimas su Atpirkėju jo klausantis ir su juo kalbantis vyks kaip sekmininis kalbų stebuklas.

Šventoji Dvasia – dangaus dovana

Kai žmogų mylime, šią meilę mus traukia išreikšti dóvana. Nuo pat senovės visose tautose dovana yra tapusi įprasta, o kartu ir gražiausia meilės raiška. Brangiausia ji tada, kai nuo mylimo asmens gaunama su juo skiriantis arba ilgam laikui atsisveikinant, nes lieka gyvas to brangaus asmens prisiminimas.

Viešpats Kristus su savo mokiniais buvo siejamas glaudžios meilės ryšiais. O nuo jų turėjo skirtis net du kartus: vieną kartą – žengdamas į mirtį, antrą kartą – žengdamas į dangų. Ir abu kartus su jais atsisveikindamas paliko po brangią dovaną. Eidamas mirti, savo kančios išvakarėse už Paskutinės vakarienės stalo jiems ir Bažnyčiai padovanojo šventąją Eucharistiją. Žengdamas į dangų, pažadėjo jiems iš ten atsiųsti kitą didžią dovaną – Šventąją Dvasią. Pirmąją dovaną iškilmingai minime Didįjį ketvirtadienį ir Devintinių dieną, o antrąją – per Sekmines.

Tikriausiai bus ne pro šalį pagalvoti apie antrosios dovanos vertę. Ją galime matyti iš dovanos poveikio apaštalams: kokie jie buvo prieš tą dovaną gaudami ir kokiais tapo ją gavę. Apie Šventąją Dvasią galime sakyti, kad ji valiai teikia drąsos, protui – šviesos, sielai – ramybės, o kalbai – jėgos.

Ar daug valios drąsos apaštalai turėjo prieš gaudami Šventąją Dvasią? Drąsos tikrumą geriausiai parodo atėjusi išbandymo valanda. Pažvelkime į apaštalus per Paskutinę vakarienę. Ar buvo drąsūs? Žodžiais – taip. Sužavėti savo Mokytojo elgesio ir jo asmenybės, jie tvirtina net prisiekinėdami, kad yra pasiruošę eiti su juo per ugnį ir vandenį (Mt 26, 33–35; Mk 14, 29–31; Lk 22, 33). Bet dar tą patį vakarą, atėjus išbandymo valandai, visi jį palieka ir išsigandę išlaksto. O visus savo valios silpnybe lenkia Petras, apaštalų vadas, karščiausiai tvirtinęs, kad savo Mokytojo nepaliktų, jeigu reikėtų net eiti kartu su juo į kalėjimą ar mirti. Prisiekinėdamas ir dievagodamasis, netrukus savo Mokytojo ir geriausio draugo net triskart išsigina (Mt 26, 69–74; Mk 14, 66–71; Lk 22, 55–60; Jn 18, 17–27). Štai kas dėjosi su apaštalų drąsa prieš gaunant Šventąją Dvasią.

Po Sekminių apaštalus matome kaip visai kitus žmones. Prieš tai tūnojo užsisklendę ir užsirakinę duris, bijodami net nosies laukan iškišti (Jn 20, 19).

Dabar, kaip skaitome Apaštalų darbų knygoje, tiesos nebijo išsakyti pačiam aukščiausiajam krašto tribunolui (Apd 4, 5–12). Kai jiems įsakoma šiukštu apie Jėzų nekalbėti, iš tos vyriausiosios tarybos paleisti, ima dar labiau žmonėms jį skelbti (Apd 4, 29–31). Taigi matome, kaip *Kristaus atsiųstoji dovana – Šventoji Dvasia – valiai teikia nepaprastos drąsos.*

Antra, *ši dovana protui teikia šviesos.* Vėlgi pažvelkime į apaštalus. Evangelija pasakoja, kad prieš gaudami Šventąją Dvasią jie savo protu buvo gana trumparegiai, galima sakyti, nematantys toliau savo nosies galo; tam, kas už jo, jų protas buvo palyginti žlibas. Pavyzdys – pranašų skelbtoji tiesa, kad Mesijas turės kentėti ir mirti. Pats Jėzus šią tiesą nurodo atvirai ir aiškiai. Štai keliaujame į Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems kunigams bei Rašto aiškintojams. Šie pasmerks jį mirti, atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti, bet trečią dieną jis prisikels (Mt 20, 18–19). Kai kas nors veikiai užmirštama, žmonės sako: „Pro vieną ausį įėjo, pro kitą vėl tuojau išėjo." Bet apaštalams dėl jų proto siaurumo ir bukumo šie Mokytojo žodžiai apie jo kančią ir mirtį net neįėjo į ausį. Už tai Jėzaus būdavo stipriai papeikiami, kaip antai: „Ar vis dar nieko neišmanote ir nesuprantate, ir vis dar esate be nuovokos?" (Mk 8, 17). Per Paskutinę vakarienę sako: „Dar daugel jums turėčiau kalbėti, bet dabar jūs negalite pakelti. Bet kai ateis Tiesos Dvasia, jus ji ves į tiesos pilnatvę" (Jn 16, 12–13). Atėjus Šventajai Dvasiai, taip ir įvyko. Matome Petrą su kitais apaštalais, kaip išminties kupinais žodžiais jie nušviečia kentėjimo ir atpirkimo paslaptį, kaip žmonėms į širdį aiškiai sudeda tai, ko patys anksčiau nesuprato (Apd 2, 22–38).

Trečia, *ši dovana teikia sielai ramybės.* Pačios šios dovanos – Šventosios Dvasios – titulas yra Ramybės davėja. Giesmėje „Garbinkime Dievą" juk sakome: „Garbinkime Šventąją Dvasią, ramybės davėją."

Pagaliau, *ši dovana duoda galios kalbai.* Apie tai Jėzus užsiminė iš anksto. Kai apaštalai bus suimami ir atiduodami teismams, liepė jiems baimingai nesirūpinti, ką arba kaip kalbės, nes tą valandą jau nebe jie, o jų lūpomis kalbės Šventoji Dvasia. Ir taip kalbės, kad nė vienas priešininkas negalės nei atsispirti, nei prieštarauti (Mt 10, 18–20; Mk 13, 11; Lk 21, 14–15). Šventosios Dvasios suteikta kalbos galia matoma iš to, kaip ji veikia žmones. Jau pačią Sekminių dieną prie apaštalų prisijungė ir buvo pakrikštyti kokie trys tūkstančiai žmonių (Apd 2, 41). Veikiai Jeruzalėje krikščionių skaičius pasiekė penkis tūkstančius (Apd 4, 4). O nepraėjus dviem šimtams metų, tų dvylikos bemokslių žvejų pradėtas skelbti tikėjimas jau buvo gaivalingai užliejęs visą Vidužemio jūros baseiną, visą Romos imperiją.

Prieš baigdami, žvilgterkime minutei į save. Šventoji Dvasia yra Atpirkėjo mums duota brangi dovana. O su dovana galima elgtis dvejopai. Vieni žmo-

nės ją padeda kur nors į spintą ar į dėžę ir pamiršta. Kiti iš brangaus asmens gautą dovaną garbingai pasideda ant stalo ar kitoje svarbioje vietoje, ši dovana puošia jų erdvę ir padeda žmogui. Taip ir turime elgtis, kad ta brangioji dangaus dovana mūsų valiai neštų drąsos, protui – šviesos, sielai – ramybės, kalbai – galios.

Šventosios Dvasios vertingumas

Kai dvi pusės, gentys ar valstybės, kovoja, bet užkasa į žemę karo kirvį (taip sakydavo Amerikos indėnai) ir susitaiko, tą savo draugystę gali patvirtinti duodamos viena kitai dovanų. Taip atsitiko net su dangumi ir žeme, tarp kurių dėl nuodėmės buvo atsiradęs ilgai tvėręs priešiškumas. Šiuo bažnytiniu laikotarpiu minime, kaip Kristaus mirtimi ant kryžiaus buvo sutaikyti žmonės ir koks apsikeitimas dovanomis lydėjo šį sutaikymą.

Šeštinių, Kristaus dangun žengimo, dieną žemė dangui pasiuntė didžios vertės dovaną – dieviškąjį Sūnų, kaip žmogų, pagimdytą vienos rinktinės, išimtinai tyros ir taurios moters. O Sekminių dieną minime, kaip dangus į tai atsakė ne mažesnės vertės dovana – pasiųsdamas žemei Šventąją Dvasią. Gėrėdamiesi tąja dovana, pažvelkime, kokia yra jos vertė.

Pirmiausia aptarkime pačią dovaną – Šventąją Dvasią. Kristus mums apreiškė, kad Dievas yra trijų asmenų šeima. Mes tai išpažįstame darydami kryžiaus ženklą: „Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios." *Triasmeniam Dievui priklausanti Šventoji Dvasia yra begalinės meilės dvelksmas tarp Tėvo ir Sūnaus.* Tarp žmonių dvelkianti meilė yra jausmas, kitaip pasakius, vyksmas. O Dieve, toje amžinoje, beribėje, visagalėje dvasioje, esanti Šventoji Dvasia, būdama meilės dvelksmas, yra ir gyvas asmuo, šventumu, kilnybe, garbe ir dievyste lygus Tėvui ir Sūnui, iš kurių gimsta ir juos abu jungia. Galima sakyti, kad pats to trečiojo asmens vardas dievystę rodo ryškiau negu kiti vardai – Tėvas ir Sūnus. Į galvą pirmiausia paprastai ateina du esminiai Dievo bruožai: jis yra dvasia ir yra šventas. Kaip tik šie du dalykai reiškiami jau pačiu trečiojo asmens vardu – Šventoji Dvasia.

Pažvelkime į tos *dovanos davėją*, kuris savaime svarbus dovanos vertei. Juk nors ir kukli dovana, bet įteikta mus mylinčio asmens kaip meilės ženklas, mums bus žymiai brangesnė negu materialiai brangesnė, bet įteikta formaliai, be širdies. O kas gi yra Šventosios Dvasios davėjas, jei ne Tėvas ir Sūnus, kurie abu yra neišmatuojamos kilnybės ir kurie mus myli saugodami savo širdyje? Tad ir žvilgsnis į Šventosios Dvasios davėją rodo, kokia tai brangenybė.

Pažvelkime į *dovanos gavėjus*. Paklauskime savęs, kas buvo tie žmonės, kurie Sekminių dieną klausėsi į juos prabilusio Petro ir kitų vienuolikos

apaštalų, paskui gavo Šventąją Dvasią. Dalis buvo žydai, dalis – pagonys. Argi žydai nebuvo pasidarę neverti šios dovanos, šaukdami Didįjį penktadienį, kad Kristus būtų nukryžiuotas? Juk tuo aiškiai parodė, kad atmeta tą Kristų, kuriam prieš savaitę džiugiai ant kelio klojo palmių šakas ir savo drabužius. O paskui vis tiek šaukė jam kryžiaus mirties, nors pats teisiantis valdytojas Pilotas pareiškė nerandantis jame jokios kaltės ir visaip stengėsi paleisti. O jie ėmė siūlyti, kad verčiau paleistų galvažudį Barabą. Kaip skaitome Apaštalų darbų knygoje, Petras jiems visa tai išdėjo tiesiai į akis: „Mūsų protėvių Dievas pašlovino savo tarną Jėzų, kurį jūs išdavėte ir kurio išsigynėte Pilotui, kai tas buvo benusprendžiąs jį paleisti. Jūs išsižadėjote šventojo ir teisiojo, o pareikalavote atiduoti jums žmogžudį" (Apd 3, 13–14). O pagonys – argi ir jie nebuvo tapę neverti šios dovanos? Juk žinome, ką apie pagonių pasaulį Paulius sako Laiško romiečiams pradžioje: pagonys galėjo pažinti Dievą iš jo kūrinių, bet užuot tai darę apkvaišino save betiksliais išvedžiojimais, išmainė nenykstančio Dievo šlovę į stabus ir atsidavė gėdingam gašlavimui (Rom 1, 19–24). Tačiau Šventosios Dvasios dovana buvo pažerta ir žydams, ir pagonims. Ji tebežeriama kiekvienam vyrui ir kiekvienai moteriai, nors ir kiek jie būtų nuodėmės nusiaubti; tačiau ši dovana pažeriama, jei jie siekia būti tyros širdies.

Baikime savo pamąstymą klausimu, užrašytu Senojo Testamento Pakartoto įstatymo knygoje. Jis neblogai išreiškia jausmą, kuris mūsų širdį turėtų apimti Sekminių šventės dieną (iš tikrųjų ir per visus metus). Ten Mozė retoriškai klausia savo meto žydų: „Kokia kita didelė tauta turi taip arti savęs esantį dievą, kaip yra Viešpats, mūsų Dievas, kada tik mes jo šaukiamės?" (Įst 4, 7). Didžioji Šventosios Dvasios dovana, pasiųsta Tėvo ir Sūnaus, kad gyventų mūsų širdyse, rodo, koks stiprus yra Dievo artumas mums. Artumą mes vadiname dar kitu vardu. Tas kitas vardas yra meilė. O ji, kaip tikriausiai visi žinome, eina lydima džiaugsmo, šviesos bei energijos. Ar ne viso to apimti buvo pirmieji krikščionys, kai gavę Šventąją Dvasią ėjo keisti pasaulio veido? Tai ir šiandien tebėra kiekvieno mūsų pareiga pagal išgales.

Šventoji dangaus ugnis

Turbūt visi esame girdėję senovės graikų legendą apie žmonijos geradarį Prometėją. Legenda tokia. Silpniems žmonėms, kurie žemėje buvo supami tamsos, šalčio ir žvėrių, grėsė pavojus žūti. O dievai (pagal graikų mitologiją) gyveno debesų supamame Olimpo kalne. Norėdamas nelaimingiems žmonėms padėti, titanas Prometėjas slapta paėmė iš Olimpo ugnies, kuri ten buvo saugoma kaip išskirtinė dievų nuosavybė, ir atnešė ją į žemę. Tarp žmonių pasklido anksčiau nepažįstamos gėrybės. Žinoma, už tai Prometėjas turėjo skaudžiai užmokėti: Dzeuso įsakymu buvo prirakintas prie vienos Kaukazo uolos, o atskridę ereliai draskė jo kepenis. Bet vėliau dievų valia buvo išlaisvintas ir grįžo į Olimpą.

Ši legenda – tarsi miglotai nujausta būsima garbinga tikrovė. Prometėjas, galima sakyti, yra vaizdas didžiojo žmonijos geradario Kristaus. Jis atėjo iš dangaus padėti žmonėms, kuriems grėsė žūtis. Sumoka už tai skaudžiai: budelių kirčių sudraskytas kūnas Kalvarijos kalne prikalamas ant kryžiaus. Bet prisikėlimo rytą sutrūkus mirties pančiams, Kristus vėl grįžta į dangų. O Prometėjo iš Olimpo žmonėms atnešta ugnis su jos gėrybėmis galėtų būti tolimas, bet prasmingas vaizdas iš aukštybių Kristaus atsiųstos Šventosios Dvasios, Sekminių rytą ugnies pavidalu nužengusios su savo nešamomis dovanomis.

Galbūt todėl, kad ugnis iš visų regimų daiktų bene geriausiai vaizduoja Šventosios Dvasios nešamas gėrybes, jos pavidalu ir nužengė Dvasia ant mokinių. Ugnis ir šviečia, ir šildo, ir švarina, ir vienija, ir saugo, galų gale, teikia tvirtumo bei jėgos. Visa tai daro ir Šventoji Dvasia. Gera apie tai pamąstyti.

Pirma, *iš ugnies sklinda šviesa*. Kokia gerybė yra šviesa, mums aišku iš to, kad be jos esame akli. Užsidarykime kambaryje, kuriame nėra nė mažiausios šviesos, arba įženkime į tokį, atėjus nakčiai. Kad ir kaip žvelgsime išvertę akis, be šviesos nematysime nieko, nors tame kambaryje būtų šimtai įvairių daiktų. Kai kalbame apie Šventąją Dvasią, tai ji mūsų mintyse pirmiausia gimdo supratimui reikalingą šviesą. Antai, kalbėdami apie menkai ką nors teišmanančius, žmonės atsidūsta: „Dieve, duok jam Šventosios

Dvasios!“ Šviesa iškyla ir Bažnyčios maldose į Šventąją Dvasią, kaip šioje giesmėje: „Dvasia, Viešpatie, ateik, spindulius dangaus mums teik, žemės klystkelius nušviesk!“

Antra, *iš ugnies sklinda šiluma*. Kokia gėrybė yra šiluma, mums aišku iš to, kad ji būtina pačiai gyvybei. Kur šaltis, ten viskas sustingę, sustirę, negyva, sukaustyta ir laikoma leduotų pirštų. Bene geriausiai šilumos reikšmę galime pamatyti, kai pavasarį grįžtančios saulės spinduliai sušildo žemę ir orą. Kad sujuda tai, kas buvo nuoga, nyku, susitraukę ir stagarota! Kad skleidžiasi, kad sužydi, kad sučiulba visokiausiais balsais! Kai žvelgiame į Šventąją Dvasią, matome, kaip glaudžiai ji siejasi su šiluma. Švenčiausioje Trejybėje ji yra meilės ryšys tarp Tėvo ir Sūnaus. O koks kitas vaizdas geriau išreiškia meilę, jei ne šiluma? Pavyzdžiui, jei šeimoje viešpatauja meilė, joje jaučiama gaivi šiluma, nors tą šeimą suptų ir vargingos aplinkybės. Atvirkščiai – kai nėra meilės, į tarpusavio ryšius įsimeta šaltis, nors šeima būtų pertekusi turtų ir prabangos.

Trečia, *ugnis švarina*. Iš jos lydomo metalo išsiskiria bet koks šlakas ir kiti nešvarumai. Ugnis yra veiksmingiausia priemonė naikinti šiukšles ir atmatas. O švarinti ir valyti yra kaip tik viena Šventosios Dvasios savybių. Kur ji priimama ir gerbiama kaip viešnia, ten žmogaus gyvenimas darosi vis laisvesnis nuo to, kas šlamštiška, pigu, susikraipę, savanaudiška, negarbinga.

Ketvirta, *ugnis vienija*. Ji vienija žmones, sėdinčius vakare prie židinio namuose ar prie užsikurto laužo miške, ypač dar klausantis kokio pasakojimo. Žaizdro ugnis sulieja metalus, tą žino kiekvienas kalvis. Ji jungia atskirus vaško ar kitos panašios medžiagos gabalus, suliedama juos į vieną žvakę ar kitokį daiktą. Vienija ir Šventoji Dvasia. Apaštalų darbų knyga pasakoja, kaip, veikiant Dvasiai, įvairių tautų, kalbų ir papročių žmonės jungiasi į vieną Bažnyčios bendruomenę. Paulius sako, kaip bendram darbui ir gerovei Šventoji Dvasia Bažnyčioje gražiai vienija visus skirtingų tarnysčių ir talentų narius (1 Kor 12, 5–7).

Penkta, *ugnis saugo*. Joks žvėris, nors ir plėšriausias, nedrįsta pulti, jei kelią užtvėrė ugnis. Šventąja Dvasia gimę kaip Dievo vaikai, mes, jo sparnų dengiami, jaučiamės saugiai kaip kūdikis ant savo motinos rankų. Argi ne tokiu jausmu alsuoja visa 23-ioji, o tiksliau, Dievo kaip Gerojo ganytojo, psalmė?

Pagaliau, *ugnis yra tvirtumo ir jėgos šaltinis*. Iš minkšto molio padarytas indas, išdegtas krosnyje, sukietėja ir sutvirtėja. Ugnis suka mašinų ratus, o tie ratai savo ruožtu varo mūsų automobilius, lėktuvus ir fabrikus. Šventosios Dvasios teikiamą tvirtumą ir jėgą nurodo Kristaus žodžiai mokiniams, tarti Dangun žengimo dieną: „Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, gausite jos

galybės“ (Apd 1, 8). Sekminių dieną ji nužengia kaip ūžiantis smarkus vėjas. Pats antrasis sakramentas, ypatingu būdu susijęs su Šventosios Dvasios dovanomis, yra vadinamas Sutvirtinimu, nes kur ta Dvasia veikia, iš jos sklinda tvirtumas ir jėga. Kad Šventoji Dvasia yra jėgos šaltinis, bene geriausiai primena kankiniai, tiek praėjusių amžių, tiek dabartiniai. Kiek juose spindi drąsos, nepalaužiamo ryžto, galios!

Matėme puikių Šventosios Dvasios dalykų. Tepadaro jie savais šiuos ilgesingus žodžius, tariamus Sekminių Mišiose prieš Evangeliją: „Ateik, Šventoji Dvasia, pripildyk savo tikinčiųjų širdis ir įžiebk jose savo meilės ugnį!“

Atnaujinsi žemės veidą

Šventajai Dvasiai skirtose maldose ir giesmėse paprastai yra toks atliepas kreipiantis į Viešpatį: „Atsiųsk savo Dvasią, ir visa bus sukurta. / Ir atnaujinsi žemės veidą." Sekminių šventė kaip tik ir primena tą dieną, kai Jeruzalėje ant dvylikos apaštalų bei su jais drauge besimeldžiančių žmonių su ūžesiu iš dangaus nužengė Dievo Dvasia, ir tie dvylika vyrų, nors dauguma buvo paprasti grubiarankiai žvejai, išėję į pasaulį atnaujino žemės veidą.

Pamąstykime apie tai, kaip šauniai Šventoji Dvasia, atėjusi į pasaulį ir vadovavusi krikščionijai, *atnaujino jo veidą*. Nerasime nė vieno rimto istoriko, kuris nepripažintų, kad tai, ką tauriausio ir kilniausio turi Vakarų kultūra, yra išaugę iš krikščionijos bertos sėklos. Imsime valstybę, meną, mokslą ar auklėjimą, visur rasime krikščionybės šaknų. Iš kur išaugo demokratija? Iš krikščionybės skelbiamos tiesos, kad visi žmonės yra Dievo vaikai, kad net negimęs kūdikis yra asmuo, turintis lygią teisę į gyvenimą, laisvę ir laimę. Iš kur tokie didieji menininkai kaip Džotas, Mikelandželas, Rafaelis ir kiti sėmėsi temų savo kūriniams? Daugiausia iš krikščionybės skelbiamų tiesų. Iš kur atsirado pirmieji universitetai: Paryžiaus Sorbona, Anglijos Kembridžas ir Oksfordas, Ispanijos Salamanka, Italijos Paduva ir kiti? Juos visus XIII šimtmetyje suplanavo ir suorganizavo krikščionys dvasininkai. O krikščionybės idėjų galią auklėjimo srityje pagrindžia XIX amžiaus prancūzų vyskupas Feliksas Diupanlu (Felix Dupanloup):

Norėčiau, kad čia būtų galima sukviesti tėvą, motiną, valstybininką, mokytoją, fabriko direktorių, taigi būrį žmonių, kurie gyvenimo tėkmėje atsakingi už bendrąją gerovę. Tada paruoščiau tris bibliotekas. Vienoje sudėčiau didžiųjų ateities pranašų veikalus: Hugo, Kanto, Renano ir panašių. Antroje būtų didieji praeities genijai: Platonas, Aristotelis, Pitagoras, Zaratustra, Konfucijus ir kiti. Trečioje padėčiau tik vieną knygą – Evangeliją. Po to susirinkusiems atveščiau vaiką ir paklausčiau, kurią iš tu trijų bibliotekų turėčiau pasirinkti kaip pagrindą to vaiko auklėjimui. Esu tikras, kad išgirsčiau tik vieną atsakymą – Evangeliją!

Toliau tiktų pamąstyti, kad *žemės veido naujinimas yra nebaigtas*, turi vykti nuolat, ir tai pirmiausia yra ne kunigų ir vienuolių, o pasauliečių už-

davinys. Kodėl? Kadangi pasauliečiai gyvena pasaulyje, o ne už klebonijos sienų ar vienuolyno mūrų. Todėl vien pasauliečiai gali pajėgiai įgyvendinti Evangelijos dėsnius pasaulio konkretybėje. Tokia yra paskutiniųjų popiežių išreikšta Bažnyčios mintis apie pasauliečių vaidmens svarbą. Tuo, gink Dieve, nenorima pasakyti, kad dvasininkai nereikalingi, bet kad kiekvienas privalo užimti savo vietą. Dvasininko uždavinys yra nušviesti pasauliečiui Evangelijos dėsnius; pasauliečio uždavinys yra tuos dėsnius paversti konkrečia savo srities gyvenimo tikrove.

Kaip tik dėl šios priežasties dvasininkas negali pasauliečiui nubrėžti detalių, kaip konkrečiai tie dėsniai turi būti įgyvendinti jo srityje. Tai suplanuoti yra pasauliečio reikalas. Kai dvasininkai bando pirašyti pasauliečiams konkrečių receptų (išskyrus išimtinius atvejus), patiria fiasko, kaip yra parodęs Galilėjo pavyzdys ir į jį panašūs. Dvasininkai išmanė teologiją, Galilėjas išmanė astronomiją. Kai dvasininkų kolegija pabandė Galilėją mokyti, kaip teologiją pritaikyti astronomijai, apsijuokė visiems amžiams. Dvasininko pareiga yra pasaulietį įkvėpti, pasauliečio uždavinys yra, įkvepiant dvasininkui ir vedant Šventajai Dvasiai, persunkti žemę Kristaus dėsnių gaiva.

Užsiminus apie dvasininko pareigą pasauliečius įkvėpti, vertėtų pridėti pastabėlę. Laiko ženklai rodo, kad kunigų ir vienuolių skaičius drastiškai mažėja. O dėl to menksta ir pasauliečiams skleidžiamas įkvėpimas. Todėl pasauliečiai gerai daro imdamiesi keisti žemės veidą, nelaukdami dvasininkų įkvėpimo, tiksliau pasakius, įkvėpti pačios Šventosios Dvasios. Tai džiugus reiškinys. Dar viena pastabėlė: dvasininkams tinka ne tik mokyti pasauliečius tikėjimo, bet ir iš jų pačių pasimokyti gyvenimo, ypač šeimos klausimais, nes dėl celibato Vakarų Bažnyčioje patys neveda, tad ir su šeimos gyvenimu bei jo problemomis asmeniškai nesusiduria, tad savo sprendimais, reikalavimais bei patarimais gali stiprokai prašauti pro šalį ir neretai iš tikrųjų prašauna.

Dvejopas Dvasios veikimas

Viena iš pasigėrėtinų vietų Šventajame Rašte yra Kristaus žengimo į dangų aprašymas. Lukas apie jį kalba ne tik Evangelijoje, bet ir Apaštalų darbų knygoje. Paprastais, bet giliaprasmiais ir širdį uždegančiais žodžiais ten pasakojama apie mūsų Išganytojo atsisveikinimą su savo mokiniais (Lk 24, 50–51; Apd 1, 3–11).

Keturiasdešimtąją dieną po prisikėlimo Viešpats paskutinį kartą su apaštalais sėdasi už stalo. Išleistuvių puotai pasibaigus, nusiveda mokinius Betanijos link į Alyvų kalną ir pakelia rankas, kad juos palaimintų. Laimindamas Dievo Sūnus pakyla aukštyn, ir debesis uždengia jį nuo stebinčiųjų akių. Toks buvo paskutinis regimas Kristaus veiksmas šioje žemėje. Nors Lukas nemini, neįsivaizduotina, kad Išganytojas nebūtų elgęsis taip, kaip buvo įprasta: atsisveikinant ilgam laikui su artimu draugu, jį apkabinti ir pabučiuoti. Prieš palikdamas žemę, Viešpats ant Alyvų kalno tikriausiai kiekvieną iš savo mokinių būrelio prispaudė prie savo mylinčios širdies ir kiekvienam tarė po keletą guodžiančių bei drąsinančių žodžių. Po to apaštalai grįžo į Jeruzalę. Ne panarinę galvas ir su liūdesio prislėgta širdimi. Lukas rašo, kad grįžo kupini didelio džiaugsmo ir ryžto (Lk 24, 52), nes nuo Alyvų kalno parsinešė svarbų Kristaus įsakymą – laukti Šventosios Dvasios ir su ja eiti į visą pasaulį, skelbti, ką buvo per trejus metus matę ir girdėję. „Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, gausite jos galybės ir tapsite mano liudytojais Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir lig pat žemės pakraščių“ (Apd 1, 8).

Čia mes konstatuojame vieną įdomų ir gerai įsidėmėtiną dalyką. *Atpirkėjas paliko šią žemę ir grįžo pas dangiškąjį Tėvą, nebaigęs savo pradėto darbo.* Jį tęsti ir baigti pavedė kitam Švenčiausiosios Trejybės asmeniui. Galima sakyti, kad Išganytojas padėjo pamatus savo Bažnyčios pastatui. Tiems rūmams toliau statyti ir užbaigti buvo pasiųstas dieviškasis architektas – Šventoji Dvasia. Ką tolimame Romos imperijos kampelyje Kristaus dangun žengimo dieną reiškė saujelė mokinių? Tą pirminę Bažnyčią pats Kristus yra palyginęs su garstyčių grūdu, taigi mažyte sėkla. Tačiau kaip greitai, veikiant Šventajai Dvasiai, ta maža sėkla išaugo į didelį medį, tartum

kokį galingą ąžuolą, išskečiantį savo šakas nuo Ispanijos iki tolimos Indijos, nuo Šiaurės Afrikos iki Britų salų.

Šventosios Dvasios veikimas žemėje tęsis iki pat amžių pabaigos. Jis yra dvejopas, eina dviem kryptimis. Pirma, *ji gaivina ir brandina kiekvieno tikinčiojo dieviškąjį gyvenimą, atneštą Kristaus.* Antra, *puoselėja ir ugdo antgamtinę gyvybę visoje Bažnyčios bendruomenėje.* Tas dvejopas veikimas labai ryškus tarp apaštalų. Šventoji Dvasia nužengė ant jų, kad pačius pašventintų, stiprintų, vestų ir padėtų siekti amžinosios laimės. Tačiau ji atėjo ir tam, kad apaštalai neštų malonės gyvenimą kitiems. Kristus liepė gautą šviesą ne uždaryti savyje, bet eiti į visą pasaulį, mokyti visas tautas, uždegti tą šviesą ir perteikti tą jėgą kitiems žmonėms.

Mūsų kiekvieno gyvenime Šventoji Dvasia irgi veikia tuo dvejopu būdu. Daugumos mūsų kaktą, kai jau buvome gerokai paaugę ir tinkamai paruošti, vyskupas patepė šventaisiais aliejais. Tuokart priėmėme Sutvirtinimo sakramentą. Mes tąsyk nepastebėjome ant mūsų nužengiančių ugnies liežuvių, kuriuos išvydo apaštalai ir kiti su jais buvę Sekminių rytą Paskutinės vakarienės salėje. Tačiau ant mūsų, lygiai kaip ir ant jų, nužengė Šventoji Dvasia. O ką ji mums davė? Labai daug! Krikšto vandeniui nuo mūsų sielos nuplovus gimtąją nuodėmę, į ją, sielą, Viešpats įliejo pašvenčiamąją malonę – dieviškojo gyvenimo pradą, kurio dėka tampame įsūnytais Dievo vaikais ir jo turtų paveldėtojais. Kad tas gyvenimas klestėtų, būtų užgrūdintas, atsparus gresiantiems pavojams ir galų gale pasiektų savo aukščiausią išsivystymo laipsnį – štai kokiam tikslui priėmėme Sutvirtinimo sakramentą. Jau pats faktas, kad šis sakramentas teikiamas ne eilinio kunigo, o vyskupo, rodo jo svarbą ir reikšmę. Iš visų septynių sakramentų ši garbė tenka tik dviem – Kunigystės ir Sutvirtinimo.

Kaip ir apaštalams, Šventoji Dvasia mums duota ugdyti ne vien mūsų pačių sielos gyvenimą, bet ir kitiems žmonėms nešti tą gyvenimą – tikėjimo šviesą, viltį ir krikščioniškos meilės jėgą. O dienos, kuriomis apaštalai gyveno, daug kuo labai panašios į dabartinį metą. Didžiulė žmonijos dalis garbino ne tikrąjį pasaulio Kūrėją, bet išsigalvotus stabus. Dorinis gyvenimas buvo pasibaisėtinai žemas. Apaštalas Paulius Laiške romiečiams apie to meto stabmeldišką žmoniją rašo: „Todėl jie pilni visokio neteisumo, piktybės, godulystės ir piktumo, pilni pavydo, žudynių, nesantaikos, klastingumo, paniekos, apkalbų. Jie – Dievo nekenčiami šmeižikai, akiplėšos, išpuikėliai, pagyrūnai, išradingi piktadariai, neklausantys tėvų, neprotingi, neištikimi, be meilės, negailestingi“ (Rom 1, 29–30). Jei mums kas pateiktų šį tekstą (nesakydamas, kieno ir kur parašytas) ir paklaustų, kokio laikotarpio žmones čia apibūdinami, dauguma greičiausiai (ir pagrįstai) atsakytume: „Aišku, kokio – mūsų meto!“

Matome, *kiek šiurpių negražybių darko dabartinės žmonijos veidą.* O iš jo turėtų švytėti dieviškai gražūs bruožai, nes Dievas juk sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, kaip sako pradiniai Šventojo Rašto žodžiai (Pr 1, 27). Ir čia kaip tik esmingai ateina Šventoji Dvasia, atnaujindama žemės, arba žmonijos, veidą. Mes juk ne vieną maldą bei giesmę į Šventąją Dvasią palydime tokiais viltingais žodžiais Viešpačiui: „Atsiųsk savo Dvasią, ir visa bus sukurta. / Ir atnaujinsi žemės veidą." Ir žinome, kad ta Dievo Dvasia kone visada veikia tik tada, kai ir mes patys į ją įsijungiame kaip gyvi jos įrankiai. O tai mums didelė garbė.

ŠVENČIAUSIOJI TREJYBĖ
Dieviškosios Trejybės šeima

Ne vienam gal teko būti prie Niagaros krioklio. Jis yra tarp Niujorko valstijos ir kanadiškės Ontarijo provincijos. Kas ten lankėsi, to žvilgsnis buvo prikaustytas didžiulių vandens masių, kurios atsilieja Niagaros upe ir su šniokščiančiu trenksmu nuo plačios uolų briaunos staigiai krinta žemyn. Dar įspūdingiau tų žemyn ūžiančių vandenų gausa ir galybė pasirodo tiems, kurie prie pat šio krioklio privežami specialia valtimi arba akmenyje iškirstu taku praeina tarp tų žemyn garmančių vandenų ir uolos.

Tas Niagaros krioklio vaizdas gali padėti bent trupinėliu geriau suvokti, ką Bažnyčia mini Švenčiausiosios Trejybės sekmadienį. O tai yra trys mūsų šventojo Dievo asmenys, kuriuos išpažįstame ženklindami save kryžiumi: „Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios." Dar geriau bus sakyti, kad anas vaizdas gali mums padėti suvokti ryšį, kuris tuos tris asmenis sieja vieną su kitu, ir ryšį, kuris juos sieja su pasauliu. Aplinkui Niagaros kriokl gyvenę indėnai, kaip žinome iš jų papročių ir padavimų, juto, kad nepaaiškinamu, paslaptingu būdu šis krioklys žmogui kalba apie dievybę. Šis būdas – vandenų gausa ir galybė, o tuo pasižymi ir Dievas, tiksliau pasakius, pats yra gausa ir galybė. Gal dievybę jie juto ir todėl, kad tie besiverčiantys Niagaros vandenys buvo panašūs į Dievą kaip versmę, iš kurios ateina visa, kas yra.

Eikime prie Švenčiausiosios Trejybės. Dvasios akimis mes galime matyti save, ir Dievas regi save, kad yra pilnas grožio, gerumo, galios, šviesos ir laimės, neturi nei kraštų, nei ribų. Visagalis, matydamas tą savo bekraštę būties gausą, ją nusako vienu ypatingu žodžiu. Jis toks galingas, toks visa apimantis, kaip yra pats Dievas. Tas Dievo tariamas žodis yra asmuo, pažinimo keliu iš Tėvo gimstantis Sūnus, lygus jam savo galybe, garbe ir gausa. Dėl būdo, kuriuo iš Tėvo gimsta, Sūnus ir vadinamas Žodžiu, amžinuoju Žodžiu, kaip skaitome ketvirtosios Evangelijos pradžioje: „Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas" (Jn 1, 1). Ir kalbėdami maldą „Viešpaties angelas", apie Kristų sakome: „Ir Žodis tapo kūnu."

Sūnuje Tėvas mato patį save, ir Sūnus mato save Tėve. Juos abu jungia neišsakoma meilė, kuri reiškia dalijimąsi visu tuo, ką turi, pačia savo esme.

Tai nurodo pats Kristus, per Paskutinę vakarienę kreipdamasis į Tėvą labai gražia malda: „Visa, kas mano, yra tavo, o kas tavo – tai mano“ (Jn 17, 10). Absoliučią vienybę, kitaip tariant, kad jie yra tiesiog vienas kitame, irgi matome iš Jėzaus žodžių per Paskutinę vakarienę. Kalbėdamas apie Tėvą, mokiniams sako: „Jau dabar jį pažįstate ir esate matę“ (Jn 14, 7). Pilypas susižavėjęs sušunka: „Viešpatie, parodyk Tėvą, ir mums bus gana.“ Jėzus taria: „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą! Tad kaip tu gali sakyti: „Parodyk mums Tėvą“? Nejau tu netiki, kad aš esu Tėve ir Tėvas yra manyje?!“ (Jn 14, 8–10).

Mąstykime apie Dievo asmenis toliau. Kaip anas Tėvo pažinimas, taip ir šis Tėvo ir Sūnaus meilės ryšys yra toks bekraštis, toks glaudus, toks jungiantis, kad ir jis pats (tas meilės ryšys) yra asmuo – Šventoji Dvasia, Tėvui ir Sūnui lygi savo galybe, garbe ir gausa. Kadangi ji yra dviejų dieviškųjų asmenų meilė, tai ji ir į kitus liejasi kaip ūžiantis stiprus vėjas, kaip ugnis (Apaštalų darbų pasakojimas apie Sekmines). Juk mes jau ir žemėje, kur meilė dar tokia netobula, kartais pajuntame, kokia galinga yra žmogiškoji meilė, kaip vėtra, griaunanti visas kliūtis, ir kokia šildanti, kokia uždeganti yra jos liepsna.

Tad Sūnus iš Tėvo gimsta pažinimo keliu, o Šventoji Dvasia plaukia iš abipusės jų meilės. Taip viename Dieve gyvuoja trijų asmenų šeima. Tokia yra Švenčiausiosios Trejybės paslaptis.

Koks yra pasaulio ryšys su Švenčiausiąja Trejybe? Grįžkime prie Niagaros krioklio, jo besiverčiančių vandenų. Kartais, ypač jei nuo jų pusės pūsteli vėjas, lankytojui ant veido užtykšta lašas kitas vandens. Taip yra ir su gyvybe, viskuo, ką pasaulyje matome esant gražaus, gero, darnaus. Tai yra vien lašai, nutiškę iš amžinosios grožio, gėrio, būties versmės – Švenčiausiosios Trejybės. Geologai sako, kad Niagaros krioklio jau būta daugiau kaip 5000 metų. Taigi, kai dar nebuvo nei mūsų, nei Lietuvos prie Baltijos jūros, tie Niagaros krioklio vandenys jau liejosi. Panašiai, kai dar nieko nebuvo pasaulyje sukurta, kai dar nebuvo ir pačios visatos, jau buvo pradžios neturinti Dievo asmenų Trejybė, amžinai esanti, amžinai laiminga. „Pamilai mane prieš pasaulio įkūrimą“, – girdime Kristų sakant maldoje Tėvui (Jn 17, 24). Visa, kas atsirado, yra tartum lašai, nutiškę iš tos beribės versmės. Žmogaus protas, kuriuo mes permatome daiktus ir suvokiame, kas jie tokie, yra tartum atšvaitėlis to beribio pažinimo, kuriuo Tėvas žvelgia į save. Mūsų jaučiama meilė, jauki, tvirta ir jungianti jos galia yra tik nutiškęs lašas anos Tėvą ir Sūnų siejančios Dievo meilės, kuri yra Šventoji Dvasia. Dievo gyvastingumą, jo gausą atspindi ir gyvybė, jos paslaptis bei išlikimas.

Baikime pasiryžimu, kurį irgi galime nusakyti vaizdu iš Niagaros krioklio. Kai iš jo ore prisirenka vandens lašiukų, o į juos atitinkamu kampu su-

šviečia saulė, prie to krioklio per visą dangaus skliautą sutvieskia spalvinga vaivorykštė. Mes esame tartum lašeliai, nutiškę iš anos Dievo versmės. Todėl mūsų pareiga taip gyventi, kad geru kampu į mus kristų malonės saulė, ir iš mūsų gyvenimo, elgsenos, kalbos, minčių pasaulio šviestų graži vaivorykštė.

MOTINOS DIENA
Motina – šaunus Dievo atspindys

Kai kurie garsūs menininkai yra nutapę savo pačių portretus. Juos randame įvairiose meno galerijose. Tą pat galime pasakyti apie Dievą – didžiausią menininką. Mus supančių jo kūrinių galerijoje randame jį patį. Ryškiausias Dievo paveikslas iš žemės kūrinių yra žmogus. Tai patvirtina paties Šventojo Rašto žodžiai: „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą" (Pr 1, 27). Bet jokiame žmoguje Dievo paveikslas neatsispindi taip tauriai kaip motinoje. Galima sakyti, kad ji yra gyvas Švenčiausiosios Trejybės atspindys. Sustokime prie kiekvieno iš trijų dieviškųjų asmenų.

Kai kam gali atrodyti, kad ne visai dera žmogų gretinti su pačia Dieviškąja Trejybe. Bet mus mylinčiam Dievui tikrai nėra negarbinga į jo sukurtus daiktus įspausti savo žymę, palikti ten savo pėdsaką. Todėl ir Švenčiausiajai Trejybei jokios negarbės nėra palikti savo atspindį motinoje, kad taip į save keltų mūsų širdis. Tad mąstydami pažvelkime, kaip motinoje iš tiesų atsispindi trijų dieviškųjų asmenų savybės.

Dievas Tėvas kuria ir saugo. Tikėjimo išpažinimą pradedame nuo Visagalio Dievo Tėvo, sakydami, kad jis yra dangaus ir žemės, visos regimosios ir neregimosios visatos Kūrėjas. Jis kiekvienam daiktui suteikia būtį, tą paslaptingą ir nuostabų būties matmenį, kurį vadiname gyvybe. Kai žvelgiame į motiną, matome, kad pati jos esmė yra nešti pasauliui naują gyvybę. Mergaitė tampa motina, kai savo kūnu suteikia gyvybę naujai būtybei. Dievas Tėvas saugo tai, ką sukūrė. Tai akivaizdu pažvelgus į gyvąją gamtą, kurioje esama begalė būdų išlaikyti gyvybės dovaną. Kai pažvelgiame į motiną, joje Dievas atsispindi ir kaip būties saugotojas. Joks kitas žmogus nesijaučia taip saugiai, kaip kūdikis ant savo motinos rankų. Ir juk tiesa, kad stipriausias motinos instinktas yra saugoti ir ginti savo vaiką nuo kiekvieno galimo pavojaus. Tai regime net gyvūnų pasaulyje. Jei eidamas per girią ar kalnus žmogus pamato žaidžiančius lokiukus ar tigriukus, skuba iš tos vietos pasitraukti, nes žino esančią arti jų motiną, instinktyviai pulsiančią ginti.

Dievas Sūnus myli ir atperka. Nesunku suprasti, kodėl Kristus siejamas su meile. Juk ne kieno kito, o meilės vedamas, jis nužengė iš dangaus ir priėmė

žmogiškąją prigimtį. Tad galima sakyti, kad meilė yra Įsikūnijimo paslapties centre. Žvelgdami į motiną matome, kad jokia kita dovana taip iš jos nešviečia kaip meilė. Tai patvirtina pats Dievo žodis Šventajame Rašte. Kai tik norima išsakyti jautrią Dievo meilę mums, žmonėms, kaip pavyzdys dažnai nurodoma motinos meilė savo vaikui. Mes mylime visi. Bet daugelio mūsų meilę temdo savanaudiškumas, geismas, netesėjimas ir kitokios drumzlės. Kad neblėstų, ją dažnai reikia ramstyti visokiais motyvais. O tikra motina myli nesavanaudiškai, spontaniškai, tyrai ir tvariai. Atpirkimą Dievo Sūnus vykdė ir vykdo kentėjimu. Tad ir atpirkimo požiūriu motina atspindi Dievo Sūnų. Kas sudaro motinos dalią? Kojų dygliai, rankų pluša, gausios ašaros, širdies rūpesčiai, ramaus poilsio trūkumas, dvasios sielvartas... Štai ką pasišventusi motinystė atneša moteriai. Galima sakyti, kad kiekvienoje motinoje yra dalis Sopulingosios Marijos, Kristui padedančios atpirkti pasaulį.

Trečiasis asmuo, Šventoji Dvasia, veda ir stiprina. Per Paskutinę vakarienę Kristus, atsisveikindamas su mokiniais, apie tą Dvasią prabyla ne kartą, vadina ją Globėja, liepia nesibaiminti ateities, nes ji vadovaus, ves į tiesos pilnatvę (Jn 14, 16–17, 26; 16, 7–13). Bažnyčios himnuose apie Šventąją Dvasią sakoma, kad veikdama pačiose žmogaus gelmėse ji tai daro be galo švelniai, o kartu ir labai stipriai. Bažnyčią vedanti Šventoji Dvasia motinoje atsispindi kaip ta, kuri globoja savo vaiką laikydama už rankų arba kviesdama ateiti pas ją, kai šis bando eiti pirmuosius žingsnius. Bundantį ir viskuo besidominį vaiko protą ji veda į tiesą, bylojančią apie pasaulį ir jo daiktus. Ji sodina pirmuosius tikėjimo daigus ir veda pirmuosius savo vaiko sielos žingsnius į Dievą. Dangun žengimo dieną kartodamas savo pažadą atsiųsti kitą Globėją, Kristus savo mokiniams sako: „Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, gausite jos galybės“ (Apd 1, 8). Tartum Šventosios Dvasios veikimo veidrodis, motina yra švelnumu dvelkianti stiprybės nešėja ir atrama. Žvelgdami į motiną, visi sutiksime, kad gyvybinė atrama ji yra dar negimusiam kūdikiui. Ir vėliau, kai vaikas gimsta ir subręsta, motina nesiliauja būti žmogaus atrama. Antai kareivis, sužeistas ar išsigandęs mūšio ugnies, ima balsu šauktis motinos. Giliai viduje motina lieka paskutinė ir didžiausia jo atrama.

Kai į visa tai žvelgiame, turime pripažinti, kad Dievas, sukurdamas motiną, nutapė (kiek tai įmanoma) šaunų savo paties portretą.

TĖVO DIENA
Tėvo paveikslas ir idealas

Birželio pradžioje švenčiama Tėvo diena. Prisimename vieną iš mums artimiausių asmenų, su kuriais susijusi pati mūsų būtis. Tad atkurkime sau prieš akis tėvo paveikslą, pieštą vieno garsaus menininko – Viešpaties Kristaus. Kas yra tas jo pieštas paveikslas? Ogi evangelisto Luko užrašytas Sūnaus palaidūno palyginimas (Lk 15, 11–32). Ten matome tiesiog meistriškai Jėzaus pavaizduotą daugelio šiandienių ir kai kurių ano meto jaunuolių elgesį su savo tėvais.

Į ką linkę šie jaunuoliai? Geriau už tėvus nusimanyti apie tai, kas žmogui neša laimę; laikyti juos atgyvenusių pažiūrų žmonėmis; moti ranka į duodamą patarimą; pasiimti savo daiktus ir mauti iš namų; susidėti su abiejų lyčių blogais draugais; nueiti slidžiais keliais; patekti į bėdą ir skurdą, ir tik tada – su nusibalnota nosimi, pabrukta uodega, sulamdyta sveikata, su gėda ir gailesčiu širdyje – grįžti supratus tėvo ir gimtųjų namų reikšmę.

Ar ne taip atsitiko su jaunesniuoju sūnumi? Tai tartum Kristaus piešiamo tėvo paveikslo fonas, išryškinantis paties tėvo bruožus, – to, kuris yra tikras tėvas. *Kokius tėvo bruožus regime aname palyginimo paveiksle?* Tėvas nuolat galvoja apie dingusį sūnų, ilgesingai vis žiūri į tą pusę, kur jis išėjo... Nors sūnus taip nedėkingai su juo pasielgė, – spjovė į gautą auklėjimą, sukėlė tiek širdgėlos ir rūpesčio, padarė negarbės namams, nes nuėjo palaidais keliais, – tėvas apie jį galvoja ne pykdamas, ne ruošdamasis išdrožti pamokslą, kai sugrįš, ne sakydamas, kad taip sūnui ir gerai...

Tokių minčių tėvo galvoje nebuvo nė iš tolo. Jį apėmęs *gailesys sūnui ir jo ilgesys*. Pribėgęs ir susigraudinęs tėvas puola sūnui ant kaklo ir ima bučiuoti. Kai sūnus pradeda sakyti atsiprašymo žodžius, tėvas neleidžia jam baigti, liepia tarnams kuo greičiau atnešti geriausią drabužį ir sūnų aprengti, užmauti jam ant piršto žiedą ir apauti kojas. Tėvo širdyje ir visame elgesyje – nė šešėlio papeikimo, pamokos, pamokslo, priekaišto ar klausimo, kodėl taip padarė. Atvirkščiai: apimtas džiaugsmo, jis liepia ruošti iškilmingą pokylį, puotauti ir linksmintis.

Štai tėvo paveikslas, nupieštas Viešpaties Kristaus ir mūsų atkurtas, švenčiant Tėvo dieną. Pieštas jis prieš du tūkstančius metų, bet ir šiandien gyvas-

tingai tebekalba mūsų širdžiai, kai į jį žvelgiame. Pridėkime, kad Kristus, tą paveikslą piešdamas, kaip paprastai daro visi menininkai, žvelgė į modelį, o tas modelis juk buvo jo dangiškasis Tėvas. Tai tikro tėvo idealas.

Ar daug teko tokių tėvų matyti? Patiems tokio tėvo meilę patirti? Ar iš viso silpnam, ydingam žmogui įmanoma tokiu tėvu tapti? Kodėl gi ne? Juk jei Kristus tokiu būti ragina, tai turi būti su Dievo pagalba ir pasiekiama. O kad ragina, žinome iš jo Kalno pamokslo: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5, 48). Ši Dievo pagalba ateina iš sakramentų, apie kuriuos žinome gražią guodžiančią tiesą: iš jų plaukia reikalinga jėga šauniai atlikti su tuo sakramentu susijusias pareigas. Šiuo atveju ypač svarbus Santuokos sakramentas. Iš jo tėvui plaukia galia tapti tikru tėvu, iš kurio spindi *Kristaus pavaizduoto tėvo* bruožai.

Tokio tėvo meilė įsišaknijusi dangaus Tėve, kurio esmė, apaštalo Jono žodžiais, yra meilė (1 Jn 4, 8). Tokio žemės tėvo meilė yra mylinčio dangaus Tėvo dovana. Tokio tėvo vaikai jo mylinčioje širdyje jaučia plakant dieviškąją dangaus Tėvo širdį. Tai vaikams padeda tėvo klausyti su meile ir dar daugiau – mylėti dangaus Tėvą, kurį mato atsispindint savo tėve.

Laimė vaikams turėti tokį tikrą tėvą! Palaiminti tėvai, trokštantys ir siekiantys tokie būti! Laimė tėvams, kurie, mirties valandą palikdami savo šeimą, gali širdyje tarti: „Kiek ir kaip pajėgėme, siekėme atspindėti mylinčio dangaus Tėvo bruožus." Tokie tėvai, tokios šeimos Viešpačiui yra pasigėrėjimas žemėje, o žemei – palaima.

ANGELAI SARGAI
Iškilios dvasinės būtybės

Gal kada nors lauke esam palikę ir pamiršę kokį geležinį įrankį (peilį, kirvį ar pjūklą). Kai po kiek laiko jį atradome, žinome, kaip atrodė. Anksčiau žvilgėjęs, dabar buvo negražiai aprūdijęs. Teko prisėsti ir tas rūdis nušveisti. Taip atsitinka ne vien su darbo įrankiais, bet ir su mūsų santykiais, tai yra tarpusavio bendravimu. Jie, tie santykiai, irgi negražiai aprūdija, jei pamirštami, pasakius vaizdu, yra palikti lauke, o ne laikomi mūsų minties namuose. Kad vėl deramai sužvilgėtų, prireikia ir juos nušveisti.

Apvalyti, nušveisti tokius *santykius su kitu asmeniu* ne vienas imasi spalio 2-ąją. Mums jau darosi aišku, kokį asmenį čia turime galvoje. Tai angelas sargas, kilni ir mums artima būtybė, kurią pamiršus ryšys su ja aprūdija, sumenksta. Tinkamos medžiagos, siekiant nušveisti šias apnašas, pateikia Šventojo Rašto ištraukos, tądien skaitomos Mišiose. Verta pagalvoti ir apie tai, kam mums apskritai reikia angelo sargo, kas jis toks yra, kokios jo pareigos, kaip jas vykdo.

Kam mums jo reikia? Tai neblogai paaiškina toks gyvenimiškas pavyzdys. Jei vaikams reikia leistis į pavojingą kelionę, tėvai juos patiki prižiūrintiems ir saugantiems palydovams. O mums, Dievo vaikams, ar neskirta šioje žemėje keliauti, ir ilgai? Ir čia pilna pavojingų klystkelių, o dar slankioja piktavalis gėrio priešas, stengdamasis mus į tuos šunkelius nuvilioti. Kaip mus mylintis dangaus Tėvas tuose miglotuose ir pavojinguose takuose galėtų palikti mus vienus, be prižiūrinčių ir saugančių palydovų?

Kas yra tas angelas sargas? Angelai yra Dievo sukurtos iškilios dvasinės būtybės, tyros kaip krištolas, galingos kaip vėtra, spindinčios kaip saulė, pažįstančios mus iki gelmių, liepsnojančios meile Visagaliui, kaip gražiai viename eilėraštyje sako Maironis, kreipdamasis į Viešpatį: „Serafimai per amžius ugnim meilės Tau rausta, / Cherubinai lyg marės tviski Tau sidabrinės." Taigi Dievas, gerasis Tėvas, per visą žmogaus gyvenimą palydovu jam paskiria vieną iš tokių kilnių ir galingų būtybių.

Kokios yra jo pareigos? Angelas sargas mums duotas vesti, saugoti, ginti, patarti, raginti, priminti, perspėti, padėti, guosti, draugauti. Virtinė darbų, ar ne? Pridėkime dar dvi kitas svarbias pareigas. Pirma, atrodo, kad jis neša mūsų maldas prie Dievo sosto. Prisiminkime kunigo tariamus žodžius

Eucharistijos maldoje po konsekracijos: „Karštai maldaujame tave, visagali Dieve: paliepk šventajam savo Angelui nunešti šią auką prie tavo aukštojo sosto – tavo dieviškosios didybės akivaizdon." Tik nežinia, ar čia matytinas mūsų angelas sargas, ar koks nors kitas. Antra, angelui sargui skirta po mirties mūsų sielą, taigi mus pačius, nunešti prie Dievo sosto. Apie tai savo muzikinėje dramoje „Gerontijaus sapnas" kalba anglų kardinolas Džonas Henris Njumanas (John Henry Newman). Kaip šias pareigas angelas vykdo? Ne atžagaria ranka, kaip mes dažnai darome, bet kuo stropiausiai, sau patikėtą asmenį brangindamas ir mylėdamas. Juk žino ir matė, koks brangus yra Dievui žmogus. Juk iš meilės jam savo paties vienatinį Sūnų atidavė kančiai ir mirčiai.

Pažvelgus į kilnųjį mūsų palydovą ir jo pareigas, akį dera užmesti ir į mūsų pareigas jam. *Savo angelą sargą pritinka gerbti.* Tam yra trys priežastys.

Pirma, jis yra labai kilni būtybė, galima sakyti, Dievo dvariškis, stovintis jo šlovės akivaizdoje. Antra, jis yra Dievo legatas, jo paties atstovas. Senojo Testamento Išėjimo knygoje Dievas, kalbėdamas apie mums duotąjį angelą, sako: „Jis turi mano vardą" (Iš 23, 21). Tai reiškia, kad Dievas pats yra jame. Trečia, jis yra mūsų mokytojas ir auklėtojas.

Toliau – *savo angelo sargo privalu šventai bijoti.* Tam yra irgi trys priežastys. Pirma, angelai yra labai galingos dvasios. Antai, prisikėlimo rytą nužengęs iš dangaus, angelas vienu mostu nuverčia nuo Kristaus kapo didžiulį akmenį, kad net sudreba žemė, ir ant jo atsisėda, o išsigandę sargybiniai pastyra lyg negyvi (Mt 28, 2–4). Antra, jam duota galia mus bausti, jei neklausome. Jau minėtoje Išėjimo knygoje Dievas apie mums duotąjį angelą sako: „Nemaištauk prieš jį, nes jis neatleis" (Iš 23, 21).

Trečia, jis mato visus mūsų veiksmus kaip jų liudininkas prieš Dievą. Čia tinka taiklus šventojo Bernardo klausimas: „Kaip tu galėtum drįsti ką nors daryti matant tavo angelui sargui, ko nedrįstum daryti matant man?" (Psalmių komentaras).

Pridėkime dar vieną dalyką. *Pritinka stengtis būti panašiam į savo angelą sargą.* Jis mumis rūpinasi, mums padeda, mus saugo. Taip ir mes turėtume daryti su kitais žmonėmis, ypač tais, kurie mums patikėti. Kaip sako Kristus (Mt 18, 10), angelai sargai visuomet mato dangiškojo Tėvo veidą. Taip ir mes turėtume (kaip gražiai moko Ignacas Lojola savo „Dvasinėse pratybose") visur ir visame kame, visoje gamtoje ir kiekviename daikte, matyti atsispindintį Dievo veidą – jo išmintį, gerumą, grožį. Mūsų angelas sargas visuomet budi. Budėti mus ragina Kristus: „Budėkite, nes nežinote, kurią dieną ateis jūsų Viešpats" (Mt 24, 42); „Budėkite, nes nežinote nei dienos, nei valandos" (Mt 25, 13).

VISI ŠVENTIEJI
Šventieji buvo kaip mes

Lapkričio 1-ąją Bažnyčia pagerbia visus šventuosius. Tai gera proga ištaisyti vieną klaidą, įsibrovusią į mūsų galvoseną ir darančią daug žalos mūsų gyvenimui. Kokia tai klaida? Ją rodo mūsų žvilgsnis į šventuosius. Matydami juos danguje vainikuotus garbe tartum kokius pusdievius, darome išvadą, kad ir gyvendami žemėje jie daug kuo nuo mūsų skyrėsi. „Tai buvo šventieji, rinktiniai, – sakome sau, – ne tokie kaip mes, braidantys po daugybę įgytų ir paveldėtų ydų, trūkumų; todėl ir šventųjų gyvenimo pavyzdys vargiai tetinka." O iš tiesų dauguma šventųjų, gyvendami žemėje, buvo lygiai tokie pat kaip mes: su tais pačiais geismais, tomis pačiomis ar panašiomis ydomis, daug kur šaunantys pro šalį, klystantys ir slystantys, dažnai vis nepasimokantys – visai kaip daugelis mūsų.

Kaip pavyzdį paimkime *dvylika Kristaus apaštalų, kurie savo garbe pralenkia net pranašus, kankinius ir kitus šventuosius.* Kad pralenkia, rodo tradicinė šlovinimo giesmė „Tave, Dieve, garbinam". Po angelų, cherubinų ir serafimų tuojau eina šlovinantis „apaštalų choras garbingas" – pirmiau už „pranašų skaičių gausingą" ir „spindinčias kankinių gretas". Arba štai Apreiškimo knygoje piešiama, kokia amžių pabaigoje bus Kristaus sužadėtinė Bažnyčia. Ją regėjęs evangelistas Jonas rašo: „Ir nunešė mane dvasios jėga ant didelio ir aukšto kalno, ir parodė man šventąjį miestą, Jeruzalę [sužadėtinę]. <...> Miesto mūrai turi dvylika pamatų, ant kurių užrašyti dvylikos Avinėlio apaštalų vardai" (Apr 21, 9–14). Matome, į kokias aukštumas užkelti apaštalai, kaip gerbiami! Tad ir žemėje, trejus metus uoliai auklėti paties Viešpaties Kristaus, apaštalai juk turėjo būti visiškai tobuli, žavaus būdo, be darkančių ydų, turėjo gražiai broliškai sugyventi, mūsų posakiu – nors prie žaizdos dėk!

Tačiau Evangelija labai realistiškai pasakoja, *kokie tie apaštalai iš tikrųjų buvo gyvendami žemėje.* Kad tai pamatytume, užtenka paimti vieną įvykį, aprašytą Mato ir Morkaus. Antai Kristus ryžtingai nukreipia savo žingsnius į Jeruzalę, o pakeliui trečią, paskutinį, kartą mokiniams pasako, kas jo ten laukia: „Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems kunigams bei Rašto aiš-

kintojams. Šie pasmerks jį mirti, atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti, bet trečią dieną jis prisikels“ (Mt 20, 17–19; Mk 10, 32–34). Taigi prieš Jėzaus akis iškyla jo laukiančios baisybės Jeruzalėje, gąsdinanti kartybių taurė, kurią turės gerti. Tačiau jį lydintiems apaštalams dėl šių Mokytoją ištiksiančių įvykių, sakytum, nei šilta, nei šalta. Kas stovi prieš jų akis, kur skrenda jų mintys? Ogi – kaip laimėti sau pirmąsias vietas jo skelbiamoje karalystėje. Du broliai, Jonas ir Jokūbas, net nesigėdija atsivesti savo motiną tam, kad ši abiejų vardu Kristų prašytų toje karalystėje vieną pasisodinti savo dešinėje, kitą – kairėje (Mt 20, 20–21; Mk 10, 35–37). Argi tuo apaštalai neparodo, ir dar taip ne laiku, kokie jie savanaudžiai ir garbėtroškos? Išgirdę Jono ir Jokūbo prašymą, dešimt likusių apaštalų ant jų labai supyksta: kas jie tokie, kuo geresni, kad nori sau pirmųjų vietų (Mt 20, 24; Mk 10, 41)? Argi tuo neparodo, kokie jie ambicingi pikčiurnos, tarpusavy nesutariantys pavyduoliai?

Tarsi šių ydų neužtektų, magaryčioms pasimato dar viena jų negražybė, – kokie jie lengvabūdžiai ir silpnuoliai. Tai ryšku iš fakto, kad žodžiais ką nors pažadėti – greiti, bet, atėjus bandymui, kad ryžtingai veiktų – nė kelmo. Antai susižavėję Mokytoju per Paskutinę vakarienę, sakė pasiruošę eiti drauge su juo net į kalėjimą, pačią mirtį (Mk 14, 31; Lk 22, 33). Tačiau dar tą patį vakarą, Jėzų suėmus, visi baimingai išlakstė kaip avinai, palikę jį sau žinotis. Po Kristaus kryžiumi stovėjo tik vienas po kiek laiko grįžęs Jonas. Ar ne gera pamoka, kaip ant delno parodanti, kad net tokie išaukštinti šventieji kaip apaštalai, gyvendami žemėje, buvo lygiai tokie pat kaip daugelis mūsų?

Šalia šios pamokos reikia pridėti dar kitą, tinkamą mūsų galvosenai ir gyvensenai. Ją vėlgi pateikia ta pati Evangelijos ištrauka. Tai pamoka apie mylėjimą, ir ne bet kokį, o paties Viešpaties Kristaus. Ši pamoka gali ištaisyti kitą mūsų galvojimo klaidą. Daugelis sako taip: „Kuo daugiau manyje prisirenka ydų ir paklydimų, tuo labiau esu atgrasus Viešpačiui Kristui, sumenksta jo meilė man.“ Ana Evangelijos ištrauka apie apaštalų elgesį akivaizdžiai parodo, kad toks galvojimas apie save ir Atpirkėjo meilės mažėjimą šauna visiškai pro šalį, neatitinka tiesos. Kristaus akys buvo atviros, jis matė, kokie buvo jo apaštalai: savanaudžiai, garbėtroškos, pikčiurnos, pavyduoliai, ambicingi, nesutariantys, lengvabūdžiai, silpnuoliai. Ar visa tai žinodamas savo apaštalus mažiau mylėjo? Už mus gali atsakyti evangelistas Jonas, savo pasakojimą apie Paskutinę vakarienę pradedantis šiais žodžiais: „Jėzus, žinodamas, jog atėjo metas jam iš šio pasaulio keliauti pas Tėvą, ir mylėdamas savuosius pasaulyje, parodė jiems savo meilę iki galo“ (Jn 13, 1). Tame pasakojime (užimančiame net penkis Evangelijos skyrius) nerandame nė šešėlio atgrasumo, kurį Kristus būtų jautęs savo apaštalams. Atvirkščiai: daug kur

aikštėn išeina jo meilė. Nurodo, kaip yra juos pamilęs: „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau“ (Jn 15, 9). Kokios mylėjimo gelmės! Sako, kad pats Tėvas juos myli (Jn 16, 27). Vadina juos savo draugais (Jn 15, 15). Rūpinasi, kad nieko netrūktų jų džiaugsmui (Jn 16, 24; 17, 13). Palieka jiems didžiąją savo paties ramybę (Jn 14, 27). Liepia neprarasti drąsos, nes atsiųs kitą Globėją, vesiančią juos į tiesos pilnatvę (Jn 14, 16–26; 16, 13).

Taigi tiesa apie apaštalus tokia, kad visos jų ydos, negražybės ir trūkumai Kristui nekliudė iš visos širdies juos mylėti ir branginti. Tai galioja ir kiekvienam iš mūsų. Skirtumas gal tik tas, kad, būdami tokie, apaštalai buvo atviri Dievo malonei, todėl pasiekė šventumo, o daugelis mūsų dėl įvairių motyvų to nedarome. Besąlygišką Kristaus meilę kiekvienam iš mūsų primena ir jo malda į Tėvą, baigiant Paskutinę vakarienę. Juk ten sako: „Ne tik už juos [apaštalus] meldžiu, bet ir už tuos, kurie per jų žodį mane įtikės“ (Jn 17, 20). O tai esame mes, įtikėję dėl apaštalų ir jų įpėdinių skelbiamo žodžio.

Sakalai (I)

Visi žinome tokią tiesą: vaizdingas žodis kartais žymiai labiau paveikus už kasdienišką. Todėl ir Viešpats Kristus savo mokiniams bei minioms apie didžiąsias tiesas dažniausiai kalbėjo ne paprastais žodžiais, o vaizdingais palyginimais. Vaizdingai kalbėjo ir pranašai. Antai Izaijas sako, kad pasitikėjimas Dievu žmones daro panašius į padangių link skriejančius erelius: „Kurie pasitiki Viešpačiu, atgaus jėgas, pakils tarsi arų sparnais" (Iz 40, 31).

Mūsų poetas Vincas Mykolaitis-Putinas yra sukūręs eilėraštį, kuriame figūruoja lietuvių mėgstami apdainuoti paukščiai – sakalai. Tame eilėraštyje vaizdingai atsispindi krikščionių žvilgsnis į save ir tai, kas su jais vyksta. (Pats poetas galėjo apie tai visai nepagalvoti.)

Lydėdami gęstančią žarą, vėlai
Pakilo į dangų margi sakalai.
Paniekinę žemės vylingus sapnus,
Padangėje ištiesė savo sparnus.
Ir tarė margieji: negrįšim į žemę,
Kol josios kalnai ir pakalnės aptemę.
Sapnai ir šešėliai padangėse mums
Šviesiųjų į saulę kelių nebedrums.
Mes skaisčiąją aušrą dangum pasiviję,
Iš josios vainiko nuskinsim leliją –
Ir miegančios žemės laukus ir uolynus
Paversim į žėrinčius saulės gėlynus.
Ir štai suplasnojo iš naujo sparnais,
Tolyn ir aukštyn, kolei kraujas užkais
Pavytusios saulės ieškota liepsna,
Ir žemei užgims pranašauta diena.

Kai pateikiamas koks nors scenos veikalas, pradžioje nurodomi dalyvaujantys asmenys. Šis eilėraštis yra tartum kokia scena, vaizduojanti krikščionių požiūrį į save. Tad tikslinga susipažinti su veikėjais. Sakalai tebus krikščionys, genialiai įžvelgę ir pasauliui skelbę Dievo apreikštąsias tiesas. Tai –

Paulius, Augustinas, Tomas Akvinietis, Pranciškus Asyžietis, Ignacas Lojola ir virtinė kitų šventųjų, jau gyvenusių ir, Viešpačiui panorėjus, kylančių šiais laikais. Sakalais galima vadinti net paprastus žmones, kurie plačiau ir giliau negu kiti žvelgia į didžiąsias amžinąsias tiesas. Anuos galėtume vadinti didžiaisiais, o šiuos – mažaisiais sakalais. Skaisčioji saulė tegul reiškia anas Dievo apreikštas didžiąsias bei amžinąsias tiesas apie žmogų, jo kilnybę ir vietą Dievo planuose, apie be galo glaudų žmogaus ryšį su Dievu. Kaip iš saulės, taip iš tų tiesų sklinda šviesa, šiluma, gyvastis, džiaugsmas, energija. Dar vieną veikėją reikia pridėti. Eilėraštyje jis tiesiogiai neminimas, bet aiškiai rodomas pagal padarinius. Tai – piktoji dvasia: ta, kuri žmonių sąmonėje išmurzina, užtamsina, iškraipo apreikštas saulėtas tiesas. Dėl tos nelabosios dvasios pastangų daugelis dabartinių krikščionių netikusiai žvelgia į save. Eilėraštyje minimi vylingi sapnai ir šešėliai, aptemę kalnai bei pakalnės ir yra tie murzalai, kraipalai, kliudantys matyti anų tiesų grožį, gelmę bei gaivą, trukdantys suprasti, ką šios tiesos žmogui duoda.

Pasiaiškinę eilėraščio scenoje veikiančius asmenis, eikime prie jų veiksmo. Pakilę nuo žemės sakalai mato, kaip sapnai ir šešėliai joje drumsčia šviesius kelius į saulę, todėl ryžtasi į žemę nebegrįžti, kol iš tos saulės neparneš gėrybių, perkeičiančių jos iškraipytą veidą. „Mes skaisčiąją saulę dangum pasiviję, / Iš josios vainiko nuskinsim leliją – / Ir miegančios žemės laukus ir uolynus / Paversim į žėrinčius saulės gėlynus.“ Užsidegę sakalai šį pasiryžimą uoliai vykdo, šviečiant siekiamam idealui ir vilčiai, kad į žemę ateis tai, kas buvo žadėta iš aukštybių. „Ir tarę, suplojo iš naujo sparnais, / Tolyn ir aukštyn, kolei kraujas užkais / Pavytosios saulės ieškota liepsna, / Ir žemei užgims pranašauta diena.“

Kokią tad tikrovę piešia ši simbolinė eilėraščio kalba? Ogi plačiau nei kiti žvelgiantys žmonės (sakalai) mato, kas kliudo matyti didžiąsias ir amžinąsias tiesas (šviesiąją saulę). Todėl, užsidegę tų tiesų grožiu, gelme ir gaiva, visomis jėgomis ryžtasi iš naujo įdiegti jas žmonių sąmonėje, kad ji, pasidariusi tartum *miegančios žemės laukai ir uolynai*, pavirstų *žėrinčiais saulės gėlynais*. O juk krikščionijai tai buvo pranašauta ir jau dabar vyksta.

O kas tuos matymą kliudančius murzalus ir kraipalus įnešė į žmonių sąmonę, jau buvo nurodyta aiškinant scenoje veikiančius asmenis. Tai padarė piktoji dvasia. Ta senoji pragaro gyvatė (Apr 12, 9) tebėra angelo prigimties, todėl gudri ir apdairi. Kai numato, kad tiesiogiai nesugundys daryti bloga, pakeičia savo taktiką: kviečia, skatina imtis menkesnio gėrio, kad žmonės, sukaupę į jį dėmesį, nebematytų didesnio ir nesisemtų iš ten džiaugsmo, šviesos, energijos. O tai jau reiškia didelę blogybę, didelę žalą. Taip ir yra atsitikę. Laikui slenkant, ji įpiršo krikščionims praktikuoti vieną dorybę: iš-

pažinti prieš Dievą savo menkybę, kad nebematytų Dievo suteiktos didybės ir kilnybės. Dargi daugiau: ne tik kad tos didybės ir kilnybės nebematytų, bet tiesiog ja nebetikėtų! Turime nebijoti aiškiai ir blaiviai pažvelgti į faktus, į tai, kas iš tikrųjų yra atsitikę. Nieko gero nebus, jei dėsimės akidangčius, kaip anksčiau uždėdavo pakinkytiems arkliams, kad kaip jie matytume tik tai, kas tiesiai priešais ir nieko daugiau.

Sakalai (II)

Viešpats Kristus, pažadėjęs ant Petro – Uolos – statyti savo Bažnyčią, pridėjo, kad pragaro vartai jos nenugalės (Mt 16, 18). Tuo aiškiai pasakyta, kad ji bus pragaro galybių puolama. Tai ryšku ir iš apaštalo Pauliaus žodžių, kad mes, sudarantys Bažnyčią, grumiamės su – „dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose" (Ef 6, 12). Vadinasi, šios blogio jėgos mus puldinėja siekdamos įvairiopai pakenkti. Atrodo, kad joms neblogai sekasi, nes dabartiniai krikščionys nebemato jiems Dievo suteiktos kilnybės ir didybės, ja net vargiai tebetiki. Krikščionybės istorija rodo, kad anksčiau to nebuvo. Iš kur tai atsirado? Ogi iš to, kad piktoji dvasia gudriai įpiršo praktikuoti vieną dorybę, vienašališkai atsietą nuo kitų: išpažinti savo menkybę prieš Dievą, vis prisimenant savo nuodėmingumą ir prašant kalčių atleidimo. Tai atrodo dorybinga, bet iš tikrųjų yra žalinga, nes iš krikščionio sąmonės genama lauk jo didybė ir kilnybė. O ji tokia svarbi, kad žvelgtume į save ir kitus juos gerbdami, kad stebėtumėmės mumyse nuveiktais Dievo darbais, kad šios žemės gyvenimo keliais žengtume ne surūgusiai, o džiugiai.

Kaip į tai žiūrėti, kas čia sakoma? Ne kaip į kategorišką tvirtinimą, bet kaip į atvirą, blaivų klausimą, ar ne taip iš tikrųjų yra. Paimkime keletą didžiųjų Dievo dovanų, mums pažeriamų, kai krikštu daromės Bažnyčios, Kristaus sužieduotinės, nariais. Pažiūrėkime, kas su jomis atsitiko daugelio dabartinių krikščionių sąmonėje.

Pradėkime nuo tikrai didžios dovanos – Šventosios Dvasios, gyvenančios krikščionyje kaip šventovėje. Taip juk skelbia didysis sakalas – Kristaus šauklys Paulius. „Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia? <...> Dievo šventovė šventa, ir toji šventovė – tai jūs!" (1 Kor 3, 16–17). Taip sako pats Kristus savo mokiniams per Paskutinę vakarienę: „Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius, – Tiesos Dvasią, <...> ji yra pas jus ir bus jumyse" (Jn 14, 16–17). Turime sutikti, kad žmogui būti šventove, kurioje apsigyvenusi Dievo Dvasia, yra didelė garbė. Toks žmogus, tapęs jos šventove, yra tikra kilnybė. Bet dabartiniam krikščioniui pasidarė įprasta prieš Dievą išpažinti savo menkybę. Daugybė dabartinių krikščionių praktiškai netiki,

kad juose galėtų gyventi Šventoji Dvasia. Per Sekmines žmogus Šventąją Dvasią prisimena, tartum nuveda kaip brangią viešnią į savo sielos seklyčią, bet ir palieka ten sau žinotis: nenueina nei pasikalbėti, nei pasiteirauti, kaip toje seklyčioje jaučiasi, nei pasiklausti patarimo, kai abejoja. O juk Šventoji Dvasia tikrai gali patarti. Iš Katekizmo žinome, kad ji yra išminties, supratimo, patarimo ir kito gėrio nešėja. Iš Kristaus žinome, kad ji yra mūsų globėja, kuri visko išmokys ir viską primins (Jn 14, 25), ves į tiesos pilnatvę (Jn 16, 13), kad būsime jos apgaubti jėga iš aukštybių (Lk 24, 49). Visa tai žinome, bet to pasisemti į savo sielos seklyčią neiname, nes jos buvimu toje seklyčioje netikime. Jei tikrai tikėtume, taip kiauliškai su Šventąja Dvasia nesielgtume.

Eikime prie kitos didelės dovanos krikščioniui: jis su Kristumi sudaro vieną kūną. Kristus – to kūno galva, mes – to kūno nariai. Tai irgi skelbiama didžiojo sakalo Pauliaus: „Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai" (1 Kor 12, 27; Ef 1, 22–23; Kol 1, 18). Tai patvirtina kitas didysis sakalas Augustinas. Štai jo žodžiai: „Sveikinkime vienas kitą ir dėkokime Dievui, kad esame ne vien krikščionys, bet Kristus. Stebėkimės ir džiaukimės. Jei jis – galva, mes – nariai, jis ir mes sudarome vieną jungtinį asmenį, vieną Kristų" („Traktatai apie Evangeliją pagal Joną"; Jn 21, 8). Ir čia turime sutikti, kad žmogus kaip Kristaus kūno dalis (arba, drąsiais Pauliaus ir Augustino žodžiais, tiesiog Kristus) yra kilnybė, iškelta į didybės aukštumas. Tai irgi yra priešinga įpročiui save menkinti prieš Dievą. Matome daugybę dabartinių krikščionių, kurie praktiškai netiki, kad galėtų būti Kristaus švento kūno dalis. Lūpomis gal šią tiesą pakartoja, nes taip reikia. Bet kad ji žmogui neštų neišsakomą džiaugsmą, pripildytų šventos pagarbos sau ir kitiems, verstų (Marijos žodžiais) stebintis sušukti, kad *didžių dalykų padarė jam Visagalis*, tokio žmogaus šiandien turbūt reikėtų ieškoti su žiburiu. Galime savęs paklausti ir tokio dalyko. Ar dažnai girdime dvasininkus kalbančius, kad žmonės tiesiogine prasme yra Kristaus kūno dalis? O juk taip būtų kalbama apie krikščionio esmę – kas jis toks yra.

Matome, kaip reikia šiandien naujų sakalų, kurie, pakilę prie anų didžiųjų džiugiųjų tiesų, jas parneštų į krikščionių sąmonę, o ši, Mykolaičio-Putino žodžiais tariant, pavirstų *žėrinčiais saulės gėlynais*.

Pabaigai tiktų ir Maironio žodžiai iš eilėraščio „Užtrauksme naują giesmę", tik vietoj „tėvyne" mintimis ištarus „krikščioni": „Numesk, tėvyne, rūbą seną, / Kurį užvilko svetimi!" Dabartinių krikščionių menkavertiškumo rūbą užvilko jiems svetima piktoji dvasia. Jį tikrai verta nusimesti.

KRISTUS KARALIUS
Visatos Valdovas Kristus

Pradžioje keletas sakinių dėl pačių Kristaus titulų (Karaliaus, Valdovo), nes dabar šie žodžiai nebereiškia lygiai to paties, ką anksčiau. Jau senovės romėnai sakė: „Laikai keičiasi ir mes keičiamės su jais." Keičiasi ir mūsų kalba, vartojami įvaizdžiai.

Antai Šventajame Rašte žmogaus jausmai dažnai buvo reiškiami žodžiu „inkstai". Pateiksiu pavyzdėlių iš pranašo Jeremijo knygos. Dabartinis dažniausiai skaitomas vertimas sako apie Dievą: „Aš tiriu širdį, išbandau jausmus" (Jer 17, 10). Lotyniškajame variante pasakyta: „Aš tiriu širdį, išbandau inkstus" („Ego Dominus scrutans cor, et probans renes"). Dabartinis vertimas sako: „Tu permatai jausmus ir širdį" (Jer 20, 12), o lotyniškajame variante pasakyta: „Tu permatai inkstus ir širdį" („Tu vides renes et cor"). Psalmėse tokių pavyzdžių daugybė. Dabar žodis „inkstai" mums nekelia jokių jausmų.

Panašiai karaliai, kuriuos dabar matome, daug kuo skiriasi nuo ankstesnių. Anų rankose buvo visa valdžia, o kone visi dabartiniai, galima sakyti, yra tik valdžią puošiančios figūros. Todėl ir karaliaus įvaizdis Kristui tarsi menkai tebetinka, nes Dievo Sūnus yra žymiai daugiau negu tik tokia figūra. Kristui juk duota visa valdžia danguje ir žemėje (Mt 28, 18). Tad buvo pridėtas kitas titulas – Visatos Valdovas. Tačiau, Vakaruose įsigalėjus demokratinei santvarkai, valdovų kaip ir nebėra. Tai iš ko dabartinis žmogus susidarys konkretų vaizdą, ką reiškia Kristus kaip Valdovas? Todėl, Kristų minint kaip Karalių ir Valdovą, pravartu bus prisiminti ir tai, kaip į jį žvelgė Ignacas Lojola. „Dvasinėse pratybose" Kristų jis vadino Vadu. Prisiminkime pagrindines gero vado, arba vadovo, savybes ir pažiūrėkime, kaip šauniai jos reiškiasi Kristuje.

Geras vadas turi viziją. Asmuo, kurio žvilgsnis išsisklaidęs detalėse, ir nejungia jų savo galvoje į vieną planą, neturi įkvepiančio idealo, tas, kuriam trūksta vizijos, nėra joks vadas.

Geras vadas tvirtai laikosi principų. Vadas, kuris svyruoja, vargiai tinka vadovauti. Bet yra buvę dar blogesnių vadų: ne tik kad nesilaikė principų, bet iš viso jų neturėjo.

Geras vadas pažįsta savo žmones. Todėl kai kurie išmintingi senovės valdovai persirengdavo, kad nebūtų pažinti, ir išeidavo pabūti tarp paprastų žmonių, norėdami pažinti jų būklę, rūpesčius, kuo jie skundžiasi, ko ilgisi. Vadovavimas žmonėms, užsidarius svajonių pilyje, veda prie apmaudžių klaidų.

Geras vadas siekia tarnauti. Tarnavimas yra jo absoliuti vertybė. Siekis pirmiausia praturtėti ar būti paaukštintam menkina gerą vadovavimą, dėl to vadas nebus gerbiamas ir jo vadovaujamų žmonių.

Pagaliau, *gero vado tarnavimas pagrįstas meile*: meile savo šaliai, meile savo žmonėms, meile Dievui. Meilė daro jį dėmesingą, kantrų, gerbiantį, nenuilstamą, pasiruošusį prireikus aukoti savo gyvybę už tuos, kuriems buvo paskirtas vadu.

Jei dabar pažvelgsime į Kristų, pamatysime visas šias gero vado savybes – tiesiog keliančias nuostabą. Geram vadui, sakėme, būdinga vizija. Kaip aiškiai mūsų Viešpats matė savo didžiąją misiją žemėje! Kokia aiški buvo jo perspektyva žvelgiant į žmogų, jo gyvenimą ir likimą!

Geras vadas, sakėme, tvirtai laikosi principų. Kaip ryžtingai Jėzus skelbė dangaus karalystę, nebijodamas užsitraukti savo priešų neapykantos, netgi žūties! Fariziejai ir Rašto aiškintojai nirto ant jo ir rezgė planus, kaip pražudyti už tai, kad šabo dieną Kristus gydė ligonius, taip suteikdamas jiems daug džiaugsmo (Mt 12, 10–14; Mk 3, 4–6). Dangaus karalystę Kristus skelbė net numatęs, kad tuo praras dalį draugų ir mokinių (Jn 6, 66–67).

Geras vadas, sakėme, pažįsta savo žmones. Kristus, Dievo Sūnus, žmones pažino iki pat jų būties gelmių, geriau už juos pačius. Tai irgi praneša Evangelija. Antai per Paskutinę vakarienę Petras užsidegęs tvirtino, kad yra pasirengęs guldyti už jį savo gyvybę, o Kristus žinojo, kad dar tą patį vakarą apaštalas triskart išsigins savo Mokytojo (Lk 22, 33–34; Jn 13, 37–38). Tą puikų pažinimą evangelistas suglaudžia dviem trumpais teiginiais: „Jam nereikėdavo, kad kas paliudytų apie žmogų. Jis pas žinojo, kas yra žmoguje“ (Jn 2, 25). Iš savo patirties jis žinojo, ką reiškia žmogų ištinkanti nedalia. Jis buvo nedėkingai atmestas, išduotas, niekinamas, persekiojamas, neteisingai kaltinamas, tardomas, mušamas, ištiktas veriančių skausmų mirties.

Geras vadas, sakėme, siekia tarnauti. Argi tarnavimas nebuvo Kristaus gyvenimui kelią rodanti žvaigždė? „Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti“ (Mt 20, 28). Ar ne todėl, Pauliaus žodžiais, būdamas tos pačios lygybės su Dievu, apiplėšė pats save tapdamas žmogumi, kad galėtų būti mūsų klusniu tarnu? (Fil 2, 7–8).

Pagaliau, sakėme, kad gero vado tarnavimas pagrįstas meile. Argi meilė nebuvo svarbiausias jo būdo bruožas, nulėmęs patį Įsikūnijimą? Kokia liepsnojanti meilė Kristaus širdyje skatino jį ieškoti pamestųjų, gydyti ligonius, guosti nuliūdusius, atleisti nuodėmes, prikelti mirusius, pagaliau – atiduoti savo gyvybę už mus?

nojanti buvo ta meilė, matome iš jo žodžių savo draugams prie Paskutinės vakarienės stalo: „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau“ (Jn 15, 9). Matome ją, neatspiriama trauka palietusią tūkstančius širdžių, tarp jų ir mūsiškes.

Ką tad turėtume sakyti apie Bažnyčią, patikėtą tokiam Vadui? Joje glūdi stulbinantis potencialas pasaulyje kurti teisingumo, meilės ir taikos karalystę. O ta Bažnyčia – tai juk mes, ją, Dievo tautą, sudarantys žmonės.

Kristaus būdas

Ne vienam mūsų gal teko susitikti asmenį, kuris tiesiog žavėjo savo būdo savybėmis: drąsus, draugiškas, dėkingas, atviras, užstojantis, kilniaširdis, gebantis planuoti... Kaip dažnai skrisdavo pas tokį mūsų mintys, kupinos pasigėrėjimo! Ar ne toks asmuo yra gyvas, gyvenantis, įsikūnijęs Kristus?

Turbūt jokia kita Evangelijos ištrauka taip vaizdžiai neatskleidžia žavių Kristaus būdo savybių kaip ta, kuri pasakoja apie vieną įvykį, artinantis jo gyvenimo pabaigai žemėje. Daugeliui ta Evangelijos vieta gerai pažįstama, nes girdėta Mišiose, kai laidojamas ar minimas brangus asmuo. Ji pasakoja, kaip dvi seserys Betanijoje, kurių namuose Jėzui buvo miela lankytis, praneša, kad susirgo jų brolis Lozorius, ir kaip Viešpats Kristus pasielgė. Prisiminkime šį Evangelijos pasakojimą ir stebėkimės, žavėkimės Kristaus būdo savybėmis. Koks toli siekiantis jo žvilgsnis! Kokia jautri ir mylinti širdis! Kokia drąsa, kokia plieninė valia! Kokie nuostabūs jo tariami žodžiai!

Toli siekiantis ir planuoti gebantis žvilgsnis. Kaip sakyta, Jėzui buvo miela užeiti į Betanijos kaimą pas vieną šeimą: Mortą, Mariją ir jų brolį Lozorių. Buvo su jais artimai susidraugavęs. Evangelistas sako: „Jėzus mylėjo Mortą, jos seserį ir Lozorių." Broliui sunkiai susirgus, seserys duoda Jėzui žinią. Jos yra tikros, kad Jėzus atėjęs pagydys. Juk jam buvo taip sāva gydyti ligonius. Bet Viešpats, gavęs žinią, dvi dienas lieka kur buvęs ir leidžia savo bičiuliui Lozoriui numirti. Štai ir išnyra požiūrio skirtumas. Seserys mato vien šeimos nelaimę – brolio mirtį, ir nieko daugiau. Tai rodo jau patys žodžiai, kuriais atėjusį pasitinka: „Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mūsų brolis nebūtų miręs!" Ribotas požiūris būdingas ir artimiesiems: „Argi tas, kuris atvėrė neregiui akis, negalėjo padaryti, kad šitas nemirtų?" Taigi mato tik netektį, nieko už jos. O Jėzui Lozoriaus mirtis yra iš anksto įsimūrijusi į toli siekiančius Dievo planus: savo požiūriu į ją Kristus liudija Tėvo galią ir stiprina žmonių tikėjimą. Todėl mokiniams ir sako, jog džiaugiasi, kad ten jo nebuvo, kad Lozoriaus nepagydė.

Kita savybė – *širdies jausmingumas.* Argi to neliudija šie evangelisto žodžiai: „Pamatęs Mariją verkiančią ir kartu atėjusius žydus verkiančius, Jėzus labai susigraudino ir susijaudinęs paklausė: „Kur jį palaidojote?" Dar labiau

mums už širdies griebia tolesni evangelisto žodžiai, kad eidamas prie kapo Jėzus pravirko. Aplinkiniai kalbėjo: „Štai kaip jis jį mylėjo!“ Gražus liudijimas, kaip Jėzus myli: jautriai, jausmingai, iki ašarų.

Dar viena savybė – *plieninė valia, kliūčių nepaisanti drąsa.* Jėzus aiškiai žino, kas su juo netrukus įvyks Jeruzalėje. Tai nurodo ir savo mokiniams: „Žmogaus Sūnus bus atiduotas aukštiesiems kunigams bei Rašto aiškintojams. Jie pasmerks jį mirti, atiduos pagonims tyčiotis, nuplakti ir nukryžiuoti“ (Mt 20, 18–19). Kadangi tokia yra Tėvo valia, Jėzus žino: ją vykdyti galima tik ryžtingai, drąsiai, iki galo. Žino, kodėl aukštieji kunigai, Rašto aiškintojai, fariziejai taip įdūkę: dėl daromų stebuklų žmonės laiko jį Mesiju. Šį tikėjimą Kristus dar labiau sustiprina, prikeldamas iš kapų Lozorių ir taip viešai parodydamas Tėvo duotą galią vadovauti net mirties viešpatijai. Tuo veiksmu jis priartina ir savo mirties nuosprendį.

Pagaliau, kokie *nuostabūs Jėzaus tariami žodžiai.* Palyginkime savo žodžius ir jo. Kiek mes prikalbame tuščių, neapdairių, nuobodžių ir pro šalį savo „pranašavimais“ šaunančių žodžių! Ir kaip gražiai tiesą liudija Jėzaus žodžiai! Kokie maloningi jie sklinda iš Jėzaus lūpų! Antai kaip evangelistas Lukas praneša apie jo lankymąsi tėviškėje: „Visi jam pritarė ir stebėjosi maloningais žodžiais, sklindančiais iš jo lūpų“ (Lk 4, 22). Dar įspūdingesnį liudijimą apie Jėzaus žodžius pateikia šventyklos sargybiniai Jeruzalėje. Pasiųsti jo suimti ir grįžę tuščiomis rankomis, pasiaiškina: „Niekada žmogus dar nėra taip kalbėjęs!“ (Jn 7, 46). Ir iš mūsų aptartos Evangelijos vietos matome, kad išsipildo kiekvienas jo duotas pažadas. Antai jis buvo anksčiau pasakęs: „Ateis valanda, – ir dabar jau yra, – kada mirusieji išgirs Dievo Sūnaus balsą, ir kurie išgirs, tie atgis“ (Jn 5, 25). Ir štai žmonės mato, kaip miręs Lozorius, išgirdęs Jėzaus balsą, gyvas išeina iš kapo. Toje pačioje Evangelijoje matome Jėzaus tariamo žodžio galią: jo klauso ne tik vėtros ir vandenys, kai liepia nutilti, bet ir mirties galios, kai pareikalauja atiduoti, ką pagrobė.

Šie Kristaus bruožai, juos prisimenant, gali mums padėti džiugiau ir vaisingiau su juo bendrauti. Juk toks jis pas mus ateina kaip svečias šventojoje Komunijoje. Jo žvilgsnis apima ir planuoja visą mūsų ateitį. Jis mus myli jautriai, jausmingai, iki ašarų. Ką jis yra nusistatęs padaryti su mumis, jo plieninė valia tikrai įvykdys. O nusistatęs daryti tikrai šaunių dalykų. Ir jam, kaip kiekvienam sėjėjui, kelia džiaugsmo matant, kaip jo žodžiai mūsų gyvenimo dirvoje neša vaisių.

HOMERO IŠMINTIS KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTEI
Lotoso valgytojai

Vatikano II Susirinkimo dogminė konstitucija apie Bažnyčią („Lumen gentium") kalba apie tai, kuo geri yra tautų papročiai, kūryba. Sakoma, kad Bažnyčia „atmena turinti rinkti derlių drauge su tuo Karaliumi, kuriam tautos duotos kaip paveldas (plg. Ps 2, 8) ir į kurio miestą jos neša savo dovanas bei turtus". Tad ir graikų tautos sukurtas „Odisėjos" epas yra Kristaus miesto, arba rūmų, puošmena. Senovės dainius Homeras pasakoja, kaip graikai paskelbė karą Trojos miestui. Jį nugalėję ir sugriovę, susėdo į laivus ir laimingai sugrįžo į savo tėvynę. Tik vienam Odisėjui su būriu karių buvo lemta ilgai klaidžioti po jūras marias. Kol pasiekė savo gimtinę, keliautojus lydėjo daug nuotykių ir pavojų. Kai žvelgiame į Odisėją ir jo vyrus, matome save, panašiai keliaujančius į savo amžinąją tėviškę. Tad švęskime Kristų Karalių jau čia, žemėje, pasigerėdami keliomis „Odisėjos" istorijomis, kurios pasakoja ir apie mus.

Vėjas ir jūros srovės Odisėjo laivus nunešė prie vienos salos, kurios gyventojai maitinosi lotoso augalu. Odisėjas pasiuntė keletą savo vyrų salos apžiūrėti. Vietiniai gyventojai juos priėmė labai draugiškai, kaip mielus svečius. Pasodinę už stalo, ėmė vaišinti tuo savo valgiu. Vos tik keleiviai paragavo saldžių lotoso vaisių, dingo jiems mintys apie tėviškę. Neberūpėjo nei gimtieji namai, nei tėvai, nei jų laukiančios žmonos, vaikai. Pamiršo net, kokiam tikslui buvo į salą siųsti. Dabar juos buvo apėmęs troškimas likti čia per amžius ir puotauti kartu su lotoso valgytojais. Odisėjui prireikė su jėga ištempti iš salos savo vyrus, verkiančius, kad turi ją ir jos vaisius palikti. Kurį laiką netgi turėjo laikyti pririštus grandinėmis po laivo suolais, kad nešoktų bėgti į tą salą atgal.

Lotoso vaisius pakeiskime pasaulio siūlomais malonumais ir turėsime taiklų savo pačių vaizdą. Ar ne tiesa, kad daugelis žmonių, paragavę šios žemės džiaugsmų, pamiršta savo amžinąją tėviškę? Kalno pamoksle Kristus liepė nebūti baimingai susirūpinusiems dėl to, ką valgysime ar kuo vilkėsime (Mt 6, 25; Lk 12, 22). O kas atsiveria mūsų akims, kai šiandien žvelgiame

į pasaulį? Ogi kad ištisiems pulkams kaip tik šie dalykai yra dėmesio centre. Kol gėrybių žmogus turi menkai, baimingai siekia jų įsigyti kuo daugiau. Kai turi apsčiai, baimingai rūpinasi, ką su jomis bedaryti: kaip sukirpti drabužį, kad išsiskirtų nauja mada; ką dėti ant veido, kad kristų į akį savo žava; kuo apkrauti stalą, kad stebintų savo gausa. To nesupraskime klaidingai, kad neturime tvarkingai rengtis, skoningai puoštis, vaišingai priimti svečius. Pažvelkime į gamtą: darna, grožis, džiugesys šviečia iš kiekvieno Dievo darbo. Tai yra kiekvieno Dievo vaiko žymė. Šie dalykai nepeiktini. Bartina, jei tampa pirmaeiliais, tartum nebebūtų svarbesnių, bartina, jeigu kūno apranga, veido grožis, būsto įrengimas ir panašūs dalykai yra gyvenimo tikslas, minčių centras, vienintelis pokalbio objektas. Juk kaip mokė Viešpats Kristus? Jis nesakė, kad apdaro, valgio, namų žmogui nereikia. Atvirkščiai: net iškėlė šių dalykų svarbą, nurodė, kaip pati Apvaizda susirūpinusi, kad jų mums netrūktų. Tik liepė tuose dalykuose nepasiklysti, laikyti juos antraeiliais, o pirmiausia siekti Dievo karalystės (Mt 6, 33; Lk 12, 31). Deja, neretai matome tai, kas priešinga Kristaus mokymui. Į žemę ir medžiagą daugelis žmonių taip pasineria, kad dangui ir dvasiai nebelieka dėmesio. Laikinieji dalykai taip susiurbia mintis, jausmus ir troškimus, kad amžinieji neberūpi. Kitais žodžiais, lotoso vaisiai tokie gardūs, kad iš omens dingsta tėviškė.

Prarastas rūpestis tėviške gali būti visoks. Pavyzdžiui, kovingas amžinosios tėvynės atmetimas. Mūsų ekskunigas Jonas Ragauskas Lietuvoje sovietmečiu yra parašęs knygą „Nenoriu dangaus“. Šią tezę paryškina autoriaus žodžiai knygos pradžioje: „Visų mūsų vienintelė ir tikroji tėvynė yra žemė! Tepadeda ši knyga religijos paklupdytam ir sulenktam žmogui atsitiesti! Tepadeda jam, užuot pravardžiavaus motiną žemę „ašarų pakalne“, visa širdimi ją pamilti ir kartu su sąmoningaisiais tarybiniais žmonėmis būti laimingais Komunizmo rūmų statytojais ir pirmaisiais jų gyventojais! „Nenoriu dangaus!“ Tai turi būti ne vien ateisto, bet ir teisto (tikinčiojo) gyvenimo šūkis.“ Tolesniais knygos žodžiais: „Palikime dangų Dievui ir jo angelams, o mes statykimės rojų žemėje.“ Kitais atvejais tas nesirūpinimas savo amžinąja tėviške yra nesąmoninga užmarštis. Prieš ją nekovojama, bet ir apie ją negalvojama. Kovingo atmetimo pavyzdį paėmę iš to, kas vyko komunistinėse šalyse, dabar galime pažiūrėti, kas dedasi daugelyje kitų – kapitalistinių. Anuose buvo garbinamas kolektyvo stabas, šiuose lankstomasi Mamonos dievaičiui. Ten materializmą skiepijo rimbas, čia tai daro reklama. Mamonos dievaitis tiesiog plėšosi, kad tik daugiau įsiūlytų savo lotoso vaisių, kad žmonės jų vis daugiau valgytų, jais gėrėtųsi ir vis daugiau reikalautų, vis giliau mintimis ir širdimi nerdamiesi į trejopą pasaulio linksmybę,

nurodytą apaštalo Jono laiške, – į kūno geismą, akių geismą ir gyvenimo puikybę (1 Jn 2, 16).

Odisėjui prireikė jėga ištempti savo siųstuosius vyrus iš lotoso salos, spurdančius ir verkiančius, kad turi tą salą ir jos vaisius palikti. Taip ne kartą pasielgia ir Viešpats Dievas su mumis, kai pasineriame į medžiaginių ir laikinų gėrybių malonumus. Pasiunčia ligą, nelaimę, artimo asmens mirtį ir panašių dalykų, kurie tuos malonumus apkartina, lotoso vaisius ištrenkia iš rankų kaip vaikui pavojingą žaislą. Tartum jėga *nukreipia žvilgsnį į tikrąją žmogaus paskirtį*, verkiantiems ir spurdantiems parodo, kad tėviškė ne čia, o kitur. Tačiau mums nėra reikalo laukti, kad Dievas imtųsi tokios skausmingos operacijos. Patys turime priemonių kovoti su tuo kenksmingu pasaulio vaisių veikimu.

Eolo maišas

Stebime Homero apdainuotą Odisėjo ir jo vyrų kelionę laivu iš Trojos namo. Vienas vaišingas karalius jiems įteikė labai naudingą dovaną. Tas karalius buvo vardu Eolas. Jam dievai buvo paskyrę valdyti vėjus. Kad netrukdytų keliauti, Eolas visus tuos vėjus sugaudė, sukišo į jaučio odos maišą ir užrišęs atidavė Odisėjui. Paliko pūsti tik Zefyrą, kuris graikus švelniai, bet sparčiai nešė į tėviškės pusę. Devynias dienas ir naktis jie taip plaukė Zefyro nešami. Dešimtąją jau matė iš tolo gimtuosius namus. Odisėją apėmė saldus miegas. Mat visą laiką stovėjo prie vairo, kad šis kuo tiesiau plauktų ir visi kuo greičiau pasiektų savo tėviškę. Bet, jam užsnūdus, įvyko nelaimė. Kartu plaukę kariai galvojo, kad maiše jų vadas gabena kokias brangenybes. Ėmė šnibždėtis, kad jame tikriausiai sudėtas iš Eolo gautas auksas ir sidabras. Ne kitur turi būti ir iš nugalėto Trojos miesto pasiimtas grobis. O jie, visur vargę ir plaukę drauge, grįžta tuščiomis rankomis. Vienas pasiūlė, kol vadas miega, slapčia maišą atrišti ir bent pažiūrėti, ko ten pridėta. Visi pritarė. Vos tik atrišo, maiše buvę vėjai šūst padrykt ir išlakstė, kaukdami ir plakdami vandenis į didžiules bangas, keleivius vėl ėmė nešti atgal į neaprėpiamas marių tolumas. Su ašaromis akyse vyrai matė, kaip tolsta nuo jų gimtinė, prie kurios jau buvo taip arti. Pabudęs Odisėjas klausė savęs, ar po tiek vargų neverčiau šokti nuo laivo į putojančias bangas ir nusiskandinti. Kai audrų sujaukta jūra liovėsi šėlusi, pamatė vėl atsiradę ten, kur buvo prieš tai, netoli Eolo salos. Odisėjas nuėjo pas vaišingąjį karalių iš naujo prašyti pagalbos. Išgirdęs, kas atsitiko su duotąja dovana, vėjų valdovas jį rūsčiai pavarė šalin.

Tas įvykis – gera pamoka gyvenimui. *Mums irgi visokie vėjai neleidžia keliauti tiesia kryptimi į tikslą, dažnai gainiodami šen ir ten.* Tokie priešiški vėjai yra žmogaus blogi įpročiai. Įprotis yra galinga jėga. Ne veltui sakoma, kad jis darosi antrąja prigimtimi. Tai ryšku žvelgiant tiek į gerus įpročius, tiek ir į blogus. Ką matome, kai žmogus dar nėra pratęs dirbti kokio nors darbo? Įrankis neklauso, krinta arba slysta iš rankų, nepataiko, kreivoja. Dirbėjas varvina prakaitą, įsitempęs drebina kinkas, ypač jei šalia stovi ir stebi kiti. O kai įpratęs, visa plaukia kaip per sviestą, net miela žiūrėti. Tai regime visur: žmogui sportuojant, muzikuojant, atliekant kitą sudėtingesnį

darbą. Gera praktika, įprotis veikti svarbus ir doros srityje. Panašiai veikia ir blogas įprotis. Žmogus pasiryžta žengti geru taku, bet blogas įprotis ką nors daryti, žiūrėk, jau nuveda į šunkelius. Kaip geras įprotis yra didelė paspirtis, taip blogas – kliūtis. Geras galingai neša pirmyn, blogas nuolat kreipia iš kelio šalin.

Eolas sukišo priešiškus vėjus į maišą ir paliko pūsti tik Zefyrą, kuris graikus švelniai, bet sparčiai nešė į tikslą. Taip ir mes turime elgtis su savo įpročiais: blogus šalinti, o gerus palikti ir puoselėti. Šie švelniai ir sparčiai neš į tikslą. Turime saugotis, kad mūsų blogi įpročiai, kada jais atsikratome (tartum sukišame į maišą ir užrišame), vėl iš jo neišlėktų, nes tai būtų didelė nelaimė. Čia tinka viena Evangelijos vieta. Joje skaitome: „Netyroji dvasia, išėjusi iš žmogaus, klaidžioja bevandenėse vietose, ieškodama poilsio. Neradusi ji sako sau: „Grįšiu į savo namus, iš kur išėjau." Sugrįžusi randa juos iššluotus ir išpuoštus. Tada eina, pasiima kitas septynias dvasias, dar piktesnes už save, ir įėjusios jos ten apsigyvena. Ir paskui tam žmogui darosi blogiau negu pirma" (Mt 12, 43–45; Lk 11, 24–26). Tokie yra Kristaus žodžiai. Panašiai kalba šventasis Petras, jo paskirtasis įpėdinis: „Bet jeigu, ištrūkę iš pasaulio purvyno Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu, jie ir vėl jame įklimpę pralaimi, tai jiems paskui darosi blogiau negu pirma. Jiems būtų buvę geriau iš viso nepažinti teisumo kelio, negu, jį pažinus, nusigręžti nuo jiems duoto šventojo įsakymo" (2 Pt 2, 20–22). Teisingai sako priežodis: „Išmaudyta kiaulė vėl voliojasi purvyne."

Antrąkart pas Eolą pagalbos nuėjęs Odisėjas jos nebegavo; buvo rūsčiai pavarytas šalin. Tai neblogai vaizduoja, ką patiria prie blogo įpročio sugrįžęs ir vėl į jį įjunkęs asmuo. Ar daug kas tokiu pasitikės? Ar vertins duodamą garbės žodį, kai pats jiems savo veiksmu parodė, jog yra silpnavalis?

Gera padaryti tokią išvadą. Pavyko blogu įpročiu nusikratyti (įkišti į maišą) – laikyk gerai užrišęs, kad nereikėtų kaip Odisėjo vyrams iš kartaus gailesio krimstis pirštų.

Scilė ir charibdė (I)

Kai Odisėjas su savo kariais po laimėto Trojos karo vyko namo, iškilo dar viena gerokai išgąsdinusi kliūtis. Reikėjo plaukti pro Scilę ir Charibdę. Iš vandens kyšojo dvi uolos. Viena staigiai kilo aukštyn, kone rėmė debesis. O jos papėdėje vėrėsi kiaurymė, kurioje tūnojo šešiagalvė pabaisa Scilė. Tos galvos buvo ginkluotos čiuptuvais, kuriais pastverdavo, kas tik plaukė pro šalį. Pusiau pasinėrusi savo tamsioje kiaurymėje, savo alkiui malšinti tykodavo atklystančio grobio: delfinų, šunžuvių, bet ko. Dar jokiam jūreiviui nebuvo pavykę pro Scilę praplaukti jos nepastvertam. Antroji uola buvo mažesnė, bet gal dar pavojingesnė. Prie jos putojo, šniokštė sūkurys. Tai buvo Charibdės nasrai, kurie triskart per dieną vandenį išversdavo ir triskart įtraukdavo. Visa, kas būdavo drauge, vandenį įtraukiant, nugarmėdavo į tos pabaisos gerklę. Šešiagalvė Scilė galėjo pastverti tik šešis pro šalį plaukiančius jūreivius. O į Charibdės verpetą pakliūdavo visas laivas. Tad štai kokia kliūtis laukė tėviškėn plaukiančių graikų. Neatsargiai per daug pasuksi į vieną pusę, pačiups Scilė, pasuksi per daug į kitą, nugarmėsi tiesiai į nasrus Charibdei.

Ši keleivių priplaukta kliūtis rodo vieną mūsų kelionės tiesą: *gyvenimas kartais žmogui duoda dvi galimybes, kurios abi baugina, bet vieną ar kitą rinktis būtina.* Prieš tokią Scilę ir Charibdę atsiduria kiekvienas žmogus, bet gal dar dažniau pro jas prireikia vykti tam tikriems vadovams. Jiems tos dvi uolos yra dar labiau gąsdinančios, nes nuo vadovų daromo sprendimo priklauso nebe vien jų pačių, bet ir kitų žmonių, net ištisos tautos ar krašto likimas, gerovė ir garbė. Iliustracijai paimkime du pavyzdžius.

1940 metų birželio 14-ąją mūsų šalies vyriausybė gavo Sovietų Sąjungos ultimatumą, reikalaujantį įsileisti į Lietuvą neribotą skaičių sovietų karių. Ne vienas mūsų žinome ir apie paskutinį posėdį prezidentūroje, kuriame šis ultimatumas turėjo būti apsvarstytas. (Posėdžio medžiaga vėliau buvo viešai publikuota.) Iš tikrųjų, ultimatumas reikalavo leisti Sovietų Sąjungos ginkluotoms pajėgoms užimti Lietuvą. Vyriausybei reikėjo apsispręsti: priešintis ginklu ar pasiduoti be kovos. Laiko tebuvo duota keletas valandų. To posėdžio eigą ir nutarimą vieni teisina, kiti smerkia. Į šį klausimą nesileisdami,

turėsime pripažinti vieną faktą: dėl ultimatumo Lietuvos vyriausybė atsidūrė tarp Scilės ir Charibdės. Priešinsies tebūdamas nykštukas prieš Galijotą, tave sumals, ypač jei dar iš kaimynų sunku sulaukti pagalbos. Kokią naudą šaliai atneš jos nuniokojimas, virtinės sunaikintų jaunų gyvybių, užuot jas išsaugojus kraštui? Jei nesipriešinsi, ar neapiplėši tautos? Juk ji, kaip ir kiekvienas žmogus, gyvena ne vien duona, bet ir dvasia, ne vien medžiagine klotimi, bet ir idealo ugnimi, kuri tokia svarbi siekiant laisvės. Ar kova, nors ir nelygi, tautos lobyne nėra garbingesnė, labiau įkvepianti, ypač ateities kartas, negu pasidavimas be šūvio? Užėjus viesului, medis laiko atstatęs savo šakas, o nendrė lenkiasi kartu su vėju. Anas dažnai sulaužomas, toji lieka sveika. Kas vertingiau: ąžuolo tvirtumas ar nendrės protas? Atsakyti nelengva. Aišku tik viena: pasukus į vieną pusę, tykojo Scilė, pasukus į kitą, laukė Charibdė.

Kitas pavyzdys – įvykis nacių okupuotoje Norvegijoje, kilus Antrajam pasauliniam karui. 1943 metų pavasarį šalies šiaurėje prie vienos salos naktį prislinko žvejų laivas iš Anglijos. Jo tikslas buvo ne žvejoti, o išlaipinti keturis gerai parengtus norvegus, atgabenusius aštuonias tonas sprogmenų, krūvą šaunamųjų ginklų ir tris radijo siųstuvus. Tų vyrų laukė dvigubas uždavinys: mokyti gyventojus partizaninio karo ir užpuolus išsprogdinti oro pajėgų bazę, iš kurios vokiečiai savo lėktuvais kovojo su sąjungininkais. Išlaipinusi šiuos norvegus, laivo įgula turėjo grįžti į Angliją, o saloje gyvenantis patikimas norvegas turėjo išlaipintuosius ir jų krovinį iš salos slapta nugabenti į žemyną. Sėdę į valtį, pas tą norvegą ir nuvyko. Paklausė, ar negalėtų nugabenti keturis žmones ir jų daiktus į Tromso miestą. Šis sutiko. Kadangi neteisinga įvelti žmogų į pavojų neperspėjus apie riziką, pasisakė atvykę iš Anglijos. Tuomet šis žmogus ėmė visaip išsisukinėti: sunku gauti kuro, negali palikti vienų namų ir panašiai. Pamatę, kad jis išsigando, vyrai ėmė priekaištauti, kad juo nusivylė, nes jiems Londone buvo pasakyta, kad jis tikrai padės. Tada paaiškėjo tiesa ir baisi klaida – buvo atėję ne pas tą parduotuvės savininką. Anas prieš porą mėnesių miręs, o naujasis buvo ta pačia pavarde, todėl viskas, net iškaba, liko nepakeista. Nieko nebeliko, kaip su juo atsisveikinti, prieš tai įkalus į galvą, kad niekam nesakytų, ką girdėjęs. Šis žmogus nuėjo į lovą, bet užmigti nebegalėjo. Vis baisesni kilo klausimai. Ar tie vyrai tikrai buvo iš Anglijos? O jei tai vokiečių agentai, mokantys kalbėti norvegiškai, pasiųsti jį išbandyti? Tada lauks, ar jis apie įvykį praneš policijai. To nepadaręs, bus palaikytas nelojaliu vokiečiams. Gerai žinojo, kad tai reiškia koncentracijos stovyklą jam, o gal ir žmonai, galą verslui, galą viskam. Buvo iš žmonių girdėjęs, kad vokiečiai panašiai tikrina pajūrio gyventojų lojalumą režimui. O jei iš tikro tai buvo jo tautiečiai, kaimynai gali

įtarti, kad įdavė juos priešui. Tada dar menkesni pyragai laukia nuo savųjų: visam gyvenimui išgarsės kaip išdavikas. Pirkti ar parduoti pas tokį niekas nebekels nė kojos. Kalbant Odisėjo vaizdu, darysi viena, pakliūsi Scilei, darysi kita, teksi Charibdei. Gal įdomu žinoti, kaip šis žmogus apsisprendė? Visą naktį išsivartęs be miego, rytą nuėjo skambinti policijai. Už tai penkiolika žmonių sumokėjo savo gyvybe. Vienuolika atplaukusių (įgula ir išsodintieji) buvo vokiečių sušaudyti, dar keturi atplaukusiems padėję vietiniai mirė koncentracijos stovyklose. Pats parduotuvės savininkas po karo turėjo stoti prieš Norvegijos teismą ir buvo nuteistas aštuoneriems metams sunkiųjų darbų kalėjimo už išdavikišką bendradarbiavimą su okupantu.

Scilė ir charibdė (II)

Gyvenimo įvykiai kartais mums pasiūlo dvi galimybes, kurios abi baimina, bet vieną būtina rinktis, panašiai kaip buvo Odisėjui ir jo vyrams, priplaukus dvi tykojančias pabaisas – Scilę ir Charibdę. Tokiu atveju (kai reikia nuspręsti, kurią galimybę rinktis) mums gali padėti du dalykai. Vienas padeda rinktis, kitas diriguoja pasirinkus. Vienas yra malda, kitas – kritika.

Gal niekada žmogus taip nejaučia šviesos ir jėgos poreikio, kaip prieš lemiamą sprendimą. O iš kokios versmės galime pasisemti tos šviesos ir jėgos, jei ne iš *maldos*? Iš šio šaltinio ėjo semtis kone visi didieji žmonės, kuriems šiandien su pagarba lenkiame galvas. Apie maldą ir jos nuostabius vaisius esame jau tiek daug girdėję, skaitę ir patyrę, kad vargu ar beverta čia kalbėti. Gal tik pravers prisiminti Kristaus žodžius apie tai, kad per maldą mums buvo duota Šventoji Dvasia, kuri kaip tik teikia šias taip reikalingas gėrybes – šviesą ir jėgą. „Kai ateis toji Tiesos Dvasia, jus ji ves į tiesos pilnatvę“ (Jn 16, 13). „Kai jie ves jus į sinagogas pas viršininkus ar vyresnybes, nesirūpinkite, kaip ginsitės ar ką atsakinėsite, nes Šventoji Dvasia tą pačią valandą jus pamokys, ką kalbėti“ (Lk 12, 11–12). „Aš jums duosiu tokios iškalbos ir išminties, kad negalės nei atsispirti, nei prieštarauti nė vienas jūsų priešininkas“ (Lk 21, 15). „Kai ant jūsų nužengs Šventoji Dvasia, jūs gausite jos galybės“ (Apd 1, 8). „Būsite apgaubti jėga iš aukštybių“ (Lk 24, 49). Bėda ta, kad daugelis mūsų, prireikus šviesos ir jėgos, primirštame arba tiesiog netikime, kad Šventoji Dvasia yra ne kažkur toli, o kaip brangi viešnia gyvena mūsų pačių viduje. „Argi nežinote, – klausia Paulius, – kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia?“ (žr. 1 Kor 3, 16).

Eikime prie antrojo dalyko – *kritikos*. Kaip sakyta anksčiau, Odisėjui reikėjo praplaukti tarp dviejų tykojančių pabaisų: šešiagalvės Scilės, pastveriančios visa, kas tik per daug priartėdavo, ir Charibdės, į kurios nasrus, per daug prie jų priartėjęs, nugarmėdavo visas laivas su keleiviais. Odisėjo jūreiviai, išsigandę Charibdės, per daug pakreipė vairą į Scilės pusę, ir ši pasičiupo nuo laivo šešis vyrus. Galime būti tikri, kad pasipylė kritikos, nors epo dainius Homeras nieko apie tai nesako. Vieni galbūt teigė, kad nereikėjo sukti taip toli nuo Charibdės, kiti – kad buvo neišmintinga į ją stebeilytis,

pamiršus Scilės pusę, treti prikaišiojo dar ką kita. Mums patiems taikomos ir kitiems mūsų išsakomos kritikos nestinga ir šiandien. Be kritikos vargiai įmanoma sveika pažanga. Bet kritika pažangą gali ir užsmaugti. Jei visa, net šlamštas, vien glostoma ir liaupsinama, tai trukdo tobulėti. Bet jei geri dalykai vien traukiami per dantį, irgi nebus pažangos. Iš tikrųjų neteisybės kritika priklauso pačiai žmogaus prigimčiai. Tad bus sveika trumpai pamąstyti, kaip teisingai kritikuoti ir kaip tą kritiką priimti.

Pradėkime nuo to, ką dera atsiminti kritikuojant kitus. Vienas naudingas dalykas yra toks: nešokime per greit kritikuoti kitų, ypač savo vadovų. Mes dažnai matome tik dalį, o jiems paprastai matyti visuma. Paskiram kareiviui mūšio lauke gautasis įsakymas gali atrodyti labai neprotingas. Bet karo vadas, turintis prieš akis visą planą, mato, ar šis potvarkis teisingas. Paskiras žmogus visų pirma rūpinasi savo gerove, o vadovaujantysis – bendrąja (bent jau taip turėtų būti). Bendroji gerovė kartais reikalauja atsisakyti mažesnio gėrio, kad neatsirastų kliūčių didesniam. Sodininkas pavasarį kartais nukerta sveiką šaką, kad rudenį būtų geresnių vaisių. Šakai blogai, bet visam medžiui gera. Tačiau būtų klaidinga galvoti, kad vadovai neturi žmonių balso klausytis. Tai galioja ir pasauliečių, ir Bažnyčios vadovams. Yra vaikiškai neapgalvotų siūlymų ar reikalavimų, bet yra ir labai pagrįstų. Yra blogų reformatorių, iš anksto pasiryžusių užsispyrus eiti savo keliu. Bet yra ir klusnių Bažnyčios vaikų, kurių įžvalga būtina, kad ji bręstų ir atsinaujintų. Tad galima pridėti antrą naudingą dalyką: „Kelkime savo balsą, kai ypač to reikia." Trečias naudingas dalykas kritikuojant – vengti to, kas kritiką silpnina. O kritiką silpnina nevienijamos jėgos. Kritika daug stipriau veikia judant jungtiniu frontu. Be to, kritika yra silpna, jei dėmesys išblaškomas po įvairias negeroves, daug stipriau veikia, kai susikoncentruojama į vieną ar dvi ydas.

Beliko pažiūrėti, kas darytina, kai kiti kritikuoja mus. Čia galioja du dėsniai. Jei kritika pagrįsta, turime į ją atsižvelgti. Prisipažinkime darę negerai ir pasitaisykime. Jei kritika nepagrįsta, turime numoti į ją ranka. Gera atsiminti, kad daugelis žmonių labai mėgsta kitus apdrabstyti klaidingais kaltinimais. Tai gražiai parodo viena spaudos ištraukėlė: „Savo vaikystėje žmogus laikomas angelu. Kai ima augti, tampa kipšu. Užaugęs vadinamas viskuo, pradedant visokių šliužų vardais. Jei kas stengiasi sąžiningai atlikti savo pareigas, yra kvailys. Jei augina gausią šeimą, yra liurbis. Jei turi pinigų, yra sukčius ir lupikas. Jei pinigų neturi, yra neišmanėlis ir nemoka gyventi. Jei eina į bažnyčią, yra veidmainis. Jei neina, turi nešvarią sąžinę. Jei aukoja misijoms, tai daro norėdamas pasirodyti. Jei neaukoja, yra šykštuolis." Kad tokios „litanijos" teiginiai nė cento neverti, daug aiškinti nereikia.

Viliojančios sirenos

Žvelgiame toliau į mariomis keliaujantį Odisėją su savo vyrais. Jiems reikėjo praplaukti pro dainuojančias sirenas. Sirenos buvo gražios mergaitės. Ant jūros kranto susėdusios, taip žaviai dainuodavo, kad niekas negalėdavo susilaikyti nešokęs iš laivo ir neplaukęs pas jas. O tai reiškė žūtį, nes išlipusį į krantą vyrą sirenos tučtuojau negyvai užsmaugdavo.

Tos sirenos gerai vaizduoja vieną mums nesvetimą dalyką, tai yra pagundas. Jos mus vilioja savo apgaulingomis dainomis. Nuodėmės pagunda atrodo tokia traukli. Bet vos tik žmogus išlipa į krantą, tai yra pasiduoda pagundai, ji mirtinai užsmaugia antgamtinę sielos gyvybę.

Viena deivė Odisėjui patarė, kaip pro sirenas praplaukti nenukentėjus: užlipinti savo vyrų ausis vašku, kad sirenų dainos negirdėtų, o save prisirišti prie stiebo, kad dainų sužavėtas negalėtų eiti prie vairo ir sukti laivo į tų viliūgių krantą. Salai artėjant, taip ir buvo padaryta. Paaiškinęs saviesiems apie pavojų, Odisėjas užlipino jiems ausis vašku, o save prieš tai įsakė pririšti prie stiebo ir pagrasė tol neatrišti, kol sala nebus dingusi iš akių. O jei prašytųsi atrišamas, ne tik neklausyti, bet, atvirkščiai, pritvirtinti dar storesnėmis virvėmis. Taip visi išmintingai ir laimingai išvengė žūties. Šis legendos įvykis teikia keletą gerų pamokų.

Visų pirma, jis moko, kad *jausti pagundą nėra gėdinga*. Kuo graikai buvo kalti, kad jų kelias ėjo pro sirenų salą ir kad šios stengėsi juos suvilioti? Tą pat turime pasakyti apie save. Toks jau žmogaus gyvenimo kelias, kad jo laivui skirta plaukti pro pagundų salas. Gundomi buvo šventieji, gundomas buvo tyruose pats Kristus. Visiškai aišku, kad būti gundomam nėra jokia gėda. Gėda ne pro pagundą vykti, o kapituliuoti, ne jausti pagundą, o leisti jai save nugalėti. Pagunda, net bjauriausia, žmogaus nesutepa, kol jis nesutinka daryti, ką toji šnibžda. Turime gerai įsidėmėti, kad nuodėmė yra ne pagundos nepaisymas, o valios apsisprendimas šiai pagundai pasiduoti.

Toliau įvykis moko, *kaip su pagunda elgtis*. Odisėjas ir jo vyrai, kaip matėme, iš anksto pasirengė. Aiškiai žinojo, ką darys, kai sirenų salą pamatys, ir šios savo viliojančiomis dainomis pragys. Ir mes turime būti pagundoms pasirengę. Svarbu pasirengti ne kokiu nors visiems bendru, o individualiu būdu. Iš visiems bendro pasirengimo naudos nedaug, jis turi būti specifi-

nis. Be to, turime ruoštis koncentruotai, tai yra ne žvalgydamiesi po visas pagundas, o kaupdami dėmesį į tas, kurių vilionei esame ypač atviri. Juk išmintingas strategas visada taip elgiasi: nors priešas gali pulti iš bet kurios pusės, didžiuma gynybos jėgų laikomos prie strategiškai silpniausios vietos. Truputėlis atviro žvilgsnio į save kiekvienam parodys, kur jo silpnoji vieta.

Anas legendos įvykis taip pat moko, kaip pasirengti. Odisėjo vyrų ausys buvo užlipintos vašku. Panašiai ir mes turime užsilipinti savo dvasios ausis vašku, tai yra turime būti pasiryžę pagundos balso neklausyti. Tas pasiryžimo vaškas turi būti įdėtas į dvasios ausis iš anksto ir jokiu būdu neimamas lauk, nekeičiamas, kol pagunda dainuoja. Ignaco Lojolos „Dvasinės pratybos" nurodo vieną didžios išminties taisyklę: kai žmogus jaučiasi prislėgtas ar gundomas, turi nekeisti savo pasiryžimų, nes tuo metu nepajėgia blaiviai, objektyviai spręsti. Vaškas, kuriuo užsilipiname ausis, pagundos metu dažnai ima rodytis nepraktiškas, negeras, keistinas ar taisytinas. Turime sau sakyti: „Kai pagunda bus praėjusi, tada pažiūrėsime, ar kas nors keistina, tik ne dabar." Jei to dėsnio laikysimės, pagundai praėjus, jausime vidinį džiaugsmą.

Odisėjas liepė save pririšti prie laivo stiebo. Iš to irgi galime pasimokyti, kaip su pagunda kovoti, pasimokyti netgi keleto dalykų. Pirma, kovoje su pagunda turime nepasitikėti savo jėgomis. Odisėjas nepasitikėjo savimi, kad galės sirenoms atsispirti ir nesukti laivo į jų krantą, todėl liepė save pririšti ir išvengė nelaimės. Evangelija mums pateikia priešingą pavyzdį: apaštalas Petras pasitikėjo savo jėgomis ir nupuolė (Mt 26, 33–35; Mk 14, 29–31; Lk 22, 33–34). Dar tą patį vakarą graudžiai verkė, net triskart gėdingai išsigynęs savo Mokytojo. Kovoje su pagunda pravarti draugų pagalba. Odisėjui išvengti sirenų padėjo kartu plaukę vyrai, pritvirtinę jį virvėmis prie stiebo. Kovoti su pagunda draugai pravartūs kaip pavyzdys ir geri pašnekovai. Pokalbis labai padeda atskleidžiant savo pagundą dvasios vadovui ar šiaip geram bičiuliui (bičiulei), kurie moka blaiviai galvoti ir laikyti liežuvį už dantų. Geru pavyzdžiu tampa tie, iš kurių šviečia pagundai priešingos dorybės. Sakysime, kas gundomas apsileisti, galėtų bendrauti su darbščiaisiais, kas gundomas nesivaldyti, – su saikingaisiais.

Pagaliau, pririšimas prie laivo stiebo mus moko dar vieno dalyko. Stiebas, ypač burlaivio, yra tartum jo centras. Odisėjas ir buvo prie jo pritvirtintas. Tas stiebas gerai vaizduoja Dievą. Ten, kur jis yra asmens orientavimosi centras, kur šventa jo valia ir dora yra pagrindinė jo galvosenos, elgsenos ir sprendimų kryptis, ten ir pagundų vilionės yra labai nesėkmingos. Tad kovoje su jomis didžiai svarbu, kad mūsų pagrindinis nusistatymas būtų įaugęs, mūsų vidaus šaknys būtų suleistos *į dorą ir Dievą*.

Milžinas kiklopas

Daug gerų pamokų randame senovės graikų dainiaus Homero pasakojime, kas vyko po garsiojo Trojos karo. Būrys karių su savo vadu Odisėju namo grįžo lydimi įvairiausių nuotykių. Vienas nuotykis buvo toks. Keleiviai plaukė pro vieną salą. Besibaigiant maisto atsargoms, Odisėjas liepė prie šios salos sustoti. Pasiėmęs būrį vyrų ir dovanų gyventojams, nuėjo pažiūrėti, ar ten negalės apsirūpinti maistu tolesnei kelionei. Netoliese pamatė didžiulę olą. Įėję žiūri – joje pridėta daugybė sūrių, pasienyje stovi kibirai pieno ir kitokių gėrybių. Toje saloje gyventa didžiaūgių kiklopų. Graikams oloje besidairant, parėjo ir pats olos savininkas – milžinas vienakis kiklopas, parginęs namo savo avių bandą. Užritęs angą didžiuliu akmeniu, tokiu, kad ir keturi virvėmis pakinkyti jaučiai nebūtų patraukę, sėdo gamintis vakarienės. Pastebėjęs graikus, paklausė, iš kur jie atsirado, tačiau nelaukęs atsakymo, pačiupo du iš jų, trenkė galvas į sieną, užmušęs nuplėšė drabužius, supjaustė, išsivirė ir pasigardžiuodamas suvalgė, dalydamasis žmogiena su savo aviganiais šunimis. Rytą atsikėlęs suvalgė kitus du keleivius pusryčiams ir išsivarė bandą į ganyklą. O kad svečiai nepabėgtų, angą vėl užritino anuo didžiuliu akmeniu. Taip tęsėsi kelias dienas. Vienakis milžinas taip būtų ir visus surijęs, jei keleiviams nebūtų atėjusi gera mintis. Odisėjas vakare kiklopą gerai pavaišino savo dovanų vynu, kad naktį kietai miegotų. Kai jau išgirdo knarkiantį, vyrai įkišo į užkurtą židinį didelį pasmailintą kuolą, o kai tas įsiliepsnojo, išdūrė vienintelę milžino akį. Kadangi kiklopas nebematė, avis į ganyklą rytą leido pro labai siaurą angą, ištieses viršum jų savo rankas, kad pagriebtų pasprukti bandančius graikus. Bet šie gudriai pabėgo repečkodami po riebiais avinais.

Tas oloje įsitaisęs kiklopas galėtų būti geras pragaro buveinėje įsitaisiusio demono, vadinamo velniu ar šėtonu (Apr 12, 9), vaizdas. Todėl čia pritiktų pakalbėti apie jį, jo prigimtį ir įtaką mums. Kadangi šioje knygoje apie tai jau yra net keli pamokslai, apsiribosime vienu dalyku – atkreipsime dėmesį, kaip šėtonas kaitalioja savo strategiją, siekdamas griauti Kristaus įsteigtą Bažnyčią. O kad to siekia, aišku iš Atpirkėjo žodžių, kad ji bus puolama, bet nenugalima pragaro vartų (Mt 16, 18).

Žmogaus širdis visada ilgėjosi bendrauti su dievybe, kurią atpažino iš nuostabios visatos santvarkos. Kad patenkintų tą ilgesį, Dievo Sūnus įkūrė Bažnyčią, spindinčią nežemiška kilnybe ir žava. Jai tarpininkaujant, mes gauname pašvenčiamąją malonę, o su ja – ir dieviškąjį gyvenimą. Joje mes daromės paties Kristaus mistiniu kūnu. Kadangi esame jo sąnariai, Kristus vėl prikels mūsų mirusius kūnus gyventi, kaip pats miręs prisikėlė. Jei gailimės padarytų nusikaltimų ir juos išpažįstame, Bažnyčiai yra duota galia juos panaikinti ir mūsų sielas vėl padaryti tyras kaip krištolas. Iš Bažnyčios rankų priimame šventąją Eucharistiją, kurioje pats Dievas ateina į mūsų širdį. Pagaliau, Bažnyčioje mums duota Dievo Motina, kuri yra šviesos idealas kiekvienam vyrui, moteriai ar mergaitei. Tad nereikia stebėtis, kad Bažnyčia taip nekenčiama tamsos galybių. Kas turi atviras akis, negali nematyti, kaip kruopščiai šios galybės traukia žmones šalin nuo Bažnyčios, kad nematytų minėtos žavos, drabsto ją purvais, kad iškreiptų tikrą jos išvaizdą, bando parodyti esant ne kilnią, rūpestingą ir galingą motiną, nešančią žmonėms laimę, o bjaurią ir gobšią raganą, ištroškusią didinti mūsų vargą ir skurdą.

Žvelgdami į laiko slinktį, matome tris *Dievo priešo atakos* fazes. Krikščionybės pradžioje tie pragaro vartai siekė Bažnyčią sunaikinti jėga ir smurtu. Matome krikščionis, įkalintus, numestus sudraskyti žvėrims arenose, gyvus uždegtus kaip žiburius Nerono soduose, įvairiais kitais būdais kankintus, siųstus kaip vergus į kasyklas ir galeras. Bet ši ataka nepavyko. Krikščionys iš jos išėjo nugalėję ir sustiprėję. Po kiek laiko matome visą buvusią Romos imperiją, nuo Britanijos iki Šiaurės Afrikos, nuo Ispanijos iki Mažosios Azijos, iš pagonybės pasukusią į vieną tikėjimą, vieną religiją – krikščionybę. Pragaro vartams darosi aišku, kad reikia keisti strategiją.

Subręsta antroji atakos fazė, krikščionybę siekiant išardyti iš vidaus. Kyla naujos religijos, ištisi Europos ir Artimųjų Rytų kraštai pasiskelbia esą nepriklausomi nuo Kristaus vietininko Romoje. Žmonių mąstymą jaukia religiniai ginčai ir debatai. Gilios buvo krikščionybei padarytos skaldymosi žaizdos su šiandien tebematomais jų randais. Bet Bažnyčia iš tos fazės išėjo ne be naudos. Ją tai paskatino atsinaujinti, sakytum, naujai atgimti: visuotiniu Tridento susirinkimu Bažnyčios mokymas buvo išreikštas žymiai aiškiau ir glausčiau, įgyvendintos būtinos ir senokai lauktos reformos.

Trečioje, dabartinio meto, fazėje matome pragaro vartus perėjus prie visai kitokių ginklų: žmonės svaiginami religinio abejingumo, tariamo krikščionybės nereikšmingumo narkotikais. Žinome, kokia dabar yra mus supanti atmosfera. Sakoma, kad ir tikėjimo nesilaikant gerai gyvenama; kad viena religija lygiai gera kaip kita, tad kodėl nepasirinkus tos, kuri atitinka mano polinkius ir pomėgius; kam iš viso laužyti galvą dėl religijos, kai ji liko

tik gražus priedas; kad galėtum žmogiškai gyventi, dabar daug svarbiau galvoti apie verslą, karjerą, konkurenciją, sėkmę, pelną... Verta prisiminti vieną pragaro vartų laimėjimą: jiems pavyko iš žmonių sąmonės ištrinti netgi save. Dabar juk net uolūs krikščionys šaiposi iš žmogaus, kuris dar tiki, kad velniai iš tikrųjų yra gyvos būtybės, o ne vaizdingas prasimanymas. Šaiposi visai nepagalvodami, kad tokiu atveju reikėtų suprasti, kad prasimanymas yra ir Šventasis Raštas...

TAUTOS LAIKAS
Lietuvos vėliavos spalvos

Yra viena rūšis žmonių, kuriems šventąsias mūsų tikėjimo paslaptis Dievas leidžia pamatyti giliau. Tai – mistikai. Vieną iš tikėjimo paslapčių – Dievo bendravimą su žmogaus siela – daugelis mistikų vaizduoja sužadėtuvėmis. Viešpats yra sužadėtinis, leidžiantis vis labiau į save panašėti žmogaus sielai, kuri jam atsiduoda kaip mylima išsirinktoji. Ką mistikai sako apie sielą, didele dalimi galime sakyti ir apie tautą. Kiekviena tauta nuo amžių yra Dievo sau paskirta kaip sužadėtinė, kad vis labiau savimi atspindėtų Dievo bruožus ir taip į jį panašėdama brėstų bei gražėtų, žengdama į savo ir visos istorijos paskirtį.

Gavėnios metu evangelistai pasakoja, kaip Kristus pradeda viešai vykdyti savo didįjį uždavinį – Tėvo jam skirtą misiją žemėje. Po krikšto Jordano upėje pasitraukia kelioms savaitėms į tyrus, kad galėtų pergalvoti planą, kuriuo veiks, kaip tą misiją vykdys. O velnias nebūtų velnias, jei ir čia nesistengtų įkelti savo kanopos. Prislinkęs bandė trimis pagundomis jį suvedžioti, nukreipti į šunkelius, bet galų gale turėjo nešdintis šalin nieko nelaimėjęs, nes kiekvieną tų trijų gundymų Viešpats atrėmė trimis teiginiais, trimis svariais dėsniais. Per juos atsiskleidžia trys Dievo Sūnaus būdo bruožai. Juos regime gerai atsispindinčius ir mūsų tautoje (jo sužadėtinėje). Gali nuskambėti kiek netikėtai, bet apie šiuos bruožus prasmingai byloja trys mūsų vėliavos spalvos, kurias apmąstykime sugrįždami prie minėtų trijų Kristaus atsakymų.

Pirmasis Kristaus atsakymas gundytojui buvo: „Žmogus gyvas ne vien duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų“ (Mt 3, 4). Iš to atsakymo spindi tikėjimas, kad už medžiagos ribų esama ir kitos tikrovės, su kuria žmogaus būtis susieta dar labiau. *Lietuviui taip pat visada rūpėjo ne vien duona, tai yra medžiaga, bet ir dvasia.* Tai matome iš daugelio dalykų: iš gausių liaudies dainų bei giesmių, kurios buvo dainuojamos bedirbant; iš gėlių, kuriomis mergaitės ir moterys atspėjamu nuo darbo laiku puošė savo sodybas; iš įdomių tradicijų, kuriomis tauta įprasmino savo veiklą; iš stipraus ryšio su gamta, kuri kalbėjo lietuvio širdžiai.

Mūsų vėliavos geltona yra javų spalva: javų, nešusių lietuviui duoną. Tačiau, valgydamas duoną, lietuvis visada žinojo, kad yra gyvas ne vien ja,

bet ir Dievu. Tai liudija ir faktas, kad mūsų artojas laukuose ne vien sėjo grūdus, kad pamaitintų savo kūną, bet ir statė kryžius, keldamas aukštyn savo dvasią.

Antrasis Kristaus atsakymas velniui buvo: „Negundyk Viešpaties, savo Dievo" (Mt 4, 7; Lk 4, 12). Iš to atsakymo spindi viltis. Tikra viltis yra aukso vidurys tarp dviejų kraštutinumų, kurie abu Dievui garbės nedaro: tarp nusiminimo ir perdėto pasikliovimo. Žmogus, puolęs į neviltį ir nusiminimą, galvoja, kad, nors ir kaip jis stengsis, Dievas jam nepadės. Per daug savimi pasikliaujantieji galvoja, kad nesvarbu, kaip jie gyvens, Dievas vis tiek ateis į pagalbą. Šį antrąjį kraštutinumą Šventasis Raštas ir traktuoja kaip Dievo gundymą, kai žmogus elgiasi bet kaip, tačiau nori, kad Dievas jo veiksmus visad laimintų. Dievas gundomas, kai kas nors daroma nesilaikant jo nustatytų visatos taisyklių ir laukiama, kad jis į šį veikimą įsitrauktų. Velnias Jėzų viliojo pulti žemyn nuo šventyklos šelmens ir laukti, kad Tėvas įsakytų angelui apačioje padėti pagalvę apsaugai. Gal vienas iš dažniausių būdų gundyti arba provokuoti Dievą yra laukti keptų karvelių įskrendant į burną, tai yra pabarsčius kokių nors niekų laukti, kad Dievas iš jų pribrandintų gero derliaus.

Žalia yra vilties spalva. Mūsų vėliavoje ji yra kitų spalvų viduryje. *Lietuvis paprastai žino, kad Dievas žmogui padeda, todėl ir nenusimena.* Bet ir negundo Dievo, nes žino, kad Viešpaties palaima yra tik ten, kur klesti dora. Tai matome kad ir iš lietuvaitės taip mėgstamo rūtų darželio, rodančio jos pačios vidų: ji stengiasi būti tyra ir tauri, todėl ir gyvena su šviesia viltimi. Mūsų tautos istorija yra liudininkė, kad lietuvis gero derliaus laukė ne provokuodamas Dievą, o pildamas prakaitą, ne skaičiuodamas varnas, o versdamas vagas. Juk ir patį valstybės atkūrimo derlių mūsų tauta išsikovojo todėl, kad daugelis jos vyrų ir moterų save aukojo kaip brangiavertę sėklą žemei.

Trečiasis Kristaus atsakymas gundytojui buvo: „Viešpatį, savo Dievą, tegarbink ir jam vienam tetarnauk!" (Mt 4, 10; Lk 4, 8). Iš to atsakymo spindi meilė, kurioje dega ištikimybė: ištikimybė iki kraujo aukos, atsisakant tarnauti viliojantiems arba brukamiems stabams. Šis bruožas irgi šviečia iš mūsų vėliavos.

Raudona spalva vaizduoja kraują. *Lietuvis žinojo, kas yra meilės ištikimybė savo žemei, savo kalbai, savo religijai.* Tai matome iš mūsų savanorių, partizanų, tų, kurie žuvo prie Lietuvos televizijos bokšto, tų, kurie, tos meiles vedami, aukojo tai, ką turėjo brangiausia, – savo gyvastį. Jie buvo giliai įsidėję į širdį Kristaus žodžius, kad niekas nemyli daugiau kaip tas, kuris guldo gyvybę už draugus.

Tad pagrįstai galime sakyti, kad trys mūsų vėliavos spalvos pasakoja apie tikėjimą, viltį ir meilę – tris dorybes, kuriomis lietuvių tauta yra panaši į Dievo Sūnų, amžinąjį Žodį, kurį tardamas Kūrėjas mūsų tautą ir pašaukė į būtį.

Anie Kristaus atsakymai buvo tarti gundytojui, norėjusiam jį kreipti iš kelio. Tegul ir mums Lietuvos trispalvė padeda saugotis trijų pagundų, kuriomis piktasis dabartiniais laikais nori mus kreipti iš tikrojo kelio.

Geltonos spalvos tikėjimas temoko nepasinerti į medžiagą, kuri tėra tik viena tikrovės dalis, dargi mažiau svarbi už esamą anapus jos ribų. Sumaterialėjimas yra didelis šio meto pavojus.

Žalios spalvos viltis temoko pasitikėti Dievo pagalba, bet ją užsitarnaujant gyvenimo dora. Doros įstatymų mindžiojimas šiandien kelia didelį pavojų.

Raudonos spalvos ištikima meilė temoko nesilankstyti prieš stabus – aukso veršį, svaigalų Bachą, aistrų Venerą; jų visų nesuskaičiuosi. Šiandien jie bruka savo viliones iš kiekvieno pašalio. Temoko toji spalva žiūrėti tikrojo Dievo garbės, gimtojo krašto kloties, savo brolių ir seserų gerovės.

Tautos gimsta ir miršta

Išnyksiu kaip dūmas, neblaškomas vėjo,
Ir niekas manęs neminės!
Kiek tūkstančių amžiais gyveno, kentėjo,
O kas jų bent vardą atspės?

Kaip bangos ant marių, kaip mintys žmogaus,
Taip mainos pasaulio darbai!
Kur Sardės? Atėnai? Ar Rymo garsaus
Kur vyrai ir jų veikalai?

Šie mūsų dainiaus Maironio žodžiai ypač gerai tinka Vasario 16-osios šventei, nes mums, mūsų tautai ir mūsų darbams atveria deramą perspektyvą. Tiesa, iš jų dvelkia liūdesys, bet tam, kad vestų į tikrą, gaivų džiaugsmą. Tokia jau žmonių dalia, kad jie gimsta, gyvena ir paskui, Maironio žodžiais, išnyksta kaip vėjo neblaškomas dūmas, o į jų vietą ateina kiti. Mums tai gali nepatikti, galime prieš tai šiaušti, bet taip buvo, taip yra ir taip bus. Taip dėjosi su kitais, taip dėsis ir su mumis. Tokia yra žmonių dalia. Tokia pat yra ir žemės tautų dalia. Jos irgi, laikui slenkant, gimsta, gyvena ir vėl nugrimzta į jas pagimdžiusios istorijos gelmes, o į jų vietą ateina kitos. Taip buvo su Asirija, su Babilonija... Iš garsių Romos vyrų ir jų veikalų daugelio šiandien nebežinome net vardo.

Tiesa, veikiai gali ateiti Šventajame Rašte Kristaus nurodomas pasaulio istorijos galas, o su juo baigtis ir nepastovi, nuolat kintanti žmonių bei tautų dalia. Tačiau išmintingi mokslo vyrai nurodo, kad, palyginus su pačios žemės svaiginančiu amžiumi iki joje atsirandant žmogui (keli tūkstančiai milijonų metų), žmonijos istorija dar labai trumpa, todėl atrodo, kad jos pabaiga turėtų būti dar toli, iki jos dar daugybę esančių tautų pakeis kitos tautos.

Žmogui, kuris gyvena negaivinamas tikėjimo, tai gali kelti tik liūdesį: buvo – pražuvo. Bet asmeniui, kuris tiki, yra dar kita, džiaugsminga, šio medalio pusė: žmogus buvo ir gyvena amžinai, nes Dievui niekas nežūsta, kas vadinosi žmogumi. Kam kartą Kūrėjo buvo *duota nemari prigimtis*, tas tebegyvena ir šiandien, nors žemėje būtų buvęs prieš tūkstantį metų.

Abejoti, kad mirusieji ir toliau lieka savo būdu gyvi, mums neleidžia Viešpats Kristus ir jo žodžiai, jo veiksmai. Antai evangelistai primena, kaip viena proga Viešpats Mozei prabilo iš degančio krūmo, pasakydamas, kad yra Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas. Tad Viešpats yra ne mirusiųjų, o gyvųjų Dievas, ir visi jam gyvena (Mt 22, 32; Mk 12, 26; Lk 20, 37). Arba vėl: ant kalno atsivesti mokiniai regėjo atsimainiusį Kristų, žėrintį dievyste, besikalbantį su Moze ir Eliju apie tai, kas netrukus su juo turėjo įvykti Jeruzalėje (Mt 17, 3; Mk 9, 4; Lk 9, 30). Vadinasi, tie du didingi Senojo Testamento vyrai turėjo būti gyvi, nes negyvi nekalba ir su negyvais nesikalbama. Pagaliau, mes „Tikėjimo išpažinime" sakome, jog miręs ir palaidotas Kristus nužengė į pragarus (dausas) pranešti ten esantiems Senojo Testamento teisiesiems džiugią žinią apie visos žmonijos ir jų atpirkimą. Jei ten būtų buvę be gyvybės, kaip būtų girdėję jį kalbant?

Netikinčiam žmogui istorija yra vien praeities vardai. Tikinčiajam jie yra gyvi asmenys, kuriuos mes *vieną dieną susitiksime akis į akį*. Netikinčiajam gali nubirti liūdesio ašara: kaip gaila, kad apie daugelį praeities įvykių mums liudija vien keletas skurdžių iškasenų ar subyrėjusių šukių. Tikinčiajam ašara gal irgi nukrinta, bet ne liūdesio, o džiaugsmo. Jis žino, kad vieną dieną tą praeitį jis pamatys, nes, kaip gražiai mums primena vienas gedulingųjų Mišių skaitinys iš Apreiškimo knygos, žmonės nueina anapus ir ten nusineša savo darbus. „Ir aš išgirdau iš dangaus balsą, kuris liepė: „Rašyk: „Nuo šiol bus palaiminti mirusieji, kurie miršta Viešpatyje. Taip, – sako Dvasia, – jie turi atilsėti nuo savo vargų, nes jų darbai juos lydi" (Apr 14, 13).

Taigi netikinčiajam gyvenusios tautos yra vien praeities šešėlis. Tikinčiajam jos yra gyvos gėlės, iš kurių, veikiant Dievo valiai, istorija pina jo garbei vainiką. Jei mūsų tauta vieną dieną, kaip daugelis kitų, bus nuskinta iš žemės būties, tai vien tam, kad užleistų vietą kitoms gėlėms, kad tas vainikas būtų dar gražesnis ir turtingesnis.

Mūsų pamąstymas prasidėjo kiek liūdnai skambančia gaida, bet jo tikslas buvo ne dvasią prislėgti, o pakelti. Moksle, mene, sudėtingoje technologinėje veikloje ar paprastuose namų apyvokos darbuose – visur ir visada mūsų žingsnius *telydi šviesa bei tiesa*, kaip moko mūsų tautos himnas. Taip elgdamiesi, savo tautą anapus paverčiame gražia, Visagalio rūmuose jo šlovei amžinai išliekančia gėle, kuri skirta gėrėtis ir džiaugtis.

Aukso dėsniai valstybei

Mums gerai žinoma žydų tautos istorija senaisiais laikais. Patekę į Egipto vergiją, žydai iš jos išsivadavo ir vyko į pažadėtąją žemę. Bet ne tuojau pat ją pasiekė. Pirmiausia jiems buvo lemta virtinę metų paklaidžioti po tyrus. Panašiai įvyko, tiksliau pasakius, tebevyksta ir su Lietuva, išsilaisvinusia iš Sovietų Sąjungos jungo. Ir mūsų tėvynės sūnums bei dukterims, prieš ją iš tiesų atkuriant, lemta pakeliauti per painiavų pilnus tyrus.

Pažvelkime šia proga į tai, kiek daug ir Seimo nariams, leidžiantiems įstatymus, ir piliečiams, siekiantiems gerovės, ir vykdomajai valdžiai gali padėti krikščionybės dėsniai. Jie yra puikiausi keliarodžiai kiekvienam, net nekrikščioniui ir agnostikui.

Tauriausiai tie dėsniai šviečia iš paties krikščionybės steigėjo Kristaus, Jėzaus iš Nazareto. Prisiminkime vieną dalyką apie žmogų: jo vidus tada geriausiai atsiskleidžia, kai žmogus yra kokio nors lemtingo uždavinio ar pavojaus akivaizdoje, kai žvelgia mirčiai į akis. Šie trys dalykai – lemtingas uždavinys, pavojus, mirties akivaizda – buvo pažįstami ir Viešpačiui Kristui, kai jis paskutinę savo gyvenimo dieną žemėje su draugais sėdėjo už Atsisveikinimo vakarienės stalo. Iš tos dienos Kristaus žodžių ir veiksmų ryškiai šviečia penki kertiniai krikščionybės dėsniai, kuriais galėtų vadovautis kiekvienas seimūnas, vadovas, valdininkas ar kiekvienas pilietis.

Vienas dėsnis – *tarnystė*. Kokiu būdu Kristus pradeda Paskutinės vakarienės pokylį? Jis pakyla nuo stalo, nusivelka viršutinius drabužius ir persijuosia rankšluosčiu. Paskui, prisipylęs dubenį vandens, eina aplinkui ir kaip tarnas, atsiklaupęs ant grindų ties kiekvienu, ima plauti savo mokinių kojas (Jn 13, 4–5). Savo veiksmą palydi žodžiais: „Aš tarp jūsų esu kaip tas, kuris patarnauja“ (Lk 22, 27).

Antras dėsnis – *meilė*. Kokiais iškilmingais ir jaudinamais žodžiais evangelistas Jonas praneša apie Paskutinę vakarienę! „Jėzus, žinodamas, jog atėjo valanda jam iš šio pasaulio keliauti pas Tėvą, ir mylėdamas savuosius pasaulyje, parodė jiems savo meilę iki galo“ (Jn 13, 1). Meilė vis iš naujo nuaidi jo atsisveikinimo žodžiuose: „Aš jums duodu naują įsakymą, kad jūs vienas kitą mylėtumėte: kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (Jn 13, 34); „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. Pasilikite mano meilėje!“ (Jn 15, 9).

Trečias dėsnis – *atleidimas*. Tai ryškiai matyti iš minėto kojų plovimo. Numazgojęs mokiniams kojas, – sako evangelistas, – Kristus užsivilko drabužius ir sugrįžęs prie stalo paklausė: „Ar suprantate, ką jums padariau? Jūs vadinate mane „Mokytoju" ir „Viešpačiu" ir gerai sakote, nes aš toks ir esu. Jei tad aš – Viešpats ir Mokytojas – numazgojau jums kojas, tai ir jūs turite vieni kitiems kojas mazgoti" (Jn 13, 12–14). Plauti kojas, vadinasi, atleisti kaltes. Pridėkime, kad jis juk ir į savo mirtį žengia tam, kad būtų atleistos žmonių kaltės.

Ketvirtas dėsnis – *vienybė*. Tai matyti iš Kristaus karšto prašymo, kai pakėlęs akis į dangų kreipėsi į savo Tėvą: „Šventasis Tėve, išlaikyk ištikimus savo vardui visus, kuriuos esi man pavedęs, kad jie būtų viena kaip ir mes. <...> Tegul visi bus viena! Kaip tu, Tėve, manyje ir aš tavyje, tegul ir jie bus viena mumyse, <...> kad jie pasiektų tobulą vienybę ir pasaulis pažintų, jog tu esi mane siuntęs" (Jn 17, 11–23). Į vieningumą nurodo ir gražusis palyginimas, kuriuo per Paskutinę vakarienę jis nusakė savo glaudų ryšį su mumis ir mūsų – vienų su kitais: jis yra vynmedis, o mes – šakelės, taigi suaugę į gyvybinį vienetą su juo ir vienas su kitu (Jn 15, 5).

Pagaliau penktas dėsnis yra *tikėjimas*. Petrui, kurį išsirinko būti uola savo statomai Bažnyčiai, jis taria: „Aš meldžiuosi už tave, kad tavasis tikėjimas nesusvyruotų. O tu sugrįžęs stiprink brolius!" (Lk 22, 32). Ir visus kitus drąsina: „Tegul neišsigąsta jūsų širdys! Tikite Dievą – tikėkite ir mane!" (Jn 14, 1).

Štai penki krikščionybės dėsniai, paimti iš paties jos steigėjo širdies. Kai kančios ir mirties akivaizdoje Kristus atsisveikino su draugais, tuos aukso dėsnius ėjo antspauduoti savo krauju. Kokie šaunūs keliarodžiai valstybei! Kaip sklandžiai suksis valstybės ir visuomenės ratai, jei valdantys ir valdininkai niekada neužmirš, kad savo mandatą ar paskyrimą gavo ne ponauti, o *žmonėms tarnauti*, ne sau patiems, o kitiems padėti. Kone visų bėdų versmė valstybėje ir visuomenėje yra savanaudiškumas. Iš jo plaukia grobstymai, vagystės, eikvojimai, sukčiavimai, prievartavimas, išnaudojimas, kito teisių trypimas. *Meilė* tirpdo savanaudiškumą, kaip saulė – pavasario sniegą. Kaip veiksmingai *atleidimas* šalina įtampas, konfliktus, sąskaitų suvedinėjimus, kerštavimus ir panašius dalykus, kurie tartum žvirgždai, patekę į visuomeninio gyvenimo mašinerijos guolius, juos ėda, graužia, trina ir užveržia. Kur *vienybė*, ten džiaugsmas, tvirtumas, pasitikėjimas, smogianti galia ir žavinga darna.

Ar imsime tikėjimą religine prasme, kuris sieja žmogų su Dievu, ar pasaulietine, kuris reiškia tvirtą įsitikinimą, kad kas nors tikrai įvyks, tikėjimas teikia drąsos, sveikatos, atsparumo, ištvermės, ryžto ir virtinę kitų puikių dalykų, kurie padeda žmogui, valstybei.

Tautos kančios prasmė

Kiekvienas žmogus turi savo veidą. Iš jo daugiausia ir pažįstamas. Todėl pase ir panašiuose dokumentuose tapatybei nustatyti pateikiama ne kas kita, o asmens veido nuotrauka. Savo veidą turi ir kiekvienas laikotarpis, sakysime, keturi metų laikai arba tokie kalendoriniai tarpsniai kaip Advento, Kalėdų, gavėnios, Velykų. Savo veidą turi ir kiekvienos tautos gyvenimo etapai.

Ką pasakytume, pažvelgę į savo tautos dabartinio laikotarpio veidą? Iš tikrųjų už mus jau yra pažvelgę kiti – ištisi būriai nuoširdžių tautiečių, šį metą apibūdinę vienu, bet labai reikšmingu sakiniu: „Ne tokios Lietuvos laukėme, ne tokios siekėme." Tai primena apie dabartinėje mūsų valstybėje kerojančias skriaudas ir neteisybes. Kad šio meto Lietuvoje skriaudos ir neteisybės tiesiog kariasi minioms žmonių ant sprando, daug įrodinėti nereikia. O kai jos smogia į tautą ar paskirą žmogų, mūsų dvasios dangų linkę aptraukti tamsūs debesys, dažnai prapliumpantys įvairiopu lietumi: karčių ir kerštingų minčių, nusivylimo, nebepasitikėjimo, abejonių Viešpaties apvaizda, klausimų ir priekaištų Dievui lietumi.

Ką tokiais atvejais krikščionis daro arba turėtų daryti? Tai, ką, užėjus tamsai, daro kiekvienas išmintingas žmogus, – užsidega žiburį. Konkrečiau pasakius, žvelgia į Kristų, kuris prasmingai apie save sakė: „Aš – pasaulio šviesa" (Jn 2, 12). Kai prisimename, ką Kristus nurodė ir kas su juo vyko, mums ateina pluoštai šviesos. O ta šviesa kyla iš to, kad Viešpats mums pakartotinai kalba apie panašumą tarp savo gyvenimo ir to, kas skirta mums visiems.

Kristus iš savo patirties žinojo, ką reiškia kentėti: būti išduotam vieno iš artimiausių draugų, būti tampomam po teismus, tardomam, neteisingai apkaltintam, mušamam, išjuoktam. Žino, ką reiškia būti nuteistam mirti, vedamam už miesto vartų į egzekucijos vietą ir ten nužudytam skaudžiausiu ir gėdingiausiu būdu. Be to, argi jis savo ir apaštalų lūpomis nepiešė, koks nesvetingas, tiesiog gąsdinantis yra pasaulis, atsiskyręs nuo Dievo? Tai plėšrus vilkas. „Štai siunčiu jus, – sakė mokiniams, – lyg avinėlius tarp vilkų" (žr. Lk 10, 3; Mt 10, 16). Ne tik aštriadantis yra tas vilkas, bet ir klastingas, nes stengiasi prisėlinti apsivilkęs nekaltos avies kailiu (Mt 7, 15).

Žinome *lietuvių tautą ištikusias kančias*. Jas liudija ir 1941-ųjų metų birželis. Mums liks įsispaudęs atmintyje iš to laiko paveikslas žmonos, suklupusios prie rasto savo vyro, brutaliai nukankinto besitraukiančių atėjūnų. (Paveikslas primena Mikelandželo statulą, kurioje Marija laiko ant kelių nuo kryžiaus nuimtą sustingusį savo nukankinto Sūnaus kūną.) Kaip ir Kristaus laikais, nuo Dievo atsiskyręs pasaulis elgėsi ir dabar elgiasi pagal savo grobuoniško ir klastingo vilko prigimtį. Pamename Sovietų Sąjungą, demonstratyviai save atsiejusią nuo Dievo, patį jo vardą rašiusią mažąja raide, slaptais paktais sužlugdžiusią Lietuvos laisvę, tik apsivilkusią laisvintojos ir geradarės kailiu, pasalūniškai įsiveržusią į lietuvių tautos avidę vykdyti ten savo vilkiškų kėslų.

Tačiau *šviesos mums pažeria dangaus Tėvo savo Sūnui skirtoji dalia žemėje*. Atrodytų, kaip jis, būdamas toks teisingas, gali leisti vykti dangaus kerštо šaukiančioms neteisybėms; jei yra mylintis Tėvas, kaip kad skelbia kunigai, kodėl mūsų nesaugo ir negina; jei yra visa galintis, kodėl nesutramdo siautėjančių priešų? Panašūs priekaištai nėra teisingi. Dangaus Tėvas nieko taip nemylėjo, kaip savo Sūnaus. Bet siuntė į žemę, kur jo laukė kartybių taurė. Lieka nepaneigiamas faktas, drauge nesuprantama paslaptis, kad dangaus Tėvas galėjo žiūrėti, kaip jo be galo mylimas Sūnus kenčia prikaltas ir pakeltas ant kryžiaus.

Mūsų akims visa tai atskleidžia, *kokią svarbią vietą Dievo plane užima kančia*. Jono Krikštytojo žodžiais, Kristus, nekaltasis Avinėlis, savo kentėjimu naikina pasaulio nuodėmes. O kadangi krikščionio likimas yra neatsiejamas nuo savo Mokytojo, tai ir jam skiriama per kančią dėtis prie nuodėmių naikinimo, pasaulio išganymo.

Kai kurie dailininkai yra pavaizdavę, kaip angelai renka į taurę iš Kristaus žaizdų varvančius kraujo lašus ir neša į Dievo šventąjį iždą. Tas vaizdas dera ir mūsų tautos bei jos žmonių kančioms, numatytoms pagal Dievo amžinąjį planą, jei jos priimamos su Kristaus nusistatymu, kurio ir mus mokė „Tėve mūsų" maldoje: „Teesie tavo valia!" Jos eina į Dievo šventąjį iždą, kad iš ten sklistų palaima ir mūsų tautai, dildant jos nuodėmes ir ruošiant jai šviesų atgimimą. Vienu eilėraščio posmu tai gražiai nusakė mūsų poetas Vincas Mykolaitis-Putinas:

Vargingos Tėvynės vargingi vaikai,
Nekeikime savo skausmingo likimo!
Mūs kruvinos skriaudos ir dygūs vargai
Ir liūdinčiais kryžiais pasvirę kapai –
Tai sėkla šviesaus Lietuvos atgimimo.

Baigiant gal bus ne pro šalį pridėti išvadą, kurios turėtų laikytis kiekvienas lietuvis, darantis tai, kas nedora, – iš silpnumo, žioplumo ar piktos valios. Savo netikusiu elgesiu jis eikvoja tą iždą, menkina jo indėlius, taigi skriaudžia savąją tautą.

Tiktų ir kita išvada, kurią turėtų pasidaryti visi, atsiejantys save nuo Dievo. Kai kurie jų gal yra palyginti doro, net pavyzdingo gyvenimo. Bet jie, nors nesąmoningai, reiškia savo solidarumą su pasauliu, atsiejančiu save nuo Dievo. O klaikų tokio pasaulio veidą gerai nupiešė Viešpats Kristus ir jį vis iš naujo rodo tautų istorija.

Tautos ir tikėjimo jungtuvės

Žmonės mėgsta švęsti įvairius gyvenimo įvykius. Iš visų turbūt džiugiausiai švenčiamos jungtuvės. Tai rodo faktas, kad svečiai bent anksčiau jas švęsdavo linksmindamiesi kelias dienas. Jungtuvėmis du žmonės, vyras ir moteris, tampa viena, jiems yra skirta vienas su kitu viskuo dalytis, būti vienas kito atrama. Pažvelgę plačiau, galime sakyti, kad jungtuvės yra įvykusios tarp lietuvių tautos kaip jaunosios ir krikščionių tikėjimo kaip jos sužieduotinio. Gera apie tai pakalbėti, o ypač minint Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnaciją ir Lietuvos krikštą.

Jei pažvelgsime į krikščionių tikėjimą, kurį pavadinome sužieduotiniu, pamatysime, kad jo dalia yra tokia pat, kaip ir lietuvių tautos, mūsų pavadintos nuotaka. Šis žvilgsnis į jų bendrą likimą mums gali duoti drąsos, vilties, ryžto ir ištvermės darbuotis.

Mūsų tikėjimui gerai pažįstami *priešo primetami pančiai.* Pati išganymo istorija prasideda nuo to, kaip piktasis žmonijos priešas, naudodamas klastą, rojuje uždėjo žmonijai pančius ir įmurkdė į skurdą. Mūsų tauta pažįsta, ką reiškia mūsiškei kultūrai, mąstysenai ir gyvensenai priešo primesti pančiai.

Mūsų tikėjimui gerai pažįstamas ir *laisvės lūkestis.* Visas Senasis Testamentas, galima sakyti, yra vienas ilgas laukimas, kada ateis žadėtasis Gelbėtojas. „Rasokite, dangūs, iš aukštybių ir, debesys, išlykite teisumą. Žemė teprasiveria, tedygsta išganymas“ (Iz 45, 8), – skamba tokie ir panašūs ano meto ilgesingi žmonijos atodūsiai, užrašyti Šventojoje Istorijoje. Apie išsiilgtą laisvę byloja Naujasis Testamentas ir maldos į Dievą, kylančios iš katakombose ir kalėjimuose gniaužiamų krikščionių lūpų. Laisvės lūkestis nesvetimas ir lietuvių tautai, paskutiniais trimis šimtmečiais tapęs mūsų šalies istorijos sudedamąja dalimi. O šiuo metu daugybė ypač vargingų žmonių mūsų valstybėje vaitoja engiami savo išrinktų valdžios atstovų...

Mūsų tikėjimui gerai pažįstamas *aukojimasis už brolius ir seseris.* Iš tikrųjų jis yra, sakytum, kertinis krikščionybės akmuo. Juk pagrindinė Kristaus misija žemėje buvo Įsikūnijimu, tai yra žmogaus prigimties priėmimu, tapti mūsų broliu ir mus išlaisvinti, paguldant už mus savo galvą. Aukojimasis už brolius ir seseris yra nesvetimas ir lietuvių tautai, jos istorijai: tai byloja

1863 m. sukilimo atmintį saugantis Sukilėlių kalnelis Šiauliuose, primena 1918-ųjų savanoriai, sovietinės okupacijos pradžioje žuvę miško broliai ar tie, kurie Nepriklausomybės pradžioje galvas padėjo prie Televizijos bokšto Vilniuje...

Pagaliau, mūsų tikėjimui gerai pažįstama *kryžiaus ir kančios pergalė*. Šis bruožas irgi ryškiai šviečia iš mūsų tautos kelio.

Žvelgti į tautą kaip nuotaką, o į tikėjimą kaip jaunikį nėra nauja mintis. Jau Senajame Testamente Viešpats pranašų lūpomis lygino save su jaunikiu, o Izraelio tautą – su sužieduotine. To ypač gausu pranašo Ozėjo knygoje. Antai viena vieta, kur Viešpats apie save ir ją kalba piršlybų ir jungtuvių vaizdu: „Todėl dabar aš viliosiu ją, išvesiu į dykumą ir prašnekinsiu jos širdį. <...> Paimsiu tave sau žmona amžinai“ (Oz 2, 16–21). Skaitant pranašo Ozėjo knygą, į akis krinta toks reiškinys: ten gausu ne tik gražių Viešpaties žodžių apie švelnią meilę savo tautai, bet ir labai grėsmingų – apie tuo metu susidariusias žydų valstybės struktūras. Juos skaitant vėlgi iškyla nemažai panašumo su mūsų dabartine valstybe. Paimkime, pavyzdžiui, trejetą dalykų, – ne tam, kad dėl jų bergždžiai padejuotume (kaip dažniausiai darome), bet kad paskatintume tai našiai guiti lauk.

Pranašas sako, kad Dievą ima pyktis ant žmones valdančių galiūnų: „Išliesiu ant jų savo pyktį kaip vandenį“ (Oz 5, 10). Ar nėra čia panašumo su mūsų išsirenkamais atstovais? Ar bent jau dalis jų nėra tarsi su savo valdiniais nesiskaitantys galiūnai? Ar daug rasime tų, kurie stengiasi doriškai apsišvarinti?

Pranašas toliau sako, kad iš savo sidabro ir aukso jie darosi stabus: „Iš savo sidabro ir aukso pasidarė stabus savo pačių pražūčiai“ (Oz 8, 4). Ar ne į visokių sukčių privačias kišenes gudriai nueina dalis iš Europos Sąjungos gaunamos finansinės paramos, kuri skirta viso krašto gerovei?

Ozėjas įspėdamas pranašauja, kur tai veda, kokios to pasekmės: „Kadangi jie sėja vėją, todėl pjaus audrą“ (Oz 8, 7). Istorija ne kartą yra parodžiusi, kad sėjami vėjai visada atsikeršija audromis.

Baigiasi šio pranašo knyga Viešpaties pažadu, kokia šviesi ateitis laukia, pradėjus eiti nebe klystkeliais, o jo nubrėžtais takais: „Izraeliui [galima sakyti, ir mūsų kraštui] būsiu lyg rasa, – jis žydės kaip lelija, įleis šaknis kaip Libano kedrų. Skleisis jo atžalos, jo grožybė bus kaip alyvmedžio, o kvapnumas kaip Libano. Vėl jie visi [jo žmonės] gyvens mano pauksnėje, vėl augins javus; žydės jie kaip vynmedis“ (Oz 14, 6–8).

Ryšys su savąja tauta

„Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė!“ Atėjęs iš Nazareto, kur užaugo, tokiu sakiniu Kristus prabilo į žmones, pradėdamas viešai vykdyti Tėvo jam žemėje skirtąją misiją (Mt 4, 17). Tai rodo, koks svarbus yra šis raktinis žodis, tiksliau pasakius, šis veiksmas – atsiversti. Bažnyčios istorija rodo vieną įspūdingą pavyzdį, ką atsivertimas gali iš žmogaus padaryti – tiesiog radikaliai pakeisti. Tas pavyzdys yra Sauliaus, vėliau pasivadinusio Paulium, atsivertimas (Bažnyčios minimas sausio 25-ąją). Iš užsidegusio pasiryžėlio krikščionybę sunaikinti (nes laikė pavojingai plintančia sekta) pasikeitė į uolumu liepsnojantį jos skleidėją, tautų apaštalą.

Atsivertimą galima nusakyti trimis žodžiais: „Imti kitaip galvoti ir mąstyti.“ Ta prasmė glūdi pačiame lietuvių kalbos žodyje „atsiversti“ („atversti“ – atsukti kita puse, kitu šonu). *Kitaip* reiškia kilniau, plačiau, gražiau žvelgti į save, aišku, ir gyventi pagal tą pasikeitusį galvojimą.

Atsivertimas ypač tinka šalinant vieną trūkumą, žalingai įkėlusį koją į mūsų galvoseną ir elgseną. Kai veikiame antgamtinėje plotmėje, – ar meldžiamės, ar siekiame būti tobuli (kaip Kristus ragina), ar svajojame apie dangų, kokie ten būsime, – daugelis pamirštame ryšį su savąja tauta, taigi mąstome individualistiškai. Mums būtina atsiversti ir imti žvelgti į save bendruomeniškai – kaip į lietuvių tautos dalį, nes grynai individualistiškas požiūris yra siauras, o svarbiausia – iškreipia tiesą. Juk danguje būsime ne vien paskiri individai, bet savo tautos dalis. Kad taip bus ir taip tegali būti, parodys trys argumentai. Vienas – iš gamtos, kitas susijęs su mūsų ilgesiu, trečias – iš Apreiškimo knygos.

Gamtoje nėra medžio kaip tokio: yra ąžuolas, uosis, beržas, eglė, pušis ir kiekviena kita rūšis su jai būdingomis ypatybėmis. Nėra abstraktaus grybo: yra baravykas, voveraitė, ūmėdė, kazlėkas arba dar kitoks. Paukščių pasaulyje – irgi konkretūs gyviai (vieversys, gandras, gervė, balandis, lakštingala...), o ne koks abstraktus paukštis.

Antra, mūsų *ilgesys*. Argi mūsų netraukia danguje vėl pasimatyti ir jau nebeišskiriamai būti drauge su brangiais asmenimis, savo šeimos nariais: vaikams – su tėvais, tėvams – su vaikais, vyrui – su mylėta moterimi, nuo

kurios atskyrė mirtis, ir panašiai. Taip ir bus. Danguje būsime ne kokie nors išsimėtę individai, bet susispietę į giminių, draugų ir pažįstamų šeimas. Argi neturi tai galioti ir tai gražiajai šeimai – tautai, kurioje Dievas mums skyrė gimti, augti ir gyventi?

Trečia, *Apreiškimo knyga*. 7-ajame jos skyriuje Jonas sako regėjęs danguje milžinišką minią iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Iš kur jis galėjo žinoti, kad tie žmonės buvo iš įvairių kalbų, jei ne iš to, kad girdėjo juos šlovinant Dievą savo gimtosiomis kalbomis? Tad kodėl jie turėtų būti išsibarstę po visą dangaus dvarą? Kaip kiekvienoje tautoje skleidėsi visa išganymo istorija, taip harmoninga bus ir danguje, visiems susiburiant pagal tautas, gimines ir gentis.

Jei ne visada, tai bent minint su tauta susijusias šventes, šie argumentai kviečia atsiversti, taigi imti kitaip apie save galvoti, – kaip apie savosios tautos atstovus, kuriuos Viešpats skyrė atspindėti tautos veidą ir atspindėti ne vien trumpam laiko tarpsniui šioje žemėje, bet amžinai pačiame dangaus dvare.

Egzaminas tautai (I)

Įsivaizduokime, kad esame mokiniai ir mums pateikiamas toks klausimas: „Jei kuo nors abejojame, nesame tikri, kaip iš tų abejonių išbristi?“ Išgirdus tokį klausimą, tikriausiai būtų pateiktas toks atsakymas: „Jei nesame tikri, reikia patikrinti, ir visos abejonės dings.“

Gyvenime labai daug ką ir *tikriname*. Antai nuėję pas gydytoją, patikriname savo sveikatą. Mokytojas patikrina mokinių žinias. Vairuotojas patikrina stabdžius ir padangų oro slėgį. Miesto valdybos inspektorius patikrina statybos darbus, ar viskas atliekama tinkamai. Vakare patikriname savo namų lauko duris, ar gerai užsklęstos, užrakintos. Žmona kartais randa reikalo patikrinti savo vyro drabužių kišenes. Tai tik keletas pavyzdžių iš daugybės kitų.

Vieną reikalą labai pritinka patikrinti, atėjus vienai arba kitai mūsų tautos šventei. Kas čia turima galvoje? Ogi bene svarbiausia ir esmingiausia: „Ko mūsų tauta (arba kitu žodžiu – mūsų tėvynė) verta Viešpaties Dievo akyse?“ Kad tai patikrintume, matas gali būti tik vienas – pats Viešpaties Sūnus Kristus. Juk kiekvienas, stojęs prieš Dievo teismą, būsime taip matuojami: kiek savo žodžiais, darbais, mintimis, visu nusistatymu buvome panašūs į mums kelią rodžiusį jo Sūnų. Tas panašumas arba jo trūkumas nulems mūsų vertę Dievo akyse.

Galima sakyti, kad kaip yra su paskiro žmogaus vertumu, taip yra ir su tautos. O kadangi tauta yra bendruomenė, kaip matą sau iškelsime ne asmeninį, o bendruomeninį Kristų. Kas tas bendruomeninis Kristus yra? Tai jo įsteigtoji Bažnyčia, dar vadinama jo mistiniu kūnu. Žinome Pauliaus žodžius Laiške efeziečiams: „Jį patį [Tėvas – Kristų] pastatė viršum visko, kad būtų Galva Bažnyčios, kuri yra jo Kūnas“ (Ef 1, 22–23). Dar vadinama jo sužadėtine, su kuria jis vedybomis sudaro viena (Ef 5, 25–27; Apr 21, 2–9). Vadinama ji ir mūsų motina, nes iš jos per Dievo malonę gimstame jo vaikais.

Dėsnis mums aiškus: *tauta Dievo akyse yra tuo vertesnė, kuo labiau panaši į Sūnaus įkurtąją Bažnyčią*. Apie tai pamąsčius, daugeliui mūsų netruks pasirodyti, kad lietuvių tauta šį egzaminą išlaiko gan geru pažymiu. Paimkime keletą Bažnyčios ypatybių ir pažiūrėkime, kiek ir kokių jų yra mūsų tautoje.

Petras yra Bažnyčios atstovas, ant kurio Kristus sakė savo Bažnyčią statysiąs (Mt 16, 18). Prisiminkime vieną kartą prisikėlusio Kristaus jam tartus žodžius, kuriais nusakė jo likimą: „Iš tiesų, iš tiesų sakau tau: kai buvai jaunas, pats susijuosdavai ir vaikščiojai, kur norėjai. O pasenęs tu ištiesi rankas, – kitas tave perjuos ir ves, kur nenori" (Jn 21, 18). *Argi mūsų tėvynė nepanaši į apaštalą Petrą?* Antai kunigaikščių laikais, kai buvo jauna, juosėsi ir tvarkėsi pati laisvai, kaip norėjo. Bet vėliau buvo priversta ištiesti rankas, svetimieji, atėmę iš jos laisvę, vedžiojo, kur ji nenorėjo. Carai jos rankas laikė surišę pusantro šimto metų. Kai kurių menininkų mūsų tėvynė ir vaizduota kaip moteris su grandinių pančiais ant rankų. O pančiai visada reiškia prievartą, išnaudojimą, tremtį, tardymus, žaizdas, randus ir ašaras. 1918 metų vasario16-ąją mūsų žemėje vėl atsikūrė laisva Lietuvos valstybė, savanorių karių netrukus apginta nuo puolančių priešų. Tačiau, pagyvenusi porą dešimtmečių, iš naujo turėjo ištiesti rankas, leisti jas surišti svetimiems atėjūnams ir vesti ne ten, kur norėtų, bet ten, kur jie vertė ją eiti.

Tęskime savo egzaminą, arba tikrinimą. Prisiminkime *vieną iš svarbiausių Bažnyčios idėjų* – padėti į bėdą ar vargą patekusiam žmogui. Kodėl ją vadiname viena svarbiausių? Ogi kad ja vadovaudamasis, pats Bažnyčios steigėjas, Dievo Sūnus, atėjo į žemę, nes jam pagailo į nuodėmės vargą ir skurdą įpuolusios žmonijos, nebegalinčios iš jo savo jėgomis išsivaduoti. Jis sakė ir mus Paskutiniame teisme pirmiausia vertinsiąs pagal tai, kiek padėjome į bėdą ir vargą patekusiems bendrakeleiviams – tiems, kurie buvo išalkę, ištroškę, be pastogės, neturintys kuo apsirengti, susirgę, įkalinti (Mt 25, 34–45).

Pažvelgę į Lietuvos istoriją, pamatytume, kad ten tokios pagalbos artimui buvo apsčiai. Istorikas Mikalojus Katkus savo „Balanos gadynėje" apie elgetas rašo, kad jiems mūsų krašte anuo metu buvo gan nebloga gyventi: radus gaunamai išmaldai rinką, galėjai per tam tikrą laiką sudėti net pasogą dukrai. Tarpukariu kone kiekviename didesniame bažnytkaimyje buvo prieglaudos namai vargšams, padoriai prižiūrimiems gyventi. Ūkininkai nepašykštėdavo, ypač tradicinių švenčių metu, priaukoti maisto produktų. Ypač šauniai su vargingaisiais veikė Šventojo Vincento Pauliečio draugija. Kiek mūsų žmonių yra dalijęsi duona su skurdžiais karo belaisviais; kiek priglaudę ir gelbėję persekiojamų žydų, kai valdė naciai; kiek senieji mūsų emigrantai Amerikoje yra padėję vargstančiai ir besikuriančiai savo tėvų žemei po Pirmojo pasaulinio karo; kiek po Antrojo karo užjūriuose gyvenantys lietuviai sovietmečiu lengvino už geležinės uždangos likusių savo tautiečių palyginti varganą dalią! Tad ir šios idėjos požiūriu mūsų tautoje atsispindi Bažnyčia – mistinis Kristaus Kūnas.

Egzaminas tautai (II)

Kaip jau buvo sakyta, ypač įvairių tautinių švenčių dienomis pritinka patikrinti vieną gan svarbų, tiesiog esminį dalyką, – ko Viešpaties Dievo akyse verta mūsų tauta?

Minėjome ir vienintelį šiam egzaminui tinkamą matą – dieviškąjį. Juk kai prieš Dievą stosime, kiekvieno tikrąją vertę parodys tai, kiek mūsų žodžiai, darbai, mintys, visas nusistatymas buvo panašūs į mums kelią rodžiusio jo Sūnaus. Egzamino tautai matas – bendruomeninis Kristus, jo įsteigtoji Bažnyčia, mistinis Kristaus Kūnas, – kaip Bažnyčią yra nušvietę apaštalas Paulius, didysis tiesos skelbėjas Augustinas, popiežių enciklikos.

Jau patikrinome savo tautos vertę Dievo akyse, paėmę dvi Bažnyčios ypatybes: jos pagrindinį asmenį – Petrą ir jos svarbiąją idėją – padėti atsidūrusiam varge ir skurde. Dabar prisiminkime, kokius pavyzdžius mūsų gyvenimui rodo Bažnyčia. Mums gerai žinomi Kristaus įspėjantys žodžiai: „Jei neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę“ (Mt 18, 3). Taigi Bažnyčiai jos steigėjo nurodytas pavyzdys yra *vaiko dvasia*. Kai žvelgiame į savo tautą, o tiksliau pasakius, į jos sielą, kiek ten matome *daug žavios vaiko dvasios*! Visi žinome, kad tautos siela, kaip ir jos kalba giliausiai atsispindi jos liaudyje – tos liaudies kūryboje, mąstysenoje, galvosenoje, papročiuose. Pagalvokime apie tris vaiko dvasios ypatybes ir pamatysime, kad jos būdingos ir mūsų tautos sielai.

Vaikas neapsėstas minties apie lytį, kaip daugybė šiuolaikinių paauglių ir suaugusiųjų. Kai žvelgiame į mūsų liaudies kūrybą, matome ją tyrą kaip krištolą. Ten nerandame nė šešėlio nešvankios užuominos ar gašlumo. Šiuo požiūriu mūsų tautoje daug tikros vaiko dvasios, kurią Kristus rodo kaip pavyzdį. (Tiesa, verta pastebėti, kiek šlamšto ir pavojų jaunų asmenų dorai šiandien plinta iš to, kas sukuriama dabartinio moderniojo žmogaus; kad dabar sekso kultas tiesiog liete liejasi kone visais galimais kanalais; prigimties dovanotas drovumas nuėjęs šuniui ant uodegos...)

Kitas vaiko dvasios bruožas yra jo ryšys su gamta. Vaikas jos viliojamas, ją stebi, su ja draugauja. Sniegas, ledas, vanduo, krūmai, pievos, balos, žuvys, varlės, paukščiai, stirnos vaiką traukia kaip magnetas. Taip yra traukiamas

Kūrėjo, kurio išmintis, grožis šauniai atsispindi gamtoje. Gal vaikas ir dėl to Kristui buvo toks mielas, kad pats buvo traukiamas gamtos, kai žmonėms aiškino apie Dievą ir jo amžinąsias tiesas. Ar neliudija mūsų tautos glaudaus ryšio su gamta gėlių darželis prie kiekvienos kaimo sodybos, kur tik gyventa lietuvės moters ar mergaitės? Kas gali nematyti lietuvio sielos ryšio su gamta skaitydamas vyskupo Antano Baranausko „Anykščių šilelį"? Mūsų liaudies dainų temos liudija, kaip savà lietuviui giria, dirva su savo grūdais ir linais, sode medų nešanti bitė, rytais veidą prausianti rasa ir pas mergelę lelijėlę jojančio bernelio žirgo pasagėlė.

Dar viena vaiko dvasios ypatybė ta, kad jį traukia svajonės ir pasakos. Vaikai nepaprastai mėgsta pasakas. Pasaka vaizduotės sparnais perkelia į turtingą ir trauklų svajonės pasaulį. Šis vaiko bruožas mums tartum parodo tikrąją žmogaus esmę ir jo pasaulėžvalgą: kad regimoji tikrovė nėra viskas, nes nepatenkina jo širdies ir sielos; kad esama dar kitos, suvis gausesnės ir geresnės, su kuria jis traukiamas bendrauti savo dvasia. Kai buvome maži ir paguldyti nakties poilsiui, prie mūsų atsisėsdavo motina, tėvas ar močiutė ir sekdavo ar skaitydavo pasakas, kol pamatydavo mūsų akis užmerktas miegui, tada pabučiavę palikdavo skrajoti po sapnų pasaulį... O kiek gražaus ir gilaus svajonės pasaulio sutelkta lietuvių liaudies sakmėse: iš jų sužinojom, kodėl ant gandro nugaros juodas lopinys, kodėl vyturėlis gyvena laukuose, kad ąžuolas, uosis ir beržas – tai Eglės, žalčių karalienės, tvirti sūnūs, o drebulė – baikšti duktė...

Štai ir baigėme egzaminą savo tautai. Kokie jo rezultatai? Ar neatrodo, kad pasigėrėtini? Mūsų matas buvo pats bendruomeninis Viešpats Kristus – jo įsteigtoji Bažnyčia. Jei tad Visagalis apie savo Sūnų tarė, jog juo gėrisi (Mt 3, 17), tai ir mūsų tauta turi džiuginti jo akį.

BAŽNYČIOS ŠVENTIEJI
ŠVENTASIS STEPONAS
Kuri pusė laimėjo dvikovą?

Žinome apie du Senojo Testamento vyrus, stojusius kovoti vienas prieš kitą, bet labai nelygius pažiūrėti: filistinų Galijotą ir izraeliečių Dovydą. Galijotas buvo tikras milžinas, ūgio – šešių uolekčių su plaštaka (mūsų matavimu, trijų metrų su viršum), o Dovydas – tik paauglys. Ir jų ginklai buvo nelygūs. Galijotas artinosi su šalmu ant galvos, užsidėjęs šarvus, ginkluotas ietimi ir kalaviju, o Dovydas – be jokių šarvų, nešėsi tik lazdą ir iš virvės pasidarytą piemenų svaidyklę. Kas į juos pažiūrėjęs nebūtų sakęs, kad jau per pirmą susirėmimą Dovydas gulės to milžino negyvai partrenktas ant žemės? Bet išėjo visai kitaip. Krito Galijotas, į kaktą gavęs akmeniu, kuris atzvimbė iš Dovydo svaidyklės (1 Sam 17, 1–49).

Naujojo Testamento Apaštalų knyga pasakoja apie panašią dvikovą, tik gal su dar didesne nelygybe: krikščionio diakono Stepono – su jį užpuolusiais žydais. Nelygybė akivaizdi: jis – vienas, o anų – visas pulkas. Anų rankose – akmenys, kurie kaip kokia lavina bus paleisti į Steponą, kad jį užmuštų, o šis nuo jų apsisaugoti teturi savo dvasines dorybes, kurios akmenį tiek tesustabdo, kiek oras – iš šautuvo ar pistoleto paleistą kulką. Daug kas būtų neabejoję, kad nugalės žydai. Bet ir čia išėjo kitaip. Steponui skirti akmenys smogė patiems žydams į veidą.

Pažvelkime į visą pasakojimą detaliau. Iš jo matome, kad Steponą puolė net iš penkių pusių: pakilę ginčytis libertinai, tai yra iš tremtinių kilę žydai; šių papirkti melagingi liudytojai; sukurstyti seniūnai bei Rašto aiškintojai, kurie Steponą pastvėrė ir nusivedė į aukščiausiojo teismo tarybą; tos tarybos teisėjai; pagaliau, priteistos bausmės vykdytojai. Pažiūrėkime, ko tie žmonės pasiekė. Kaip matysime, visai ne tai, ko jie tikėjosi.

Ko pasiekė libertinai? Jie mėgino ginčytis su Steponu, tačiau negalėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas jis kalbėjo. Tad ar ne teisinga sakyti, kad į Steponą svaidomi kaltinimų akmenys smogė patiems kaltintojams atgal į veidą, nes išėjo aikštėn jų silpnybė ir menkystė? Tą savo veidą dar patys gėdingai subjaurojo griebdamiesi klastos: papirko melagingus liu-

dininkus ir primokė, kokių nebūtų dalykų turi sakyti apie Steponą teisme (Apd 6, 9–10).

Ko pasiekė šie papirkti liudininkai? Tekstas sako, kas teisme dėjosi, jiems prieš Steponą liudijant: „Visi sėdintys taryboje įsmeigė į jį akis ir matė jo veidą spindintį tartum angelo“ (Apd 6, 15). Gerai sakoma, kad žmogaus veide atsispindi jo vidus. Kadangi Stepono veidas spindėjo kaip angelo, tai aiškiai rodė jo nekaltumą, o šių liudininkų – gryną melą. Jie patys susipurvino drabstomu purvu.

Ko pasiekė kaltintojų sukurstyti fariziejai ir Rašto aiškintojai? Ogi iš jų pačių kilo galingas ir jiems labai kenksmingas priešininkas – Saulius, vėliau pasivadinęs Paulium. Tekstas nurodo, kad kartu su kitais jis reikalavo Stepono mirties, net saugojo akmenis sviedžiančių žmonių drabužius. Bet, paveiktas Kristaus balso, tapo uoliu jo apaštalu, pridariusiu savo buvusiems sėbrams (fariziejams ir Rašto aiškintojams) didžiausios bėdos.

Ko pasiekė Steponą pasmerkę teisėjai ir priteistos bausmės vykdytojai? Jie galvojo, kad, pašalinę Steponą, suduos mirtiną smūgį sklindančiai krikščionybei, kurios nekentė. O iš tikrųjų padarė jai didelę geradarybę: padovanojo Kristaus Bažnyčiai pirmąjį jos kankinį, dargi kupiną šaunybės! Štai keletas detalių pasigėrėti.

Kokie drąsūs Stepono žodžiai, kuriuos jis sviedė tiesiai į veidą šalies vadams! Jie labai panašūs į tuos, kuriuos Jėzus trenkė fariziejams ir Rašto aiškintojams (Mt 23, 13–36). Koks laikysenos panašumas į savo Mokytoją mirties akivaizdoje! Jėzus kančios išvakarėse pakelia akis į dangų ir prabyla ten regimam Tėvui: „Tėve, atėjo tavo skirtoji valanda!“ (Jn 17, 1). Ar ne panašiai daro Steponas? „Kupinas Šventosios Dvasios, žvelgė į dangų ir išvydo Dievo šlovę <...>. Jis tarė: „Štai regiu atvirą dangų ir Žmogaus Sūnų, stovintį Dievo dešinėje“ (Apd 7, 55–56). Jėzus meldžia atleidimo jį kryžiuojantiems: „Tėve, atleisk jiems, nes nežino, ką daro“ (Lk 23, 34). Ar ne lygiai taip elgiasi ir Steponas, melsdamas atleidimo užmušantiems jį akmenimis? „Viešpatie, neįskaityk jiems šios nuodėmės!“ (Apd 7, 60). Iš evangelistų žinome paskutinius Jėzaus žodžius, prieš jam mirštant: „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią!“ (Lk 23, 46). Ar ne panašiai buvo su Steponu? Apaštalų darbai perduoda to akmenimis mušamo kankinio šauksmą: „Viešpatie Jėzau, priimk mano dvasią!“ (Apd 7, 59).

Dar pravartu prisiminti, ką reiškia Stepono vardas. Graikiškai žodis „stéfanos“ – vainikas: ne tik nupintas iš gėlių, bet ir dedamas ant karalių galvos, padarytas iš aukso ir išpuoštas brangiaisiais akmenimis. Tad galima sakyti, kad jau tam vyrui duotas vardas buvo pranašiškas: *jam Apvaizdos bus skirtas pirmojo krikščionybės kankinio vainikas, o dabar jo kūną užmušę akmens*

luitai virs tą vainiką puošiančiais brangakmeniais. Ar ne panašiai buvo su kryžiaus medžiu, ant kurio buvo prikaltas Kristus? To meto požiūriu, tai buvo gėdingos mirties ženklas, tolygus mūsų kartuvėms, o dabar net maža jo dalelė branginama kaip didžiavertė relikvija.

Pirmojo kankinio žava

Antrąją Kalėdų dieną daugelis tikinčiųjų irgi ateina į Dievo namus pamaldoms. Ką tada daro Bažnyčia? Ogi nuo seno ji kreipia mūsų žvilgsnį į vieną vaiką ir vieną vyrą, vieno – gimimą, antrojo – mirtį. Tie du asmenys mums gerai pažįstami. Vaikas yra kūdikis Jėzus, vyras – kankinys Steponas. Bažnyčia juos rodo greta vienas kito ne atsitiktinai, be prasmės, o todėl, kad juos abu iš tiesų sieja labai glaudus ryšys. Mat Steponas puikiai iliustruoja, ką Betliejuje gimęs Kristus atneša į žmogaus gyvenimą: žmogaus paskirtį šauniai augti ir bręsti.

Jėzus Kristus, prieš visus amžius gimęs danguje iš Tėvo kaip jo Žodis, Betliejuje gimė antrąkart – kaip žemės vaikas. Kokiam tikslui? Kad mes, žemės gyventojai, galėtume gimti Dievo vaikais. Šia džiugia tiesa prasideda ketvirtoji Evangelija: „Tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų. <...> Visiems, kurie jį priėmė, davė galią tapti Dievo vaikais, <...> kurie ne iš kraujo ir ne iš kūno norų, ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo yra užgimę“ (Jn 1, 12–14). Tais Dievo vaikais gimstame krikšto dieną. Tada mumyse kartu su žmogišku gyvenimu ima pulsuoti ir dieviškasis. O vaikas tam ir skirtas: augti gimus iš žemės tėvų ir gimus iš Dievo.

Apaštalų darbų knyga aprašo, koks imponuojantis, žavingas vyras užaugo Steponas. Iš jo sklido malonė ir galia, žmonėms jis rodė didžių ženklų ir darė didžių stebuklų. Kai priešininkai mėgino su šiuo vyru ginčytis, negalėjo atsispirti išminčiai ir Dvasiai, kurios įkvėptas kalbėjo (Apd 6, 8–10). Kai buvo liaudies seniūnų ir Rašto aiškintojų pastvertas ir nuvestas į aukščiausiojo teismo tarybą, visi sėdintys taryboje matė jo veidą, spindintį kaip angelo (Apd 6, 15). Su kokia drąsa jis išdrožia kalbą aukščiausiajai tarybai, žinodamas, kad ja sau pasirašo mirties nuosprendį (Apd 7, 2–53). Kaip toli siekia jo žvilgsnis! Iškilmingai taria: „Štai regiu atsivėrusį dangų ir Žmogaus Sūnų, stovintį Dievo dešinėje“ (Apd 7, 56). Koks platus Stepono meilės laukas: siekia net melagingus jo kaltintojus ir užmušančius jį akmenimis, meldžia Viešpatį neįskaityti jiems nuodėmės, kurią daro (Apd 7, 60). Kokia jėga, kokia drąsa, koks vyriškumas, koks užsidegimas, koks toli siekiantis žvilgsnis, kókios mylėjimo gelmės!

Iš ko Steponas gavo visa tai: *jėgą, drąsą, vyriškumą, toli siekiantį žvilgsnį ir meilės gelmes*? Mums turi būti aišku, iš ko: iš rankų to kūdikio, kurį matome vaizduojamą prakartėlėje, apie kurį kalbėjo pranašas Izaijas. „Mums Kūdikis gimė, ir Sūnus mums duotas. Jis galinga ranka viešpataus. O jo vardas bus didingojo sumanymo Skelbėjas" (Iz 9, 5–6). Gležnutis kūdikis, bet kokia iš jo sklinda galia, kokia jo viešpataujanti ranka! Ar viso to neliudija šią antrąją Kalėdų dieną Bažnyčios mums rodomas asmuo – Steponas? Vėliau tas Dieviškasis kūdikis nurodys: „Nuo manęs atsiskyrę, jūs negalite nieko nuveikti" (Jn 15, 5). Taigi, jei kas mumyse yra ar mūsų padaroma gera, didinga, tauru, žavinga, visa ateina iš jo. Kaip šauniai šis vyras, šis diakonas ir pirmasis Bažnyčios kankinys, liudija Kristuje glūdinčią ir iš jo sklindančią galią, gaivinančią Kristaus versmę, kliūtis trupinančią jo jėgą!

Tad ši diena yra gera stebėtis. Kalėdos – Kristaus gimimas žmogumi – mūsų mąstymą užveda ant gero, nes tikro kelio: ši šventė mums sako ir rodo, kad Kristus artėja prie žmonių, darosi vienu iš mūsų pačių, tos pačios prigimties mūsų broliu, Bažnyčios Tėvų žodžiais, jis yra *žmogaus protu mąstantis, žmogaus valia veikiantis, žmogaus širdimi mylintis*. Jis tiesiog susiaudžia su mumis į viena. O kaip tik tuo kelia mus, kiek tai įmanoma, į savo paties aukštumas. Štai kuo ir sušvinta žmogaus akims Kalėdos. Ne veltui kaip tik Kalėdų metu popiežius Leonas Didysis yra taręs savo nemirtingus žodžius: „Pripažink, krikščioni, savo kilnybę!" Kaip tik ta žmogaus kilnybė buvo varomoji jėga tokiems žmonėms kaip Mohandas Gandhis, Kalkutos Motina Teresė ir virtinė kitų (reikėtų priskaičiuoti ir nemažai lietuvių), kurie ėmėsi keisti pasaulio veidą. Jie negalėjo ramiai žiūrėti, nes buvo ne tik gaila, bet tiesiog gėda matyti, kaip susidariusios struktūros mindžioja žmogaus teises, pavergia sau jo galias, visaip išnaudoja ir skriaudžia.

Matome, kas šiandien atsitinka su Kalėdomis. Šventės praeina, jų skelbiama krikščionio kilnybė išblunka. Kristaus teikiamas potencialas nebenaudojamas, lieka glūdėti sau, o mūsų mintys, užuot likusios ant aukšto kalno, mieliau grįžta į savo įprastą vietą. Užuot džiaugusis savo kilnumu, vėl darosi mieliau linksniuoti savo nevertumą. O nevertindami savęs kaip tų, kurie Dievo yra pakelti į didelę kilnybę, nebesistengiame matyti kilnybės ir kituose. Sukerojusias blogybes imame laikyti normaliu dalyku, kasdiene duona, galvojame, kad taip ir turi būti, kad taip skirta, kad prieš vėją nepapūsi. Menkybės aukštinamos ir brukamos kaip idealas tokiai kilnybei, koks Dievo akyse yra žmogus. Tačiau, kita vertus, jei visų požiūris į pasaulį būtų toks nesveikas ir tiesiog nekrikščioniškas, neatsirastų ir tų, kurie siekia ir gali keisti pasaulio veidą. Vienas iš tokių žmonių buvo ir antrosios Kalėdų dienos šventasis – šaunusis diakonas Steponas.

ŠVENTASIS PAULIUS
Pauliaus atsivertimas (I)

Laiko tėkmė atneša gražių religinių švenčių, prasmingų pagerbtuvių. Beveik visos pasakoja apie išganymo istoriją – kaip ji klostėsi. Viena tokių švenčių yra sausio 25-oji, mininti apaštalo Pauliaus atsivertimą. Tas jo atsivertimas savo reikšme prilygsta svarbiam Senojo Testamento įvykiui: Viešpats Dievas prabyla į Mozę iš degančio krūmo ir kaip vadovą siunčia jį laisvinti hebrajų genčių iš vergijos, sutelkiant jas į vieną tautą, žygiuojančią į pažadėtąją žemę. Tai, ką Dievas nuveikė su Moze, panašu į tai, kas įvyko su Pauliumi.

Antai Dievas Mozę ruošia iš anksto – nuo pat vaikystės. Kai Egipte faraono įsakymu dėl hebrajų vaisingumo buvo žudomi tik gimę jų berniukai, motina kūdikį gudriai išsaugo (Iš 2, 1–4). Dargi pati faraono duktė paima jį auginti savo dvare (Iš 2, 10). Ten jis puikiai išmoksta kalbėti egiptietiškai ir tinkamai elgtis su vadovaujančiais asmenimis, galima sakyti, gerai pasirengia audiencijoms pas faraoną tartis dėl savo tautiečių. Ir *Paulių Dievas ruošė nuo vaikystės.* Laiške galatams sako, kad Dievas jį, dar esantį įsčiose, pasirinko skelbti Evangelijos pagonių tautoms (Gal 1, 15–16). Pačiu gimimu tapęs Romos piliečiu, jis puikiai kalba graikiškai, dėl studijų pas garsųjį fariziejų mokytoją Gamalielį gerai pažįsta žydų Įstatymą.

Ar ne panašiai abu vyrai Dievo pašaukiami? Mozė, pasitraukęs iš Egipto, gano savo uošvio kaimenę, pamato degantį krūmą, nueina pažiūrėti ir išgirsta iš jo šaukiant savo vardą: „Moze, Moze!“ (Iš 3, 1–4). Šaukiantysis pasisako esąs jo protėvių Dievas. Paulius (tada vadinosi Saulium) joja su palydovais į Damaską areštuoti krikščionių, nes juos laikė pavojinga sekta. Staigi šviesa nubloškia jį nuo žirgo, parkritęs išgirsta šaukiant save vardu: „Sauliau, Sauliau!“ (Apd 9, 1–4). Šaukiantysis pasisako esąs Jėzus, kurį Saulius persekioja.

Abiem vyrams Dievas panašiai pavedė didelę svarbią misiją. Mozė, kaip sakyta, siunčiamas vaduoti savo tautiečių iš engiančių svetimųjų ir nuvesti juos į pažado žemę (Iš 3, 7–10). Paulius siunčiamas iš tamsybių vaduoti pagonių tautų ir nuvesti jas į didžiųjų Kristaus pažadų šviesą. Saulių pakrikš-

tyti turėjusiam Ananijui Kristus Damaske yra pasakęs: „Eik, nes jis [Saulius] yra mano rinktinis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir Izraelio vaikams. Aš jam parodysiu, kiek daug jam teks iškentėti dėl mano vardo“ (Apd 9, 15). Šiuo atveju Paulius net pralenkia Mozę. Anas, Dievo siunčiamas, iš pradžių muistėsi, visaip bandė išsikalbinėti: „Kas aš toks, kad galėčiau eiti pas faraoną ir net išvesčiau izraeliečius iš Egipto?“ (Iš 3, 11); „Mozė atsakė tardamas: „O jeigu jie [izraeliečių seniūnai] netikės manimi ir mano balso neklausys, bet sakys: „Viešpats tau nepasirodė!?“ (Iš 4, 1); „Ak, mano Viešpatie, aš niekad nebuvau iškalbingas, – nei praeityje, nei dabar, kai tu prakalbinai savo tarną. Aš esu lėtas praverti burną ir mano liežuvis nerangus“ (Iš 4, 10). Nors Dievas pažada būti su jo burna ir pamokyti, ką turi sakyti, Mozė vis tiek nesiliauja vangstytis: „Ak, mano Viešpatie, prašau siųsti ką nors kitą“ (Iš 4, 13). O Paulius tuojau pat ryžtingai ir džiugiai stoja į darbą, nors Viešpats parodė, kiek daug jam teks dėl to iškentėti. Ananijo pakrikštytas ir pabuvęs kelias dienas su Damasko mokiniais, sinagogose beregint ima skelbti, kad Jėzus yra Dievo Sūnus, ilgai lauktasis Mesijas (Apd 9, 18–23).

Žvilgterėjome į Pauliaus atsivertimą. Pamatėme, kad išganymo istorijoje tai buvo ne eilinis, o labai svarbus įvykis. Beliko pažiūrėti į save. Pagal Visagalio planą kiekvienam iš mūsų skirtas atsivertimas. Prisiminus Dievo veikimo būdą, aišku, kad taip ir yra. *Dievas nieko nedaro gerai neapgalvojęs.* Tai rodo jo sukurtoji gamta, kiekviena jos dalelė ir dalelytė. Žmogiškai kalbant, savo žingsnius jis planuoja žvelgdamas toli į priekį. Dievo akivaizdoje buvome ir tada, kai jis dar tik audė savo planus su Paulium, o paskui juos vykdė. Šiuos planus Dievas numatė kaip gražią dovaną mums ir pasirūpino, kad pati Šventoji Dvasia į mus kalbėtų Pauliaus žodžiais. O iš tų žodžių liejasi dideli tiesos lobiai, gražiausi perlai. Štai tik vienas pavyzdys – jo himnas meilei (1 Kor 13, 1–8). Kokiu gražiu įvadu šis himnas atveria meilės prasmę: „Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau meilės, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau meilės, – nieko nelaimėčiau.“ Kaip šauniai išvardija tai, kas būdinga tikrai meilei: „Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia.“

Paskutiniai sakiniai gali būti puiki proga patirti, kaip mes iš tikrųjų mylime. Vietoj žodžio „meilė“ sakykime savo vardą. Ar daug kaimynų bei pažįstamų girdėčiau sakančius apie mane: „Jis (arba ji) nepavydi, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi, visa ištveria“? Kažin ar daugelis mūsų išgirsime apie save sakant tokius žodžius...

Pauliaus atsivertimas (II)

Kai kurių knygų arba jų skyrių pradžioje įdėtas koks nors trumpas taiklus posakis, vadinamasis *moto*. Šios dienos šventei, Pauliaus atsivertimo, kaip *moto* tiktų Kristaus žodžiai, mokiniams tarti per Paskutinę vakarienę: „Aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitumėte, duotumėte vaisių ir jūsų vaisiai išliktų" (Jn 15, 16). Šie žodžiai tiktų dėl trijų priežasčių. Pirma, jie paimti iš Jono evangelijos skyriaus, kuris pasižymi dideliu grožiu. Antra, jie gerai nusako, ką Kristus padarė su Paulium. Trečia, jie teikia naudingą paskatą mums.

15-asis skyrius prasideda jaudinančiu palyginimu, iliustruojančiu mokinių glaudybę su Kristumi: jis – vynmedis, o jie – jo šakelės (Jn 15, 5). Toliau Viešpats mokinius vadina tikrai gražiu vardu – savo draugais: „Jau nebevadinu jūsų tarnais, nes tarnas nežino, ką veikia jo šeimininkas. Jus aš draugais vadinu, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs" (Jn 15, 15). Be to, jis kalba apie džiaugsmą: „Aš jums tai kalbėjau, kad jumyse būtų manasis džiaugsmas, ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų" (Jn 15, 15). Į kokias aukštumas užkeliami minėti vaisiai! Sako, kad jais šlovinamas dangaus Tėvas: „Tuo bus pašlovintas mano Tėvas, kad jūs duosite gausių vaisių ir būsite mano mokiniai" (Jn 15, 8).

Anie *moto* žodžiai taip pat gerai nurodo, ką Kristus padarė su Saulium. Jie buvo tokie: „Aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitumėte, duotumėte vaisių ir jūsų vaisiai išliktų." Taigi nurodomi trys dalykai: išsirinkimas, paskyrimas eiti ir duoti vaisių, šių vaisių išlikimas. Visi trys Pauliui puikiausiai tinka.

Argi Kristus neišsirinko Sauliaus ypatingu būdu ir ypatingai misijai? Apaštalų darbų knyga praneša, ką Viešpats Damaske pasakė Ananijui, kai šis baiminosi eiti pas Saulių, dangaus šviesos nutrenktą nuo žirgo: „Eik, nes jis yra mano rinktinis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir Izraelio vaikams" (Apd 9, 15).

Argi Paulius nėjo, nekeliavo ir sausuma, ir per jūras marias duoti vaisių? Antrajame laiške korintiečiams Paulius pats aprašo savo keliones ir jų vargus: „Esu gavęs nepalyginamai daugiau rykščių [už kitus] ir daugel kartų buvęs mirties pavojuje. <...> Tris kartus gavau lazdų, vienąkart buvau apsvaidytas

akmenimis. Tris kartus išgyvenau laivo sudužimą, ištisą parą plūduriavau atviroje jūroje. Dažnai būdavau kelionėse, upių pavojuose, pavojuose nuo plėšikų, pavojuose nuo savo tautiečių, pavojuose nuo pagonių, miesto pavojuose, dykumos pavojuose, jūros pavojuose, pavojuose nuo netikrų brolių. Man teko daug triūsti ir vargti, dažnai budėti naktimis, badauti ir trokšti, dažnai pasninkauti, dažnai kęsti šaltį ir nuogumą“ (2 Kor 11, 23–27).

Pagaliau, argi nematome, *kokie gražūs vaisiai yra jo parašytieji laiškai, kaip jie tebeskaitomi iki pat mūsų dienų?!* Kiek ten prikaupta džiuginančių tiesos lobių! Kur mes randame puikųjį himną tikrajai meilei? Pauliaus Laiške korintiečiams (1 Kor 13, 1–8). Kur randame iškilmingus žodžius apie Kristaus nusižeminimą ir išaukštinimą iš meilės žmonijai? Pauliaus Laiške filipiečiams (Fil 2, 5–11). Kur ryšys tarp vyro ir žmonos lyginamas su Kristumi ir Bažnyčia, šią ištrauką dažnai imant kaip skaitinį jungtuvių iškilmėse? Pauliaus Laiške efeziečiams (Ef 5, 15–32). Kas glaudų ryšį tarp Kristaus ir mūsų piešia kaip galvos ir kitų narių viename kūne? Paulius – keliuose laiškuose (1 Kor 12, 27; Kol 1, 18; Ef 1, 22–23). Kur krikščionis piešiamas kaip šventovė, kurioje gyvena pati Dievo Dvasia? Pauliaus Laiške korintiečiams (1 Kor 6, 19). Kur krikščionys piešiami kaip gyvieji akmenys, iš kurių Kristus stato savo Bažnyčią? Pauliaus Laiške efeziečiams (Ef 2, 19–22). Šalia šio laiškų lobio turime nepamiršti, kad ir Europos kultūra todėl suleido šaknis į krikščionybę, kad Paulius buvo pirmasis jos skleidėjas.

Beliko paminėti trečiąją priežastį, kodėl *moto* sakinys apie vaisių davimą tinka švenčiant Pauliaus atsivertimą: jis mums teikia naudingą paskatą. Kokia ta paskata? Tai *paskata įsivaizduoti, kad Viešpats Kristus žvelgia į mane ir taria anuos žodžius*: „Aš tave išsirinkau ir paskyriau, kad eitum, duotum vaisių ir tavo vaisiai išliktų.“ Galbūt sakysime, kad tai tik graži ir pamaldi svajonė? Ne! Vaizduosimės tikrovę. Juk skaitome Šventajame Rašte, kad Dievas kai kuriuos žmones pašaukė vardu dar prieš jiems gimstant ir paskyrė juos tam tikriems uždaviniams. Kaip praneša evangelistas Lukas, taip buvo su Jonu Krikštytoju (Lk 1, 13–17). Taip buvo su Paulium. Jis sako Laiške galatams: „Tas, kuris mane pasirinko dar esantį įsčiose ir pašaukė <...>, kad skelbčiau Evangeliją pagonims“ (Kol 1, 15–16). Taip buvo su pranašu Izaiju (Iz 49, 1–5) ir pranašu Jeremiju (Jer 1, 4–5). Daugelis turbūt sakysime: „Taip, bet tai didingi asmenys, o aš tik menkas žmogelis, kurgi man su jais lygintis!“ Tačiau gamta mus moko, kad Dievo apvaizdai lygiai rūpi ir per erdvę skriejantys didžiuliai dangaus kūnai, ir maistas mažam paukšteliui arba apdaras lauko gėlei (Mt 6, 26–29). O Evangelija byloja, kad dangaus karalystėje kaip tik tas didesnis, kuris jaučiasi menkas ir tarnauja kitiems (Mt 20, 26–27; Mk 10, 43–44; Lk 22, 26).

Todėl jokiu būdu negalime galvoti, kad esame per menki, kad Kristus galėtų į mus žvelgti ir prabilti anais žodžiais. Jis jau yra jais prabilęs (tiesa, mums negirdint), kai atėjome į šį pasaulį Kūrėjo galia, bendradarbiaujant tėvams, nes Dievas nieko nedaro be tikslo. Anas vaizdavimasis padeda geriau išgirsti Kristaus balsą, jo tariamą žodį. O išgirdus pritiktų mintimis nueiti ir pasigėrėti savo duodamais ir jau duotais vaisiais, – kiek ir kokių jų yra.

Moteris kovotoja

Apaštalą Paulių dažnai matome pavaizduotą su kalaviju rankoje. Kodėl? Bene svarbiausia dėl dviejų priežasčių: jis buvo nuteistas mirti nukertant kalaviju galvą; savo laiškuose jis stipriai pabrėžė krikščionio dalią apsiginklavus kovoti. Pavyzdžiui, mums gerai pažįstama vieta Laiške efeziečiams: „Mes grumiamės ne su kūnu ir krauju, bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose. Todėl imkitės visų Dievo ginklų, kad galėtumėte piktąją dieną pasipriešinti ir, visa nugalėję, išsilaikyti. Tad stovėkite <...> apsivilkę teisumo šarvais. <...> Pasiimkite tikėjimo skydą <...> ir išganymo šalmą bei Dvasios kalaviją“ (Ef 6, 12–17).

Kai pagalvojame apie grūmimąsi ar kariavimą, kai kuriems kyla abejonė dėl moterų – o kaip su jomis? Galvojama, kad tokie įvaizdžiai kaip šarvai, skydai, koviniai šalmai, kalavijai, apkasai domina ir traukia vyrus, bet joms, moterims, tikrai netinka. Juk iš viso moterų prigimčiai daug saviau mąstyti ne apie kovą, o apie taiką, meilę, darną... Ar tad reikėtų sakyti, kad anie Pauliaus žodžiai moterims netinka, neaktualūs? Tačiau apie moterį tikrai verta pamąstyti kaip apie kovotoją. Štai šiam tikslui pluoštelis minčių.

Kažin ar teisinga sakyti, kad moteriai daug mieliau mąstyti ne apie karo dalykus, o apie taiką, meilę? Ar tai atitinka gyvenimo tikrovę? Jei prie moters įkyriai lenda koks nors pasileidėlis, ji negalvoja apie taiką su tokiu, bet pasipriešina, taigi kovoja. Jei mato, kad koks nors valkata griebia jos rankinę arba koks nors padauža trypia jos pasodintas gėles, tikrai jos galvoje yra ne ramybė ir taika, o noras dėti tokiam per kuprą. Jos rankoje – ne taikiai mosuojama alyvų šakelė, o grūmojantis pagalys, burnoje – ne švelnus čiauškėjimas, o kovingas šauksmas.

Kartą viena moteris, Elžbieta Grigaliūnienė, papasakojo apie save tokią istoriją. Vokiečių okupacijos metais (1941–1944) dirbo slauge Panevėžio ligoninėje. Vokietis burmistras pakviesdavo būti vertėja, kai su skundais ateidavo žmonės, daugiausia – ūkininkai. Vieną dieną pas burmistrą buvo trys įgėrę vokiečių kariai. Kai ji burmistrui papasakojo, kad vokiečių kareiviai už paimtus daiktus išduoda kvitus, kuriuose prirašyta visokių niekų, vokietis oberfeldfebelis taip drožė jai per veidą, kad ji parkrito. Atsikėlusi nusipurtė

dulkes ir tarė: „Schmeckt gut, kostet nichts“ („Gana skanu ir nieko nekainuoja“). Toks atsakymas visiems taip patiko, kad išeinančią anas vokietis pasiprašė palydėti iki vartų. Eidama per kiemą pamatė ant tako kiaušinio dydžio akmenį. Numetusi tyčia nosinę, įvyniojo į ją akmenį ir pasiėmė. Atsisveikindama – kad dės juo vokiečiui į nosį, jog tam net kaulas lūžo. Kas sakys, kad moteris nekovoja, ir šauniai? Taigi kovingumas moteriai toli gražu nėra svetimas, bet, iškilus atitinkamam reikalui, savaimingas.

Moteris ne tik kovoja, bet kovoja žymiai šauniau negu vyras. Vyras kovoja vienu būdu, moteris – keliais. Prireikus moteris kovoja kaip vyrų vadovė. Žodį „vadovė“ čia turime suprasti ne šiaip sau, bet įsivaizduodami fronto ugnį, kai vyrai nebežino, ką daryti. Žinomiausios tokios kovotojos iš Šventosios Istorijos yra Judita ir Debora. Vienos vedami žydai išvaikė asirų karvedžio Holoferno kariuomenę (Jdt 13–15), kitos vedami sumalė kanaaniečių karvedžio Siseros pulkus (Ts 4, 6–16). Pastaroji pergalė įdomi todėl, kad izraeliečių vadas Barakas, raginamas pranašės Deboros stoti į mūšį, sakė išdrįsiąs stoti tik tada, jei ji eis kartu. Tai turbūt vienintelis kartas pasaulio istorijoje, kad ginkluotųjų pajėgų vadas drįsta žygiuoti į mūšį tik vedamas moters. Iš pilietinės istorijos žinomiausias pavyzdys yra Orleano mergelė Žana d'Ark.

Antra, moteris kovoja ir kaip vyro įkvėpėja. Tai gražiai rodo viduramžiais susikūręs riterio idealas. Esminė sudedamoji riterio idealo dalis yra moteris. Jai, savo širdies damai, riteris skiria savo žygius, apie ją svajoja, jos meilė riterį įkvepia likti tauriam, be dėmės, drąsiam, didžiadvasiškam, ištvermingam. Galima sakyti, kad vyras be moters įkvėpimo tegali kovoti dvejopai: arba ištižusiai kaip pašlemėkas, arba grubiai kaip piratas, bet ne kaip riteris. Matome tad faktą, kad moteris, būdama tartum gėlė, graži, bet trapi, dengtina nuo atšiaurių vėjų, saugotina nuo užeinančių šalnų ir gintina nuo trypiančių gyvulių, ugdo vyrų stiprybę ir taurumą.

Trečia, moteris kovoja kaip vyro padėjėja. Kaip pavyzdį savo vaizduotėn galime atsiųsti evangelistų Luko ir Morkaus minimas moteris, kurios tarnavo Viešpačiui Kristui ir apaštalams, eidamos kartu su jais (Lk 8, 1–3; Mk 15, 41). Žmonijos istorijoje moterys kovoja kaip vyrų padėjėjos slaugydamos, žiūrėdamos ne vien kūno, bet ir dvasios žaizdų, organizuodamos visokeriopą pagalbą, pavyzdžiui, esantiems fronte, atlikdamos svarbų vaidmenį ūkyje, dažnai dėl to nešdamos padvigubėjusią naštą namuose.

Galima pridėti dar vieną moters bruožą. Ji geba itin pajėgiai rungtis (kovoti) su Dievu maldoje. Ji lengvai neatstoja, kol iš Dievo neišmeldžia to, ko prašo. Tai mums primena paties Kristaus nuostabos šauksmą sukėlusi kanaanietė, kuri, nors visaip mėginta, nebuvo atstumta, kol negavo prašomos pagalbos dukrai (Mt 15, 22–28).

ŠVENTASIS JUOZAPAS
Juozapo naktų naktis

Mato evangelija, kaip žinome, prasideda Jėzaus kilmės knyga su virtine protėvių vardų ir tuojau eina prie jo motinos sužadėtinio Juozapo, o tiksliau, vienos jo nakties, kuri giliai įsirėžė į šio vyro atmintį visam jo gyvenimui. Vakare nuėjo ilsėtis vienoks, o rytą kėlėsi visai kitoks. Pasakius tai gamtos vaizdu, vakare jo dvasios padangę buvo apniaukę tamsūs tiršti debesys, bet naktį buvo taip nuginti šalin, kad rytą Juozapo padangė švietė tiesiog dievišku grožiu.

Kokie Šventojo Rašto žodžiai geriausiai tiktų norint trumpai apibūdinti šį Evangelijos aprašytą įvykį ir Juozapo patirtį? Kiek pagalvojus, į galvą ateina trys Dievo knygos vietos. Viena vieta yra Kristaus žodis savo mokiniams, valgant Paskutinę vakarienę: „Jūs liūdėsite, bet jūsų liūdesys pavirs džiaugsmu" (Jn 16, 20). Antra vieta yra psalmės žodis: „Kas sėja ašarodamas, ims derlių džiūgaudamas" (Ps 126, 5). Trečia vieta yra kitos psalmės žodis: „Viešpats gydo sužeistas širdis, aptvarsto jų žaizdas" (Ps 147, 3).

Didelis ir skaudus bandymas smogė į Juozapą, susižadėjus su Marija, kai jis dar neparsivedė jos gyventi į namus drauge. Pagal Senojo Testamento nuostatus ir izraelitų papročius sužadėtuvės buvo tolygios teisinei santuokai. Per jas jaunasis arba jo tėvai ir jaunosios tėvai pasirašydavo jungtuvių sutartį. Bet jaunoji būdavo jaunojo iškilmingai parsivedama namo paprastai tik po metų. Vyras turėjo teisę atleisti žmoną, su liudininkais jai įteikdamas pasirašytą skyrybų raštą, aną sutartį panaikinančią. Koks tas į Juozapą skaudžiai smogęs bandymas? Ogi jis pamatė, kad Marija, kurią visa širdimi myli, kuri jam buvo pažadėjusi ranką ir su juo susižiedavusi, trankėsi su svetimais vyrais, nes dabar laukiasi kūdikio. Kokią kitą išvadą iš jos nėštumo galėjo pasidaryti? Juo didesnis buvo Juozapo nusivylimas, kad ta mergina buvo jį tiesiog sužavėjusi visu savo būdu, to būdo kilnybe. Tą jos būdo grožį mums lengva suprasti. Kadangi Marija gimė nekaltai pradėta, laisva nuo gimtosios nuodėmės, kuri yra visų mūsų piktų polinkių ir ydų šaknis, tai turėjo atsispindėti jos kasdieniame gyvenime: buvo atvira, ištikima, tyra kaip krištolas, džiugi kaip vasaros auštantis rytas... Nieko keisto, kad Juozapas buvo

ja žavėte susižavėjęs, jautėsi neapsakomai laimingas. Bet vis labiau aiškėjo, kad tas jos būdo žavumas – tik išorinė vaidyba, o viduje Marija yra slapūnė, apgavikė, lengvabūdė, patvirkėlė. Nusivylęs sužadėtinis Juozapas galėjo visa tai paviešinti, merginą pasmerkti didelei nešlovei. Bet, būdamas džentelmenas, sumanė su ja išsiskirti tylomis, skyrybų rašte neminėdamas priežasties. Lengva įsivaizduoti, ką jausdamas jis nuėjo tą vakarą ilsėtis, rytojaus dieną suplanavęs įteikti skyrybų dokumentą: jautė skausmą, nusivylimą, sudužusią laimę; psalmių žodžiais, sėdamas ašaras, jausdamas viduje atsivėrusią žaizdą. O ar ne tiesa, kad tas liūdesys naktį pasikeitė į nepaprastą, nelauktą, nesvajotą džiaugsmą? Juk iš angelo apreiškimo Juozapas sužinojo, kad jo sužadėtinė ne tik ištikima, nekaltai tyra, bet yra dar rojuje žadėta, pranašų skelbta didžioji pasaulio moteris, Dievo pasirinkta pagimdyti žmonijai Gelbėtoją, kūdikį savyje pradėjusi Šventosios Dvasios veikimu.

Galime įsivaizduoti, su kokiais jausmais Juozapas rytą kėlėsi po angelo naktinio pranešimo. Su kokia šventa pagarba dabar mintyse žvelgė į savo sužadėtinę! Kokių gražių tiesų derlius (126-osios psalmės žodžiais) dabar jį džiugino: Dievas siunčia šimtmečiais ilgesingai lauktąjį Mesiją ir ne kitaip, o nesvajotai nesapnuotai augsiantį, gyvensiantį ir brėsiantį jo namuose! Kokioms aukštoms ir kilnioms pareigoms jį išrinko Aukščiausiasis: auginti gimsiantį Mesiją, globoti jį ir Motiną, juos ginti ir jais rūpintis... Galime spėti, kad kreipėsi į savo bendravardį globėją dausose – patriarcho Jokūbo sūnų Juozapą Egiptietį (irgi iš sapnų daug sužinantį), prašydamas Viešpaties jėgų šias pareigas atlikti sąžiningai ir rūpestingai.

Kaip savo džiugiai šlovinančią širdį Viešpačiui atvėrė jo sužadėtinė, lankydamasi giminaitės Elžbietos namuose, taip panašūs, tik vyriškai tarti, žodžiai tą rytą turėjo lietis iš Juozapo lūpų ir širdies. O abu, Juozapas ir Marija, po šios nakties susitikę ir būdami atviri vienas kitam, turėjo daug ką pasakoti. Marija – kaip matė Juozapo žvilgsnį, nukreiptą į jos nėštumą, bet niekas Nazarete, įskaitant jį patį, nebūtų tikėjęs jos aiškinimu apie atėjusio angelo apreiškimą ir kūdikio pradėjimą iš Šventosios Dvasios; todėl tvirtai tikėjo, kad Viešpats reikalą sutvarkys. Juozapui irgi buvo šnekos apie naktį jam prabilusį angelą, sustabdžiusį jau per slenkstį bežengiančias judviejų skyrybas.

Kokia išvada mums peršasi iš šios Juozapo naktų nakties įvykio, šios jo patirties? Dievas galėjo jam visa tai nušviesti be ano skaudaus, ašaras spaudžiančio, širdį slegiančio ir geliančio bandymo. Bet Viešpats taip daryti nenorėjo. Galima spėti, kad nenorėjo todėl, kad didesnis Juozapui būtų po to laukęs džiaugsmas. Gal ir todėl, kad mums būtų gera pamoka, kad *tik skausmo ašaromis paruošta ir patręšta žmogaus širdies dirva neša džiugaus derliaus.*

Juozapas – puikus švyturys

Visi žino, ką darome, kai sutemsta. Užsidegame žiburius, nes ką nors darant patamsyje, be šviesos, galima lengvai nusibalnoti nosį, prasiskelti kaktą ar išsidurti akį, o kur nors vykstant, įvažiuoti į griovį ar trenkti į stulpą, dažnai net atsidurti mirties glėbyje. Ką sutemus darome su miestais, namais ir keliais, darosi ir su visa žeme. Kai ją savo tamsa apdengia naktis, dangaus skliaute sužiba Dievo sukurti žiburiai – žvaigždės. Kol nebuvo kompaso, keliaujantiems naktį, ypač per nežinomas arba platybių supamas vietas, žvaigždės visada rodė kryptį, buvo puikios orientavimosi priemonės giriomis, stepėmis, dykumomis ar mariomis vykstantiems keliautojams. Žvaigždės rodo ne tik pasaulio šalis, bet ir patį Dievą, t. y. kelia mūsų mintis nuo žemės į jo didybę, žavą, išmintį ir galybę.

Taigi žvaigždės rodo žmogui kelią ir jį žavi. Todėl ir taurūs asmenys mūsų dažnai vadinami žvaigždėmis. Sakome: „Jis (arba ji) buvo tartum šviesi žvaigždė kitiems." Viena iš tokių šviesių žvaigždžių, Dievo duotų, kad rodytų žmonijai kelią, yra šventasis Juozapas. Jam Dievo buvo skirta tapti sužadėtiniu didžiosios pranašų skelbtos merginos, iš kurios, veikiant Šventajai Dvasiai, gimė išsiilgtasis pasaulio Atpirkėjas. Jam buvo skirta saugoti, globoti ir mokyti patį Dievo Sūnų, atėjusį į žemę, skirta būti Šventosios šeimos galva. Pagarsėjęs italų pamokslininkas šventasis Bernardinas Sienietis nurodo tokį Dievo dėsnį: „Kai jis ką nors pasirenka ypatingai malonei arba išskirtiniam pašaukimui, tam asmeniui gausiai pažeria visų pareigoms įvykdyti reikalingų Dvasios dovanų, o to asmens būdą išpuošia žaviomis dorybėmis" (2-asis pamokslas apie šv. Juozapą). Žvilgterėkime į tris kilnumu žėrinčius Juozapo bruožus.

Ankstesniame pamoksle aptarėme, *koks džentelmeniškas* buvo Juozapas. Sakoma, kad vyro būdas geriausiai atsiskleidžia iš to, kaip elgiasi su moterimi. Matėme, koks kilnus buvo Juozapo elgesys, koks savo gelme žavintis būdas! Juozapas pirmiausia žiūri, kad būtų gera ne sau, o kitam, nors ir atrodo, kad tas kitas gerumo nevertas

Toliau – *dvasios tyrumas*. Sakoma, kad asmens dvasios pobūdį atskleidžia jo sapnai. Žmogus paprastai sapnuoja tai, kuo ir kaip gyvena dieną.

Evangelija keliose vietose praneša, kad sapnuodamas Juozapas bendrauja su angelais. Per sapną jam pasirodo angelas ir liepia nebijoti parsivesti Mariją kaip žmoną, nes jos laukiamas kūdikis yra pradėtas iš Šventosios Dvasios, taigi ji yra Dievo išrinktoji ilgai laukto Mesijo motina. Ir vėlgi, Kristui gimus, angelas pasirodo Juozapui sapne ir liepia greit imti kūdikį bei jo motiną ir pasitraukti į Egiptą, nes pavydus karalius Erodas kėsinasi žūtbūt jį sunaikinti. Erodui mirus, angelas vėl pasirodo Juozapui sapne ir praneša, kad pavojus jau praėjo, ir Šventoji šeima gali grįžti į tėviškę. Kas tyriau ir švenčiau yra už angelus, tas didžiąsias dvasias, stovinčias Dievo akivaizdoje ir giedančias, kad jis yra šventas? Juozapas bendrauja su angelais sapnuodamas, vadinasi, su jais savo dvasia yra ir dienos metu veikdamas. Kokį didelį tai rodo jo dvasios tyrumą, žvilgsnį į tai, kas aukšta, tauru; mąstymą apie tai, kas didžia ir amžina. (Tai tiesiog priešybė tam, kas vyksta vadinamaisiais moderniais laikais: savo vaizduote valkiojamasi po dorinių sąšlavų šunkelius, savo lūkesčiais siekiama prisiglemžti praeinamų dalykų.)

Pagaliau, *savo paskirties įsisąmoninimas*. Kai angelas sapne apreiškia, kad jo sužadėtinė ne tik nekalta, bet Dievo išsirinkta duoti pasauliui žmonijos Atpirkėją, Juozapo akims atsiveria ir jo paties be galo kilnios pareigos, kurioms yra skirtas. Iš paties angelo girdi, kad jo sužadėtinės pagimdysimas kūdikis užaugęs padarys didžiulį dievišką dalyką – išgelbės tautą iš nuodėmių (Mt 1, 21), o jis, Juozapas, skiriamas šį vaiką saugoti, auginti, mokyti, prižiūrėti, auklėti, ruošti gyvenimui. Kaip glaudžiai Juozapas buvo susijęs su šiuo vaiku, kaip viskuo su juo dalijosi: pastoge, valgiu už vieno stalo, nakties poilsiu vienas šalia kito, darbu prie to paties varstoto, šabo šventimu namie ir sinagogoje, kasmetine kelione Velykų šventėms į Jeruzalę. Juozapas buvo visada šalia, kai Dieviškasis vaikas augo, brendo ir stiprėjo. Juozapas dėmesingai taikėsi prie bundančio proto, su tėviška meile aiškindamas, lydėdamas, padėdamas, suprasdamas, mažą gelbėdamas nuo Erodo kėslų. Taip darydamas gyveno su juo ne trejetą metų kaip apaštalai, o nuo jam patikėto globotinio gimimo iki mirties ant Kristaus rankų.

Bus gera baigti tokiais Kristus žodžiais, kuriuos kartą pasakė kaip dėsnį: „Kas man tarnaus, tą pagerbs mano Tėvas“ (Jn 12, 26). Mes nė iš tolo tarp šventųjų nerasime kito tokio vyro kaip Juozapas, kuris būtų tiek tarnavęs Dievo Sūnui. Todėl dangaus dvare matysime (jei būsime ten priimti), kaip Tėvas Juozapą pagerbė visiems amžiams.

ŠVENTASIS JURGIS
Šventasis riteris Jurgis

Balandžio 23-iąją Bažnyčia drauge su visais žmonėmis mini III amžiaus kankinį Jurgį, savo gyvastį atidavusį, viešpataujant ciesoriui Diokletianui. Manoma, kad jis buvo kilmingas karys. Apie Jurgio gyvenimą ir kankinystę, išskyrus porą originalių dokumentinių nuotrupų, yra išlikę tik legendų, bet labai žavių. O tai ženklas, kaip šis vyras daugybėje tautų buvo nepaprastai gerbiamas ir žmonių pamiltas nuo pat senų laikų. Ypatingai gerbti jį pradėta ne Europoje, o Viduriniuose Rytuose, kur yra ir paties šventojo tėvynė – Kapadokija (dabartinėje Turkijoje). Kryžiaus karų riteriai, išvykę vaduoti Šventosios žemės, ten matytą šio vyro garbinimą parnešė grįžę namo, į Europos šalis.

Jo šventės diena, Lietuvoje praminta Jurginėmis, supte apsupta gražių papročių ir tradicijų. Kadangi paprastai vaizduojamas kaip karys, raitas ant žirgo, jis tapo arklių ir apskritai gyvulių globėju. Anksčiau daugelyje Lietuvos vietų dar prieš saulėtekį per Jurgines vesdavo arklius išmaudyti; tada, buvo sakoma, jie bus gražūs. Antalieptėje buvo pasakojama, kad seniau per Jurgines visus arklius šukuodavo, švarindavo jų kanopas ir gerai pašerdavo, kad visus metus ėdrūs būtų ir nusiganytų. Visoje Lietuvoje buvo tikima, kad per Jurgines nieko negalima laukuose arkliais dirbti, nes tai jų šventė; kitaip užrūstinsi šventąjį Jurgį, todėl gyvuliai ims sirgti ir kristi, ypač nesiseks arkliams, juos išpjaus vilkai, pasėlius išmuš ledai. Austrijoje, Vengrijoje, Pietų Vokietijoje ir Šveicarijoje per Jurgines rengtos šaunios žirgų lenktynės. Kaip sakyta, šventasis Jurgis laikomas ne tik arklių, bet ir visų gyvulių globėju. Todėl daugelyje Europos tautų Jurginės buvo ir šventiška pirmojo gyvulių į ganyklas išginimo diena. Kai kur Lietuvos tvartuose būdavo pakabintas šventojo Jurgio paveikslas, kad gyvuliai gerai veistųsi. Papročiai liudija, kad šventojo Jurgio globa nesiribojo žirgais ir gyvuliais apskritai, bet apėmė ir visą žemės ūkį. Mat Jurgio vardas graikiškai reiškia ir žemdirbį. Kadangi, žmonių įsitikinimu, nuo šventojo Jurgio malonės priklauso didžiausias ūkininko turtas – žemės derlius, Jurginių proga buvo gausiai aukojama, nešama valgių bažnyčios tarnams, pavargėliams, dovanų – labdarai apskritai.

Kad Jurgis buvo ypač gerbiamas šventasis, liudija ne tik paminėti gausūs ir gražūs liaudies papročiai, bet ir faktas, kad savo globėju prie Dievo sosto jį yra pasirinkusios ir paskelbusios įvairios valstybės, iš jų ir Anglija, Gruzija, Graikija, Portugalija, Serbija. Lietuva jį laiko savo antruoju globėju po šventojo Kazimiero. Tikriausiai daugelis žino, kad jis yra ir pasaulio skautų oficialus globėjas.

Iš šventąjį Jurgį supančių legendų žinomiausia yra ta, kuri pasakoja apie narsiojo riterio kautynes su slibinu. Legenda tokia. Libijoje, netoli Silenos miesto vartų, tysojo ežeras, kuriame buvo apsigyvenęs baisus slibinas. Pajutęs alkį, dažnai atsivilkdavo iki miesto mūrų ieškoti maisto ir skleisdavo orą marinantį tvaiką savo nuodingu alsavimu, kuris jau nebe vieną Silenos žmogų buvo nuvaręs į kapus. Kad išvengtų šios bėdos, valdžia nutarė slibino alkiui numalšinti kasdien prie ežero nunešti po dvi avis. Nebeužteko avių, todėl buvo nutarta skirti po vieną avį ir vieną žmogų iš miesto. Burtas nulemdavo, kuris gyventojas, vyras ar moteris, turtingas ar vargšas, turėjo būti auka slibinui. Vieną dieną burtas krito karaliaus vienturtei dukteriai. Šis su ašaromis ėmė piliečių prašyti pasigailėjimo ir vietoj dukters paskirti ką kitą. Tai jo valdinius supykdė. Ėmė jam priekaištauti: dėl paskelbto įsakymo jau daugelis neteko savo vaikų, o jis nori savo dukterį išsaugoti! Matydamas, kad žmonės nenusileis, paprašė bent leisti aštuonias dienas su dukra atsisveikinti. Gyventojai sutiko. Aštuntąją dieną susirinkę prie karalius rūmų, pareikalavo karalaitės. Ši atsisveikino su tėvais ir karališkai apsirengusi viena nuėjo prie ežero. Atsisėdusi ant pakrantės akmens, ji verkdama laukė pasirodančio baisiojo slibino. Pro šalį atsitiktinai jojo narsusis riteris Jurgis. Išgirdęs verksmą, pamatė karalaitę, nušoko nuo žirgo ir priėjęs paklausė, ko verkianti. Ši liepė kilniajam riteriui skubiai joti iš šios nelemtos vietos, kad nežūtų kartu su ja, nes ji esanti žmonių skirta kaip grobis čia gyvenančiam slibinui. Tai išgirdęs, riteris atsakė ne josiąs šalin, o stosiąs jos ginti. Jiems dar kalbantis, išniro iš vandens slibinas. Jurgis, greit šokęs ant savo žirgo, padarė ranka kryžiaus ženklą, pastvėręs ietį drąsiai susigrūmė su puolančia pabaisa ir netrukus ją nukovė.

Ši legenda ne tik graži, bet ir prasminga. Juk joje vaizdingai nupiešta pati *pasaulio struktūra su joje įausta svarbiąja krikščionio pareiga*. Šioje struktūroje savo vietą turi ir karalaitė, ir slibinas, ir riteris Jurgis. Karalaitė atstovauja Dievo teikiamoms gėrybėms, slibinas – jas grobiančiam demonui, riteris Jurgis – krikščionims, tęsiantiems Kristaus misiją žemėje. O tą misiją savo laiške nurodė jo mylimasis mokinys Jonas: „Todėl ir pasirodė Dievo Sūnus, kad velnio darbus sugriautų“ (1 Jn 3, 8).

ŠVENTOJI ŽANA
Orleano mergelė (I)

Valdant Vytautui, Lietuva buvo pasiekusi aukščiausią žydėjimo laipsnį. Pats didysis kunigaikštis, sukvietęs į Lucko suvažiavimą svečius, 1430 metais rengėsi iškilmingai užsidėti ant galvos popiežiais atsiųsimą karaliaus vainiką. Tuo pačiu metu kita Europos šalis, Prancūzija, merdėjo. Tebevykstantis Šimtametis karas su Anglija buvo ją nuvarginęs ir suskurdinęs. Pasitraukę nuo besiartinančių priešų ir vėliau grįžę, gyventojai rasdavo savo sodybas, pavirtusias smilkstančių griuvėsių krūvomis. Laukai daug kur stovėjo nearti ir nesėti. Badas ir epidemijos guldė daug žmonių į karstus. Prieš keliolika metų prancūzų skaudžiai pralaimėtas žymus Aženkūro mūšis į kapus buvo nusinešęs 4.000 riterių – gražų Prancūzijos šalies žiedą. Anglai dabar buvo užėmę didesnę krašto dalį ir ruošėsi keltis per Luaros upę prisijungti likusios dalies. O dar kilo pilietinis karas, kai didelė Burgundijos teritorija ėmė eiti išvien su priešais. Sosto įpėdinis Karolis negalėjo būti vainikuojamas karalium, nes anglai laikė užėmę Reimso miestą, kurio katedroje tos iškilmės tradiciškai vykdavo. Jis pats, gležnas ir baikštus, džiaugėsi, kad tokiais laikais nereikės kraštui vadovauti. Atrodė, jau nebuvo vilties, kad Prancūzija galiausiai nenusmuktų į kietą Anglijos glėbį kaip jos valdoma žemė.

Bet pasirodė, kad Dievo planuose buvo numatyta kitkas. Prancūzų liaudyje, paprasčiausiuose ir vargingiausiuose jos sluoksniuose, žmonėse, kurie buvo varginami anksčiau minėtos šalies būklės, liko glūdėti stiprus pasitikėjimas Dievu, kad jis neapleis; kaip sakoma paskutiniu himno „Tave, Dieve, garbinam" sakiniu: „Tavim mes pasitikim, Viešpatie: nenusivilsim per amžius." Tas pasitikėjimas buvo esmingai sujungtas su politiniu įsitikinimu, kad jų šalis, Prancūzija, kitados valdyta šventuoju paskelbto karaliaus Liudviko IX (1220–1270), iš dangaus jo globojama ir palikta žmonėms kaip brangus paveldas, tegali būti valdoma Reimse vainikuojamo karaliaus, o ne administruojama svetimųjų. Iš tokių žmonių ir gimė tikėjimo išmintimi apdovanota kaimietė mergaitė Žana (Jeanne) d'Arc – pagal Apvaizdos planą numatyta Prancūzijos vaduotoja.

Vieną vasaros popietę, būdama trylikos su puse metų, Žana vaikščiojo savo namų sode. Staiga dešinėje išgirdo skardų vyro balsą, šaukiantį ją var-

du. Tuo pačiu metu aplinkui sušvito, ir mergaitė išvydo prieš save nežemišką būtybę. Žana pastiro iš baimės. Būtybei prašnekus, aprimo atpažinusi arkangelą Mykolą, pagal Apreiškimo knygą vedusį dangaus kariuomenės pulkus prieš įsibrovėlį Slibiną (Apr 12, 7–9). Jis liepė nenusiminti dėl tėvynės nelaimių. O ką ji turi daryti, pasakysiančios dvi šventosios, Kotryna ir Margarita, žmonių nuo seno laikytos galingomis užtarėjomis. Pasirodžiusios Žanai, jos liepė palikti savo kaimą ir eiti į Prancūziją aukštai pakėlus vėliavą, nes jai skirta pradėti tėvynės išvadavimą iš anglų ir nuvesti sosto įpėdinį į Reimsą, kad ten gautų sau priklausantį karaliaus vainiką. Pasirodymai kartojosi. Kartais Žana girdėdavo vien įsakmius balsus. Kai po trejeto metų pagaliau pasiryžo vykdyti tai, kas liepta, atsitrenkė į dideles kliūtis, iš viso keturias.

Pirmoji buvo tėvai. Jie nieko nenorėjo girdėti apie dangiškas vizijas ir misijas. Laikė jas svaičiojimais. Nutarė, kad geriausias vaistas nuo jų bus turėti vyrą ir auginti vaikus. Žana turi būti apvesdinta nieko nelaukiant! Tačiau tėvų planai atsitrenkė į griežtą dukters „Ne!"

Antroji kliūtis buvo apskrities miesto komendantas. Kad priimtų sosto įpėdinis, reikėjo gauti to komendanto rekomendacinį laišką. Tas iš prašymo tik skaniai pasijuokė, išgirdęs, kokiam tikslui Žana nori vykti pas sosto įpėdinį: kad būtų paskirta jo kariuomenės vadu, nes jai dangaus lemta išvyti anglus iš Prancūzijos ir praskinti kelią jį vainikuoti Reimso katedroje. Tačiau Žana, apsukri kaimietė, pavaryta šalin, nė nemanė nusileisti. Apsigyveno mieste ir nedavė komendantui ramybės. Vieną rytą komendantui išrėžė, kad dėl jo atidėliojimo kilo daug žalos kraštui: prie Orleano miesto buvo smarkiai sumušta prancūzų kariuomenė. Komendantas paklausė, iš kur žinanti, kas įvyko fronte, jei pranešimai iš ten paprastai pasiekia tik po savaitės. Atsakė, kad jai tai pranešė girdimi balsai. Kai po savaitės komendantas sužinojo, kad fronte tikrai taip įvyko, pamatė, kad tie mergaitės girdimi balsai yra ne svaičiojimas, o tikrovė, ir Žana su gautu rekomendaciniu laišku, apsirengusi vyriškais drabužiais ir sėdusi ant žirgo, su keliais palydovais išvyko pas aukštąjį princą į jo dvarą.

Trečioji kliūtis buvo pats sosto įpėdinis. Princas Karolis buvo per daug pamėgęs dvaro damas ir pažus, kad ryžtųsi žygiui. Todėl visaip stengėsi atsikratyti „tos fanatikės kaimietės", kaip Žaną pavadino. Vilkino suteikti audienciją, kad jos nesulaukusi išvyktų. Bet ji nevyko. Tada bandė sukompromituoti apgavyste: pasodino į sostą princo drabužiais pasipuošusį dvariškį, pats persirengęs įsimaišė tarp kitų ir liepė pašaukti Žaną audiencijai. Įvyko, ko visai nelaukė. Nors Žana niekada nebuvo mačiusi sosto įpėdinio, ji nekreipė nė mažiausio dėmesio į soste sėdintį asmenį, o priėjo prie persirengusio tikrojo įpėdinio, pagarbiai pasveikino ir pareiškė atvykusi svarbiu

reikalu. Dar privačiai pasakė kai ką iš jo gyvenimo, ko niekas negalėjo žinoti, išskyrus Dievą ir jį patį. Tai įtikino princą, kad mergaitė tikrai yra dangaus siunčiama. Bet čia įsikišo jo patarėjai, viską vėl sujaukdami. Nurodė faktą, kad anuos slaptus dalykus apie princą galėjo jai pasakyti ne Dievas, o velnias – jis gi žino žmonių blogus darbus. Tad ta mergaitė gali būti šėtono pasiuntinė. Princas tuojau įsakė sudaryti dvasininkų komisiją. Joje apsčiai sėdėjo teologijos žinovų ir gudrių kazuistų. Jų užduotis buvo ištirti, ar ta mergaitė yra dangaus pasiuntinė, ar pragaro įrankis. Tardymas tęsėsi tris savaites. Kad ir kokių painių klausimų jai būdavo užduodama, ta kaimo mergaitė, mokiusis tik Katekizmo, nė karto nesutriko atsakydama paprastais žodžiais, kartais sugėdindama ir pačius klausinėtojus. Giliai šaknis suleidęs jos tikėjimas, paprastumas ir atvirumas komisijai padarė gerą įspūdį. Nerado nieko, kas būtų eretiška.

Gavusi sosto įpėdinio įgaliojimus vadovauti kariuomenei, Žana išvyko į frontą. Buvo septyniolikos metų.

Orleano mergelė (II)

Matėme, kokios didelės kliūtys stojo Žanai skersai kelio, jai vykdant dangaus skirtą užduotį. Į tris jau pažvelgėme. Jas sėkmingai nugalėjusi, atvyko į kariuomenės stovyklą su įgaliojimais jai vadovauti. Čia kaip tik išniro ketvirtoji kliūtis – Žanai priskirti kareiviai.

Stovykloje Žana pirmą kartą pamatė, koks yra fronto kareivis. Kas trečią žodį lydėjo riebus keiksmas, po stovyklą maišėsi samdytų prostitučių būrys, girti kareivių balsai traukė įtartino padorumo dainiūkštes, visi kaip patrakę lošė iš pinigų. Kapitonas Liayrė (La Hyre) aprodė Žanai savo stovyklą. Apžiūrėjusi davė kapitonui keletą įsakymų, kurie jo vos neišvertė iš kojų. Pirmiausia, visos tos palaidos moterys turi tučtuojau palikti stovyklą, o kareiviams išduodamas vyno kiekis turi būti griežtai ir tiksliai sureguliuotas. Galiausiai suskambėjo dar vienas įsakymas, kapitonui tiesiog atėmęs žadą: kiekvienas kareivis, žygiuojantis su jos vėliava, turi prieiti išpažinties, kasdien ateiti į Mišias ir bendrai kalbėti vakaro maldą. Atsikvošėjęs Liayrė tarė: „Priversti tas pragaro išperas eiti išpažinties? Šėtono vaikai! Jie greičiau sutiks eiti į pavojingiausią mūšio vietą negu stoti prie klausyklos! Eiti į Mišias ir bendrai kalbėti vakaro maldą? Kad tie šunsnukiai jau kokį trisdešimt metų nėra kalbėję nė menkiausios maldelės!“ Jis kalbėjo ir kalbėjo, dėstydamas argumentus, prie kiekvieno pridėdamas po „gražiausią“ keiksmą. Žanai tai pasirodė taip juokinga, kad pradėjo visu balsu kvatotis, tačiau nusileisti nė nemanė. Jos argumentas buvo, kad Dievas tik religingai kariuomenei gali garantuoti pergalę. Kapitonas galų gale šiaip taip sutiko stovyklai paskelbti ir šį įsakymą. Po trijų dienų stovyklos veidas iš pagrindų pasikeitė: buvo švaru, tvarkinga, tvyrojo tiesiog šventiška nuotaika. Kapitonas niekaip nebūtų tikėjęs, kad tie barbarai eitų išpažinties ir į Mišias. Bet jie ėjo! Iš Žanos spinduliuojantis trauklumas ir nekaltybė žavėjo net labiausiai atbukusių kareivių širdis. Ne tik susitvarkė, bet įgavo ir didelės drąsos žygiuoti, kur ji tik vestų.

Atvykusi į priešo apsuptą Orleano miestą, Žana pasiuntė anglų karo vadui reikalavimą pasitraukti iš Prancūzijos, kitaip jiems būsianti užkurta tokia pirtis, kokioje dar neteko būti. Anglai vien šaipėsi vadindami ją piemene, telyčia, pasileidėle, raganos išpera. Jos kareivius ėmė noras tuos

nepraustaburnius pulti, bet susilaikė, nes priešų pajėgos buvo gerokai gausesnės. Kitą popietę Žana buvo užsnūdusi. Staiga išgirdo neįprastą triukšmą. Išbėgusi lauk, pamatė prie miesto vartų kilusį susirėmimą su anglais. Išvydusi besiliejantį savo tautiečių kraują, su pakeltu kardu šoko į sąmyšio vidurį šaukdama – „Pirmyn!" Į kovą kviečianti mergaitė buvo toks neįprastas ir uždegantis reginys, kad jos kariai drąsiai metėsi į priešą ir užėmė keletą vietų, kuriose buvo įsitvirtinę anglai. Po poros dienų Orleanas buvo laisvas. Anglai traukėsi į šiaurę. Tapo laisvas ir kelias į Reimsą, kurio katedroje princas Karolis buvo paskelbtas Prancūzijos karaliumi, o iškilmėse dalyvavo ir Žana. Jai skirtoji užduotis buvo atlikta.

Žana jau buvo linkusi grįžti namo, bet ją prikalbėjo padėti atsiimant iš priešų Paryžių. Didžiąją savaitę jos balsai apreiškė, kad dar neįpusėjus vasarai ji bus paimta į nelaisvę. Taip ir įvyko. Pakeliui ginant vieną miestelį nuo jį atakuojančių burgundų, kurie ėjo išvien su okupantais, Žana pateko jiems į nelaisvę. Burgundų vadas ją pardavė anglams už 10.000 frankų. „Tiek, kiek mokėdavo už paimtus karalius", – pastebi vienas istorikas. Anglai nesitvėrė džiaugsmu, kai į jų rankas pateko toks brangus karo grobis. Buvo nutarę gyvos nebepaleisti. Per daug jos bijojo. Ir per daug gėdijosi, kad buvo priversti bėgti nuo septyniolikmetės mergaitės. Pasmerkti belaisvę mirti už tai, kad kovoje juos sumušė, prieštaravo tarptautinei teisei. Tačiau ji galėjo būti perduota bažnytiniam teismui kaip burtininkė ir eretikė. Tam anglai turėjo gerą įrankį – jiems simpatizuojantį ambicingą vyskupą Košoną (Cauchon; prancūziškai žodis „cochon" reiškia kiaulę). Jam vadovaujant, Ruano mieste buvo sudarytas inkvizicijos teismas. Viename teismo salės gale už ąžuolinių stalų sėdėjo daugiau negu 40 anglų įbaugintų ir papirktų teologų bei juristų, iš anksto žinojusių, kuo tardymas turėjo baigtis, – mirties nuosprendžiu. Kitame gale stovėjo kaltinamoji surakintomis rankomis, be liudininkų, be advokato. Tardymas tęsėsi keturis mėnesius. Visą tą laiką mergaitė buvo laikoma kalėjime. Tardymui pasibaigus, teisėjai pranešė savo nuosprendį: Žanos regėjimai buvo melagingi, tai buvo piktosios dvasios darbas. Jei nesutinkanti jų atšaukti, būsianti sudeginta ant laužo. Jaunoji mergaitė, nors tardymo iškankinta, neprarado giedros nuotaikos, dvasios ramybės ir drąsos. Tik kartą susvyravo nuvesta parodyti egzekucijos vietoje paruošto laužo. Bičiuliai ėmė maldauti, kad pasirašytų atšaukimo raštą ir išvengtų laužo: tokiu atveju ji būtų įkalinta iki gyvos galvos. Žana sutiko, bet netrukus pasirašymą atšaukė. O tai pridėjo tik dar vieną kaltinimą, kad ji yra recidyvistė.

1431 metų gegužės 30-osios rytą du kunigai, atėję į Žanos celę, pranešė, kad už poros valandų ji turės žengti ant laužo. Nors buvo kaltinama erezijomis, jai buvo atnešta šventoji Komunija. Kalinę nuvedė į turgavietę, kur lau-

kė sukrautas laužas. Ano meto papročiu buvo apvilkta ilgu, juodu drabužiu, ant galvos uždėta aukšta popierinė kepurė. Ten užrašyta jos kaltė: „Eretikė, atkritėlė, apostatė, burtininkė." Didelė minia buvo susirinkusi miesto aikštėje. Perskaičius mirties nuosprendį, Žana pasakė atleidžianti visiems savo priešams. Paskui atsiklaupė paskutinei savo gyvenimo maldai. Niekas iš aplink stovėjusių negalėjo sulaikyti ašarų. Po to ją nuvedė ant laužo ir pririšo prie stulpo. Pasigirdo komanda laužą padegti. Ugnis ir dūmai netrukus uždengė Žaną nuo stebėjusiųjų akių.

Po 25 metų Paryžiuje įvyko kitas teismas. Popiežiaus patvirtinta komisija, apklausinėjusi virtinę Žaną pažinojusių liudininkų ir nuodugniai ištyrusi bylą, paskelbė Orleano mergelę nekalta, o Ruano teismo sprendimą – negaliojančiu. Po puspenkto šimto metų toji didvyrė mergaitė sulaukė jau aukščiausio lygio išteisinimo: 1909 metais popiežius Pijus X ją paskelbė palaimintąja, o 1920 metais popiežius Benediktas XV – šventąja.

JONAS KRIKŠTYTOJAS

Krikštytojo asmenybė

Birželio 24-ąją Bažnyčia kreipia mūsų žvilgsnį į vieną tikrai didį vyrą – šventąjį Joną Krikštytoją. Pasakyta „didį" ne be pagrindo, nes jį didžiai išgyrė pats Viešpats Kristus. Viena proga pas jį gausiai susirinkusiems žmonėms kaip tik apie Joną Krikštytoją ir prabilo. Pirmiausia priminė, kad tiesiog pulkais pas jį plūdo žmonės, išgirdę apie Pajordanėje pasirodžiusį vyrą, skelbiantį atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti. Tada Jėzus kaip puikus oratorius ėmė klausti: „Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar vėjo linguojamos nendrės?" Žmonės gerai žinojo, kad Jonas nesvyravo: pačiam valdovui Erodui prie visos jį supančios svitos skelbė, jog nevalia gyventi su brolio žmona! Toliau Kristus klausė: „Ir ko išėjote pamatyti? Ar švelniais drabužiais vilkinčio žmogaus? Aure tie, kurie ištaigingai vilki ir prabangiai gyvena, yra karaliaus rūmuose. Tai ko gi išėjote pamatyti? Ar pranašo? Taip, sakau jums, ir daugiau negu pranašo!" (Lk 7, 24–27). Cituodamas pranašą Malachiją (Mal 3, 1), Kristus nurodė, kad Krikštytojas yra Dievo žadėtasis pasiuntinys, turintis paruošti kelią Mesijui. Galiausiai savo kalbą vainikavo pasakydamas tokius svarius žodžius: „Iš tiesų sakau jums: tarp gimusių iš moterų nėra buvę didesnio už Joną Krikštytoją" (Mt 11, 7–11; Lk 7, 24–28).

Taigi Kristus Joną girte išgyrė. Tuo drauge parodė, koks žmogus patinka jo širdžiai. Šia proga apie jį pasakė tris svarbius dalykus: jis nebuvo vėjo linguojama nendrė, nevilkėjo švelniais drabužiais ir yra didžiausias vyras iš visų pasauliui moters pagimdytųjų. Aišku, kad visos šio asmens kilnybės trumpai nė iš tolo neaprėpsi ir nenušviesi. Tad verčiau apsistoti prie vieno ar kito jo bruožo ir kaip gražią pamoką prisitaikyti sau.

Vieną apmąstyti vertą bruožą Viešpats Kristus nurodė savo pirmaisiais žodžiais: *Jonas nebuvo vėjo linguojama nendrė*, taigi buvo žmogus, kuris aiškiai žino savo kelią ir juo eina. Mus iš tikrojo kelio dažnai nukreipia du dalykai: *nuomonė ir naujybė*. Pirmoji iš to kelio stumia, nes baugina, antroji iš to kelio traukia, nes masina. Jau daugelį iš pasirinkto kelio yra išbaidęs nuomonės klegėjimas arba išviliojo pasirodžiusios naujybės blizgėjimas. Ir apie vieną, ir apie kitą pravers pamąstyti. Kas paiso, ką kiti žmonės apie jį

sako, tas (išskyrus mažas išimtis) parodo, kad nedaug dar teturi gyvenimo patirties, nes vargu ar yra menkesnės vertės dalykas kaip kitų nuomonė. Pats Jėzus tuojau po šios kalbos apie Joną nurodė, kiek žmonių kalbos tevertos: „Buvo atėjęs Jonas, jis nevalgė duonos, negėrė vyno, tai jūs sakėte: „Jis demono apsėstas." Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, jūs vėl sakote: „Štai rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis" (Lk 7, 33–34; Mt 11, 18–19). Juk matome iš savęs pačių, kaip nevienodai žiūrime į dalykus. Kai esame gerai nusiteikę, daug kas šviesu ir džiugina. O kai būname neišsimiegoję ar šiaip dėl ko nors surūgę, kone kiekvienas mažmožis erzina, ir kitus paprastai vertiname labai neigiamai. Tad gera pamoka – nekreipti į žmonių kalbas dėmesio. Juk dažnai už tą patį dalyką vieni giria, kiti spiria. Žmonių nuomonė keičiasi kaip vaikų kaprizai ir damų suknelės. Jei visų paisysi, liksi be galvos ir nieko daug nenuveiksi. Taiklus arabų posakis: „Jei kiekvienam šuniui lojant stosi, kelionės baigti niekada nevaliosi." Mums pažįstamas ir vyskupo Motiejaus Valančiaus pasakojimas „Paaugusių žmonių knygelėje" apie malūninninką, kuris su sūnumi turgaus dieną vyko į Plungę. Ką bedarė, žmonėms vis buvo negerai: ir tai, kad arkliu jojo tėvas, o sūnus šalia ėjo pėsčias, ir tai, kad apsikeitė vietomis, ir tai, kad susėdo joti abu, ir tai, kad arklį vedėsi, užuot jojęs. Kai žmogų baimina kiekviena išgirsta nuomonė, tai rodo jo nesubrendimą.

Taip pat nesubrendimą parodo, kai sužavi kiekviena pamatyta naujybė. O sužavi ypač jauną žmogų. Neturėdamas istorinės patirties, ne vienas galvoja, kad pasirodžiusi nauja idėja ar pakraipa yra visiškai naujas dalykas. Kas su istorija susipažįsta, pamato, kad dauguma naujai atrodančių sąjūdžių ir idėjų yra visiškai nenauji. Su praeitimi nesusipažinęs naujų idėjų entuziastas kartoja tas pačias klaidas, dėl kurių tos idėjos žlugo arba nuėjo kreivais keliais. Amerikietis vyskupas Fultonas Šynas (Fulton Sheen), dažnai kalbėjęs per televiziją ir daug rašęs, vieną savo knygų pavadino „Senos klaidos, naujos etiketės". Ten taikliai sako, kad ypač jaunas žmogus, užsidegęs naujybe, mano radęs naujos tiesos aukso. Bet pagyvenus pasirodo, kad rado paviršiuje naujai paauksuotos senos klaidos mėšlo. Nesupraskime dalyko kreivai. Nesame prieš naujas idėjas, nes be jų nebūtų gyvenime pažangos. Ir nesakome, kad kiekviena idėja yra tiesos etiketę užsilipdžiusi klaida. Yra ir paties Dievo įkvėptų idėjų, tačiau nevalia pamiršti, kad esama Dievo priešo, apie kurį pats Kristus sako, jog yra melagis ir melo tėvas (Jn 8, 44), todėl jo didžiausias siekimas – žmones klaidinti. Tai ir daro: bruka senas klaidas, apgaudinėdamas naujais vardais ir Dievo įkvėptą tiesą kreipdamas klaidingais keliais.

Tai, ką čia pamąstėme, ne tik mus moko, bet ir nurodo mūsų paskirtį. Juk ir mes kiekvienas savaip esame pašaukti ruošti Kristui kelią į žmoniją, nes jis dar toli gražu neatėjęs šimtu procentų. Tą kelią ruošime tuo stipriau, kuo labiau būsime panašūs į Joną Krikštytoją, kurį Kristus išgyrė, kad nebuvo vėjo linguojama nendrė, taigi jis buvo vyras, aiškiai žinojęs savo kelią ir juo ėjęs, nesibaiminęs išgirstos kitų nuomonės ir tuščiai nemasintas pasirodančios naujybės.

Krikštytojo mintys

Gamtoje ir žmogaus gyvenime retai kas vyksta staigiais šuoliais. Visur į akis krinta lėta, palaipsniui vykstanti brendimo eiga: imsime dirvon bertą grūdą, iš kiaušinio išsiperintį paukštį ar iš embriono, vėliau gimusio kūdikio išaugantį didžiadvasį vyrą, kilniabūdę moterį. Nuostabą ypač kelia žmogaus brendimo vyksmas. Antai visi gimstame nieko nežinantys ir neišmanantys kūdikiai. O žiūrėk, vieni subręsta išradingais edisonais, kiti – mokslingais einšteinais, dar kiti – genialiais napoleonais, šalis užkariaujančiais makedoniečiais, puikias dramas kuriančiais šekspyrais, jautriasieliais asyžiečiais. Iš kur tai ateina? Blezas Paskalis (Blaise Pascal) pagrįstai sako, kad mintys, arba mąstymas, nustato visą žmogaus gyvenimo kelią, yra jo gyvenimo variklis („Mintys“).

Pažvelkime į Joną Krikštytoją, asmenį, apie kurį pats Viešpats Kristus paliudijo, kad buvo didžiausias iš pasaulyje gimusių vyrų. Todėl mus traukte traukia pažvelgti, kaip klostėsi jo minčių pasaulis, tą didybę subrandinęs.

Jonas dar vaikystėje turėjo apie save sužinoti, kad, jam dar neprasidėjus motinoje, Visagalis jau buvo nustatęs, kas jis bus. Ir sužinojo ne iš ypatingo apreiškimo, o iš įprastos gyvenimo eigos. Gyvenimas mums rodo, kad tai, ką įmanoma pasiekti įprastu keliu, Dievas beveik niekada to nesiekia išskirtiniu būdu. O ta įprasta gyvenimo eiga mums atveria plačius laukus kontempliacijai, tai yra vaizduotės arba svajonės maldai. Į ją buvo paniręs ir Ignacas Lojola, savo vaizduotės akimis (kaip liudija „Dvasinės pratybos“) matydamas vietą, kur Jonas su tėvais gyveno, kaip ir ką veikė, apie ką pasikalbėdavo. Vaizdavimosi bei svajonės malda neša daug atgaivos dvasiai. Tai gražiai nusako vienas Maironio posmas eilėraštyje „Vakaras“ (Ant ežero Keturių Kantonų): „Audžiau nurimęs aukso svajones / Aušros spinduliais; / Lėkė jos, skrido, pilnos malonės, / Padangių keliais.“

Galime kontempliuoti, kaip Jonas, jau ūgtelėjęs berniukas, sužinojo aną faktą apie save. Kartą išgirdo kaimynus kalbant, kaip aštuntą jo gimimo dieną visi buvo susirinkę į apipjaustymo iškilmes ir ten kilo ginčas dėl duosimo vardo. Giminės norėjo pavadinti tėvo vardu Zacharijas, bet motina pasipriešino, sakė, kad turi būti pavadintas Jonu. Tada paklausė tėvą dėl vardo, o

šis, paėmęs lentelę, užrašė: „Jo vardas – Jonas“ (Lk 1, 59–63). Kaip žinome, augantys vaikai apipila suaugusiuosius klausimais, kodėl ir kaip. Tad ir Jonas užklausė tėvus, kodėl abu reikalavo jį būtinai pavadinti Jonu, kodėl tėvas į klausimą apie vardą atsakė ne žodžiu, o rašė ant lentelės, lyg būtų netekęs kalbos. Tėvams darėsi aišku, kad jų augančio vaiko protas jau pakankamai subrendęs apie save sužinoti didžiąją tiesą. Tad liepė susikaupus sėsti ir dėtis į širdį, ką jam sakys. Tėvas papasakojo apie jam šventykloje pasirodžiusį angelą ir tai, ką šis apie gimsiantį sūnų pasakė: bus pavadintinas Jonu ir skiriamas dideliam uždaviniui – paruošti kelią ateinančiam Mesijui.

Kontempliaciją galime pradėti ir taip. Vaikai mėgsta pasvajoti apie savo ateitį. Kartą kaimynai Jono užklausė, kuo žada užaugęs būti. Galbūt atsakė, kad patiktų kelios specialybės: karvedžio kaip Barakas arba Gideonas, turtingo ūkininko kaip Dovydo prosenolis Boazas, šventyklos kunigo kaip tėvelis... Tėvams tai pasirodė tinkamiausia proga, kaimynams išėjus, vaikui atskleisti didžiąją paslaptį, kuo jis iš tikrųjų Dievo paskirtas būti – kelio ateinančiam Mesijui ruošėju.

Galime suprasti, kokį neišdildomą įspūdį berniukui turėjo padaryti tėvo ir pritariančios motinos žodžiai. „Su Elijo dvasia ir galybe jis žengs pirma Viešpaties“ (Lk 1, 17). Sieloje ir širdyje liko skambėti angelo apie jį tarti žodžiai, perėję net į sapnus, keldami neaprašomą džiaugsmą ir drauge žadindami didžią ant jo pečių sudėtą atsakomybę. Apie šį pradinį Krikštytojo raidos tarpsnį Lukas sako: „Kūdikis [vėliau berniukas] augo ir jo dvasia tvirtėjo. Jis gyveno dykumoje iki pat savo pasirodymo Izraeliui dienos“ (Lk 1, 80). Ten nuošaliai pasitraukusio jaunuolio mintys vis iš naujo skriejo į du asmenis: į vieną, gyvenusį praeityje, ir į kitą, pasirodysiantį ateityje. Asmuo, gyvenęs praeityje, buvo pranašas Elijas. Pagrįstai galime galvoti, kad, pramokus skaityti, viena jo mėgstamiausių vietų buvo Pirmoji ir Antroji Karalių knyga, kur aprašomas šio pranašo gyvenimas ir darbai. Greičiausiai jau dabar pasisiūdino ir aprangą, panašią į Elijo dėvėtą, – gauruotą kupranugario vilnų apsiaustą, perjuostą odiniu diržu (2 Kar 1, 8; Mt 3, 4; Mk 1, 6). Asmuo, pasirodysiantis ateityje, buvo Mesijas, kuriam buvo pašauktas ruošti kelią. Tad dar godžiau negu Karalių knygą skaitė, tiesiog gaudyte gaudė Šventraščio, Senojo Testamento, vietas, kur tik buvo kalbama apie Dievo žadėtąjį Mesiją ir jo veiklą.

Turėkime omenyje, kad ateinančio Kristaus, kaip sako Jonas Krikštytojas, jis pats nepažinojo (Jn 1, 31–33). Taigi tai, ką apie Kristų Jonas skelbė žmonėms, o skelbė taip taikliai, buvo *Jono Krikštytojo dvasinės įžvalgos vaisiai.* Kokia taikli ši įžvalga, parodo jau vienas Jono tartas vaizdingas sakinys, nurodantis svarbiausią Mesijo atėjimo tikslą, ne kokį kitą, o nuodėmių nai-

kinimą: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę“ (Jn 1, 29). Įžvalgos taiklumą liudija Apreiškimo knyga: danguje Kristus regimas kaip Avinėlis, kuris buvo užmuštas, o išrinktieji regimi skaisčiai baltais drabužiais, nusiplovę nuodėmes jo krauju (Apr 5, 12; 6, 14).

Paparčio žiedas

Birželio 24-ąją lietuviai nuo seno su visa Bažnyčia švenčia Jonines, minėdami vieną didžiųjų žmonijos vyrų – Joną Krikštytoją. Mūsų tauta Šventojo Jono naktį yra apsupusi gražiais papročiais ir pasakojimais. Vienas jų susijęs su paparčio žiedu. Sakoma, kad tarp vakaro žaros ir ryto aušros šią naktį pražysta papartis. Rasti jo žiedą – didelė laimė, nes akims atsiskleidžia visos paslaptys, ir žmogus, be kita ko, sužino, kur žemėje užkasti turtai.

Pasakojama, kad vienas žmogus Šventojo Jono naktį ėjo per mišką. Neturtingas buvo, apsiavęs vyžomis. Beeidamas paklydo, įklampojo į papartynus. Tik staiga nušvito jo protas. Jį aplankė žinojimas, kur kas pasaulyje tą minutę dedasi, ką jo namiškiai veikia ir kaip išeiti iš miško. Regi dar, kad po kojomis negiliai žemėje užkastas katilas aukso. Mat jam einant per papartyną, išsiskleidęs žiedas netyčia užkrito už autskarių, todėl protas staiga ir nušvito. Išsikasė jis rastąjį katilą su pinigais ir nešasi namo. Auksas sunkus, o katilas nemažas. Pavargęs atsisėdo pailsėti ir persiavė. Besiaunant paparčio žiedas lept ir iškrito, ir žmogus vėl nieko nebežino. Bet tų pinigų, kuriuos rado, užteko visam jo amžiui. Buvo turtingas ir laimingai gyveno.

Šis papartis ir jo žiedas gražiai vaizduoja vieną dalyką – krikščionio tikėjimą. Ar ne tiesa, kad žmoguje pražydęs tikėjimas jo akims atskleidžia gyvenimo prasmę, tikrąją dalykų padėtį, kitaip tariant, amžinuosius turtus, be kurių asmuo veltui stengiasi būti laimingas? Juk laikinieji lobiai širdies niekada neįstengs patenkinti...

Ne be pagrindo kone visi apaštalai skelbia, kokia brangi vertybė yra tikėjimas. Apaštalų kunigaikštis Petras rašo: „Jūsų nuoširdus tikėjimas, brangesnis už pragaištantį auksą“ (1 Pt 1, 7). Viešpaties ypatingai mylėtasis Jonas nudžiugęs moko: „Kas gi nugali pasaulį, jei ne tas, kuris tiki?“ (1 Jn 5, 5). Laiško žydams autorius tikėjimui gieda tartum kokį himną: „Man neužtektų laiko, jeigu imčiau pasakoti apie Gedeoną, Baraką, Samsoną, Jeftę, Dovydą, Samuelį ir pranašus, kurie tikėdami užkariavo karalystes, įvykdė teisingumą, įgijo pažadus, užčiaupė liūtams nasrus, užgesino ugnies karštį, paspruko nuo kalavijo ašmenų, atsigavo iš silpnumo, tapo galiūnais kovoje, privertė bėgti svetimųjų pulkus“ (Žyd 11, 32–34).

O daugiausia apie *tikėjimo brangumą* kalbėjo pats Kristus. Tai spindi iš kiekvienos jo pasakytos kalbos, kiekvienos pagydytos ligos, kiekvieno padaryto stebuklo. Jis nieko taip nepabrėžė, kaip reikalo gyvai tikėti. „Jei turėtumėte tikėjimą kaip garstyčios grūdelį <...>, – aiškina mokiniams, – jums nebūtų nieko negalimo" (žr. Mt 17, 20). Pirmas dalykas, kurio klausia sutiktų ar pas jį atgabenamų ligonių, yra: „Ar tikite, kad aš galiu jus pagydyti?" (Mt 9, 28). O pagydęs kūno ar dvasios ligą, pasveikusįjį atleidžia sakydamas: „Tavo tikėjimas išgelbėjo tave" (Mk 5, 34; Mk 10, 52; Lk 7, 50; Lk 18, 42). Apaštalams ne kartą prikiša jų tikėjimo menkumą, kaip Petrui: „Silpnatiki, ko suabejojai?!" (Mt 14, 31). Vadina palaimintais tuos, kurie tiki, nors nematė (Jn 20, 29). Pagaliau, paklauskime savęs: „Dėl ko paguldė savo galvas kankiniai, jei ne dėl tikėjimo?"

Grįžkime prie paparčio. Tikėjimas į jį panašus tuo, kad pražydęs žmoguje jam parodo tikrąją dalykų vertę, atskleidžia amžinuosius turtus. Bet jis turi vieną ypatybę – tai atskleidžia neregimu būdu. Pasiiliustruokime šią savybę tokia pasaka. Važiavo vienas ūkininkas iš turgaus ir pamatė žemėje lyg kokią liepsnelę. Išlipęs iš ratų, gerai pabadė toje vietoje botkočiu ir nugirdo čerškant metalą. Suprato, kad ten dega pinigai. Bet neturėdamas kastuvo negalėjo jų išsikasti. Todėl viską paliko ir parvažiavo namo. Namie pasakė dviem savo samdytiems bernams matęs degančius pinigus ir nurodęs vietą liepė eiti iškasti. Bernai pasiėmė kastuvus ir eidami kalbėjosi: „Jeigu tik rasime pinigų, tai šeimininkas ir mus, ir pinigus tiek teregės, kiek savo nosį!" Nuėję į nurodytą vietą, ėmė kasti. Išmetę keletą kastuvų žemių, rado supuvusį šunį. Nusispjovę buvo begrįžtą namo. Bet sugalvojo parnešti tą dvėselieną šeimininkui: „Tu pasijuokei iš mūsų, mes dabar pasijuoksime iš tavęs!" Suėmė ant kastuvų smirdantį šuns lavoną ir neša namo. Parnešę kad svies jį pro langą į vidų su visais stiklais: „Še tavo pinigai!" – riktelėjo. Kai tik įmetė į pirkią, tik cin cin cin ir subyrėjo šuns dvėseliena į krūvą auksinių pinigų! Šeimininkas juos susirinko, įsidėjo naują langą, pasistatė kitus puikius, didelius namus ir laimingai gyveno.

Panašių pasakojimų apie turtus, užkastus šuns pavidalu arba šuns kailyje, esama ne vieno. Nemažai jų yra užrašęs mūsų tautosakininkas Jonas Balys. Jie gali priminti ir tą tikėjimo ypatybę – tikruosius, t. y. amžinus, turtus parodyti neregimu būdu. Kas iš tikrųjų yra krūva aukso, nesusipratėlio akims atrodo padvėsęs šuo. Taip yra ir su tikėjimo dalykais. Netikintieji juos laiko svaičiojimu, muilo burbulu, baimingais prietarais, atgyventa seniena. Jiems tai pašvinkusi maita, o iš tikrųjų yra amžinoji tiesa. Netgi kai kurie tikintieji nuo religijos ir doros reikalavimų savo nosį dažnai suka šalin, kaip tiedu

pasakos bernai – nuo atkasto šuns. Jiems tie reikalavimai atrodo bjaurios nãštos, nors iš tikrųjų yra aukso plytos. Menko tikėjimo žmogus sviedžia juos šalin. O gyvo tikėjimo asmuo iš jų statosi rūmus – *ne tik amžinosios garbės anapus, bet ir tikrosios gyvenimo laimės šiapus.*

Krikštytojo šviesa

Mūsų žymusis prelatas Aleksandras Dambrauskas-Jakštas yra parašęs knygą „Užgesę žiburiai". Tai biografinių apybraižų rinkinys. Prasmingas vardas duotas ten aprašytiems kilniems asmenims: net žemiškai užgesę, jie nesiliauja žerti šviesos savo pavyzdžiu, atliktais darbais.

Vieną vyrą pats Viešpats Kristus yra pavadinęs žiburiu – Joną Krikštytoją, jam ruošusį kelią. Nutaikęs progą, Kristus kartą pareiškė: „Jonas buvo degantis ir šviečiantis žiburys" (Jn 5, 35). Iš žiburių bene gražiausi ir įspūdingiausi yra jūros pakrantėje stovintys švyturiai, sutemus uždegami, kad rodytų kelią laivams. Be jų daugelis būtų užplaukę ant povandeninių uolų, seklumų, sūkurių, koralų rifų. Tad ir Krikštytojui tiktų švyturio vardas, ypač šiais laikais. Mat, išradus tokius prietaisus kaip radaras, sonaras ir kiti, švyturys nustojo savo buvusios reikšmės – saugiai vesti laivus pro pavojingas kliūtis. Dabar tai atlieka anie prietaisai, įrengti pačiame laive. O bene svarbiausia švyturių paskirtis – džiuginti žmones įvairių spalvų šviesos spinduliais, kurie raižo nakties dangų. Taip ir mums žvelgiant į Joną sušvinta gražūs ir imponuojantys jo būdo bruožai. Kadangi visų trumpai aprėpti neįmanoma, teks apsiriboti viena sritimi. Pavyzdžiui, kalbėjimas. Jonas juk apie save ir pareiškė, kad yra tyruose šaukiančiojo balsas (Mt 3, 3; Mk 1, 3; Lk 3, 4; Jn 1, 23). O kas gi kita yra balsas, jei ne kalba? Ką tad Krikštytojo tariami žodžiai mums atskleidžia apie jį patį?

Pirma, *jis drąsiai, nesivaržydamas vadino dalykus jų tikraisiais vardais*, ypač nedailino ydos ir nuodėmės. Kas buvo doros dėmė, tai ir vadino doros dėme, nesvarbu, kur ji būtų pasklidusi. Antai, nenorėdami išsiskirti iš kitų, krikštytis (aišku, dėl akių) ėjo ir fariziejai su sadukiejais, taigi žmonės, sudarantys kunigų ir teisiųjų luomą tautoje. Jonas tiesiai į veidą vožė žodžius apie fariziejų veidmainiavimą, pavadindamas juos angių išperomis (Mt 3, 7; Lk 3, 7). Jis drąsiai rėžė pačiam karaliui Erodui į akis, kad nevalia gyventi su brolio žmona (Mt 14, 4; Mk 6, 18). Tai, kas užtraukė Dievo rūstybę, ir buvo atvirai nurodyta, kaip tai, kas užtraukia šią rūstybę: „Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį" (Mt 3, 10; Lk 3, 9). Taigi matome, kaip tai priešinga mūsų

kalbėjimo būdui. Kalbėdami neretai dailiname, teisiname, teisinamės, daugelį dalykų vengiame vadinti tikraisiais jų vardais, juo labiau, jei jie įkelia koją į mūsų pačių gyvenimą.

Antra, *Jono griežtumas neatsiejamas nuo jo švelnumo*. O tai tikrai dieviškas bruožas, nes lygiai taip Viešpats elgiasi su mumis. Šis vyras, kaip riaumojantis liūtas, šaukiantis apie Dievo rūstybę dėl nuodėmės ir apie būtinybę atsiversti, drauge turėjo ir švelnią, jautrią širdį. Jono būdo švelnumas juo įspūdingesnis, kad matome jį atsiskleidžiantį tokiais atvejais, kuriais kiti kaip tik prisipildo kartėlio ir kerštо. Kas iš mūsų nesijaučiame apkartę, kai kitas išstumia mus lauk iš darbo, į kurį buvome suleidę šaknis, arba kai mums praneša, kad esame nebereikalingi, nors jautėmės nusimanantys ir galintys našiai tarnauti kitiems? Štai skaudžiai užgauti Jono mokiniai jam praneša (tai mato ir pats Jonas), kaip žmonės, anksčiau būriais prie jo rinkdavęsi ir ausis ištempę klausydavęsi, dabar jį – paliudytą kaip didžiausią bet kada iš moters gimusių vyrų, Apvaizdos dar prieš gimstant paskirtą vykdyti be galo svarbias pareigas – palieka ir nueina pas Jėzų (Jn 3, 26). Tačiau Jonas nejaučia nė trupinėlio pavydo, nė šešėlio kartėlio; atvirkščiai – džiaugsmas! Žvelgia į Jėzų kaip į sužadėtinį savo būsimosios nuotakos – steigsimosios Bažnyčios, o į save – kaip į jaunikio bičiulį, kuriam taip miela klausytis jo balso (Jn 3, 29). Žmogus neretai yra arba šiurkštus be užuojautos, arba saldus be nugarkaulio. O griežtumo ir švelnumo derinys rodo didžios dvasios žmogų. Toks Krikštytojas ir buvo.

Trečia Jono kalbėjimo ypatybė – *pataikyti į tiesos centrą ir žmonių širdis*. Evangelija praneša, kaip Krikštytojas, pamatęs ateinantį Jėzų, tarė: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę“ (Jn 1, 29). Kaip meistriškai šiais septyniais trumpais žodžiais nurodė pačią tiesą apie Kristaus Įsikūnijimo tikslą – mirtimi atpirkti žmoniją, sutaikyti žemę su dangumi. Ir tai buvo sudėta į avinėlio vaizdą, tokį savą izraeliečių širdims. Turėkime omenyje, kad jiems avinėlis reiškė kur kas daugiau negu mums. Avinėlio, pievoje besiganančio ėriuko vaizdas mums kalba apie švelnumą ir nekaltumą, nieko daugiau. Izraeliečiams jis buvo susijęs su pačia jų tautos istorija: kaip buvo vergai Egipte; kaip papjauto avinėlio krauju buvo pažymėtos jų durų sąramos ir staktos, kad naikintojas nepalietęs praeitų pro šalį; kaip, jo krauju išgelbėti, nusimetė vergijos pančius ir patraukė į pažadėtąją žemę. Tie įvykiai buvo kasmet iškilmingai prisimenami kiekvienoje šeimoje, susirinkus prie Velykų vakarienės stalo. Buvo akivaizdi ir jų dvasinė prasmė – Dievo gailestingumu žmogų vaduoti iš nuodėmės vergijos. Taigi avinėlio vaizdas izraeliečiams skambėjo tokiu suprantamu ir širdžiai brangiu būdu, kaip lietuviams skambėtų kokia Gedimino pilis arba to kunigaikščio sap-

nuotas staugiantis geležinis vilkas, pagal krivių krivaičio žodžius, reiškęs mūsų būsimąją sostinę Vilnių. Ar tai nepatvirtina, kas buvo apie Krikštytoją pasakyta? Jo tartas žodis pataikydavo į patį tiesos centrą ir į žmonių širdis.

Šie trys iš Jono Krikštytojo šviečiantys būdo bruožai yra žavi paskata ir mums stengtis būti panašiems į šį šventąjį. Argi Viešpats Kristus gyvenimo ir veiklos sėkme galėtų nelaiminti tų, kurie seka jo paties taip išgirtu vyru?

Krikštytojo mirtis

Jonas Krikštytojas įvairiomis progomis susilaukė gražiausio liudijimo iš Viešpaties Kristaus lūpų. Susirinkusioms minioms Jėzus kartą jį išgyrė vadindamas didžiausiu iš moters pagimdytų vyrų, dar sakydamas, kad jis nebuvo vėjo linguojama nendrė, nesipuikavo brangiais drabužiais, bet buvo aukščiau už pranašus (Mt 11, 7–11). Kita proga pavadino jį žiburiu: „Jonas buvo degantis ir šviečiantis žiburys" (Jn 5, 35).

Kaip jau sakyta, žiburys tamsoje paskleidžia šviesą. O šviesa yra didžiulė gėrybė gamtai, žmogui, jo akims, protui ir visam pasauliui. Jau matėme, kaip Krikštytojas mums šviečia visu savo gyvenimu. Pluoštą šviesos jis yra metęs net savo mirtimi. (Jo galvos nukirtimą Bažnyčia mini rugpjūčio 29-ąją.) Tas pluoštas šviesos krinta į labai svarbų dalyką – žmogaus tikėjimą. Krikščionio tikėjimas yra tartum kokia santuoka tarp žmogaus ir Dievo. Asmuo savo tikėjimu, panašiai kaip du sutuoktiniai jungtuvių dieną vienas kitam, Dievui taria sutikimo ir ištikimybės žodį – „Taip!" (Šį žodį Dievui taria ne tik lūpos, bet ir protas, širdis, valia, žmogaus gyvensena.) Kai žvelgiame į susituokusių žmonių poras, matome tokį dalyką. Kai kurių jungtinis gyvenimas metai iš metų gražiai sau klostosi. O kai kurių namuose uždūksta audros, krizės ardo sugyvenimą, dažnai sugriauna pačią santuoką. Taip yra ir su tikėjimu. Kai kurių žmonių tikėjimas nuo vaikystės iki senatvės vadovauja jų mintims, rodo jiems kelią, gaivina ir stiprina. Jų tikėjimo padangė visada giedra, nedrumsčiama ir netemdoma nė mažiausio abejonių debesėlio. O į kitų žmonių tikėjimą įsimeta abejonės, svyravimai, asmuo kartais net meta tikėjęs Dievu apskritai ar kai kuriomis krikščionybės skelbiamomis tiesomis.

Iš ko tai kyla? Priežastys gali būti įvairios: asmeniui atsiveriančios skaudžios žaizdos (neištikimybės, apgavystės, veidmainystės, apiplėšimai, neteisybės, neteisingi kaltinimai), blogų draugų įtaka ir kita. Dar stipriau už asmenines priežastis paveikia žmoniją ištinkančios tragedijos ir katastrofos: nacių vykdytas masinis žydų naikinimas Europoje ir kitas genocidas. Toks Apvaizdos leidžiamas blogio jėgų šėlsmas daugelio tikėjimo padangę aptraukia tamsiais debesimis.

Paimkime konkretų užliejančios tamsos atvejį iš mūsų tautos istorijos. Kaip šauniai vystėsi Lietuvoje religinis gyvenimas, atgavus nepriklausomybę po Pirmojo pasaulinio karo! Kokie tautiškai ir religiškai susipratę augo lietuviai moksleiviai ir studentai! Kokios brendo asmenybės, kaip antai: Stasys Šalkauskis, Antanas Maceina, Bernardas Brazdžionis, Kazys Bradūnas, Vytautas Mačernis ir daugybė kitų! Kokia dorine sveikata alsavo Lietuvos kaimas! Kokia klestėjo ir plėtėsi organizacijų veikla: angelaičiai, pavasarininkai, ateitininkai, šauliai. Koks potencialas! Kokia plėtra! Bet dėl vieno despoto (Stalino) įgeidžių, jo noro užgrobti Baltijos šalis tas potencialas buvo žiauriai sugniuždytas.

Kai taip arba panašiai įvyksta, daugelio dvasios padangę apniaukia tamsūs klausimų debesys, abejojama Dievo gerumu, išmintimi ar net jo buvimu. Į vidų ima sliuogti apatija, bejėgiškumas, daug kas ima rodytis beprasmiška. Tada mums ir blyksteli pluoštas šviesos iš Jono Krikštytojo: juk labai panašiai dėjosi jo gyvenime! Tik čia viskas vyko kur kas didesniais mastais. Paties Viešpaties Krikštytojas buvo išgirtas kaip didžiausias bet kada iš moters gimęs vyras, didžios dvasios žmogus. Pas jį plūste plūsdavo minios žmonių. Koks potencialas plėsti Dievo karalystę, po pasaulį skleisti gerąją naujieną! Bet štai jo gyvenimo siūlas nukerpamas dėl vieno despoto sugulovės intrigų. O Viešpats leidžia tai įvykti, netgi, žmogiškai žvelgiant, blogiausiu metu – kai Bažnyčia dar vos skleidėsi tartum iš pumpuro, ir toks vyras būtų buvęs be galo naudingas jai augti ir klestėti. Kadangi Dievo žvilgsniui ateitis aiškiai regima kaip ant delno, jis turėjo matyti, kad Jonas savo tragiška mirtimi Bažnyčiai patarnaus ir padės daugiau negu likęs gyvas; nors mūsų žmogiškam protui ir atrodytų atvirkščiai.

Kodėl taip yra? Tinkamą atsakymą rasime pažvelgę į gobeleną – austą meninį kilimą, paprastai kabinamą ant sienos, vaizduojantį kokią nors puikią sceną. Tokių tikriausiai esame matę muziejuose, pilių rūmuose, ištaiginguose dvaruose. Kaip kiekvienas kilimas, jis turi dvi puses: gerąją ir išvirkščiąją. Išvirkščioji nugręžta į sieną, geroji – į žmones salėje. Todėl ir matome puikią prasmingą sceną. O ką pamatytume atsukę į save išvirkščiąją pusę? Kažkokį beprasmį siūlų raizginį. Tai būdinga (tik ne taip vaizdžiai) kiekvienam kilimui, kiekvienam mezginiui.

Savo sukurto pasaulio istoriją kaip kokį didžiulį, gražų gobeleną Dievas audžia, kad žmogus galėtų gėrėtis dangaus dvaru. Visagalio siūlai – įvykiai, kuriuos jo ranka tvarko. To Viešpaties audžiamo gobeleno geroji pusė atsukta į dangų, išvirkščioji – į žemę. Todėl mums kai kurie Dievo žingsniai atrodo nevykę, beprasmiški. Tik nuėję anapus, jei ras mus vertus priimti į

dangų, kur mūsų akims atsiskleis geroji Viešpaties gobeleno pusė, pamatysime, *kokie stebėtinai tinkami, išmintingi ir giliaprasmiai buvo tie jo žingsniai.* O jei gyvendami žemėje bandome kritiškai vertinti Dievo žingsnius, angelai danguje kraipo galvas matydami, kaip dažnai savo sprendimais prašauname pro šalį!

ŠVENTIEJI PETRAS IR PAULIUS
Du didieji apaštalai

Priešpaskutinę birželio dieną Bažnyčia kasmet mini du rinktinius apaštalus – Petrą ir Paulių, kurie abu tą pačią dieną Romoje, valdant imperatoriui Neronui, paaukojo savo gyvybę už Kristų. Petrui mirties bausmė buvo įvykdyta nukryžiuojant (tik jo prašymu žemyn galva, nes jautėsi nevertas mirti Viešpaties kryžiavimo būdu), o Pauliui – nukertant galvą.

Ir vienas, ir kitas apaštalas turi savo simbolius. Petras paprastai vaizduojamas su raktais rankoje, o Paulius – su kalaviju. Abu šie simboliai pagrįsti Šventojo Rašto žodžiais. Mums gali būti naudinga apie tuos ženklus pamąstyti, nes jie, kaip matysime, būdingi ne tik šiems dviem apaštalams, bet ir visai Bažnyčiai, ir mums patiems kaip krikščionims.

Pradėkime nuo Petro. Vertėsi žvejo amatu ir vadinosi Simonas. Kai jau buvo tapęs Kristaus mokiniu, vienas įvykis nulėmė visą tolesnį jo gyvenimą. Kartą Jėzus, nutaręs paegzaminuoti savo mokinius ir sužinoti apie jų tikėjimą, nusivedė juos į nuošalią vietą ir paklausė, kuo žmonės jį laiko ir kuo jį laiko patys mokiniai (Mt 16, 13–19). Į pirmąjį klausimą šie atsakė, kad žmonės jį laiko įvairiais asmenimis: vieni – Jonu Krikštytoju, kiti – Eliju, kiti – Jeremiju ar dar kuriuo iš pranašų. Priėjus prie antrojo, kur kas svarbesnio ir lemiamo, klausimo, tuojau suskambėjo Simono atsakymas: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus!“ Mokiniai pamatė, kaip jų Mokytojo veidas nušvito džiaugsmu. Mat jis Simoną iš anksto buvo numatęs ypatingoms pareigoms. Tai mums rodo vienas Jono pranešimas Evangelijoje. Kai Simoną jo brolis Andriejus atvedė susipažinti su Mokytoju, Jėzus, pažvelgęs į Simoną, jam davė naują, garbingą ir daug reiškiantį vardą: „Tu esi Simonas, Jono sūnus, o vadinsies Kefas“ (tai reiškia: „Petras – Uola“)“ (Jn 1, 42). Be reikalo Viešpats gražiais vardais nesišvaistė. Tad džiugiai nušvitusiu veidu, kad Simonas Petras taip šauniai ir tvirtai, tarsi kokia uola, išpažino savo tikėjimą, dabar Kristus visų mokinių akivaizdoje vadina jį palaimintu: „Palaimintas tu, Simonai, Jono sūnau, nes ne kūnas ir kraujas tau tai apreiškė [kas aš esu], bet mano Tėvas, kuris yra danguje.“ Po šių, sakytum, įvadinių žodžių nušvietė jam numatytas ypatingas pareigas, svaiginančias savo aukštybe: „Tu

esi Petras – Uola; ant tos uolos aš pastatysiu savo Bažnyčią <...>. Tau duosiu dangaus karalystės raktus; ką tu suriši žemėje, bus surišta ir danguje, ir ką atriši žemėje, bus atrišta ir danguje“ (Mt 16, 18–19). Štai kodėl Simonas, pramintas Petru, *vaizduojamas su rankoje laikomais raktais.*

Pereikime prie Pauliaus. Savo profesija buvo mokytojas: ne koks paprastas, o religijos žinovas, studijavęs pas garsiausius to meto žydų teologus ir savo tikėjimo tiesas giliai priėmęs į širdį, siekęs jų grynumo. Krikščionybę laikydamas nuokrypiu nuo protėvių tikėjimo, buvo pasiryžęs, kol dar nespėjo išsikeroti, ją su visomis šaknimis išrauti kaip kokią piktžolę. Panašiai kaip įvyko Petrui, vienas įvykis iš pagrindų pakeitė visą Pauliaus gyvenimą. Kai su keliais palydovais jojo į Sirijos Damaską areštuoti ten gyvenančių krikščionių, netoli miesto vartų staiga iš dangaus jį apšvietė šviesa ir nubloškė nuo žirgo, o pasigirdęs balsas klausė: „Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?“ Paklausęs, kas yra kalbantysis, išgirdo: „Aš esu Jėzus, kurį tu persekioji. Kelkis, eik į miestą; tenai tau bus pasakyta, ką turi daryti“ (Apd 9, 5). Kadangi atmerkęs akis nieko nebegalėjo matyti, palydovai nuvedė į miestą. Saulių, kaip ir Simoną, Viešpats buvo iš anksto numatęs ypatingoms pareigoms. Jas taip nusakė Saulių Damaske globojęs krikščionis Ananijas: „Jis yra mano rinktinis įrankis, kuris neš mano vardą tautoms, karaliams ir Izraelio vaikams“ (Apd 9, 15). Pamatęs, kad klydo, Saulius iš uolaus persekiotojo pasidarė dar uolesniu Kristaus mokslo platintoju. Pakeitęs savo vardą į Paulių, puikiai mokėdamas graikų kalbą ir pažindamas jų kultūrą, dominuojančią ir formuojančią ano meto pasaulį, tapo krikščionybės nešėju Romos imperijos šalyse. Jo rašyti laiškai gausūs tokių įvaizdžių kaip grumtynės su tamsos galybėmis, šviesos ginklai, laimėtojo laukiantis pergalės vainikas. Savo paties gyvenimą, jam baigiantis, Laiške Timotiejui visų pirma apibūdina trimis žodžiais: „Iškovojau gerą kovą“ (2 Tim 4, 7). Štai kodėl Paulius *vaizduojamas su rankoje laikomu kalaviju.*

Anie du simboliai, raktai ir kalavijas, gerai nurodo šių rinktinių vyrų, Petro ir Pauliaus, vietą krikščionijoje. Raktai reiškia didžią Petrui duotą galią – *atidaryti arba uždaryti dangaus vartus.* O kalavijas reiškia didžią Pauliaus rodomą pareigą – *kovoti su tamsos galiomis.*

Kiek pagalvoję matome, kad raktai ir kalavijas taip pat šauniai nurodo mūsų pačių galią ir pareigas. Juk ir mums duota galia atidaryti kitiems dangaus vartus, ir ne vienu, o bent keliais būdais: mokymu ir auklėjimu, kurį teikiame; pavyzdžiu, kurį rodome ir kitus žavime; draugyste, kurią palaikome; malda ir auka, kuri veikia patį Dievą, kaip jis pats yra sakęs. Taigi ir mums įduoti bent keli raktai, o tiksliau, galia atidaryti kitiems vartus į dangaus, arba Dievo, karalystę.

Tas pat sakytina apie kalaviją, taigi pareigą kovoti su tamsos galiomis. Jobo knygoje gerai sakoma, kad žmogaus gyvenimas žemėje yra karo tarnyba (Job 7, 1), karo su blogiu, su tuo, kas žema, gėdinga, neteisinga, pigu, skriaudinga, kas kertasi su žmogaus orumu ir vertybe, kas ją griauna, maitoja, pavergia, žlugdo, daro amžinai nelaimingą.

Raktai ir kalavijas – galia ir pareiga. Teskatina dviejų rinktinių apaštalų šventė naudoti į mūsų rankas sudėtą didžią galią ir vykdyti mums skirtąją pareigą.

ŠVENTASIS BENEDIKTAS
Didysis Europos kultūrintojas

Kai kurie turbūt prisimename žodžius, kuriais žymiausias romėnų poetas Vergilijus pradeda savo epinę poemą „Eneida“: „Apgiedu ginklus ir vyrą“ („Arma virumque cano“). Tas jo apgiedotas vyras yra Enėjas, kuris, sugriovus Homero apsakytą senovės Trojos miestą, atvyksta į Italiją ir ten iš jo, kaip protėvio, išauga Romos imperija su savo kultūra.

Liepos 11-ąją Bažnyčia irgi apgieda vieną vyrą, gimusį V amžiuje, kuris ano meto Europą, laukinių ir puslaukinių tautų invazijos paverstą griuvėsiais, stojo atkurti pasitelkdamas naujus savo ginklus: visas skirtingai veikiančias jėgas ėmė telkti į vieną. Tai – šventasis Benediktas. Vienas jo veiklos centrų iki pat mūsų dienų išliko Italijoje. Tai – didingas Monte Cassino benediktinų vienuolyno kompleksas.

Į Benediktą pažvelkime istoriškai, prisimindami jo laikais Europą iš pagrindų sukrėtusį barbarų antplūdį. Tada Romos imperija, apimanti visą Vidužemio jūros baseiną, jau buvo krikščioniška. (313 metais Konstantinas Didysis oficialiai paskelbė krikščionybę imperijos religija.) Kaip tad žmonės jautėsi, sulaukę barbarų antplūdžio? Galbūt panašiai taip, kaip giedama 46-ojoje psalmėje:

Dievas – mūsų prieglauda ir stiprybė,
jis varguose ištikimiausias Globėjas.
Todėl nesibijom, net jei žemė drebėtų,
jei kalnai griūtų į jūrų gelmę...
Siautėja tautos ir svyra karalystės,
Dievas griausmingai prabyla, ir žemė nuščiūva.
Su mumis dangaus kariuomenių Viešpats,
Jokūbo Dievas – mūsų tvirtovė.

Tokio tautų siautėjimo, karalysčių griuvimo, žmonijos posūkių į šunkelius ir iš to atsirandančių pavojų pasaulis matė nemažai. Bet visada matė ir kitą dalyką – įsiterpiančią Dievo pagalbos ranką. Matė ir būdą, kuriuo Viešpats tą savo gelbstinčią ranką įterpdavo: pažadindamas žmonių, tartum gimusių pavojus naikinti, blogybes išginti, takus naujoms idėjoms praminti. Štai keli pavyzdžiai.

Ar ne toks žmogus buvo Pranciškus Asyžietis? Žinome, į kokius šunkelius jo metu, Naujųjų amžių pradžioje, buvo nuėję daugelis net pačios Bažnyčios vadovų. Siekiamas idealas buvo gražus apdaras, aukšti titulai, pelninga tarnyba, prabangūs namai, o Dievo ir dvasios reikalai buvo nustumti į šalutinę vietą. Bet antai turtingų pirklių sūnus Pranciškus į visa tai spjauna ir Kristaus pavyzdžiu išeina gyventi kaip neturtėlis (itališkai – „poverello"), dėkingai šlovindamas Dievą savo gražiąja „Saulės giesme". Tai padarė didžiulį įspūdį, patraukė daugelį pasielgti panašiai. Net šiandien, praėjus aštuoniems šimtmečiams, Pranciškus tebežavi visus, net agnostikus ir ateistus.

Jei paimsime mokslo sritį, ar ne tokie žmonės buvo Galilėjas ir Kopernikas? Jie išmušė žmonijai iš galvos seną, neteisingą ir siaurą, nors inkvizicijos teologų uoliai ginamą, požiūrį į pasaulį, kad visatos centras yra mūsų mažytė Žemė, o visa kita sukasi aplink ją.

Arba štai pačioje Lietuvoje. Ar ne toks žmogus buvo vyskupas Motiejus Valančius? Kaip sėkmingai jis degtinėje mirkstančius žmones karčemų pilnoje mūsų šalyje padarė blaivininkais. Ir gamyklos, ir smuklininkai, dėl to patyrę didelių nuostolių, net iškėlė vyskupui teisme bylą, pasiekusią patį carą. Žmonės, svarbiausia, kaimiečiai, Lietuvoje liovėsi gerti būtent Valančiaus dėka.

Europos žemynui, kultūrai ir tikėjimui patekus į kritišką būklę, kaip toks Dievo pašauktas vyras iškilo ir Benediktas. Anuo barbarų antplūdžio metu vyskupai buvo svariausios pajėgos krikščionių poreikiams tenkinti ir tvarkyti jų reikalus. Bet ne jie vieni. Šalia jų veikė vienuoliai. Iš jų bendruomenių kildavo ir daugelis vyskupų. Tai buvo svarios, bet nevieningos pajėgos. Įsteigtos įvairiomis aplinkybėmis, įkurtos skirtingo požiūrio steigėjų, šios pajėgos tikslo siekė kiekviena savais metodais. Tad ir negalėjo veikti sutartinai. Buvo daug maišaties, o ji mažiausiai tiko barbarų ir taip jau sujauktos visuomenės santvarkai. Tą bėdą matė daugelis. Bet sutariantis, vieningas veikimas ir toliau liko nepasiekiamas idealas, kol neatėjo Benediktas, *Apvaizdos parūpintas vienytojas.*

Gimė Italijoje. Sulaukęs jaunuolio amžiaus, buvo tėvų pasiųstas studijuoti į Romą. Tačiau, patyręs pašlijusią studentų drausmę ir dorą, sostinę paliko ir apsigyveno vienoje grotoje Abrucų kalnyno papėdėje kaip atsiskyrėlis, atsidėjo maldai ir atgailai. Sužavėti jo patrauklaus būdo, ėmė aplinkui burtis jo vadovavimo trokštantys dvasingi jaunuoliai. Susikūrė iš jų viena bendruomenė, paskui kita, o po kelerių metų jų jau buvo dvylika. Visi vadino Benediktą savo tėvu. Vienas dvasininkas iš pavydo ėmė visaip jiems kenkti, todėl Benediktas su visais persikėlė į kitą vietą tarp Romos ir Neapolio, prie vieno miestelio, esančio kalno su tvirtove viršuje. Ant to kalno veikiai išaugo

didžiulis benediktinų vienuolyno kompleksas, pavadintas *Monte Cassino*. Ten Benediktas parašė savo garsiąją „Regulą“, tapusią visų Vakarų vienuolijų veiklą vienijančiu pagrindu, iš kurios sklido geniali išmintis, evangelinė ištikimybė ir įžvalgus humaniškumas.

XI amžiuje kilęs atsinaujinimo ir reformavimo sąjūdis Vakarų Europą jau rado su gausiomis benediktinų abatijomis. Jos išsaugojo klasikinės ir patristinės literatūros veikalus; šių abatijų iniciatyva buvo pastatydintos garsios, brangiais ir dailiais ornamentais išpuoštos bažnyčios. Šios vienuolijos per daugiau kaip 300 metų Bažnyčiai davė daug rašytojų ir didžiulį pulką įžymių vyskupų. 1964 metais, atsižvelgdamas į šių vienuolių veiklą evangelizacijos ir kultūros srityje, popiežius Paulius VI paskelbė Benediktą Europos dangiškuoju globėju. (Popiežius Jonas Paulius II vėliau šiai globai priskyrė kelis kitus šventuosius.)

Visa tai rodo, kad Benediktui tikrai tinka romėnų poeto Vergilijaus žodžiai: „Apgiedu ginklus ir vyrą.“

ŠVENTASIS JOKŪBAS
Apaštalas Jokūbas mauramušys

Liepos 25-oji, kada minimas apaštalas Jokūbas, Ispanijoje yra didelių iškilmių šventė, nes ispanams šis šventasis reiškia maždaug tą patį, ką lietuviams – šventasis Kazimieras. Todėl ispanai jam pridėjo ir mauramušio (isp. „matamoros") titulą, kaip matysime, labai garbingą. Į šio apaštalo šventovę Kompostelos mieste, Ispanijos šiaurės vakaruose, šimtmetis po šimtmečio, ypač Jokūbo šventės dienomis, suplaukdavo ir dabar plaukia gausūs būriai piligrimų ne tik iš pačios Ispanijos, bet ir iš kitų šalių.

Šventasis Jokūbas (ispanai jį vadina „Santiago") buvo apaštalo Jono brolis. Iš Evangelijos žinome, kad Viešpats Kristus Petrą ir tuos du brolius buvo išsirinkęs glaudesniam bendravimui, svarbiais savo gyvenimo momentais visuomet norėjo juos matyti arti savęs: pavyzdžiui, nuėjęs prikelti mirusios mergaitės, sinagogos vyresniojo Jajiro dukters (Mk 5, 37; Lk 8, 51), apreikšdamas ant kalno savo dieviškumo spindesį (Mt 17, 1; Mk 9, 2; Lk 9, 28), melsdamasis Alyvų kalne savo kančios išvakarėse (Mt 26, 37; Mk 14, 33).

Tradicija pasakoja, kad Jokūbas, Kristui įžengus į dangų, iš pradžių skelbė Evangeliją Palestinoje, paskui, pasak legendų, nuvyko darbuotis į Ispaniją, kuri tada buvo Romos provincija. Ten vyko arba bent ketino vykti ir Paulius (Rom 15, 24). Iš ten su reikalais grįžęs į Jeruzalę, Jokūbas buvo karaliaus Erodo, norinčio įsiteikti žydų nacionalistams, suimtas ir nukirsdintas. Erodo įsakymu buvo suimtas ir Petras, bet angelas jį stebuklingai išvedė iš kalėjimo (Apd 12, 2–11). Taigi Jokūbas tapo pirmuoju apaštalu, atidavusiu savo gyvybę už Kristų. Pasakojama, kad du jo mokiniai, Atanazas ir Teodoras, paėmę šventojo kūną, atvežė į Ispaniją ir palaidojo ant vienos kalvos, kuri šiam tikslui buvo padovanota tenykštės karalienės Lupos. Laikui bėgant, dėl susiklosčiusių aplinkybių kapas buvo apleistas, jo vieta pamiršta. Kaip žinome, krikščionys Romos imperijoje buvo persekiojami. Vėliau, prasidėjus tautų kraustymuisi, Romą ir jos provincijas užplūdo gotai, vandalai ir kiti barbarai. Puldinėjo normanai iš Skandinavijos. Iš Afrikos į Ispaniją įsiveržė musulmonai arabai, vadinami maurais, ir ten viešpatavo kelis šimtmečius (VIII–XIII a.), įsitvirtinę šalies pietuose ir savo sostine pasirinkę Kordobą.

813 metais Šiaurės vakarų Ispanijoje vienas šventas atsiskyrėlis, vardu Pelajus, naktį pamatė didelę žvaigždę, šviečiančią viršum vienos krūmais apaugusios kalvos. Papasakojo apie tai kitiems atsiskyrėliams ir piemenims. Tie irgi žvaigždę pamatė. Priėjus arčiau, jiems lyg pasigirdo ir giesmės garsai, tokie gražūs it būtų giedoję angelai. Pranešė apie tai vietos vyskupui Teodomirui. Vyskupas suprato, kad čia turi būti Dievo pirštas, norintis kažką apreikšti. Liepė pranešusiems tris dienas melstis ir pasninkauti. Paskui jų vedamas nuvyko prie kalvos. Kai darbininkai apkirto ją tirštai dengusius krūmus, rado kapą, po juo – nedidelį altorių ir akmens karstą (sarkofagą). Atlikus įvairius tyrimus ir Dievui apreiškus, vyskupas sužinojo, kad tai apaštalo Jokūbo palaikai. Popiežius Leonas XIII savo bule „Deus omnipotens" patvirtino, kad ten rastos relikvijos tikros.

Tas atradimas turėjo didelės reikšmės ne tik šalies, bet ir visos Europos istorijai. Vyskupo pakviestas atvyko karalius, kuriam maurai buvo palikę valdyti mažą šiaurinės Ispanijos dalį. Išmintingasis monarchas įžvelgė įvykio svarbą, suprato, kad tai didelis įkvėpimo ir ryžto šaltinis, tautai stojant į kovą su okupantais maurais. Paskelbė apaštalą Jokūbą krašto globėju ir toje vietoje pastatydino jo garbei bažnyčią. Dėl atsiskyrėlio Pelajaus toje vietoje pamatytos žvaigždės vieta buvo pavadinta Kompostela: lotyniškai „campus stellae" reiškia žvaigždės lauką.

Praėjus kiek laiko po apaštalo Jokūbo palaikų atradimo, 845 metais šis šventasis stebuklingai atėjo į pagalbą ispanams viename jų mūšyje su maurais. Pagal vieną sutartį šalies šiaurėje likę ispanų karaliai kaip duoklę Kordobos maurų emyrui kasmet turėjo pasiųsti 100 mergaičių arabų haremams. Karalius Ramiras, apsvarstęs šią gėdingą duoklę su savo patarėjais, ją toliau mokėti atsisakė. Supykęs emiras pasiuntė savo kariuomenės dalinius mergaičių atsiimti jėga ir ispanų karalių nubausti. Ginkluotas susirėmimas buvo neišvengiamas. Ispanai nutarė priešintis, nors pralaimėjimas buvo beveik garantuotas, nes maurų kareivių buvo keliskart daugiau ir kur kas geriau ginkluotų. Kai prie Klavicho kalno ispanai baimingai laukė maurų puolimo, jiems debesyse pasirodė šventasis Jokūbas (panašiai kaip šventasis Kazimieras pasirodė lietuvių kariuomenei mūšyje su Maskvos pulkais). Sėdėjo ant balto žirgo, vienoje rankoje laikydamas žibantį kardą, kitoje – baltą vėliavą su išsiūtu raudonu kryžiumi. Jo padrąsinti, taikliau pasakius, uždegti, ispanai stojo į mūšį ir maurus supliekė.

Šventoje ispanų kovoje su okupantais maurais šventasis Jokūbas ant balto žirgo tapo įkvepiančiu ženklu. Žingsnis po žingsnio visa tauta ėmė atsiimti vis daugiau savo žemių, kol maurai buvo visiškai išstumti lauk, į Afriką. Apaštalui Jokūbui buvo priskirtas titulas „matamoros" (ispaniškai

„matar“ – „mušti“ ir „moros“ – „maurai“), o tiksliau, „Santiago matamoros“ („Šventasis Jokūbas mauramušys“). „Santiago y a ellos!“ („Jokūbo vardu pirmyn į juos!“), – sugriausdavo ispanų karių šauksmas, kviečiantis triuškinti priešų. Visą Lotynų Ameriką ispanai taip pat užkariavo (ir dabar ten vieš-patauja jų kalba ir kultūra, išskyrus portugalų kalbą Brazilijoje) įkvėpti ir padrąsinti to paties ženklo – *kovon vedančio apaštalo Jokūbo.*

Kaip ispanus, taip ir mus, tik dvasinėje plotmėje, stengiasi pavergti toks mauras demonas, kaip duoklės reikalaujantis mūsų nekaltybės, siekiantis supurvinti sielos grožį, išplėšti ištikimybę Dievui, priversti daryti tai, kas žema ir nedora. Pliekime anam pragaro maurui, kai ateis reikalauti sau duoklės, kad nešdintųsi šalin. Dievas tikrai bus su mumis.

ŠVENTOJI MORTA
Morta – didžiai kilni moteris

Šventoji Morta – viena iš Evangelijoje minimų moterų. Tai didelio kilnumo asmenybė. Kad tokia iš tikrųjų buvo, matome truputį dėmesingiau pagvildenę žodžius, kurie apie ją buvo pasakyti evangelistų. Minima ji du kartus ir abu, kai jos namuose buvo apsilankęs Viešpats Jėzus. Atrodo, kad jam ten užeiti buvo labai miela.

Gyveno Morta su savo seserimi Marija ir broliu Lozorium. Su ta šeima Jėzų siejo ypatingos meilės ryšys: juk evangelistas Jonas nurodo, kad Jėzus mylėjo Mortą, jos seserį ir Lozorių (Jn 11, 5). Ten pat evangelistas prideda dar ir žodžius, kuriais seserys duoda Jėzui žinią, Lozoriui kartą susirgus. Tuose žodžiuose skamba ypatingos meilės balsas. Seserys nesako, kad Lozorius ar jų brolis susirgo, bet: „Tas, kurį tu myli, serga" (Jn 11, 3). Viskas rodo, kad Jėzui buvo labai džiugu užsukti į Mortos namus.

Aptarkime tuos du susitikimus su Morta, kuriuos aprašė evangelistai. Apie pirmąjį kalba Lukas: Morta, pakvietusi Jėzų su mokiniais į svečius, buvo susirūpinusi visokiu patarnavimu, o sesuo Marija, atsisėdusi prie Viešpaties kojų, klausėsi jo žodžių (Lk 10, 38–39). Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad Marija išgiriama, o Morta, triūsianti virtuvėje, yra lyg pažeminama. Mat Mortai paprašius Viešpatį, kad jis seseriai Marijai lieptų padėti virtuvėje, jis atsakė: „Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta" (Lk 10, 41). Bet, geriau pagalvojus, teigti, kad Morta laikoma lyg kokia antraeilė, pasirodo klaidinga. Kodėl?

Pirma, *vaišingas patarnavimas svečiui* kiekvienoje tautoje nuo pat žilos senovės buvo savaime suprantamas poelgis, elementarus mandagumas, dar daugiau, šventa pareiga, kylanti iš galvosenos, kad pats Dievas užeina svečio asmenyje. Prisiminkime Abraomą. Vieną dieną, sėdėdamas prie savo palapinės angos, jis pamatė netoli stovinčius tris vyrus. Tuojau pakvietė užeiti ir pailsėti. Pats nuskubėjo pas žmoną Sarą ir paliepė greitai įmaišyti tris saikus gerų miltų ir iškepti plokštainių. Paskui, nubėgęs prie kaimenės, paėmė jauną, rinktinį veršį ir padavė tarnui, kad greit paruoštų puotai. Tuomet paėmęs

varškės bei pieno ir veršieną padėjo svečiams, o pats tarnavo jiems valgant po medžiu (Pr 18, 1–8). Ar Abraomas Rašto papeikiamas, laikomas antraeiliu, kad lakstė rūpindamasis vaišingu patarnavimu, užuot sėdėjęs prie svečių kojų ir klausęsis jų žodžių? Jokiu būdu. Atvirkščiai, iškeliamas kaip žavus pavyzdys. Tad ir faktas, kad Morta triūsė patarnaudama svečiams, jokiu būdu jos nestumia į antrą eilę. Atvirkščiai, iškelia ją kaip šventos pareigos vykdytoją, leidžia gretinti su mūsų tikėjimo protėviu Abraomu.

Antra, šautume pro šalį, jei Mortos darbavimąsi virtuvėje ar kitokią ruošą laikytume ženklu, kad jos dvasia buvo mažesnės gelmės už sesers, kad Mortos širdis mažiau išsiilgusi dvasios dalykų. Morta pasiskundė: „Viešpatie, tau nerūpi, kad sesuo palieka mane vieną patarnauti? Sakyk, kad ji man padėtų“ (Lk 10, 40). Iš kur žinome, kad jos žodžiai nereiškė: „Viešpatie, man irgi taip ilgisi pasiklausyti tavo žodžių. Jei sesuo padėtų, galėčiau greičiau sėstis prie tavo kojų ir leisti tavo žodžiams lietis į mano sielą ir širdį?“

Dar ryškiau Mortos asmenybės kilnumas atsiskleidžia iš antrojo Evangelijos aprašymo, kai Jėzus buvo atėjęs į jos namus po brolio Lozoriaus laidotuvių. Aprašymas pateiktas evangelisto Jono. Pažvelkime į tris dalykus, kurie rodo tą asmenybės kilnumą.

Pirma, *Mortos tarti žodžiai*, išėjus atvykstančio Jėzaus pasitikti: „Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs. Bet ir dabar žinau: ko tik paprašysi Dievą, Dievas tau duos“ (Jn 11, 21–22). Kiek šios moters žavos liudija antrasis sakinys! Ji ne tik tiki, o žinote žino. Ir tas jos žinojimas siekia pačias Kristaus galios gelmes! Bet tiesiogiai ji neprašo. Prašymas glūdi pačiame jos išpažinime, kad Kristus gali iš Tėvo gauti viską, taigi ir mirusį Mortos brolį gali grąžinti į gyvenimą.

Antra, *kaip atsakymas ištarti svarieji Kristaus žodžiai*, Bažnyčios imti kartoti prie kiekvieno krikščionio karsto iki amžių pabaigos: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. Kas tiki mane, – nors ir numirtų, bus gyvas. Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, neragaus mirties per amžius“ (Jn 11, 25–26). Kam tie žodžiai buvo skirti? Mortos ausims. Ji buvo pirmoji, taigi privilegijuota, tų žodžių klausytoja. Galime gyvai įsivaizduoti sceną. Jėzus žvelgia po šių žodžių į Mortos ašarotas akis ir klausia: „Ar tuo tiki?“ Kaip išpažinimas nuskamba jos nedvejojantis atsakymas: „Taip, Viešpatie! Aš tikiu, jog tu Mesijas, Dievo Sūnus, kuris turi ateiti į šį pasaulį“ (Jn 11, 27).

Trečia, kai žvelgiame į šį *Mortos lūpų tartą išpažinimą*, mūsų akims sušvinta naujas jos kilnumo bruožas. Turbūt dar mename, kad dėl šventos pareigos patarnauti svečiams ją gretinome su šventuoju patriarchu Abraomu. Dėl šio išpažinimo ji gretintina su kitu didžiu asmeniu – Petru, Viešpaties išsirinktu vadovauti Bažnyčiai. Juk būtent Mortos žodžiais Pilypo Cezarėjos

apylinkėse Petras viešai išpažino Kristaus dievystę: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus." Ir šie žodžiai taip nudžiugino Viešpatį, kad jis Petrui pažadėjo duoti dangaus karalystės raktus (Mt 16, 15–19). Tad savo atsakymu Morta kartu su Petru pradžiugino Kristų, kai viršum jo galvos jau kabojo tamsūs kančios ir kryžiaus debesys.

Tokia yra šventoji Morta, viena iš Evangelijose minimų moterų: šviečianti, žavinti savo asmenybės kilnumu.

ŠVENTASIS IGNACAS
Platūs šventojo akiračiai

Vienas daiktas, su kuriuo lyginama Bažnyčia, yra sodas. Kristus mokiniams sako, kad dangaus Tėvas yra sodininkas, kuris kiekvieną šakelę, neduodančią vaisiaus, išpjauna, o kiekvieną vaisingą apvalo, kad ji duotų dar daugiau vaisių (Jn 15, 1–2). Šį vaizdą gera turėti prieš akis kalbant arba mąstant apie šventuosius. Bažnyčia – sodas, kuriame, amžiams slenkant, Dievo galia radosi, buvo sukurta žavėte žavinčių augalų, o tiksliau, asmenybių. Vienas tokių vaisių yra liepos 31-ąją minimas Ignacas Lojola. Ne vieną ypač žavi ir traukia trys jo būdo bruožai: platūs akiračiai, liepsnojanti širdis ir plieninė valia.

Platūs akiračiai. Mūsų ne vieno žvilgsnis išsisklaido šalutinybėse, blusinėjasi po smulkmenas, todėl tampa neaiški nei esmė, nei visuma. Kaip pagal posakį – pro medžius miško nemato. Visai kitoks buvo Ignaco žvilgsnis – tartum erelio, skriejančio dangaus žydrynėje. Tai matyti iš jo „Dvasinių pratybų", kurios yra Ignaco vidaus pasaulio veidrodis. Pora pavyzdžių. Antai kalbama apie Kristaus Įsikūnijimą. Kokia didinga perspektyva! Įžangoje apmąstomi trys dieviškieji asmenys: kaip jie žvelgia į visą žmonių apgyvendintą žemę ir kaip, matydami, jog visi eina į pragarą, nusprendžia, kad antrasis Asmuo pats taps žmogumi, kad išgelbėtų žmoniją. Štai kitoje vietoje kalbama apie pasaulio istoriją. Vėl kokia perspektyva! Tos istorijos eiga piešiama kaip dviejų vėliavų ir dviejų karo stovyklų vaizdas: vienoje stovykloje po savo vėliava žmones telkia gerųjų vadas Kristus, kitoje stovykloje po mūsų žmogiškosios prigimties vėliava žmones telkia mirtinas priešas Liuciferis.

Antras mus žavintis Ignaco bruožas yra *liepsnojanti širdis.* Ignaco gyvenime tai buvo savo vadui riterio liepsnojanti širdis. Šis vadas yra Kristus. Prisiminkime, kaip „Dvasinėse pratybose" pradedama apmąstyti Jėzaus veikla žemėje. Piešiamas kilnus žemiškas vadas, kviečiantis eiti kartu, dalytis likimu, kad vėliau žmogus būtų jo laimėjimų dalininkas. Kas neprimtų tokio vado kvietimo, būtų vertas, kad visi jį laikytų niekam tikusiu riteriu. Į Kristaus lūpas Ignacas deda uždegančiai kviečiančio vado žodžius. Kokia meile, kokiu prieraišumu savo vadui Kristui dega Ignaco širdis, rodo

dar viena „Dvasinių pratybų“ vieta. Žvelgdamas į to vado žaizdas, gautas grumiantis su priešais, į kraują, tekantį iš jų ant kryžiaus, Ignacas klausia savęs: „Ką esu dėl jo padaręs, ką dėl jo darau, ką turiu dėl jo daryti?“ Iš čia, iš tos liepsnojančios širdies, Ignaco šūkis – „Magis!“ („Daugiau!“). Iš čia troškimas, kad jo sutelktas draugų būrys vadintųsi ne kieno kito, o to vado vardu – Jėzaus draugija.

Trečias žavus to šventojo vyro bruožas yra *plieninė valia*. Stiprios valios užuomazgų matome jau prieš Ignaco atsivertimą. Antai priešų apsupta Pamplonos tvirtovė, kurią jis gynė kaip karininkas. Visa įgula galvojo, kad likęs tik vienas kelias – pasiduoti ir prašyti palikti gyvus. Bet Ignaco valiai tai atrodė negarbinga. Pateikė tiek argumentų, kad visus įtikino jo dvasia ir ryžtas. Arba štai toje tvirtovėje priešo artilerija sutraiško jo koją. Pargabenus Ignacą į tėviškę, pradėjusią gyti koją reikėjo dar kartą laužti, nes kaulai buvo negerai sugiję ar iškrypo kelionės metu. Žinome, kokia primityvi buvo to meto narkozė, operacija reiškė kankynę. Bet operuojamas Ignacas nė karto nesudejuoja, kenčiamą skausmą išduoda tik stipriai sugniaužti kumščiai. Bet tai dar ne viskas. Kai kaulai suaugo, paaiškėjo, kad žemiau kelio vienas liko užslinkęs ant kito ir bjauriai atsikišęs. Ryžtingai liepia jį nupjauti, nors gydytojai paaiškina, kad skausmai būsią daug didesni už visus iškęstus.

Ignacui atsivertus, šios valios užuomazgos išauga į plieninę valią. Ignacas Evangelijoje skaito, kaip jo vadas Kristus ryžtingai nukreipia žingsnius į Jeruzalę, nors aiškiai žino, kas ten jo laukia. Girdi liturgijoje, kaip Kristui taikomi pranašo žodžiai: „Nutaisiau savo veidą kietą kaip titnagas, atsukau nugarą mane plakantiems, <...> nesitraukiau nuo užgauliojimų ir spjūvių“ (plg. Iz 50, 6–7). O svarbiausia, mato, kad didžiausias Kristaus troškimas yra vykdyti Tėvo valią, klusniai jam atiduodant savąją. Tai subrandino plieninę Ignaco valią, kalamą didžiosios klusnumo dorybės, būdingos ir mūsų Atpirkėjui. Užtat Lojola klusnumą įrašė kaip savo ordino narių žymę – klusnumą vyresniajam, matant jame Dievo atstovą. Klausyti nėra lengva. Ar Kristui buvo lengva klausyti Tėvo, tiesiančio jam kartybių taurę? Bet tai ugdo, grūdina ir kilnina valią.

Rusų poetas Aleksandras Puškinas savo poemoje apie Poltavą mini kalvėje aptinkamą tokį dalyką: sunkus kūjis ir trupina stiklą, ir kala kardą. Kaip tik tokia Lojolos kalvė buvo Jėzaus draugija į ją pašauktiesiems. Šios draugijos istorija rodo, kokiōs plieninės valios vyrai jai priklausė. Tik vienas pavyzdėlis – prancūzų jėzuitas Žanas Brebefas (Jean de Brébeuf), huronų apaštalas, XVII šimtmetyje baigęs savo gyvenimą prie irokėzų kankinimo stulpo. Jo mirtį atpasakojo matę liudininkai. Iki raudonumo įkaitintais metaliniais strypais tarsi kokiu vėriniu indėnai apjuosė jo pečius (buvo nuogai

išrengtas), ir kur tik žvelgei į kūną, raudonavo kruvini dryžiai. Per visą šią egzekuciją tėvas Žanas nėkart nepasiskundė ir nesudejavo. Apimti įniršio, irokėzai aplipdė jo kūną smaluotomis žievėmis, kurias aplinkui padegė. Kaip deglas liepsnojantis kunigas su neįsivaizduojama narsa ir savitvarda drąsino kartu suimtus huronus. Kad nutiltų, irokėzai nupjovė jam nosį ir nuplėšė lūpas, o į gerklę įgrūdo įkaitintą geležį. Jėzuito laikysena net kankintojams padarė tokį didelį įspūdį, kad, kai šis sukniubo, išsiplėšę valgė jo širdį, tikėdamiesi taip perimsiantys jo drąsą. Ši istorija gali kelti siaubą, bet ji primena, kokia puiki kalvė yra Jėzaus draugija, kokie puikūs jo kardai kovojant už Dievo karalystę!

ŠVENTASIS PETRAS KLAVERAS
Juodųjų belaisvių apaštalas

Kad mūsų akims geriau nušvistų Petro Klavero asmenybė, pravers trumpa įžangėlė. Yra žmonių, kurie ką nors žodžiais skelbia, bet darbais griauna. Gerai apie tokius tikrai neatsilieptume. Bet pažvelgę į istoriją turėsime prisipažinti, kad taip esame darę patys, ypač kaip krikščionys. Antai ir išpažįstame, ir kitiems sakome, kad žmogus yra dieviškai kilni būtybė, nes Šventasis Raštas nurodo, kad Dievas jį sukūrė pagal savo paties paveikslą ir panašumą (Pr 1, 26–27), todėl vertą didelės pagarbos. Tai skelbiame žodžiais. Tačiau darbais patys esame tai griovę, nes su daugeliu žmonių dažnai elgėmės (kartais ir tebesielgiame) kaip su beteisiais vergais, perkama ir parduodama preke. Didele dalimi kaip tik dėl to pasaulyje yra atsiradę pulkai varguolių.

Tad nesunku suprasti, kodėl ir Senajame Testamente pranašai, ir Naujajame – Išganytojas taip pabrėžė vieną svarbią dorybę, geriau pasakius, pareigą – šalinti arba bent lengvinti sunkią vargdienių dalią. Antai pranašas Izaijas skelbia, ko Dievas nori, kad tikintieji darytų: nuimti neteisėtai uždėtus pančius, atrišti jungo valkčius, pavergtiesiems duoti laisvę, sulaužyti bet kokį jungą (Iz 58, 6). O Evangelijoje Kristus žmonėms sako, kam Tėvas jį siuntė: skelbti gerąją naujieną vargstantiems, nešti belaisviams išvadavimą, teikti prislėgtiesiems palengvinimą (Lk 4, 18).

Taigi Šventojo Rašto žodžiai skatina imtis šių dorybių ir pareigų, o šią rugsėjo dieną minimas šventasis Petras Klaveras tai šauniai iliustruoja. Kai jis gyveno, XVI–XVII šimtmetyje vyko didžiulė prekyba vergais. Taigi tai, kas buvo skelbiama žodžiais, tuo pat metu buvo griaunama darbais. Krikščioniškų tautų žmonės, Afrikoje prisivilioję juodaodžių, gabeno juos laivais parduoti į Lotynų ir Šiaurės Ameriką kaip beteisius vergus dirbti dvaruose, kasyklose ir kitur. Vienas iš dviejų didžiulių uostų, kur tą atvežtą gyvų žmonių prekę iškraudavo, buvo Kartegena Kolumbijoje. Į tą uostą kasmet būdavo atgabenama po 10.000 sugautų juodaodžių.

Petras Klaveras gimė 1580 metais Šiaurės Ispanijoje, maldingoje sodiečių šeimoje. Būdamas jaunas studentas Barselonos jėzuitų mokykloje, jis pajuto pašaukimą stoti į šią vienuoliją. Studijas kunigystei pradėjo Maljorkos saloje netoli Ispanijos įsikūrusioje jėzuitų kolegijoje. Ten durininko parei-

gas ėjo vienas jėzuitų brolis, vardu Alfonsas Rodrigezas. (Broliais vadinami jėzuitų ordino nariai, neturintys kunigystės šventimų.) Tą brolį Dievas buvo apdovanojęs stebėtina dvasine nuovoka. Tarp jo ir Klavero užsimezgė labai glaudi draugystė, nežiūrint didelio metų skirtumo: broliui – per 70, Petrui – 25 metai. Puikiai suvokdamas gražią šio klieriko dvasios būklę ir jame slypinčius talentus, brolis Rodrigezas uždegančiai jam kalbėdavo apie Naujojo pasaulio laukus, sėjai ir pjūčiai Kristaus darbininkų laukiančius anapus Atlanto. Žodžiai iš brolio lūpų giliai smigo į jaunojo vyro širdį, o svajonėse kilo tų laukų vaizdai.

Maljorkoje baigęs filosofijos kursą, teologijos studijas pradėjo Barselonoje. Ten po poros metų gavo provincijolo laišką, kuris jam suteikė nemažai džiaugsmo: baigti studijas jis siunčiamas į Kolumbiją Lotynų Amerikoje. Matė, kad jo svajonės tampa tikrove. Ten po studijų gavęs kunigystės šventimus, Petras sulaukė kitos žinios, atnešusios dar didesnio džiaugsmo: jam skiriama rūpintis anais atvežamais nelaimingaisiais. Su vyresniųjų žinia davė net įžadą Dievui šiam darbui skirti visą savo gyvenimą.

Petras Klaveras visomis jėgomis stengėsi palengvinti vergų dalią. Juk jau jų atgabenimo sąlygos buvo klaikios. Ano meto burlaiviais kelionė per Atlantą trukdavo gerą mėnesį ir daugiau. Juodieji belaisviai tūnodavo surakinti grandinėmis ir sugrūsti ankštuose ir tamsiuose laivo triumuose. Ten stigo paprasčiausių higienos sąlygų, vieta buvo panaši į kloaką. Tad tokiems žmonėms Klaveras džiugiai ištarnavo kone 40 metų. Kai tik atplaukdavo naujas vergų laivas, Klaveras tuojau nuskubėdavo į apačią pas atvežtuosius belaisvius. Nosį ir burną pasitikdavo baisus tvaikas, nes patalpos ištisas savaites buvo nevėdintos. To nepaisydamas, kunigas darbuodavosi iki galo. Pirmiausia eidavo prie mirštančiųjų ir juos pakrikštydavo, o prieš tai trumpai paaiškindavo, kas yra į žemę atėjęs Dievo Sūnus. (Pats buvo išmokęs plačiausiai vartojamą juodaodžių kalbą, o kitiems atvejams susirasdavo vertėjų.) Tada apžiūrėdavo ligonius, aptvarstydavo jų žaizdas, sunkiai susirgusius su padėjėjais nunešdavo iš laivo ir žiūrėdavo, kad būtų nugabenti į ligoninę. Galiausiai iš atsinešto krepšio kiekvienam duodavo maisto, kurį buvo susikalėdojęs iš gyventojų. Vargšai belaisviai suprato, kad ne visi baltieji žvėriški, kad yra ir žmoniškų, net su meile patarnaujančių juodiesiems.

Atvežtuosius iš laivo perkėlus į krantą, kur stovėjo lūšnelės jiems gyventi, kol bus parduoti, kunigui prasidėdavo kitas darbymetis: per tą trumpą laiką paruošti juos krikštui, pamokyti akis atveriančių tikėjimo tiesų, o krikštą suteikti iškilmingai, dalyvaujant miesto dvasininkams su bažnytinėmis vėliavomis. Kartą paklaustas, kiek juodųjų pakrikštijęs, kukliai atsakė, kad jų skaičius turėtų jau viršyti 300.000.

Jo veikla toli gražu nesiribojo juodaisiais vergais. Klaverą galėjai matyti kalėjimuose, ligoninėse, tarp jūreivių, kareivių ir jaunimo, turgavietėje ir girtuoklių smuklėse – visur, kur tik buvo fizinių ar dvasinių vargdienių. Minėtą savo įžadą Dievui ištesėjo su dideliu kaupu. Šis šventasis gražiai liudija, koks potencialas glūdi Ignaco Lojolos įsteigtoje Jėzaus draugijoje.

ŠVENTASIS LAURYNAS
Dosnaus diakono džiugi auka

Kai Bažnyčia nori Dievui už ką nors ypatingai padėkoti, nuo seno giedamas šlovinimo himnas „Te Deum glaudamus“ („Tave, Dieve, garbinam“). Jame sakoma, kad Viešpatį danguje šlovina spindinčios kankinių gretos. Rugpjūčio 10-ąją minimas šventasis diakonas Laurynas tose gretose užima ypatingą vietą. Tai rodo faktas, kad nuo pat pirmųjų amžių jis buvo Bažnyčios didžiai gerbiamas, o jo vardas įrašytas į pačią Eucharistijos maldą (pirmąją dabartiniame mišiole). Jo garbei imperatorius Konstantinas Didysis pastatė baziliką, tapusią viena iš septynių garsiųjų Romos bažnyčių.

Paveiksluose jis vaizduojamas dažniausiai su dideliu grasiu įrankiu, kuriuo buvo skaudžiai kankintas, – geležinėmis grotomis, ant kurių paguldytą degino. Laurynas Romoje ėjo diakono pareigas aptarnauti to miesto krikščionis. Vienas diakono uždavinių buvo rūpintis vargšais (Apd 6, 1–6). Kilus imperatoriaus Valerijano inicijuotam persekiojimui (III a.), buvo suimtas. Legenda pasakoja, kad, valdžiai liepus perduoti Bažnyčios turtus, susišaukė vargšus ir rodydamas į juos pasakęs: „Štai Bažnyčios turtas!“ Legenda taip pat pasakoja apie jo vyrišką drąsą ir ištvermę. Kankintojai, paguldę Lauryną ant įkaitusių grotų ir galvoję, kad dėl veriančio skausmo jis su viskuo sutiks, kad tik paleistų, bet vietoj to išgirdo pašaipą: „Na, šis šonas jau iškepė, galite apversti kitą pusę!“

Šventasis Laurynas buvo didžiai gerbiamas ne tik bažnytinės, bet ir pasaulietinės aplinkos. Antai Šiaurės Amerikos žemyne didžioji upė, jungianti Atlanto vandenyną su Centrinės Amerikos didžiaisiais ežerais (prie kurių yra ir Čikaga), pavadinta ne kieno kito, o šventojo Lauryno vardu Šventojo Lauryno upė („Saint Lawrence River“). Arba antai Ispanijos Eskorialas, valdovų panteono rūmai (48 km nuo Madrido), vienas didžiausių ir gražiausių pasaulio religinių pastatų, irgi pavadintas šio šventojo vardu („San Lorenzo el Real del Escorial“). Pats pastatas – keturkampio formos su 16 kiemų – suplanuotas vaizduoti geležines grotas, ant kurių kilnusis kankinys Laurynas buvo deginamas ir parodė stebinančios ištvermės. Taip pat žinome, bent tie, kurie mėgstame pasidairyti naktį po žvaigždėtą dangų, kad kaip tik rugpjū-

čio viduryje (kada šio vyro šventė) daugiausia matyti meteorų, vadinamųjų krintančių žvaigždžių. Liaudis jas yra praminusi šventojo Lauryno ašaromis.

Ypatingą pagarbą Laurynui, sakytum, patvirtina ir Dievo žodžio ištraukos, kurias Bažnyčia parinko šios šventės dienai. Jose nurodomi *du kertiniai krikščionybės dėsniai, susiję su auka*: vienas tartas paties Kristaus lūpų, kitas tartas apaštalo Pauliaus.

Viešpaties Kristaus tartas dėsnis toks: „Jei kviečių grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausių vaisių" (Jn 12, 24). Ką sako šis dėsnis? Naudinga aptarti aplinkybes, kurios supo Kristų. Turbūt kiekvieną mūsų apima nejauki baimė prieš egzaminus, ypač jei šie yra lemtingi. Taip buvo ir su Jėzumi, artinantis didžiajam jo gyvenimo egzaminui. Tai žmogui prigimta, o jis Įsikūnijimu buvo tą prigimtį priėmęs. Tad aptarkime vieną įvykį, kurį aprašė evangelistas Jonas. Savaitę prieš kančią būrys graikų Jeruzalėje mandagiai kreipėsi į Pilypą ir Andriejų, prašydami pamatyti Jėzų. Viešpats žinojo, kas netrukus turės su juo įvykti. Laisvas ir atviras šių graikų kreipimasis jo dvasiai priminė apie platų atpirkimo darbo lauką. Bet tai ir iš naujo priminė, kad iki tol dar jo sėkla turės būti pasėta baisia mirtimi. „Dabar mano siela sukrėsta" (Jn 12, 27), – sako jis, taigi atvirai prisipažįsta, kad yra išsigandęs iki pat sielos gelmių. Tačiau suprasdamas, kad jis tam ir atėjo, kad įvyktų ši valanda, sakytum, atsiverčia savo Tėvo sukurtos gamtos knygą ir išveda iš jos aną dėsnį apie kviečių grūdą. Šis dėsnis, arba tiesa, buvo skirtas stiprinti save ir šimtus savo sekėjų. Jis netrukus buvo patvirtintas paties mūsų Viešpaties gyvenimu. Per savo kančią jis kaip kviečių grūdas krito į žemę ir mirė, bet iš to *kaip vaisius gimė jo galingas prisikėlimas ir išaukštinimas*. Taip iškilmingai ir taip šauniai Laiške filipiečiams apie šiuos vaisius kalba Paulius (Fil 2, 6–11), o svarbiausias vaisius, aišku, yra didžioji Kristaus dovana žmonijai – ją atperkant iš tamsybių pasaulio vergijos ir visai žmonijai darantis paties Dievo turtų paveldėtoja.

Žinome, kad žmogui tada sunkiausia ką nors daryti, kai nemato tikslo. Betikslis darbas sunkiausias. O kentėjimas ir taip jau sunkus. Todėl žmogus taip bėga nuo kančios, taip jos vengia, taip Dievui dėl jos skundžiasi. Čia mums kaip tik gali padėti tas gamtos dėsnis, nušviečiantis kančios tikslingumą: Dievo arba jo karalystės santvarkoje kančia visada duoda pasigėrėtinų vaisių.

Antrasis su auka susijęs dėsnis, išsakytas šventojo Pauliaus, taip pat yra apie sėją ir derlių. Be to, jis kalba apie tai, kas dosnu ir džiugu: „Kas šykščiai sėja, šykščiai ir pjaus, o kas dosniai sėja, dosniai ir pjaus. Kiekvienas tegul aukoja, kaip yra širdyje nutaręs, ne gailėdamas ar tarsi verčiamas, nes Dievas myli linksmą davėją" (2 Kor 9, 6–7). Tad dėsnis moko, kad laukiant gero

derliaus labai *sveika likti dosniam ir būti linksmam.* Bažnyčia pagrįstai parinko šiuos apaštalo žodžius šventojo Lauryno šventės skaitiniui, nes tos dvi savybės iš šio kankinio kaip tik ir šviečia. Juk deginamas ant grotų gebėjo pakelti gausybę kančios ir linksmai pasišaipyti iš kankintojų: „Na, šis šonas jau iškepė, galite apversti kitą pusę!“ Kai tai iš tikrųjų buvo padaryta, vėl tarė: „Kepsnys bus veikiai pagamintas, galėsite sėstis ir gardžiuotis.“

Taigi savo ištikimiesiems Viešpats teikia žavinčios drąsos ir nepalaužiamos jėgos.

ŠVENTASIS ARKANGELAS MYKOLAS
Angelų kunigaikštis Mykolas

Mums visiems gerai pažįstama kasdienybė. Jos pilkumas, vienodumas siaurina mūsų žvilgsnį, panašiai kaip arklio, kuriam uždedamos kamanos su akidangčiais ir kuris mato tik priešais einantį kelią, nieko daugiau. Bet jei kartais išvykstame į kalnus, esame prie ošiančios jūros ar pamatome jaudinantį istorinį filmą, tada mūsų akims atsiveria platesni horizontai, kitaip pasirodo mūsų gyvenimas, jo ryšys su visata.

Taip mūsų žvilgsnį plečia ir religinės šventės. Tokia yra ir rugsėjo 29-osios šventė, mininti tris didžiuosius arkangelus – Gabrielių, Mykolą ir Rapolą. Šventės įvadinėje Mišių maldoje sakoma: „Dieve, tu gražiai skirstai pareigas angelams ir žmonėms...“ Kaip tik šiems trims arkangelams Dievo skirtos pareigos aiškiau nušviečia ir mūsų gyvenimą, atveria jam plačius horizontus. Kadangi žvilgterti į visus tris būtų per maža vietos ir laiko, apsiribokime vienu – arkangelu Mykolu. Ši šventė yra gera proga atnaujinti mūsų pažintį su juo, nes mus sieja kai kas bendro. Tikinčiojo gyvenimas žemėje yra kova, o arkangelas Mykolas yra kovojantis angelas. Tad jis yra galingas mūsų sąjungininkas. Tas pažinties atnaujinimas remsis gana patikimais šaltiniais: Šventojo Rašto žodžiais, maldų tekstais ir tikinčiųjų darbais.

Šventės skaitinys prasideda pranašo Danieliaus žodžiais: „Pakils tuo laiku didysis angelų kunigaikštis Mykolas, kuris stoja už tavosios tautos sūnus“ (Dan 12, 1). Jau pats faktas, kad pranašas Mykolą vadina *didžiuoju angelų kunigaikščiu*, rodo ypatingą, rinktinę šio arkangelo vietą dangaus galybių dvare. Jo didybę ir svarbą dar paryškina pranašo sakymas, kad pakils lemiamą žmonijai dieną, kai bus užverstas paskutinis jos istorijos lapas, o Kristus ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti.

Kita Šventojo Rašto vieta, kalbanti apie arkangelą Mykolą, yra Apreiškimo knyga. Apaštalas Jonas rašo, ką ten regėjęs: „Ir užvirė danguje kova. Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibinas ir jo angelai, bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems vietos danguje. Taip buvo išmestas didysis slibinas, senoji gyvatė, vadinamas Velniu ir Šėtonu, kuris suvedžiodavo visą pasaulį“ (Apr 12, 7–9).

Trijų arkangelų šventės dieną Valandų liturgijos lotyniškajame himne į arkangelą Mykolą Bažnyčia iškilmingai kreipiasi kaip į *nenugalimą dangiškosios karo kuopos vadą*. O psalmės priegiesmyje sakoma: „Suvilnijo jūra ir sudrebėjo žemė, kai arkangelas Mykolas žengė iš dangaus."

Vyresnieji iš mūsų turbūt dar atsimename, kad anksčiau Mišiose būdavo ne tik įžangos bei Komunijos, bet ir aukojimo priegiesmis (po Vatikano II Susirinkimo nebevartojamas). Gedulingųjų Mišių aukojimo priegiesmyje kaip tik būdavo minimas arkangelas Mykolas ir vadinamas vėliavnešiu (aišku, karo vėliavos). Kreipiantis į Dievą, ten buvo sakoma: „Teįveda teisiųjų sielas vėliavnešys šventasis Mykolas į palaimintąją šviesą, kurią kitados esi pažadėjęs Abraomui ir jo palikuonims." Tai rodo tikėjimą, kad *šventasis arkangelas ateina padėti, kai mirties agonijoje žmogus pašaukiamas stoti į paskutinę kovą žemėje.*

Su kokia pagarba ir pasitikėjimu Bažnyčioje žvelgta į arkangelą Mykolą kaip į Dievo tautos gynėją ir mūsų sąjungininką, matome ir iš gausių jam paskirtų, jo vardu pavadintų bažnyčių, brolijų, vienuolių namų, kai dažniausiai iškeliamas arkangelo kovingumas. Puikią bažnyčią arkangelo Mykolo garbei pastatė jau imperatorius Konstantinas Didysis (prisiminkime jo lemiamą mūšį su Maksencijumi). Gotfrydas Buljonietis, vienas bene garsiausių pirmojo kryžiaus karo (1096–1099) vadų, prieš išvykdamas į Šventąją žemę, Brabanto mieste pastatė bažnyčią tam arkangelui pagerbti. Viena iš puikiųjų Miuncheno bažnyčių Vokietijoje irgi yra Šventojo Mykolo („Michaelskirche"). Statydinta ji kurfiursto Juozapo Klemenso, kuris prie jos įsteigė ir Šventojo Mykolo broliją, veikiai turėjusią gausybę narių iš įvairių visuomenės luomų. Dabar ši bažnyčia atiduota jėzuitų tarnystei. Kaip šventąjį Mykolą gerbė vokiečiai, matome iš vienos jų senos giesmės žodžių: „Kovėsi mūsų protėviai, nešdamiesi vėliavose tavo paveikslą, šventasis Mykolai!" („Mit deinem Bild auf Fahnen so kämpften unsre Ahnen, Sankt Michael!").

Kaip sakyta, arkangelas Mykolas ateina padėti paskutinėje žmogaus gyvenimo kovoje – mirties agonijoje. (Graikų kalbos žodis „αγωνία" reiškia kovą.) Evangelistai pasakoja, kaip Viešpats Jėzus buvo mirtinai išsigandęs Alyvų sode, kaip išpiltas kruvino prakaito meldė Tėvą, kad, jei galima, praeitų ši kartybių taurė jo negerta. Evangelistas Lukas rašo, kad jam pasirodė iš dangaus angelas ir jį sustiprino (Lk 22, 43). Bažnyčios Tėvai pagrįstai klausia: „Kurį kitą iš angelų dangiškasis Tėvas būtų siuntęs stiprinti savo Sūnų agonijoje, taigi tokiai garbingai misijai, jei ne garbingiausią dangaus galybių kunigaikštį?" Todėl galvoja, kad šis Viešpatį stiprinęs angelas neabejotinai buvo šventasis Mykolas. To šventojo vėliavnešio, mūsų sąjungininko teikia-

mą stiprybę jaučiame kovodami jau dabar. Ypatingu būdu ją kiekvienas pajusime mus purtančią mirties agonijos valandą.

Galime pridėti, kad šio arkangelo vardas yra gražus gyvenimo keliarodis siekiant tobulybės, atmetant viską, kas mūsų akims ir širdžiai rodosi esą svarbiau už Dievą. Trijų skiemenų Mykolo vardas hebrajiškai reiškia – *kas yra kaip Dievas*. Kas dar savo svarba, taurumu ir kilnybe gali drįsti lygintis su Dievu?

ŠVENTASIS LUKAS
Padėka evangelistui Lukui

Kai spalio 18-ąją ar kuria kita proga minime evangelistą Luką, dera pajusti jam ypatingą padėką ir Dievui tarti už jį nuoširdų ačiū, nes Bažnyčiai, taigi ir kiekvienam iš mūsų, šis vyras yra pažėręs didelių geradarybių, tiesiog brangenybių.

Tos Luko brangenybės tuojau sušvinta, palyginus jį su kitais trimis evangelistais. Tik jo vieno plunksna užrašė gražiuosius, tiesiog ašarą iš akių spaudžiančius Kristaus palyginimus: apie skurdo slegiamą sūnų palaidūną, grįžtantį į gimtuosius namus pas laukiantį ir mylintį tėvą, apie gailestingąjį samarietį, parodžiusį, kas yra tikra artimo meilė, apie džiaugsmu spindintį piemenį, kuris rado ir dabar nešasi namo paklydusią avį.

Tas pat sakytina apie evangelisto užrašytus Kristaus veiksmus, rodančius, kokia jautri ir mylinti buvo jo širdis. Tik vieno Luko plunksna užrašė, kaip prie Najino miestelio Jėzui pasidarė gaila raudančios našlės motinos, lydinčios į kapus mirusį jauną vienturtį sūnų, ir kaip tą jaunuolį Jėzus sugrąžino vėl gyvą; kaip Jėzus užstojo žinomą miesto prostitutę, plovusią savo ašaromis jo kojas, dėkingai jas bučiavusią ir patepusią brangiu aliejumi; kaip Kalvarijos kalne vienas kartu nukryžiuotas piktadarys tarė draugišką, užjaučiantį žodį ir už tai jam buvo atleistos, pamirštos visos padarytos nedorybės, net garantuota, kad dar tą pačią dieną jam bus atidaryti rojaus vartai.

Apie anuos Kristaus palyginimus ir veiksmus be Luko būtume nežinoję nieko. Koks skurdus būtų buvęs mūsų žvilgsnis į Atpirkėją ir jo vidaus pasaulį! Bet tai tik mažmožis, palyginus su Luko žinia apie Kristaus Įsikūnijimą, tapimą žmogumi. Turėdami tik tris kitas Evangelijas, nebūtume žinoję, kaip konkrečiai vyko ta didžioji paslaptis. Koks ribotas ir palyginti skurdus būtų likęs mūsų žvilgsnis į išganymo istorijos vyksmą! Tik iš Luko žinome, kaip vienam kunigui, vardu Zacharijas, angelas praneša, kad jo žmona Elžbieta pagimdys sūnų, kuris Dievo skirtas ruošti kelią netrukus ateisiančiam Mesijui. Tik iš Luko žinome, kaip po kelių mėnesių tas pats angelas atvyksta pas vieną Nazarete gyvenančią mergaitę, vardu Marija, su pagarba ją pasveikina kaip Dievo apdovanotąją malonėmis ir praneša, kad ji yra dangaus

išrinkta pagimdyti žmonijos išsiilgtąjį Mesiją. Išrinktajai paklausus, kaip tai įvyks, angelas paaiškina, ji taria sutikimo žodį, ir Dievo Sūnus joje pradeda žmogaus gyvybę, Aukščiausiojo galybei pridengus savo šešėliu. Tik iš Luko žinome apie Marijos apsilankymą pas savo giminaitę – aną Zacharijo žmoną Elžbietą, laukiančią pažadėto kūdikio, apie tai, kaip tas kūdikis iš džiaugsmo šokteli motinos įsčiose, o iš Marijos lūpų ir širdies skamba Dievui padėkos žodžiai: „Mano siela šlovina Viešpatį, <...> nes didžių dalykų padarė man Visagalis." Šie žodžiai ir dabar mūsų tebegiedami kaip vienas gražiausių liturginių himnų – „Magnificat".

Tik vienas Lukas aprašo tolesnius įvykius. Romos ciesoriui Augustui išleidus įsakymą surašyti visus imperijos gyventojus, Juozapas su Marija keliauja į Betliejų. Dėl žmonių spūsties nebelikus jiems vietos užeigoje, buvo prisiglaudę viename tuščiame tvarte. Prisiartinus metui, Marija ten pagimdo savo dieviškąjį Sūnų ir suvysčiusi paguldo ėdžiose. O naktį netoliese bandas serginčius piemenis nutvieskia Viešpaties šviesa, pasirodęs angelas praneša jiems džiugią žinią apie Mesijo gimimą prie Betliejaus, prie angelo ūmai prisijungusi dangaus kareivija gieda: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms!" Jei Lukas nebūtų aprašęs, apie tuos įvykius būtume nieko nežinoję.

Tik iš vieno Luko sužinome apie kūdikio paaukojimą Jeruzalės šventykloje, į kurią, sulaukęs gražaus amžiaus, buvo atėjęs dievobaimingas vyras, vardu Simeonas. Jam buvo Šventosios Dvasios apreikšta, kad nemirsiąs, kol nepamatysiąs Viešpaties Mesijo. Įnešant kūdikį Jėzų, širdis pasakė, kad tai tas Mesijas. Paėmė jį į rankas, Simeonas šlovino Dievą ir sakė dabar galįs ramiai iškeliauti, nes jo akys išvydo ir rankos laikė tautų šviesą ir Izraelio garbę. Tie Simeono žodžiai irgi virto gražiu liturginiu himnu. Dar jis ištarė ir pranašystę motinai: „Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas, – ir tavo pačios sielą pervers kalavijas, – kad būtų atskleistos daugelio širdžių mintys" (Lk 2, 34–35). Luko plunksna aprašė mums ir vieną įvykį iš Jėzaus jaunystės: kaip dvylikametis, su tėvais ir pažįstamais atėjęs į Jeruzalę švęsti Velykų, jiems nepastebint, liko šventykloje sėdėti tarp mokytojų, stebindamas visus savo išmanymu ir atsakymais (Lk 2, 41–52).

Ar pagalvojome, *kaip skurdžiai ir siaurai būtų atrodę Bažnyčios šventės, himnai bei maldos, jei Luko plunksna nebūtų rašiusi trečiosios Evangelijos?*

Štai šventės, pavyzdžiui, Kalėdos. Nebūtų buvę nei prakartėlės, nei ėdžiose paguldyto kūdikio, nei su dovanomis atėjusių piemenų, nei džiugią žinią skelbiančio angelo, nes be Luko apie visus šiuos įvykius būtume nežinoję absoliučiai nieko.

Štai himnai. Be Luko nebūtume turėję nei jau minėto Marijos „Magnificat“ („Mano siela šlovina Viešpatį...“), nei Simeono „Nunc dimittis“ („Dabar gali <...> leisti savo tarnui ramiai iškeliauti...“), nei Zacharijo „Benedictus“ („Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui...“), – trijų gražiųjų himnų, puošiančių kasdien Bažnyčios giedamą arba kalbamą Valandų liturgiją.

Štai maldos. Nebūtume turėję populiarios Angelo pasveikinimo maldos „Sveika, Marija“, nes ji nuausta iš apreiškiančio angelo ir Elžbietos tartų sveikinimo žodžių, apie kuriuos žinome tik iš Luko. O jei ne malda „Sveika, Marija“, nebūtų buvę ir rožinio, ir įvairiomis progomis kalbamo arba giedamo „Viešpaties angelas apreiškė Marijai...“

Tačiau ir tai dar ne viskas. Ką mes būtume žinoję apie pirmykštės krikščionijos gyvenimą, Kristui įžengus į dangų, jei Lukas nebūtų parašęs Apaštalų darbų? Praktiškai nieko. Nebūtume žinoję, kaip Sekminių dieną viesulu atūžė Šventoji Dvasia, nebūtume žinoję apie pirmąjį Bažnyčios susirinkimą, apie pirmąjį kankinį Steponą, apie Petro įkalinimą ir stebuklingą išvadavimą, apie Pauliaus atsivertimą bei jo misijų keliones.

Evangelistas Lukas – didysis Bažnyčios, taigi ir mūsų kiekvieno, geradarys, žinių apie ankstyvąją krikščioniją apstus aruodas.

TURINYS

Apie tėvo Aniceto „Svečią Kristų“ 5
Pratarmė 6
Adventas 7
Advento vainikas 7
Dangaus žinia Zacharijui 9
Kelių lyginimas 12
Švenčiausios Mergelės Marijos Nekaltasis prasidėjimas 14
Gimtoji nuodėmė (I) 16
Gimtoji nuodėmė (II) 18
Kalėdos 20
Antrasis Kristaus ir mūsų gimimas 20
Kristaus dovanos minčiai 23
Svečias Kristus 25
Kalėdų veidrodis 27
Užuot rūmų – lūšnos 29
Šventoji šeima 31
Krikščioniškoji santuoka – puota 31
Krikščioniškoji šeima – perlas 33
Dangaus ir žemės atspindys 36
Pašaukimas kurti šeimą 38
Naujieji metai 41
Kas su mumis atsitiks? 41
Mūsų išrinkimo deimantas 43
Kristaus apsireiškimas, arba Trys karaliai 45
Šventės papročiai ir simbolika 45
Trejopas Kristaus apsireiškimas 48
Brangiaverčių vaismedžių pririšimas 50
Mums nutinka kaip išminčiams 53
Kristaus krikštas 55
Misija vykdyti Tėvo valią 55
Maldų už vienybę aštuondienis 57
Krikščionių vienybė 57
Mes – pasaulio šviesa (I) 59
Mes – pasaulio šviesa (II) 62
Mes – žemės druska 64
Kristaus paaukojimas. Pašvęstojo gyvenimo diena 67
Nedaugel mūsų 67
Vienuolinių įžadų šaunybė 69
Sesuo vienuolė ir evangelistai 72

Gavėnia 74
Gavėnios slenkstis 74
Gavėnios savityra 76
Velnias – ar bloga juo gąsdinti? 78
Dvejopa pasaulėžiūra, arba ką reiškia netikėti velniu? 80
Velnias ir jo dūmų uždanga 83
Kodėl žmonės netiki velnio buvimu? 85
Gerasis žiūronų galas 88
Pagundos 90
Jėzus – galingas švyturys 93
Šluota ir šviesiklis 96
Esame brangiai nupirkti 98
Verbų sekmadienis (I) 100
Verbų sekmadienis (II) 103
Velykos 105
Velykų vaivorykštė 105
Emauso mokiniai 108
Atvelykis 110
Kristaus žaizdos 110
Trys dalykai apie Kristų 113
Kristaus žengimas dangun 116
Kristaus sutiktuvės 116
Kristaus atsisveikinimo žodžiai 118
Kristus liko žemėje 120
Motinos Bažnyčios pradžia 122
Netikslus Kristaus ilgesys 124
Sekminės 127
Sekmininis kalbų stebuklas 127
Šventoji Dvasia – dangaus dovana 130
Šventosios Dvasios vertingumas 133
Šventoji dangaus ugnis 135
Atnaujinsi žemės veidą 138
Dvejopas Dvasios veikimas 140
Švenčiausioji Trejybė 143
Dieviškosios Trejybės šeima 143
Motinos diena 146
Motina – šaunus Dievo atspindys 146
Tėvo diena 148
Tėvo paveikslas ir idealas 148
Angelai sargai 150
Iškilios dvasinės būtybės 150
Visi šventieji 152
Šventieji buvo kaip mes 152

Sakalai (I) 155
Sakalai (II) 158
Kristus Karalius 160
Visatos Valdovas Kristus 160
Kristaus būdas 163
Homero išmintis Kristaus Karaliaus šventei 165
Lotoso valgytojai 165
Eolo maišas 168
Scilė ir charibdė (I) 170
Scilė ir charibdė (II) 173
Viliojančios sirenos 175
Milžinas kiklopas 177
Tautos laikas 180
Lietuvos vėliavos spalvos 180
Tautos gimsta ir miršta 183
Aukso dėsniai valstybei 185
Tautos kančios prasmė 187
Tautos ir tikėjimo jungtuvės 190
Ryšys su savąja tauta 192
Egzaminas tautai (I) 194
Egzaminas tautai (II) 196
Bažnyčios šventieji 198
Šventasis Steponas 198
Kuri pusė laimėjo dvikovą? 198
Pirmojo kankinio žava 201
Šventasis Paulius 203
Pauliaus atsivertimas (I) 203
Pauliaus atsivertimas (II) 206
Moteris kovotoja 209
Šventasis Juozapas 211
Juozapo naktų naktis 211
Juozapas – puikus švyturys 213
Šventasis Jurgis 215
Šventasis riteris Jurgis 215
Šventoji Žana 217
Orleano mergelė (I) 217
Orleano mergelė (II) 220
Jonas Krikštytojas 223
Krikštytojo asmenybė 223
Krikštytojo mintys 226
Paparčio žiedas 229
Krikštytojo šviesa 232
Krikštytojo mirtis 235

Šventieji Petras ir Paulius 238
Du didieji apaštalai 238
Šventasis Benediktas 241
Didysis Europos kultūrintojas 241
Šventasis Jokūbas 244
Apaštalas Jokūbas mauramušys 244
Šventoji Morta 247
Morta – didžiai kilni moteris 247
Šventasis Ignacas 250
Platūs šventojo akiračiai 250
Šventasis Petras Klaveras 253
Juodųjų belaisvių apaštalas 253
Šventasis Laurynas 256
Dosnaus diakono džiugi auka 256
Šventasis arkangelas Mykolas 259
Angelų kunigaikštis Mykolas 259
Šventasis Lukas 262
Padėka evangelistui Lukui 262

Anicetas Tamošaitis SJ
Ta79 Svečias Kristus / Anicetas Tamošaitis. – Šiauliai: IĮ S. Tumėno leidykla „Šiaurės Lietuva“, 2016. – 270 p.
ISBN 978-9955-863-91-5
UDK 272(474.5)
Ta79

„Svečias Kristus“ – antroji Aniceto Tamošaičio knyga. Viena svarbiausių jos minčių yra ta, kad Šventoji istorija tęsiasi, vyksta ir šiandien. Patirti, kad esame šios istorijos dalis, leidžia knygoje apmąstomas liturginis ir kitas šventas laikas. „Svečias Kristus“ – savotiškas tėvo Aniceto liturginis kalendorius. Šventąją istoriją, liturgines, tautos ir kitas šventes autorius kviečia švęsti skaitytojams jau pažįstamu savitu pamokslų stiliumi, tikėjimo tiesas aiškina įtaigiai siedamas Bibliją, literatūrą, kasdienybę.

Knygos rengėja ir kalbos redaktorė Dalia Jakaitė
Viršelio dailininkas Ugnius Ratnikas
Maketuotoja Laura Vilkanauskienė
Leidybos vadovas Stasys Tumėnas

SL 2031. 2016 08 01. 16,87 sp. l. Tiražas 500 egz.
Išleido IĮ S. Tumėno leidykla „Šiaurės Lietuva“,
Medelyno g. 57, LT-76229 Šiauliai, tel. 8 686 35112.
Spausdino UAB „Šiaulių spaustuvė“, P. Lukšio g. 9A, LT-76207 Šiauliai.

Kaina sutartinė

Turtingos biografijos kunigas jėzuitas, sakytinio homilijų žodžio meistras Anicetas Tamošaitis SJ gimė 1922 m. Rozalime, dab. Pakruojo r. Baigęs Linkuvos gimnaziją, jis įstojo į Pagryžuvio jėzuitų naujokyną, 1944 m. pasitraukė į Vakarus, studijavo filosofiją Vokietijoje, o 1950 m. persikėlė į JAV, 1953 m. baigė teologijos studijas ir buvo įšventintas į kunigus. Nuo 1956 m. studijavo Romoje Popiežiškajame Grigaliaus universitete, apgynė teologijos daktaro disertaciją apie filosofo J. Maritaino pažiūras į Bažnyčią ir valstybę, daug vertėjavo, darbavosi lietuvių radijo laidose. 1995 m. tėvas Anicetas sugrįžo į Lietuvą ir kunigavo Šiauliuose šv. Ignaco bažnyčioje. Šiuo metu gyvena Kauno jėzuitų vienuolyne, savo turtingą patirtį skelbia rašytiniu būdu.

2015 m. „Šiaurės Lietuvos" leidykla išleido jo homilijų knygą „Raktai mūsų rankose". Joje spausdinami per kelis dešimtmečius sukaupti ir šiandien aktualumo neprarandantys, plačiam adresatų ratui skirti pamokslai. Viena svarbiausių naujos knygos „Svečias Kristus" minčių - Šventoji istorija tęsiasi, vyksta ir šiandien. Šventąją istoriją, liturgines, tautos ir kitas šventes, šventą ir kasdienį laiką autorius kviečia švęsti savitu, kiekvieno skaitytojo individualiai atrandamu būdu.

Stasys Tumėnas

ISBN 978-9955-863-91-5